

تەفسیری زەمناکۆیی

بە قەڵەمی

مەلا سەید زەمناکۆیی

جەزمی: ١٧، ١٨، ١٩

بەرگی نوێەم

تەفسىرى زىمنا كۆيى

بەقەلەمى

مەلا سەيدى زىمنا كۆيى

جىزمى ﴿۱۹، ۱۸، ۱۷﴾

بەرگى نۆيەم

ناوی کتیب : ته فیسری زمناکوی .

ناوی نووسهر :مهلا سعیدی زمناڳوڻي .

جزمی هه قدههم و هه ژدههم و نوژدههم.

بەرگی نۆیەم.

چاہی یہ کہم .

چاپی کۆمپوتەرو راکێشانی : ﴿ چاپخانه ی ئۆفیسێ بابان ﴾

ژماره‌ی سپاردنی (۴۰۹) ی سالی (۲۰۰۰) ی وه‌زاره‌تی رۆشنیری پێ سپێردراوه .

مافی له چاپدانی بو نووسهر پارێزراره .

سُورَةُ النَّبِيِّ

﴿﴾ سورہ تی نزلہ نبیاء ﴿﴾

لہم کہ ہاتوہ خواروہ. ژمارہی نایدہ کانی (۱۱۲) نایدہ تن .

سُورَةُ النَّبِيِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١﴾

مَا يَأْتِيهِمْ مِّن ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِمْ مُّحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ

يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾ لَا هِيَ قُلُوبُهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا

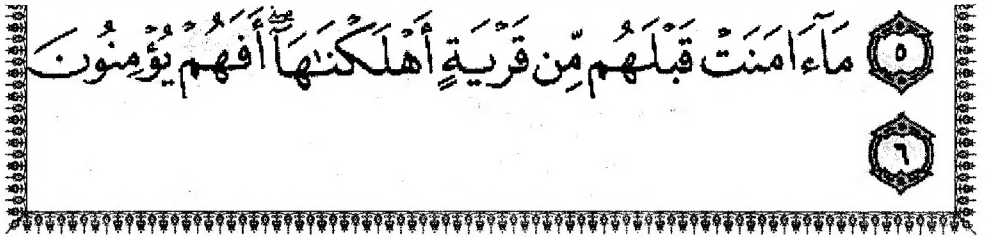
هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ

تَبْصُرُونَ ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ بَلْ قَالُوا أَضْغَتْ أَحْلَامٌ بَلْ

أَفْتَرَنَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْنِ بُيَايَةَ كَمَا أَرْسَلْنَا أَوَّلُونَ

تہ فسیری زمانا کوئی

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوا ی به خشنده و میهره بان

﴿ اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴾ نزیکه بۆ ئاده میزاد کاتی پرسیار کردنی خوا له وان له سهر کرده و کانیان و نهوان له بی ناگییدن لهو پرسیار کردنه یانو بیر ناکه نه وه له پاشه رۆژی خویان و خویانیان بۆی ناماده ناکدن و کدچی به ئه قل ئه زانری پیاو چاکان و پیاو خراپان ئه بی پاداشتی کرده وهی خویان وهر بگرن، هدر کاتی به خویندنه وهی ئایه ته کان ناگادار بکرین روهی خویانی لی وهر نه گیرن. لهم ئایه ته دا ووشه ی (اقْتَرَبَ) به کرداری رابووردوو بیژراوه بۆ هاتنی رۆژی دوا یی، له بهر نه وه یه هاتنی رۆژی دوا یی نه وه نده نزیکه وه ک هاتی وایه، با لای ئیمه دوور بی، کاتی داهاتوی جیهان زۆر که مته له کاتی رابووردوو ی جیهان، له زانیاری خوا ی مه زندا برپاری هاتنی له و کاته به سهر چوه.

﴿ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴾ ئایهت بۆلای دانیش توانی مه ککه هیچ په ندیکی تازه له لایدن په روه ردگاری خویانه وه بیته خوارو ناگاداریان بکا له یاسای بی ناگایی و نه زانین مه گهر نهوان له و په نده نه بیسن و نهوان گالته ی پی نه کهن و به درۆی نه ژمیرن به سوک ته ماشای نه کهن.

﴿ لَا هِيَ قُلُوبُهُمْ ﴾ بی ناگایه دلایان له راستی و موبالاتی پی ناکدن، ههست به لی پرسراوی و پاداشت ناکدن و وینه ی ئازالن و جگه له خواردن و خواردنه وه بیر له هیچی تر ناکه نه وه. ﴿ وَ أَسْرُوا التَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴾ وه کهسانیکی نه و تو سته میان له خویان کرده به نهیتهی گفتو گو نه کدن له گدل یه کتری نه لین: له و موحه مه ده داوا له ئیوه نه کا دووای بکه ون هیچ شتی نیه مه گهر ئاده میزادی که وینه ی ئیوه، ئیتر بۆ ئه بی شایسته ی نه وه بی هدر به ته نها له و بکری به پیغه مه در. نه وه نده گیل و گه و ج بوون ئه یان ووت: چۆن ئه بی پیغه مه در

خواردن بخاوو بڕوا بۆبازار. زانست و ڕەوشتی بەنرخ لای ئەوان بێ مانایە و کاری پەكخەر لای ئەوان جادووە.

﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ﴾ ئایا ئێوە چۆن جادوی موخەمەد وەرئەگرن و بڕوای بێ ئەكەن و ئەزانن ئەو كارەى موخەمەد جادووە ئەو كارە پەك خەرانەى لەسەردەستى پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ پەیدا ئەبێ بەدروایان ئەزانى و ئەیان ئەزانى چۆن رزگاریان ئەبێ لە ڕسواى. بۆیە بە نەهێنى گفتوگۆیان ئەكرد لەنێوان خۆيانا هەتا بتوانن خۆیان ئامادە بكەن بۆ پیلانى لەدژى ئیسلام و پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾، بۆیە خواى مەزن ئەفەرموی:

﴿قَالَ رَبِّ يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بت پەرستان ئەیان ووت پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ جادوگەرە. پێغەمبەر لەوولامیان ووتى: پەرورەدگارى من ئەزانى بەهەموو گفتوگۆیە هەر كەسێ بەنەهێنى بێكا لەئاسمان و لەزەویداو بەپیلانى بێ باوەران ئەزانى و خواى مەزن گفتوگۆى ئەوان ئەبیسى و كردهوى ئەوان ئەزانى، هیچ شتێ لەخواى مەزن پەنهان نیە.

بت پەرستان كاتى بڕوایان بەپێغەمبەر نەهێنا سەرگەردانبون بۆئەوى كارەكەیان بچیتەسەر گەران بەدواى ئەو هەدا فێلى ساخته بهێنن، سەرەراى ئەوێ ئەوان ووت: موخەمەد جادوگەرە. ﴿بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلْ أَفْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ﴾ هەندێكیان ووتیان: بەلكو ئەو قورئانەى موخەمەد و شتە پر و پوچهكانى خەون و لەخەودا بینوونى و تێكەڵاوى یەكێ كردوون و واى زانیوە سروشەو لای خواى مەزنەو بەزى هاتو، هەندى تریان ووتیان: بەلكو ئەو قورئانە موخەمەد خۆى بەدرو و بوختان دروستى كرده و خواى مەزن بۆى نەناردو، هەندى تریان ووتیان: موخەمەد شاعیرە و ئەو قورئانەى بەو جۆرە هۆنراوەتەو. بت پەرستان لەسەر بێر و رایە رانەئەوستان و ئەوێ ئەوان ئەیان ووت دژى یەك بون زۆر بە ئاشكراى و ڕونى.

﴿فَلْيَأْتِنَا بآيَةٍ كَمَا أَرْسَلْنَا الْآلُوفَ﴾ بت پەرستان ووتیان ئەگەر موخەمەد پێغەمبەرە، دواى با ئەو بیهێنى بۆلای ئیمە کاریكى پەكخەرى ئاشكرا بەوێندى شتێ پێغەمبەرە پێشووەكان بەو شتە نێراون. وەك هوشترى سالح و دارى دەستى موسا و زیندوو كردهوى مردوان لەلایەن عیسا وە جگەى ئەوان لەكارە پەكخەرەكانى پێغەمەرانى پێشو. خواى گەورە وەلامى دانەووە ئەفەرموی:

﴿ مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴾ زور راسته پیغمهرانى پیشو نهو کاره
 به کخهراندیان هینابو به گویره دابخوازی تاقمه کانپانهوه. به لام باوهریان به پیغمهره کانى خویان
 نه هینا خوی مهزن له ناوی بردن و بنه برى کردن. یانی دانیش توانی هیچ گوندی له پیش بت
 په رستانی ئیستاو به باوهریان به پیغمهره کانپان نه هیناو به درویان خسته وه، بویه له ناومان بردن، نایا
 دواپی بت په رستانی مه که باوهر نه هین ته گدر دابخوازی نه وان جی به جی بکری. بیگومان
 باوهر نه هین و پاشه رژیان به ویتدی گهلانی رابورودن وله ناو نه چن
 بت په رستانی قورهش نه دیان ووت: موحه مد ناده مزاده ویتدی ئیمه شایسته ی نه وه نیه
 بکری به پیغمهر، خوی مهزن له وه لام داندوه نه فهرموی:

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَسْأَلُوا أَهْلَ
 الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا
 لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ
 الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾
 لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾
 وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا
 آخَرِينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَائِهَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾
 لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ
 تَسْأَلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا يُبَيِّنُ لَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ
 دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿١٥﴾

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ قَبْلَكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِي إِلَيْهِمْ ﴾ وه ئیمه ره وانهمان نه کردوه بهر له تو فریشته کان بولای ناده میزاد. بهراستی هدر پیاوانمان ره وانه کردوه بولایان ئیمه سروشان ناردوه بولایان به وینهی تو بوون:

﴿ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی ئیوه پرسیار بکدن له زانا خاوهن نامه کان ههتا ههوالی پیغمه مراننان بدهنی نه گهر ئیوه نازانن پیغمه مران هدر له ره گهزی ناده میزاد بوون، ههتا گوماننان نه میتی، خو ئیوه زور جارن نه چنه لایان و بر وایشان بهوان ههیه، نهو کاته نهوان بوتان رون نه کهنه وه پیغمه مران ناده میزادن.

﴿ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴾ وه ئیمه پیغمه مرانمان دروست نه کردوه به وینه له شیکی بی گیان خوارده مدنی نه خوون و بهرده وام نین له جیهانداو نهمرن. بهراستی وینهی ئیوهن به بی جیاوازی بهلام نهوان کراون به پیغمه مر بۆ راگه یاندنی فرمانی خوا. ﴿ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴾ له پاشا ئیمه نهو پیغمه مرانهمان بهراست گیرا لهو به لینه دا بویان به دانیشنوان که خوی مهزن دوزمنانی پیغمه مران له ناو نه با، دواپی پیغمه مران و که سی ئیمه ناره زو بکدن له باوه داران رزگارمان کردن و ئیمه نهواندهی له سنوری دهر چوبون و بی فرمانی خوی مدزنیان کرد له ناومان بردن و بنه برمان کردن.

﴿ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴾ بهراستی ئیمه ره وانهمان کردوه بولای ئیوهی قوره ییش نامه لهو نامه دا ههیه که قورنانی پیروژه باسی پیروشانازی بهو ئیوه نه گهر کاره فرموده کانی بکدن و به زمانی خوتان هاتوه ته خواره وه ئایا بۆ ئیوه بیر ناکه نه وهو باوه ره بهیتن. نهو قورنانه ده ستوری ئیوهیه به جور یکی شایسته، ئایا ئیوه بۆ بیر ناکه نه وه که ئیوه گه لیکی پرزو بلاو بی باس و بی میژوو بهر له هاتنی قورنان، دواپی هاتنی قورنان ئیوه ناوتان پهیدا کردوه واتان لی هات نه ته وه کان و میژوو نووسان باسی پیشکه و تن و شارستانیتهی ئیوه بکدن، دواپی پلهو جینگه تان بهر زبویه وه.

به سه بۆ بهرزی قورنان و گه وهره یی پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ - (ول دیورانت) له مه وسه عه میژوه که ی خویا:

(قصة الحضارة) ئه لی: (موحده ده یه کیکه له گه وهره ترینی گه وهره کانی میژوو، پیوستی کردبوو له سه رخوی که ره وشت و پلهی گیانی گه لی بهر زبکاته له تاریکی نازالی و کهش و گهرما و له دهشت و بیابانیکی و وشکدا نه ژیان، نهو موحده ده له مه بهستی خویا ده ست

که وتیکی وای بده دست هینا هیچ پیاو چاکیکی میژوویی وینهی نهو نه دبئی و نزیکی نه ونه بووه ته وه. کاتی بانگه وازی چاکه ی موحه مه د دهستی پی کرد عه ره به کان له و بیابانه ووشکه دا نه ژیان و چن هوزیکی بت په رست بوون، ژماریه کی که م وپارچه پارچه بوون، راپوژو گفتوگویان یه کی نه نه گرت، هدا وایان لی هات کاتی موحه مه د ﴿ ﷺ ﴾ کوچی دووایی کرد عه ره به کان بوونه نه ته وه یه کی یه کگرتوو، ره گه ز په رستی و بیرو باوه ری پوچ باوی نه ما، له ژوروی جو ه کان و گاه وه کانه وه ونایینی کوئی دانیشنوان شارانی تر نایینیکی ناسان و ناشکرا په رپا بکا کوؤشکی راپوه ستانی نازایی و گه دوره ئاده میزاد راپوه ستینی، تاقمیکی ژماره که می پیکه وه نا که له نزیکه ی سه د جندگدا سدر بکه ون به سهر ژماره یه کی زوروی بی شوماردا، لیدیه ک خوله کدا ده وله تیکی گه وره ی دروست کرد، هدا نه مړویش خاوه ن پوژو سامی گه وره ن له نیو بوونه و راندا

﴿ وَكَمْ فَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَلَّيْنَاهَا بِغَدَا قَوْمًا آخِرِينَ ﴾ وه ئیمه دانیشنوانی زور گوندمان له ناو بردون دانیشنوانی نهو گونده سته مکار بوون و پیغمه ره کانی خوئیان نه کوشت و به دروئیان نه خسته وه و ئیمه دوا ی نه مانی نهوان تاقمیکی ترمان دروست کردن و جینگه ی پیشوه کانیا ن گرت ته وه بوون به خاوه نی زهوی نهوان .

﴿ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسَانَا إِذْأَهُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴾ دوا یی کاتی نهو تاقمه ی تر هه ستیان به سزادان و له ناو بردنی ئیمه کردو به چاوی خوئیان سزای ئیمه دیان بینی، دوا ی نهو کاته زور به تیژی لهو گونده رایان نه کرد به پیاده دبئی و به سواری و ولاخه کانیا ن. به لام راکردن له ده سه لاتی خوا زور دووره و ناگوئجی. نه گهر له مه و به در بولای خوا ی مه زن رایان بکر دایه ئاسوده نه بوون .

﴿ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أَنْزَلْنَاهُ فِيهِ وَمَسَاكِينُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْأَلُونَ ﴾ ئیوه راپه که ن و بگه رپته وه ئیوه بولای شتی راتان نه بوارد له نیویدا و شانازیشان پیوه نه کردو بگه رپته وه بولای جینگه کانی خوئتان، بو نه وه ی پر سیارتان لی بکری و سزاتان بدری، له مه و به رپته کانتان نه په رست، نه وه یه پاداشتی که سی واز له رپگه ی راست بهیئی.

﴿ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ ووتیان: ئدی هاوارونه مان بو ئیمه. به راستی ئیمه سته مان له خو مان کرد که باوه رمان نه هیئاو، پیغمه ره کاغان به درو نه خسته وه، نه وه ی رویش ناگه رپته وه، نه وه بوچی پیغمه ره کانتان نه کوشت؟.

﴿ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ خَامِدِينَ ﴾ دواى نهو گه لانه لانه چوون و نهو هاوارو واوه یلایه یان دوپات نه کرده وه، په پایه ی سزا نه رزا به سهریانا هتا ئیمه نه وانان گتیرا به وینه ی روه کیکى دره وکراو به مردویه کی بیده نگ، پله و پایه و سامان نه گه شته فریایان.

وَمَا خَلَقْنَا

السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِعَيْنٍ ﴿١٦﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهَا

لَا تَتَّخِذَتْهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَعِلِينَ ﴿١٧﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ

عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمْ الْوَيْلُ مِمَّا نَصِفُونَ

﴿١٨﴾ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ

لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنشِرُونَ

﴿٢١﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَرْشِ

عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾ لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ ﴿٢٣﴾

﴿ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعَيْنَ ﴾ وه ئیمه سامان و زهوى نهو شته ی له نیوان ئاسمان و زهوى دان دروستمان نه کردوون بۆ یاری و بى سوودی. به لکو دروستمان کردون به جوریک پرکراون به چندین شتى زورو به نرخ و بن به هوى په ند و ناموزگاری بۆ نهو که سانه خاوه نی نه قل و هوشن، جیگه ی ژیان و به رتوه بردنی کارو گوزهران و فیروونی زانست و زانیاری و پرستنی خواى مه زنه، به جوانی و بى به رده وامی نهوان فریو نه خون. به لگدن له سهر توانای بى وینه ی خواى مه زن .

﴿ وَلَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهَؤُا لَاتَّخِذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا إِنَّ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴾ وه نه گهر ئیمه بمان و یستایه که ئیمه وهر بگریئن شتی بۆ رابواردن و یاری پیکردنی خویمان وهك کور و ژن و شتی تر. به راستی وهرمان نه گرت له لایهن خویمان شتی شایستهی ئیمه بویه نهك ئهو شتانهی ئیوه ئدیکهن له رابوارد نو خووشی ژن و منال و دروست کردنی کۆشکی نایاب و بهرزو پازاندنه وهی و ریکه خستنی راخهرو سهره خهر نه گهر ئیمه بمان کردایه شتی پێ رابویرین. بێ گومان ئیمه ئهو شته مان نه کردوه نایشی کهین، چونکه ئهو شتانه گونجاوی بهرزوی و گهورهی ئیمه نه وه پێوستان به هیچ شتی نییه.

﴿ بَلْ تُقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ ﴾ به لکو ئیمه راستی فره ئه دهینه سهر کاری پروپوچ، دواپی ئهو راستییه ئهو شته پروپوچه ناهیلئ، دواپی کتوپر ئهو پوچه نامپیتی شوینه واری وون نه بی، کاری بێ سوود و رابواردنی بێمانا له ههر جیگهیه سهره له بدا خوای مهزن پوچی نه کاتهوه، چون خوای مهزن شتی نه کا بۆ خۆی و لای خووش نه بی بیدا به جگهی خۆی که رابواردنی بێ سووده. یانی ئیمه درۆ پوچ نه کهینه وه به چ شتی روونی نه کهینه وه له راستیدا، دواپی خوای مهزن له سهر بێ باوهری خویمان هه ره شیان لی نه کاو نه فەرۆموی:

﴿ وَلَكُمْ الْوَيْلُ فَمَاذَا تُصِفُونَ ﴾ وه هاوار و شین و سزای سهخت بۆ ئیوهیه له بهر ئه وه ئهو شتهی باسی نه کهن و نهیده نه پال خوای مهزن له منال و ژن و رابواردن و شایستهی گهورهی پهروه دگار نییه.

﴿ وَلَهُ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمِنْ عِنْدِهِ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴾ وه بۆ خوای گهورهیه هه موو کهس و هه موو شتی له ئاسمانه کاندا وهك فریشته کان و شتی ترو هه ر کهسی و هه ر شتی له زه ویدان له مروف و جنۆ کهو ئاوو شتی تریش و، کهسانیکی ئهو تو نزیکن له خزمهت خوای مهزن خویمان به گهوره ناگرن بۆ په رستی خوای مهزن و ماندو نابن له په رستی خوای گهوره دا. لیره دا فریشته کان به تایبتهت باسکراون هه ر چهنده به شیکن لهو شتانهی باسکراون له ئاسماندا له بهر ریزی گهوره ییان.

﴿ يَسْجُونَ الْآيِلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْقُرُونَ ﴾ ئهو که سانهی که پلهی به رزیان هه دیه له خزمهت خوای مهزندا شه وو رۆژ و هه موو کاتی نوێر نه کهن بۆ خوای مهزن و پاک و دوور بوونی خوا ده ر نه برن له کاری ناشایسته و ماندو نابن و به رده وامن له سهر په رستی خواو به گفتو گوو به کردار.

﴿ اَمْ اتَّخَذُوا اِلَهًا مِنَ الْاَرْضِ هُمْ يُنْشِرُوْنَ ﴾ ئايا چۆن ئه و بى باوه رانه چهند خوا نه پهرستى له ره گه زى زهوى له درهخت و بهردو زويرو زيوو ئاده ميزاد، ئه و خويانه به گوماني ئه وان مردوان زيندو ئه كه نه وه و خويان دروست كراون. يانئ هه موو په رستراوه كانى پست په رستان مردوان زيندوو ناكه نه وه. به لئكو هه ر خواى مه زن به ته نها كه سيكي ئه و تو به بونه وه راني زيندو كر دووه و ئه يان مريتي و دواى زيندويان ئه كاته وه .

﴿ لَوْ كَانَ فِيهَا اِلَهٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا ﴾ ئه گه ر ببوايه له نيۆ ئاسمان و زهوى دا چهند خوائ جگه ي خواى مه زن به راستى ئاسمان و زهوى له ناوه چوون و ئه رو خان به سه ريه كاو كارو به رپوه بردنى بونه وه ران شلۆق ئه بوو به نه برئه بوون. زۆر روون و ئاشكرايه هه ر جى گيه دوو فه رمان ره وايى تيدا يئ نيش و كاريان به رپوه نه چوه وه. بۆ ئه و نه: ئه گه ر دوو خوا هه بئ يه كيان ئه يه وئ شتي دروست بكا ئه وى تريان ئه يه وئ دروستى نه كا، دوايى ئه گه ر دروست بو يئ ده سه لاتي ئه وى تريان ده رئه خا. ئه گه ر هيجيان نه كرا لاوازي هه ردوو كيان په يدا نه بئ.

﴿ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴾ دووايى پاكي و خاويئى بۆ خوايه كه په روه ردگاري هه موو بونه وه رانه و خاوه ني تهخت و كورسى ده سه لاته، دوره له و شتانه ي ئپوه باسى ئه كه ن له ژن و منال و له وه ي چهند خوايه بيئ له ئاسمانه كان و له زهويدا .

﴿ لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُوْنَ ﴾ په رسيار له خوا ناكريئ له و شته ي كه خۆى ئه يكا به ته نها و ره خنه ي لي ناگيريئ، هه موو شتي له جى گيه شياوى خۆيا دائه ني و ئاده ميزاد په رسياريان لي نه كريئ، چونكه ئه وان دروست كراوى خواى مه زنن و جى گيه هه له كردنن. پوخته و كورته ي ماناي ئه و ئايه ته ئه مه يه خواى مه زن خۆى له خۆيا داد په روه ره دروست نيه كه سي ره خنه له فه رمووده ي و له كردارى بگريئ، چونكه نابئ بيژيري به داد په روه ر تۆ بۆ داد په روه ري، به مروفي راست تۆ بۆ راستى، دروست نيه مروفيكي نه زان به پزيشكيكي پسپۆر بلي: تۆ بۆ باسى چاكه ي ئه و ده رمانه ئه كه ي. كه واته مروفي نه زان ئه بي خۆى ماندو بكاو بگه ري به شوين زانايه كي كارامه دا، كاتي بۆي ده ركه وت ئه و زانايه ئه بي خۆى ته سليم بكا له و شته دا ئه يزاني.

خويند كاري به مامۆستا كه ي خۆى ووت: له بهر چ شتي ئيمه په يدا بوين و له بهر چ شتي نه زين؟

دوای مامۆستاکی پێ ووت: ئەی کورێ خۆم: تۆ مامەڵە بە گیانی خۆت مەکە لە چەندین دەشتی چۆل و سەرگەدانیدا سەرەتا و کۆتایی نەبێ، لەبەر چ شتی باوەر بە ئاینی خۆت نایەنی و دەرونی خۆت ئازار نەدەوی و بە ئاسانی دانیشی و واز لە شتی بهیستی لە توانای تۆدا نەبێ؟ ئەم زەوی بەفرە تۆ لەسەری ئەژیت ئەستێرەیه که لە هەزاران ملیۆن ئەستێرە. تۆ تاکە کەسیکی لە ناو هەزاران ملیۆن ئادەمزادا. ئەم شارە تۆ لەنیویا ئەژیت شارێکە لە هەزاران شار. ئەم گەردوونە ی ئەوتۆ ئەو هەموو شتە ی تێدایێ چ کەسیکە بتوانی وێنە ی ئەوانە و زۆرتیش لەوانەمان پێ بناسی؟ ئایا بەشیکی بچوک ئاگای لەوانە هەیە، دلۆپە ئاوێ ئەتوانی پرسیار لە زەریایە بکا؟.

ئە ی کورێ خۆم من نالیم: واز لە باس و زانین و بیرکردنەوە بهێنە. ئەوانە نوختە ی سەرەکی بوونی ئادەمیزادن بەلام هەركاتی ئەقڵت رێگە ی بە زانینی شتی نەبرد بوەستە هەتا زانین فراوان ئەبێ، کاتی هیچ شتێک بۆ نەکرا خۆت تەسلیم بەواقیع بکە، وابزانە کە تۆ شتێک نەزانی مانای وا نییە ئەو گەردوونە یی سوو دە. یانی کە تۆ سودی گەردونت نەزانی، وازی ئی بهێنە بۆ دروست کەری هەموو بونەوهران، دوایی ئەو کارانە ئیشی بونەوهری یی لەگەڵ بونەوهری ترا، دوای ئەبێ لەگەڵ دروست کەری بونەوهراندا چۆن بین؟

أَمِ
اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلُوبًا بِرُءُوسِهِمْ هَذَا ذِكْرٌ مِمَّا
وَذِكْرٌ مِّن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾
وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ
بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ
بِمِثْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِّنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌُ مِّنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

هۆزی خوزاعه‌ی عه‌رب ئه‌یان ووت: فریشته‌کان کچی خوان و خوای مه‌زن خزمایه‌تی ژن و ژن خوازی له‌گه‌ل جنۆ که کانداهه‌یه، به‌بی ئه‌وه‌ی به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه‌ بووبی، خوای مه‌زن له‌ وولامیاناه‌ فرمووی:

﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ ئایا ئه‌وان چۆن وه‌ریان گرتوه‌وه‌ بۆ خۆیان چه‌ند خواجه‌ له‌ جگه‌ی خوای مه‌زن، هه‌موو داواکاریه‌ ئه‌بی به‌لگه‌یه‌کی هه‌بی تۆ بستی به‌و که‌سانه‌ ئیوه‌ به‌لگه‌ی خۆتان به‌یئن له‌سه‌ر ئه‌و داوایدان ئه‌گه‌ر هه‌تانه‌، هه‌ر که‌سه‌ی داوای هه‌رشتی بکا پێویسته‌ شایه‌تی بۆ به‌یئتی بازۆر بی نرخیشتی، چۆن ئیوه‌ ئه‌لین: خوای گه‌دوره‌ هاوبه‌شی هه‌یه‌.

﴿هَذَا ذِكْرٌ مِّنْ مَّعِيَ وَذِكْرٌ مِّنْ قَبْلِي﴾ ئه‌م قورئانه‌ به‌لگه‌یه‌ بۆ که‌سه‌ی له‌گه‌ل منه‌و له‌سه‌ر ئایینی منه‌و دوا‌ی که‌وتوه‌وه‌ هه‌تا رۆژی دوا‌ی و، به‌لگه‌ و هه‌والی که‌سه‌یکه‌ له‌ پێش منه‌وه‌ بوون له‌ نه‌ته‌وه‌ رابوردوه‌وه‌کان و هه‌والدانه‌ به‌ شتی ئه‌وان کردویه‌ له‌ جیهاندا، ئه‌و نه‌ته‌وه‌ پێشوانه‌ هه‌موویان له‌ نامه‌کانیاندا فرمایان داوه‌ به‌ تاك و ته‌نهایی خوای مه‌زن و به‌بی هاوبه‌شی خوای گه‌دوره‌و شایه‌ته‌ بۆ ئه‌وان، ئه‌ی شایه‌تی ئیوه‌ چشتیکه‌؟ که‌واته‌ ئیوه‌ نه‌ به‌لگه‌ی ئه‌قلی و نه‌ به‌لگه‌ی نه‌قلیتان نیه‌ له‌سه‌ر بوونی چه‌ند خواجه‌ له‌ جگه‌ی خوای مه‌زن، کوێرانه‌و بی زانستی هه‌یج شتیکی دا‌ین نا‌کری.

﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ﴾ به‌لکو زۆرتر له‌ بی باوه‌ران راستی نازانن و راستی و ناراستی جو‌ی نا‌که‌نه‌وه‌، دوا‌ی ئه‌وان روه‌و ئه‌گێرن له‌ یه‌ کیتی و له‌ پێره‌وی کردنی پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾. له‌به‌ر نه‌زانیی بی باوه‌ران خوای مه‌زن ئه‌فرمو‌ی:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُون﴾ وه‌ ئیمه‌ ره‌وانه‌مان نه‌کردوه‌وه‌ له‌ پێش تۆوه‌ هه‌یج پیغه‌مه‌ری مه‌گه‌ر سروشمان ناردوه‌وه‌ بۆلای ئه‌و پیغه‌مه‌ره‌. که‌ به‌راستی هه‌یج خواجه‌ نیه‌ شایه‌نی په‌رست بی جگه‌ی من، دوا‌ی پێویسته‌ ئیوه‌ هه‌ر به‌ ته‌نها من په‌رستن. نه‌ک فریشته‌کان.

﴿ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَانُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴾ و هبی باوهران نه دیان ووت: خوای خاوهن به خشنده وهری گرتووه بوخوی منال، نه و هبوو جوه کان نه دیان ووت: عوزهیر کوری خوایه، گاواره کان لایان وابوو: عیسا کوری خوایه، هه ندی له عه ره به کان نه دیات ووت فریشته کان کچی خوان. پاکي و خاویتی و بی منالی بوخوای خاوهن به خشنده یه. به لکو نه و فریشته به نده یه کن ریزدارن و دروست کراوی خوای مه زن.

﴿ لَا يَسْئَلُونَ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْلَمُونَ ﴾ نه و به ندانه ی پیشی خوای خاوهن به خشنده ناکه ون به هیچ گفتوگو یه و گفتوگو ناکه ن بدین فره مانی نه و نه وان هه ر به فره مانی خوا کار نه کهن، پیچه وانده ی فره موده ی خوا ناکه ن، به لام بت په رستان نه لئین: نه و به ندانه ی خوا به بی ده ستوری خوای خاوهن به خشنده گفتوگو نه کهن و کاریش نه کهن به بی فره مانی خوا.

﴿ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ ﴾ وه خوای مه زن نه زانی به شتی له مه و به ر کردویانه و به شتی له مه و پاش نه یکهن و فریشته کان و پیاو چا کان نا پارینه و به و هیچ که سی مه گه ر بو که سی خوای مه زن رازی بی لی. نه و رسته یه نه و که سانه به درو نه خاته و به که پیغه مه ری یان پیاو چا کی یا فریشته یه نه په رستن و نه لئین: نه و که سانه بو مان نه پارینه و به، پارانه و ی نه و که سانه بو که سی که خوا به ده ک خوا دابنی و ها و به شی بو خوای مه زن دانه نابی.

﴿ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴾ وه نه و به ندانه ی خوا له به ر گه و ره یی و سامی خوای مه زن نه ترسن له سزای خوای خاوهن به خشنده به و هه مووه ریزه و خوای مه زن به خشیویه به وان. ﴿ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَلِكُ تَجْرِبِهِ جَهَنَّمَ ﴾ وه هه ر که سی له و به ندای ئیمه بلئ: من خوام له جگه ی خوای مه زن، دوا بی نه و که سی نه و شته ی ووتوه ئیمه سزای نه ده یین به ناگری دوزه خ.

﴿ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴾ هه ر به و جو ره ئیمه سزا و پا داشتی سته مکاران نه ده یه و به که بلئ: به راستی من خوام یان ها و به ش بو خوا دابنی به بی جیا وازی.

أَوَلَمْ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا
مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ

رَوَّسِي أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ
 يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ
 آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
 وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِلْبَشَرِ مِنْ قَبْلِكَ
 الْخَلْدَ أَفَإِنَّ مَتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ
 الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾
 وَإِذْ أَرَأَى الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا
 أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمَنِ
 هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

بدر لهوی دهست بکین به مانا کردنی نایدته کان ثم ناگاداریانهی خوارهوه باس نه کین:
 بهراستی قورئانی پیروز خوا ناردویه تیه خوارهوه بو پیشاندانی ریگهی راست بو ئاده میزاد هتا
 بگدن به بهختیار هدردوو جیهان و بو فیر کردنی رهوشی چاک و نه میشتی ستم، قورئان نامهیه
 نیه بو شی کردنهوه فدهسفهو زانیاری ناسمان و فیر کردنی نه ندازیاری و پزیشکی و شتی تر له
 کاروباری جیهانی نه هاتوه ته خوارهوه. نهو نایدتانهی باسی میژوو کانگاکانی زهوی و باسی
 گهلانی پیشوو نه کامه بدست لهو باسانه بو نهویه ئاده میزاد ناموژگاری و تهمی وهر بگرن و
 خراپه نه کدن لدگدل یه کتری نه کدن و بیان کدن به بدلگه لهدر بسوون و توانای خوای بی
 وینه باوه ری بی بهین. لهم نایدتهی دوایدا که باسی گهر دوون نه کدن و بو مانی روون
 نه که نهوه که زهوی و نه ستیره کان کو مه لگای خورن و وهک دایکیان وایه، زهوی و مانگ و

مەریخ و عوتاریدو جگەى ئەوانیش ھەموویان بەشیکی لکاو بوون بە خۆرەووەو لەو جیا
بوونەتەووە، ھەریەکیان بوون بەئەستێرەییەکی سەر بەخۆو بازنەییەکی تاییەتیان بۆ خۆیان دروست
کردووەو کیشی تاییەتی خۆیان ھەیدە. زانیانی ئەم سەردەمەى ئیئە ھەریەکیان ئەو بێراریان لا
پەسەندە. بەلام بێرۆچونیان لەیەکترى جیاوازە. کەواتە بۆ ئیئە چاک وایە بێ دەنگبین و
ھەوالەى زانیاری خۆای گەورەى بکەین. باسکردنى قورئان لەو بارەییە تەنھا بۆ ئەوئە تەوانا
زانیاری خۆمان بۆ دەرکەوئ و ئادەمیزاد سەرى بۆ دانەوئین، خۆای مەزن لەو بوارەدا
ئەفەرموئ:

﴿الْمَیْرَ الذِّیْنَ كَفَرُوا اِنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضَ کَانَتَا رَتْقًا فَفَقَقْنَاهُمَا﴾ ئایا کەسانیکى ئەوتۆ
باوەریان نەھێناوونەیانزانیووە کە بە راستى ئاسمانەکان وزەوى لکابوون و بەسترايون بە یەکەووە،
دوایی ئیئە لەیەکمان بچراندن و لە یەکمان جوئ کردنەووە. کەواتە زەوى پارچەییە بوووە لە
خۆرو لەبەر تیژی توند سورانەووەى خۆر بە بەردەوامى لەسەر سورانەووەى خۆی پارچەییەکی لى
جوئ بۆتەووە ئەم زەویە ئیستا لە سەرىنى ئەو پارچەییەتە، زەوى بەردەوامە لەسەر سورانەووەى
خۆی بە دواى خۆردا لە سالتیکە جارێک، توئژی سەر زەوى پاش ھەزاران ھەزار سال
ساردبوونەتەووە بەجوئ شایستەییە بۆ ژيانى ئادەمیزاد لەسەرى. بەلام ناوہووەى زەوى ھێشتا
گەرمەو گری لى پەیدا ئەبێ ھەروەك بەر لە جوئى بوئەووەى لە خۆر، قورئانى پیرۆز ئەو راو
بۆچوونەى باس کردووە بەر لە ھەزارو بیست سالى کۆچى و زۆرتیش.

لە پاشا تیشکی خۆرمان زال کرد بەسەر ئاوى دەریاکانى روى زەویى و لەو ئاوە ھەلم
دروست ئەبێ و بەرز ئەبێتەووە ئەبێ بە باران و ئەرژئ بەسەر زەویدا، درەخت و ڕووەك سەوز
ئەکا، ھەندئ لەو ئاوە ئەچیتە ناو زەوى و درزى کێوکان، نەختەنەختە دیتە دەروەو یا
ھەلئە گۆزرى لە چالەکانى زەوى ھەتا ئادەمیزاد و گیاندارانى ترو ڕووەك گەشە بکەن و بژین.
وہك خۆای مەزن ئەفەرموئ:

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ وە ئیئە دروستمان کردووە لەو ئاوە ھەموو شتیکی
زیندوو وەك ئادەمیزادو گیان لەبەرانى تر، ھەروەك لە دلوئى ئاویى ئیرینە ھەموو گیاندارئ
دروست کراون بەبێ ئاویش ناژین. کەواتە ئاو سەرچاوەى ژيانى ھەموو بوئەووەریکی زیندەووەو
زۆربەى تەراپی لەشیشیان ئاوە. زیندەووەران ئەوپەرى پێوستیان بە ئاوە ھەیدە، زۆر بە کەمى ئارام
ئەگرن بەبێ ئاوە.

﴿أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ ئایا بێ باوەڕان بۆ باوەڕ بەخوای مەزن نایەرن دواى ئەو ھەموو بەلگە پون و ناشکرایانە لەسەر توانای خوای مەزن وواز لە بت پەرستی ناھێتن؟
﴿وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ عِيدَ بِهِمْ﴾ وە ئێمە دروستمان کردوووە چەندین کێوی نەجوولاو لەبەرئەوێ زەوی نەجولێ بە دانیشتوانی سەرپەرستە و ئازاریان توشیبێ، ئەگەر کێوھەکان نەبوانە زەویی لەجولە جول ئەکەوت، چونکە ناوھەوێ زەوی شتی وای تێدا یە ھەموو کاتێ لە ھەلچونایە.

﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ وە ئێمە دروستمان کردوووە لەھەر یەکە لە زەوی لە کێوھەکاندا چەندین شیو و ڕینگێ زۆر فراوان لەبەر ئەو ئەوان پانگویی وەرگرن بۆ ھاتوچۆیان و پەیدا کردنی ئیش و کاریان و لە کارواندا ڕینگەیان لێ وون نەبێ و بگەنە جینگە مەبەستی خۆیان، بەلگە یە تریشە لەسەر گەورەیی و توانای خوای مەزن:

﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا مُعْرِضُونَ﴾ وە ئێمە ئاسمانان گێراو وە بانیکێ پارێزاو لە کەوتن و لە گوێ گرتنی شەیتانەکان و لە مانەوێ ئەستێرەکان بە ڕاکێشانی خۆیانەو بە جۆریکی شایستە ھەتا نەکەوێ خوارو نەدەن لە یە کترێ، بێ باوەڕان لەو چەند بەلگە ڕووناندی ئێمە وازنەھێتن و ڕو وەرئەگێرن و باوەڕ بە توانای خوا نایەرن کە ئەو پەپرەو سەر سورپەراندە بەلگە یە ڕوونەدەن لەسەر بوونی یە کتیی خوای مەزن و توانا و زانیاری دانانی ھەموو شتی لە جینگە شیای خۆیان.

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ وە خوای مەزن کەسیکی ئەوتۆ یە شەوێ دروست کردوووە بۆ پشودان و ماندوو دەرچووتان و خەوتنی ئێو و ڕۆژیکی دروست کردوووە بۆ ھاتوچۆکردن و پەیدا کردنی ھۆی نەخۆشی و گوزەرانتان و خوارەمەنی بۆخۆتان و ئازەلە کانتان و خۆری دروست کردوووە بۆ بلاو کردنەوێ ڕوناکی و ڕژاندنی گەرمای پێویست و بۆ بینینی بەردەمی خۆتان و شتی پێویستیان بێ ھەبێ و خۆتان بپارێزن لە کارەساتی خراپ و بۆ ئەوێش سەرماتان لێ دورخاتەو و مانگی دروست کردوووە بۆ بیرکردنەو لە ژمارە مانگ و سال ھەفتە و دیاری کردنی درۆشمەکانی ئاین. سودی ئەوانە یە باسکران نایەن ژمارە.

﴿كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ ھەموو یە کێ لە خۆرو لە مانگ لە چەرخ و بازەنی خۆیان دین و ئەرژن بۆ ئەو مەبەستە یە خوای مەزن بۆی دروست کردوون. بە وێندە مەلەوان بەسەر ڕوی ئاودا نەروا، بە جۆریکی شایستەو بێ کەم و کوری کاری خۆیان ئەکەن.....

بۆزانین: هاتنی راناوی واوی (یَسْبُحُونَ) که بۆ زۆرتر لهو دوو شته، خۆرو مانگ دووانن لهبەر ئهوهیه ههریه که له خۆرو له مانگ جیگهی ههلهاتنیان زۆرن و بهو مه بهسته بیژاوه (یَسْبُحُونَ) نه بیژاوه (یسبح)، ههروهها (واو) بۆ خاوهن ئهقل به کار نه هیترئ و خۆرو مانگ بی ئهقلن لهبەر ئهوهیه ئهوهنده بهرێک و پیکێ دین و ئهروژ وهك خاوهن ئهقلن وان .

کاتی بت په رستان په کیان کهوتوو ههچ شتیکیان به دهسته وه نه ما په کی پتغمههر بخه ن ووتیان: با چاوهروان بکهین موحممد بمرئ و رزگارمان ئه بی له دهستی موحممد ﴿ﷺ﴾ خوای مهزن فدرموی:

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ اَنْ مِتَ فَهُمْ الْخَالِدُونَ﴾ وه ئیمه نه مان گپراوه بۆ ههچ ئاده میزادی پایه داری و بهردهوامی بۆی له جیهاندا ونه مرئ، ئایا ئه گهر تو مردی بهر له راگه یاندنی په یامی خۆت ئایا دواپی ئه وان ئه بن له جیهاندا و نامرن؟ ﴿كُلْ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَبَلَّوْكُمْ بِالْأَشْرِّ وَالْخَيْرِ فَنَسِيَ﴾ هه موو که سی ئه چیترئ تالی مردن له جیهانداو دانیش توان به را کردن له مردن رزگاریان نابئ، بهر پیژترین مردن ئه وهیه شه هید بکرئ لهبهر پهیدا کردنی راستی و نه هیشتنی خراپه و ئیمه ئیوه تاقی ئه کهینه وه بهشتی پێیان ناخۆشه و به شتی لایان خۆشه به تاقیکردنه وهیه شاراهوی دهرونیان ده ربکه وئ بۆ ئاده میزاد، دواپی ئیوه بۆلای ئیمه ئه گهر پته وه، ههر که سی له کاتی خۆشی و هه رزانی دا و سوپاسی ئیمه ی کرد بی و ئارامی گرت بی له کاتی سهختیدا ئه و که سه به باوه ردار پکی نیاز پاک دانه نرئ و پاداشتی خۆی وه رنه گری و ههر که سی سوپاسی ئیمه ی نه کرد بی سزای ئیمه وه رنه گری.

﴿وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ يَتَّخِذُونَ إِلَّا هُزُوءًا أَمْ لَمْ يَلْزَمُوا أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ الْآيَاتُ لَوْ كَانُوا عَاظِمِينَ﴾ وه ههر کاتی که سانیکی ئه و تو باوه ریان نه هینا تو یان بی نی که خراپه له خواکانیان ئه گری و ئه لی: ئه و خوا یانه به رد و ده رختن و سود و زیان نابه خشن و بانگیان ئه که ی بۆلای یه کیتی خوای مه زن ئه و بی باوه رانه تو به ههچ شتی وه رنا گرن مه گهر گاله کردن به تو و به و بانگ کردنه ی تو بۆلای راستی، هه ندیکیان به هه ندی تریان ئه لی: ئا ئه و که سه یه باسی خراپه ی خواکانی ئیوه ئه کا به خراپه و ئه لی: دارو به ردی ووشکن و، ئه و بی باوه رانه باوه ریان به باسی خوای خاوهن به خشنده نیه که پتغمه دران و نامه کانی ناردوه بۆلایان ئه و جو ره کارانه ی بی باوه ران جیگه ی سه رسورمان نین، چونکه هه رکه سی دوا ی سودی تایبه تی خۆی بکه وئ و له سه ر لاسایی کردنه وه ی باو باپیری گه شه ی کرد بی و بۆ مه به ستی خۆی ئیتر بت په رستی یه ره گه ز په رستی بی لای گرنگ نیه ناموسی و نیشتمانی خۆی بفروشی .

خَلِقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ
ءَايَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ
لَا يَكْفُوتُ عَنْ وَجْهِهِمُ النَّارُ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا
هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ أَسْتَهْزَأُ
بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾ قُلْ مَنْ يَكْلَأُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ
الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ
لَهُمْ إِلَهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ
أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِّنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَنَّاعُهُؤَلَاءِ
وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا فِي
الْأَرْضِ نَقْصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ بێ باوەرانی ئەترسان لە پاشەرۆژی بێ باوەری و بەوانی راگەیانندن توشی سزای سەخت ئەبن ئەگەر بەردەوامن لەسەر بێ باوەری کەچی ئەوان بێ فەرمانی خوای مەزنیان زۆرتر ئەکردو ئەیان ووت: ئەگەر راستە با ئەو سزایە پێتە خوارەوه. خوای مەزن فەرمو:

﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ ناده مزید دروست کراوه بە گۆڕەیی سروشتی لەوێ پەبە لە هاتنی شتی ئەکا بەر لە کاتی پەیدا بوونی لە هەندێ لە بیرو بۆچونیان. خوای مەزن فەرمو پەلە مەکەن:

﴿سَأْرِيكُمْ بِآيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُون﴾ من نیشانی ئەدەم بە ئێوە تۆلە سەندنەکانی من لە جیهاندا بە کوشتن و دیل کردنتان و لە رۆژی دوایدا بە سزای سەخت، دواي ئێوە پەلە مەکەن بە هاتنی ئەو سزایە .

زۆرکەس هەن پەلە ئەکەن و ئەپارتێدووە بۆ هاتنی کاریکی ناهەموار کەچی ئەگەر ئەو کارە توشیان بێ ئاوات ئەخوازن توشیان نەبوايە. ئەگەر خوای مەزن هەموو داخوای ئەدەمیزاد جێبەجێ بکا لە روی زەویدا کەس نەئەمایەوه. بەلام خوای گەوره بەویستی خۆی هەموو شتی ئەکا ئەک بە ویستی ئەوان .

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ وەبێ باوەران ئەلێن: چ کاتی ئەو سزایە لە جیهان و لە پاشە رۆژدا دیت ئەگەر ئێوە راست ئەکەن دیت .

﴿لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُونُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ﴾ وەئەگەر بێ باوەران بزانی بە کاتیکی ئەوتۆ پەلەیان بۆ هاتنی ئەکرد کە ناتوانن لابەدن لە رۆمەت و پشتی خۆیان ناگرێ دۆزەخ و ئەوان یارمەتیا ندری بۆلابردنی ئەو سزایە ئەوان ئەو داخوایەیان نەئەکرد .

﴿بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ﴾ بەلکو دیت بۆلایان رۆژی دواي و سزای ناگری دۆزەخ کوتوپر لە ناکاودا، دواي ئەو رۆژه سەرگەردانیان ئەکا، دواي ناتوان بیان گیرێندەوه مۆلەتیا ندری و دواناخرین پەشیمان ببندەوه باوەر بەهێن، وەك ئەوێ لە جیهاندا مۆلەتیا ئەدراو بۆ ماوه بە دواوەخران هەتا پەشیمان ببندەوه .

موحەمەد تۆ هیچ نرخێ بۆ ئەو بێ باوەرانیە دامەنێ کە گالەت پێ ئەکەن، ئەو کارە ناپەوایانە لەگەڵ هەموو پێغەمەران کراوه، خوای مەزن دلخۆشی پێغەمەرا ئەداتەوه ئەفەرمو:

تەفسیری زمانکۆیی

﴿ وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالذِّينِ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ وه به راستی گالته کریاوه به چندنین پیغمه را له پیش توبون. کهواته تو یارام بگنره وینهی نهو پیغمه رانهی پیشوو، دواى دیته خواره وه بو سهر که ساینکی نهو تو گالته یان به پیغمه ران نه کرد لهو بی باوه رانه سزای شتی که بهو شته کالته یان به پیغمه ران نه کرد. ههر بهو جو ره تو لهی گالته بی کردنه که چواره دوریان نه گری.

﴿ قُلْ مَنْ يَكْلُؤُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ ﴾ تو بستی به گالته که ره کان: چ که سنی نیوه نه پاریزی به شهوا کاتی نیوه نه خدون و به روژا کاتی نه چند دهر وه بو پیدا کردنی هو ی زبانی خو تان له سزای خواى خاوه به خشنده نه گهر بیهوی سزاتان بدات. بیگومان نهو که سه ههر نه بی خواى مدزن بی.

﴿ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴾ به لکونهو بی باوه رانه له یادى خوا له قورئان و له ناموزگاری په روه دگاری خو یان روویان وه رگپراوه وازیان له فهر موده کانی خوا هتاوه، له جیاتی نهوهی له خوا به رسن گالته به پیغمه ران نه کدن.

﴿ أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنْنا يُصْحِبُونَ ﴾ ئایا بو نهو بی باوه رانه ههیه چندنین خوا به نهوان بیاریزی له سزای نیمو له به بر کردنی نهوان. خواى مدزن باسی لاوازی بی نرخی نهو خوا یانهی نهوان نه کاو نه فهر موی: نهو خوا یانه توانای یارمه تیان بو خو یان نی یهو نهوان په نایان نادری له لایدن نیمو وه سزایان نه درى. کهواته چون نه توان سزا له کهس بگپ نهوه که خو یان په نایان نه درى.

﴿ بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ﴾ به لکو نیمه خوشیمان داوه بهو بی باوه رانهو به باو که کانیان و بهر خور دارمان کردون و مؤله تماندان ههتا در یزه ی کیشا به سه ریاندا زینده کانیان، دواى بهو مؤله تمانده یاخی بوون و بی فرمانی خواى مدزبان کرد، نه یان نه زانی خواى مدزن پله به پله بهر زیان نه کاته وه به جو ری نازانن پاشه رو زیان چون نه بی.

﴿ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴾ ئایا دوا یی بی باوه رانی مه که نازانن که به راستی نیمه زهوی بی باوه ران نه دهین به موسلمانان و له ههر چوار لاهه زهوی بی باوه ران که نه کهینه وه نه یخینه سهر زهوی موسلمانان به شی نهوان زور نه بی، موسلمانان نیشتمانی نهوان داگیر نه کدن و جینگه یان بی لهق نه بی، ئایا دوا یی نهو بی باوه رانه سه رنا کهون به سه ر پیغمه رو به سه ر باوه رداراندا؟ بیگومان سهر ناکهون. خواى مدزن به لستی داوه موسلمانان مه که داگیر نه کدن و بی باوه رانی دانیشتوانی مه که تا قم موسلمان نه بن.

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يُوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَمَّا تُنكَرُونَ ﴿٥٠﴾

﴿ قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴾ تو بلى: به راستى من نيوه ندرستيم له سزا به هوى قورئانه وه ناده ميزاده كه ره كان بانگ كردنى تو ناييسن بو باوه ره تان كاتى بزستيرين. خواى مذن فدرمانى داوه به پيغمهر بت پدرستان بزستى له هاتنى روروى دواى و بلى هاتنى روروى دواى به هوى سروشه باسى كراوه. به لام ترسان كاريان تى ناكاو ناي بيسن وه كه پروانه، چونكه هدر كه سى نامور گارى خوا نهداته وه كوئرو كه ره با دوو چاو دوو گوئچكه يشى هه بى.

﴿ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ وه به راستى نه گهر تووشى بى باوه ران بى به شيكى كه له سزاي پدروهر دگارى تو، نهو بى باوه رانه له وه و بهر

ته فسىرى زمانكوئى

گالتەیان بەو ترساندنه ئەکرد هەتا کاتی سزایە تووشیان ئەبێ. بەراستی ئەو کاتە ئەلێن: ئەو
هاوارو گریان وەرە بۆلای ئێمە. بەراستی ئێمە سەمان لە خۆمان کردوو بەو پەرمان بە پێغمەر
نەهێناوە بەدرۆمان خستەو، بۆیە ئێستا ئێمە تووشی ئەم سزایە بووین.

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ وە ئێمە ترازوی داد پەرورەری دانهێن بۆ
دانیشتوانی پۆژی دوایی زانیان بیروبۆچوونیان لەبارە ترازووی پۆژی دوایی جیاوازی:
هەندێکیان ئەلێن: مەبەست لە ترازو وەرمانەکانی خوا و دەستوری خوا، خۆی مەزن
بەراوردی کردووەکانی بەندە خۆی بەهۆی وەرمانەکانی خۆیوە ئەو دوایی هەرکەسێ
کارەکانی بە گۆڕە فەرمانی خواوە بوو، ئەو کەسە کێشراوەکانی قورسە، ئەگەر بە گۆڕە
وەرمانەکانی خۆی مەزن نەبوو کێشراوەکانی سووکه.

زانایانی پێشوو ئەلێن: بەراستی خۆی مەزن ترازووی راستی دانهێن لە پۆژی دوایدا
کردهوی بەندەکانی خۆی پێ ئەکێشێ. زۆرتزین فەرمووەی زانیان لەسەر ئەوەن ترازووی
پۆژی دوایی یەك ترازوو. بەلام بەووشەي کۆمەل ئەیفەرموئ لەبەر ئەوەی کردووە
کێشراوەکان زۆرن.

﴿فَلَا تَطْلُمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرُولٍ أَثْنَابُهَا﴾ دوایی سەم ناکرێ لە هیچ
کەسێ هیچ شتێ ئەگەر کردووەی ئەو کەسە بە ئەندازەي کێشاندەي قورسای دانهێ بێ لە تۆی
تەرەتیزە ئێمە نامادە ئەکەین بۆ ئەو کەسەو پاداشتی پێ ئەدەینەو.

﴿وَكَفَىٰ لَنَا حَاسِبِينَ﴾ وە بەسە بۆ ئێمە زانیاریمان بە هەموو شتێ وێنەي هیچ زانیاریە نەو
هیچ شتێکی ئێ وون نابێ هەرچەندە ژمارەیشیان زۆر بێ، هەموو کردووەي ئادەمیزاد گەورە بن
یان بچوک چاکن یان خراپ لای ئێمە تۆمارکراوەو لەناو ناچی و پاداشتیان وەرئەگرن.

لە توانای خۆی مەزنە بۆ ئادەمیزادی دەرئەخا هەموو کردووەکانیان و ترازووی چاکەو
خراپیان و پاداشتی چاکەو خراپیان لە تەنھا چرکەي کات ژمێرکا بۆ دەرئەخا. بەراستی
تەرازووی پۆژی دوایی شتێکە راستی زانیاری خۆی مەزن و باوەر بە خواو شیۆرەکان
و کارەکانی خۆی مەزنیان پێ ئەزانرێ، فریشتەکان و نامەکان و پێغمەرەکان و پۆژی دواییان
پێ ئەزانرێ، ترازووی پۆژی دوایی بریتێ لەو قورئانە خۆی مەزن بەهۆی جەرئێلەو ناردووە
بۆ پێغمەر ﴿ﷺ﴾، دوایی بەهۆی فەرمانی قورئانەو زانیاری ئادەمیزاد و ئەقل و گفتوگۆ
کردهکانی بەراورد ئەکرێ، چاکەو خراپەي ئەناسرێ، دوایی ئەگەر کێشاندەي چاکەکانی

قورسی ئه و کهسه به ختیاره و نه گهر سو کبی خواونه که ی به دبه خته، نه گهر چاکه و خراپی ناده مزید یه کسان بوون چاره وروانی فره مانی خوی مه زن نه کا یا له و کهسه خوش نه بی یا سزای نه دا، به لام به زهی و لیوردنی خوی مه زن له هه مووشی گه وره تره. هه موو شتی ترازوی هه یه مه گهر ووشه ی (لا إله إلا الله) که ترازوی نی یه و هیچ شتی به رامبه ری ئه و ووشه ی نا کا مه گهر بی باوه ری که نه ویش ترازوی نیه. به راستی قورنانی پیروژ وه ک خوانی وایه هه موو خواره مه نی نایاب و خواره مه نی تریشی تیدایه، ناده میزادی ژیر چاکه که یان هه لئه بژی ئی بو خزی و مروقی بی نه قلش ئه وی تریان هه لئه بژی ئی بو خوی، به لام فرموده ی خوا هه موویان چاکن.

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءَ وَذَكَرَ الْمُتَّقِينَ ﴾ یه به راستی ئیمه به خشبو مانه به موسا و بهارون نامه یه که ته واره ته چاک و خراپی جوئی کرده ته وه وروناکیه و ریگه ی رزگاری بی نه دوزرایه وه پیرو ناموزگاریه بو ئه و که سانه ی خو یان له خراپه نه پاریزن. ﴿ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴾ خو پاریژیکی نه و تون له پهروه رگاری خو یان نه ترسن و نه نیه له وان به چا و نه یاندیه وه نه وان له هاتی روژی دوا یی و سامناکی ئه و روژه نه ترسن، به جو ریکی وا که له بهر چاویانانی وایه. ﴿ وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴾ وه ئهم قورنانه ناموزگاریه کی پیروژه بو که سانی ناموزگاری وه رگرن ئیمه ناردو ومانه ته خواره وه بو سه ر مو حمه د، ئایا ئیوه بو باوه ری بی نایه رن، ئه و قورنانه پیچ و په نامه یه کی تیدا نیه، رون و ناشکرایه نه گهر له لای خوی مه زن نه وه نه هاتایه ته خواره وه ئایه ته کان دزی یه کتری نه بوون.

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مَدْرِينِ ﴿٥٧﴾

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كِبِيرَ أَلْهَمَ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ

﴿٥٨﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذِهِ أَلَيْسَ إِنَّهُ لِمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ﴾ وه به راستى ئىمه بهخشيومانه به ئىبراهيم ژىرى و شارەزايى چروپرو بو چاكەى هەردوو جيهان له پيش هاتنى موساو هارون. يا بەر لەوهى بالغ بىي و ئىمه زانيومانه كه شايدەنى راغوبى وەرگرتن و پيغمەرايەتیه. كهواته خواوەنى چاكەى هەردوو جيهانه، خواى مەزن هەموو شتێ له جىگەى شياوى خۆيا دالەنى، پيغمەرايەتى خواى مەزن ئەدبەخشی و ئادەمزاد ناتوانی خۆی پەيدای بکا.

﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ﴾ تۆ بیری ئەو کاتە بکەرەوه ئىبراهيم ووتی به باوکی و تاقى خۆی له دانىشتوانى بابول: ئەم پەیکەر بى گيانانەى ئەوتۆ چ شتێکن ئیوه بەردەوامن لەسەر پەرستیان؟ ئیوه ژیرن و تیگەشتتان هەبێ ئەو پەیکەرانه خواوەنى سوودو زیان نین نەبو خۆيان و نە بو جگەى خۆيان .

﴿قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ﴾ ووتیان: ئىمه باوباپیری خۆماغان دەست کەوتوه ئەو بتانەيان پەرستوووه ئىمەيش لاسایى ئەوان ئەکەینهوه ئەيان پەرستين. بىگومان ئەو جۆره بیانوانه بەلگەى کەسانیکن هیچ شتێکی بەنرخيان بەدەستهوه نەبێ جگەى لاسایى.

﴿قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ وَاوَاكُم فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ ئىبراهيم فەرموى: بەراستى ئیوه باوباپیرتان له گومرايى ناشکراو هەلەیه کی روندان له پەرستنى ئەو بەردە بى گيانانەدا خوتان پيوه گرتوه. ﴿وَقَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ كُنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ﴾ تاقمە کەى ئىبراهيم ووتیان: نایا تۆ بەشتێکی راسته هاتووی بۆلای ئىمه یاتۆ لەو کەسانەى گالته به ئىمه ئەکەى، ئەو شتەى تۆ ئەیلێ زۆر دوره لەبیروباوەرى ئىمهوه، بەلای ئىمهوه باو باپیرمان ياك و بى هەلەن و راست ئەکەن له پەرستنى ئەو بتانەدا.

﴿قَالَ رَبُّكُمُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ﴾ ئىبراهيم فەرمووی: بەلکو پەرورەدگاری ئیوه پەرورەدگاری ئاسمانەکان و زەوین کەسێکی ئەوتۆیه ئاسمانەکان و زەویى دروست کردوو بهبێ کەرەسەیه هەیانبووی .

﴿وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ وەمن لەسەر ئەو شتە ی باسکران کە هەر خوا شایەنی پەرستنه بە تەنها دروست کەری ئاسمانەکان و زەویە شایەتی ئەدهم و گالته بە ئیوه ناکەم و ئەتوانم بەسەر ئیوه دا سەربکەوم .

﴿وَتَاللَّهِ لَا يَكِيدُنَ أَصْنَامُكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدْبِرِينَ﴾ ئیبراهیم لە دلی خو یا ووتی: سویتەم بە خوای مەزن: بە راستی من ئەمەوی خراپە یە لە گەل بته کانی ئیوه دا بکەم و بته کانتان بشکیتەم دوای ئەو ی ئیوه چو نه دەرەو ه بۆ رابواردن لە چەژنداو پشتان کردە من و لە نەینیدا بته کانتان پارچەیان بکەم . ئەو گەلە وایان خو پیوه گرتبوو هەموو کاتی لە کاروان بهاتنایەوه یە کەم جار ئەچوون بۆلای بته کان و کورنوشیان بۆ ئەبردن .

﴿فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ﴾ دوای ئەوان چوونه دەرەو ه تەو ریکی هەلگرت و هەموو بته کانی ئەوانی گێرا بە پارچە پارچە و بلاوی کردنەوه بەسەر زەویدا جگە لە بته گەورە کە ی ئەوان نەبی نە ی شکاندو تەورە کە ی نا بەسەر شایەوه ، بۆ ئەو ی گەرانەوه بۆلای ئەو بته گەورە یە پرسیاری ئی بکەن چ کەسێ ئەو بتانە ی شکاندو ه . زۆر ئاشکرایە ئە گەر ئەو بته خوای گەورە یی بە گومانی ئەوان نەبی وولامیان بداتەوه چۆن ئەو بتانە پارچە پارچە بوون و بۆ بەرگری ئی نە کردوون؟

﴿قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِإِلَهِنَا إِنَّهُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ئاقمە کانی نەمرو د ووتیان: هەر کەسێ ئەو بتانە ی ئیمە ی شکاند وە بە راستی ئەو کەسە سەتمیکی زۆر سەختی کردووه لەبەر ئەو ی ئەو تەوانە گەورە یە ی کردووه سەر ئەو خوایانە ی ئیمە .

﴿قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ﴾ ئەو ئاقمانە بەنەمردویان ووت: ئیمە بیستومانە لاو ئی هەدیە باسی خواکانی ئیمە ی کردووه بە خراپە و جنیویی داو نەتێ، بەو لاوه ئەبیۆری ئیبراهیم، لەوانە نیە ئەو کارە ناھەموارە ئەو کردبیتی .

قَالُوا فَاتُوا بِهِ

عَلَىٰ آعَيْنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ

هَٰذَا يَا اِهْتِنَا يَا اِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ

هَٰذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ

أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نَكِسُوا عَلَىٰ

رءوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ
 أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا
 يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا
 تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِ الْهَتَكُم إِن كُنْتُمْ
 فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَنَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾
 وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

﴿ قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴾ نهمرو دو کار به دهسته کانی خوین ووتیان:
 دواى ئبراهيم بهین له بهر چاو و له بهر دهه ناده ميزادا دای نین، نهمرو دای چاک نه بوو به کسه ر
 سزای بدا، بویه ووتی، بۆ نه وهی دانیشتران بیناسنه وهو شایه تی بدهن که نه وه جنیوی داوه به
 خواکانی ئیمه. ئبراهیمان هیناو پرسایریان لی کرد: ئایا تو نه و که سهی بته کانی ئیمه ت
 شکاندوه و رزال رزال ت کردوون؟ کاتی ئبراهیمان هینا:

﴿ قَالُوا أَأَتَتْكَ فَقُلْتُ هَذَا بِالْهَيْتَا يَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴾
 به ئبراهیمان ووت کاتی ناماده یان کرد: ئایا تو نه و کاره ت کردوه به خواکانی ئیمه ت
 وشکاندوتن نهی ئبراهیم؟ ئبراهیم ووتی:

نه و کاره بتد گه وره که یان کردویدتی و رقی له وان هه لساوه و لای گران بووه خوابی تر
 هه بی جگه ی خو، دواى ئیوه پرسایر له و خوابه تان بکه ن: چ که سهی نه و کاره ی کردوه
 نه گه ر نه وان گفتوگو نه کهن.

﴿ فَارْجِعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنتُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ دواى گه رانه وه بولای نه قلی خوین،
 دواى هه ندیکیان به هه ندی تریان ووت: به راستی ئیوه سته متان له خوتان کردوه به و
 پرسایره تان و به به رستی شتی گفتوگو نه کاو سوود نه به خشی و زیان نه گپ رته وه، نه ک ئبراهیم

ته فسیری زمانو بی

وهك ئیوه نه یلین: سته می کردوه له دوایدا خویان بۆیان ده رکهوت که به راستی نه زانن و ئیبراهیم راست نه کا. به لām کتوپر گه رانه وه بۆلای کرده وه خراپه پێشوه که ی خویان، وهك خوای مه زن نه فده رموی:

﴿ تُمْ تُكْسُوا عَلَىٰ رُؤْسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴾ له پاشا گه ریترا نه وه بۆلای بی باوه ری خویان و بۆلای کاره پوچه که ی خویان وهك ئیبراهیم فده رموی: نه گه ر گفتوگو نه که ن ووتیان: به ئیبراهیم: تۆ چۆن فرمان نه ده ی به ئیمه پرسیار له و بتانه بکه ین. به راستی تۆ نه زانی ئه وان گفتوگو ناکه ن. سه رگه ردان بوون .

﴿ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴾ ئیبراهیم فده رموی: ئایا دوا ی نه وه ی ئیوه نه زانن گفتوگو ناکه ن ئیوه چۆن نه یه رستن له جگه ی خوا، ئایا دوا یی ئیوه بیر ناکه نه وه له و کاره خراپانه ی خۆتان که نه و بتانه شایه نی په رستن نین. بت په رستان که هه یچیان بۆ نه مایه وه و په کیان که وت.

﴿ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴾ ووتیان. ئیوه ئیبراهیم بسوتین و ئاگر سه خترین شته بۆ نازاردان و یارمه تی خواکانتان بده ن و تۆ له له ئیبراهیم بکه نه وه، هه تا که سی تر نه توانی کاری به و جوړه بکا نه گه ر ئیوه نه تانه وئ یاریده ی خواکانتان بده ن و تۆ له له و که سه بکه نه وه گاله ته به خواکانتان نه کاته وه، خۆ خواکانتان ناتوان تۆ له ی خو یان بکه نه وه، نه و کاره ی به سه ر نه و بت په رستانه هات و نه وه ی ئه وان ووتیان وه ستایانه له سه ر سه ری خو یان و قاچیان به ره و ژور بی. دوا یی چالیک ی زۆر گه وه و قولیا که ند، ماوه یه کی درودریژ دره خت و پو ش و سوته مه نیان کو کرده وه ئاگریان تۆ به ردا، به جوړی نه گه ر بالنده یه له به رزایی نه و چاله دا برۆشتایه په رو بالی نه سوتا و نه که وتد خواره وه، به دورها ویژی ئیبراهیمیان فریادایه ناو نه و چاله به به ده ست و پێ به سترایی .

﴿ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴾ ئیمه ووتمان ئه ی ئاگر تۆ سارد به ره وه و گه رما که ت نه می تی و ساردیه که ت بی نازار بی له سه ر ئیبراهیم نه وهك په ق پێشه وه، سارد بو نه وه ی ئاگر کاریکی پهك خه ربوو خوای مه زن کردی بۆ ئیبراهیم .

﴿ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴾ دوا یی نه مرود دوو پیوانی نه مرود و یستیان پیلانیکی گه وه بسازین بۆ ئیبراهیم و له ناوی بن به و ئاگه و بسوتی، دوا یی ئیمه نه وانمان گیرا له و که سانه زیانیان پێ بگا و به ئاواتی خو یان نه گه یشتن، دوا یی ئیمه په وانمان کرده سه ری نه و

گهله میشلوه و بهو میشلولانه له ناو چوون. میشلویه چووه ناو میشکی نهمروده وه مؤخ و خوینی نهمرودى خواردو له ناو چوو، نهویه سزای کهسانى بی فهرمانى خواى مهزن بکهن.
بۆ زانین: خواى مهزن و فهرموده ی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ رونیان نه کردۆته وه نهو کهسه ی ووتویه:
ئیهراهم بسوتین له چ ره گهزى بووه، چاک وایه ههواله ی زانینى خواى بکهین. به لام زانای بهرز (نیزامه دینی) نهیسا بوری له تفسیری خویا (غرائب القرآن و رغائب الفرقان) ئه لئى وامه شهوره نهو کهسه نهمرودى کورى کهنعان کورى سهنجارب کورى نهمرووو کورى کوش کورى سام کورى نوح بوو. زانایانى تر ئه لئین: نهو کهسه کورد بووه ناوی (ههینون) بووه زۆر جینگه ی سه رسوړمانه نهو زانایانه به جوړى باسی کورد نه کهن شایه نی مرؤفى موسولمان نیه، بیگومان نهو بیرو بۆ چوونانه ی نهوان له ره گهز په رستیوه هاتووه. زۆر بۆی داچین ئیهراهم و نهمرووو نهو کهسه یش کورد بوون، ئیز بۆ نه بی باسی کورد بکری به خراپه؟

وَنَجِّنَهُ
وَلَوْطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا
لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾
وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ
الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا
عَبِيدِينَ ﴿٧٣﴾ وَلَوْطَاءُ أُنْتِنَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجِّنَهُ مِنَ
الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ
فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ
﴿٧٥﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ

وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْتَهُ مِنَ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

﴿ وَنَجِّنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴾ وه ئيمه ئيراهيم و لوتمان رزگار کرد له عيراقده برؤن بؤلای زهویکی نهوتر ئيمه پيرؤزی و فهردمان دروست کردبو له ناوئده و زه ویده دا بؤ هدمو بونه وهران.

کورتده باستی له به سهر هاتی ئيراهيم و لوتی برازای ئيراهيم: نه وهبو و نه مرود وستی ئازار بگه یه نی به ئيراهيم، خوی مدزن نه و پیلانده ئدوانی پوچ کرده وه. ئيراهيم دوی رزگار بوونی له سوتان به ناگر خوی و لوتی کوری هاران برای گه ودهی ئيراهيم و خاتون ساری ژنی ئيراهيم و کچی هارانی مامی ئيراهيم چون بؤ شام، ئيراهيم له (حه ران) و هه ندی جیگهی تر له شامدا نیشته جی بوون.

لوتی برازایشی له (موئته فیکه که شه و رؤژی له یه که وه دوور بوون دانیشته. پيرؤزی شام نه ویه: جیگهی بلا و بوونه و ی زوربهی زوری پیغمه رانه و شوینی بلا و بوونه و ی ده ستوری خوی مدزنه. جیگهی نه وان ناوی شیرین و دره ختی به دردارو میوهی زؤرو هه رزانی و کهش و هه وای مام نا و هندی و زؤرشتی تریش بووه.

بؤ زانین: کؤچ کردنی ئيراهيم نه و همان بؤ رون نه کاته وه که ئيراهيم و پیغمه مدری ئیسلام ﴿﴾ خویان و تاقمه کانیان و وینهی یه کن، تاقمی هه ردو و کیان بت په رستبوون و هه ولی کوشتنی نه وانیان داوه، به گویرهی فه رمانی خوی مدزن ئيراهيم و موحه مدد کؤچیان کردو وه و نیشتمانی خویانیان به جی هیشتو وه بؤ بلا و کردنه و ی ئابنی خوی مدزن و ریگهی کؤچی بؤ ناماده کردن.

﴿ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ فَاِثْلًا وَكُلًّا جَعَلْنَا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ وه ئيمه به خیشومانه به ئيراهيم ئیسه قاقی کوری له خاتون ساری ژنی و نامؤزای له سهر وهر گرتنی پارانه و ی ئيراهيم و پیشمان به خشیوه یه عقوبی کوره زای به دیاری و به خشش بؤی له لایه ن ئيمه وه: ووشه ی

ته فسیری زمان کوی

(فَافِلَةً) هاتوره به مانای به خشش و به مانا کوری کور، وه ئیمه هدمویمان گیران به پیاوچاک و کردغان به پیغمهر.

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ وه ئیمه نه وامن گیرا به پیشه و انانی ئاده میزاد و چاو لی کراوی نهوان بانگی ئاده میزاد بکن بولای ئانی ئیمه به گویرهی سرش و فرهمانی ئیمه و شاره زای یاسای ئیمه یان بکن.

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ﴾ وه ئیمه سروشان نارد بولایان بو کردنی هدمو چاکیه و ئاده میزادیش هان بدهن بو کردنیان و دورین له هوز پهرستی و له ره گهز پهرستی و هاوبه شدانان بو خوی مدزن، به نیازی پاکوه ههر خوا پهرستن.

﴿وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ﴾ وه ئیمه سروشان نارد بولایان و فرهمانان پیدان نویژه کان بهریا بکن و بیانپاریژن و زه کاته کانیان بدهن به هزاران، ئهم نایه ته بو مان رون نه کاته وه که نه ته وه کانی پیشوو نویژ و زه کاته کانیان له سهر پیوست کراوه. به لام هدریه که یان به شیویه کی تایه تی خویان، نهک وهک نویژو رۆژو وانهی پیوست کراوه له سهر پیغمه مه ری ئیسلام و، نهو پیغمه مه رانه پهرستیان بو ئیمه نه کرد به ته نها و به نیازی پاکوه وه خوی مه زنیان به یه که دائه نا.

﴿وَلَوْطًا أَتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ وه ئیمه به لوتمان به خشو دادپهروه ری و لابرندی ناکوکی نیوان ئاده میزادو زاین و ناسینی نهو شانهی پیوسته کردنیان و فیریان بکا به ئاده میزاد. ﴿وَنَجِّنَا مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْفَحْشَاءَ﴾ وه ئیمه لوتمان رزگار له دانیش توانی نهو گوندهی نهو تو کاره پس و بیر لی کراوه کانیان نه کردو نه چونه لای پیاوان و وازیان له ژنان نه هینا. نهو گونده بریتی به له شاری (سهدوم) ناویش نه برا به شاری لوت یا موته فیکه و بریتی بوو له حدوت گوند.

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ﴾ به راستی دانیش توانی نهو گونده تاقمیککی کرده وه خراب بوون، لایاندا بوو له سنوری دیاری کراوی خوی مدزن، له نایه تی (۸۰) ی سوره تی نه له نه عراف و نایه تی (۷۷) ی سوره تی هودا باسی نهو تاقمه کراوه. نهو گونده به خوی و دانیش توانی سهریوه خوی مدزن ژیراو ژیری کردن و له ناوی بردن به ناو زه ویدا.

﴿وَأَدْخَلْنَا فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ وه ئیمه لوتمان خسته نیو دانیش توانی به ههشتی ئیمه و پاداشتی چاکه ی خۆمانه وه. به راستی لوت له پیاو چاکان و له پیغمه مه رانه.

﴿وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ﴾ وه ئیمه نوحان رزگار کرد کاتی پارایه وه له خوی مدزن له پیش ئیبراهیم و لوت و ئیسحاق و یه عقوبه وه، دواپی ئیمه وه لامی پارانه وهی نوحاندا یه وه، ئیمه نوح و خیرانه که ایمان رزگار کرد بوو له خه فته کی گه وه که خنکانیان بوو به ناوی لافاو.

ته فسیری زمانا کوی

﴿وَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سُوءٍ فَآغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ وه نیمه نوحان پاراست له نازاری تاقمیککی نهوتو باوه ریان به نیشانه ناشکراکانی نیمه نه هیابوو. به راستی نهوان تاقمیککی خرابه کار بوون و بت پرستیوون. دواپی نیمه نهوانان خنکان به لافاوو بنه برمان کردن. وهك له نایه تی (۲۵) هدا نایه تی (۴۹) ی سوره تی هودا باسکرا که نوح (۹۵۰) سال له نیو نهو تاقمه دا مایه وهو ناموژگاری کردن و سوودیان لی وهرنه گرت و گالته یانی بی نه کردو نازاری زوری چیشیت بده ستیانه وه دواپی خوا به لافاوو له ناوی بردن . زانایان نه لئین: دوو پیاو چوونه لای داود پیغمه سر بولا بردنی کیشه ی نیوانیان: یه کیکیان خاوه نی کشتوکال بوو، نهوی تریان خاوه نی مدروبوو، خاوه ن کشتوکاله که ووتی: به راستی مهره کانی نه م پیاه کشتوکاله که ی منیان خواردوه له شهودا، دواپی رون بوونه وهی داوه که ی داود فدرمانی دا به خاوه ن کشتوکاله که مهره کان بیا بو خوی له جیاتی خواردنی کشتوکاله که ی، کاتی سوله یمانی کوری داود بدو فدرماندانی داودی زانی، ووتی: نهی باوکی خوم: چاکترین شت بوئسم دوو پیوانه نه وهیه: خاوه ن زهوی یه که مهره کان بیا سوودیان لی وهربگری نهك بیانبا بو خوی، خاوه نی مهره کانیش زهویه که دابچینی هدا وه کجاری پیشووی لی دی، نهو کاته خاوه ن مهره مهری خوی بیاته وه خاوه ن زهویش زهوی خوی وهربگریته وه بولای خوی، دواپی داود بیرو بوچوونی کوره که ی خوی په سه ند کرد. بیگومان پیغمه مران بی گوساهن و به دژی فدرمانی خوی مهزن فدرمان نادهن، بویه زانایان هندیکیان نه لئین: فدرماندانی داود راستبووه. به لام خوی مهزن فدرمانه که ی داودی گوری به فدرماندانی سوله یمان، نهو هدا خوی مهزن فدرموی:

﴿فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ﴾ که واته هدردوکیان بی فدرمانی خوی مهزنیان نه کردوه .

بیروبوچوونی زانایان له م رووداوه دا بهم جوړه یه: لای شافعی پیوسته نه وهی له شهودا له ناو بدری نه بی بیژری چونکه به شهوا خاوه ن ناژه ل نه بی ناژه له کانی بیه ستیته وه لای حنه فی نه به شهواو نه به روژدا زمان نابی مه گهر که سیکیان لابی و چاودریان بکا. بو رون کردنه وهی نهو رووداوه خوی مهزن نه فدرموی:

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ
نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

ته فسیری زمانوکی

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكَلَّاءَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا

مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالِ يَسْبِخْنَ وَالطَّيْرُ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِنُحْصِنَكُم مِّنْ بَأْسِكُمْ

فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ

إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿٨١﴾

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَن يَغْوَصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا

دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

﴿وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ﴾

وه تو بیری داودو سولهیمان بکهره وه کاتی فدرمانیان نه دا له باره ی زهویکی کیلراو تروی پیدا کرابوو سهوز بوو کاتی مهری تاقمی له ناده میزاد به شهودا سهوز بوی تاقمی تریان له ناده میزاد خوارد، خاوه نه کانیان چوبونه لایان فدرمان بدهن به چاره سهرکردنی نهو رووداوهو نیمه ناگامان له فدرماندانی داودو سولهیمان بوین و ناگایشمان له فدرمان بو دراوه کانبووه .

﴿فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ﴾ دواپی نیمه فیری سولهیمانان کرد فدرمانی دیاری کراو خویمان بو برینه وهی کیشه ی نهو دوو تاقمه. نهو بوو سولهیمان فدرموی: چاکتر بو ههردوولایان نهو هیه: خاوهن کیلراوه که مدهر کان بیاته لای خو ی سوود له شیرو خوری و موی مدهر کان وه ربگری، خاوهن مدهر کانیش زهویه که بباو دای چینی ههتا وهک جاری پیشووی لی دی، دواپی هدریه که یان نهوه ی خویمان ببنه وه.

﴿وَكَلَّاءَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ وه نیمه بدخشیومانه به ههریه که له داودو له سولهیمان و دادپهروهری له فدرماندانو کردتمان به پیغمهرو فیرمان کردن زانینی چاره سهرکردنی کیشه ی ناده میزاد به گویره ی یاسای نیمه، دورپی له لایه ن گیری و ناره زوی تاییه تی. زانا به رزه کان له

بارەى خواردنى ئاژەل كشتوكالى ئادەمیزادە بېرورپايان ئەوھىيە ئەگەر خاوەن كەمتەرخەمى نەكردن زامن نابى، ئىتەر رۆژبىيەى يا شەو بىي، ئەگىنا زامەنە .

﴿وَسَخَرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجَبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ﴾ ۞ وە ئىمە كىيەكان و بالئەدەكانان رام كەردبەون پاك و بەرزى دەربېر بۆ خەوای مەزن لەگەل داوودا، ئىتەر دەربېرېنى ئەو پاكى و بەرزىيە بە زامانى بىي وەك ئىمە يا زمانىكى تايبەتەى بىي خەوادا بىيەتەى بەو كىيوانەو بەو بالئەدەنە و ئىمە ئەتوانىن ھەموو شتەى بکەين بۆ پىغەمەران بالای ئادەمیزاد شتەىكى سەرسورپتەر بىي بە گۆپەرەى سەروشتى ئاساىي، بە وینەى سارد كەردنەوھى ئاگر بۆ ئىبراھىم.

﴿وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِيُخْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ﴾ ۞ وە ئىمە داوودمان فەيرى دروست كەردنى زۆر چەنين كەرد بۆ سوودى ئىيە لە بەرئەوھ ئىيە پيارتيرى لە جەنگى دوژمنى خۆتانا. يانى بىكەنە بەرتان لە كاتى جەنگ كەردن بە شەشپرو خەنجەرەو شتەى تەردا، دوواىي ئايا ئىيە بۆ سوپاسى خەو ناكەن، يانى ئەبەى سوپاسى خەو بکەن ئەگىرئەوھ داود خەو واپو خەو ئەگۆراو بە جۆرەى تەنپاسن و بزائى دانىشتوانى چۆنن. رۆژى تووشى بوو بە تووشى پياوئ كەوھ پەرسىارى لى كەرد رەوشتى داود چۆنە؟ پياوھ كە ووتى: پاشايە كى چاكە ئەگەر بە دارايى باوەرداران نەژى، دواىي داود سوپىي خەوارد لەمەودوا ئەبەى بە دەست كەوتى ئارەقى ناوچەوانى خەو بۆى.

دواى ئەوھ خەوای مەزن ئاسنى بۆ نەرم كەردو فەيرى چەينى زۆر كەردو ئەيفرۆشت بە نەرخى ئەووزىيە ئەژيا. پىغەمەرى ئىسلامىش كۆچى دواىي كەردو زىكەى لە گەرەوىي چەندمەنى جۆدابووە كەچى ھەموو دارايى ئىيە دورگەى عەرەب لەژىر دەستيابوو. ئەوھى شايانى باسبى دادو زۆر دەنگى خۆشيوھ.

﴿وَلَسَلِّمَانِ الرِّيحَ عَاصِفَةً﴾ ۞ وە ئىمە رامان كەردبوو بۆ سولەيمان بايەكى زۆر تەيزرەو تاقى بەديانى بە ئەندازەى رۆبىشتى ئاساىي مانگە رىنگەيە ئەى بردو تاقى ئىيوارەيش مانگە رىي بۆ ھەر جىگەيە بىوستايە .

﴿تَجْرَى بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ﴾ ۞ ئەو بابە بە ھۆى فەرمانى خەوای مەزەنەو سولەيمانى بەخەو و بارە گايەوھ ئەبرد لەھەر جىگەيە بوايە بۆلاى زەوھى ئىمە پىروژى و فەرمان لە نىويدا دانابوو، ئەو زەوھەيش بىيتى بوو لە شام كە پىروژ بوو بە ھۆى

رۆباری ئاوی شیرین و درەختی خاوەن بەرھەم و جینگە بلابوونەوہ پیغەمەرانبو بە زۆری و ئیمە بە ھەموو شتێ ئەزانن و ھەموو شتێ لە جینگە شیاوی خۆیا دائەنن و ئەو بایە بە ئاسانی و بەبێ ئازار سولەیمانی ھاتوچۆ پێ ئەکرد.

﴿وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ﴾ وە ئیمە راھمان کردبوو بۆ سولەیمان ھەندێ لە شەیتانەکان کەسانی خۆیانیان ئەکرد بە قوتابە نیودەریاکاندا و ئەچوونە بنیانەوہ زۆر شتی نایاب و بەنرخیان دەرئەھینا بۆ سوودی سولەیمان وەك لوللؤلؤ مەرجان و دورپ.

﴿وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا ذُوْنَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ﴾ وە ئەو شەیتانانە لە جگە ی چونیان بۆ ناو دەریا کاری زۆر شتی گەورە تریان ئەکرد وەك دروست کردنی کۆشک و مزگەوت و شتی تری سەر سۆپێدرو ئیمە چاودێری ئەو شەیتانەنەمان ئەکرد کە سەر پێچی لە فەرمانی سولەیمان نەکەن و کاری ناپەوا نەکەن.

ئەبوی کوری ئەموس کوری تاریخ کوری روم کوری غیس کوری ئیسحاق کوری ئیبراھیم و دایکی لە بنەمالە ی لووتە پیغەمەر ی بوو ناوی بلابووبووە کە زۆر لە خوا ترسەو ھەتیو بیوہ ژنانی بەختێ ئەکرد، زۆر میوان پەزیربوو پێزی ئی ئەگرتن، سامان و کوری زۆری ھەبوو، پیاویکی وابوو لە چاکیدا وێنە پێ ئەھێتایەوہ، زۆر خۆراگریو لەسەر ئازارو نەخۆشی دورو درێژ. خۆی مەزن ئەبوی تاقی کردە بۆ دانیشتوان ھەژاری کردو خانوو منالەکانی ئی سەندەوہ، نەخۆشی و ئازاری توشی لەش و دەرونی کرد بە دورو درێژ. بەلام ئەیوب ھەر ئارامی گرت و بێ سوپاسی خۆی مەزنی نەکرد. کاتی نەخۆشیە کە ی درێژە کیشا پارایەوہ لە خۆی مەزن رزگاری بکا لەو نەخۆشیە، خۆی گەورە پاراندەوہ کە ی ئی وەرگرت، لەش ساغ بوو سامان و کورەکانی پێ بەخشەوہ زۆرتر لە جارانی پێشوو.

پێیستە ئەمەیش بزانری ئەو شتە ی چیرۆک نوسان ئە ی گێرنەوہ لە ئەبوبەوہ کە خوا نە خواستە لەشی ھەموو. تووشی برینداری بوو بە جورئ کیم و زوخ بە لەشیا ھاتوہتە خواوہوہ، گۆشتی پارچە پارچە بە گەنیوی ئەکدوتە خواوہوہ ئەبو بە خواردەمەنی کرم، وای ئی ھاتبوو دانیشتوان بێزی ئی بکەنەوہ، لە چۆلەوانیدا فری دراوو، ئەوانە ھەموویان راست نین و درۆن لە پێزو پلەو پایە ی پیغەمەر ایدەتی، خۆی مەزن پیغەمەرانی خۆی و والی ناکا دانیشتوان بێزی ئی بکەنەوہ، بۆ رۆن کردنەوہ ی بەسەرھاتی ئەیوب خۆی گەورە ئەفەرموی:

تەفسیری زمانکۆیی

وَأَيُّوبَ إِذْ

نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ

وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّابِرِينَ

﴿٨٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ

﴿٨٦﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَّنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ

فَكَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي

كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ

مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَزَكَرِيَّا

إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَاهُ

لَهُ زَوْجَةٌ وَهُمَا كَانُوا يَسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ

وَيَدْعُونَكَ رَغْبًا وَرَهْبًا وَأَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

وَأَلَّتِي أَحْصَنْتَ فَرَجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا

وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسْنَى الضُّرِّ وَأَلَّتْ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ وه تو بیری ئەیوب بکەرەوه کاتی پارایەوه لە پەرورەدگاری خۆی، ووتی: بەدراستی بە من گەیشتووە نازاری سەخت، بە بۆنەى نازاری لەشم و لە ناوچوونى منال و سامان مەهوهو بە راستى تو خواوەن بەزەبى و مېهرەبانترىنى هەموو خواوەن بەزەبىەکانى.

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَى لِلْعَالَمِينَ﴾ دواى ئیتمە وەلامى پارانەوه کەى ئەومان دایەوه، دواى لامان برد شتى تووشى ئەو بوبو لە نازارو لە نەخۆشى و ئیتمە بەخشیومانەوه بە ئەیوب خێزانەکانى و بۆمان زیندو کردنەوه هەر لە جیهانداو پێشمان بەخشی وێندە تری خێزانەکانى لە گەل ئەوانەى پێشوو لە کور و کورەزاو سامانى تر، یانى بوون بە دوو ئەوەندى بەر لە نەخۆشیە کەى لەبەر مېهرەبانى و چاکەکردن لەلایەن ئیتمە لە گەل ئەیبوو لەبەر نامۆزگارى کردن بۆ هەموو خواپەرستانی تر جگەى ئەیوب هەتا برانن هەرکەسى خۆى راگرئ لەسەر نازارو ناسوپاسى خواى مەزن نەکا بە وێندى ئەیوب پاداشت وەرئەگرئ.

﴿وَإِسْمَاعِيلَ وَإِذْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ﴾ وەتو بیری ئیسماعیل بکەرەوه کە ئارامى گرت بۆ سەرپرینی خۆى و لەسەر دانیشتى لە جیگەیه کى گەرمى بئ ناو و بئ شینایى و لەسەرماندوبوونى بۆ دروست کردنى کەعبەى پیرۆزو بیری ئیدریسى کورى شىسى کورى ئادەم بکەرەوه کە ئارامى گرت بە بەردەوامى لەسەر پەرست و پارانەوه لە خواى مەزن لەناو گەلیکى بئ باوەرداو بیری زولکیفل بکەرەوه کە ئارامى گرت لەسەر نوێژو رۆژو بەبئ کۆلەدان، ناوبراو بە زولکیفل یانئ خواوەنى بەشى گەورەیه لای خواى مەزن. زانایان بیروبۆچوونیان جیاوازه: ئایا زولکیفل پێغمەره یانە؟ زۆربەى زۆریان لایان وایە پێغمەره، هەندیکیان ئەلێن: دۆست و پیاوچاکى خواپەو پێغمەره نیەو خواوەنى بەشیکی گەورەیه لای خواى مەزن. هەر وەها بۆچوونى زانایان لە بارەى ناوى زولکیفلەوه: هەندیکیان ئەلێن: ناوى بوشەعە، هەندى تریان لایان وایە ناو ئیلیاسە، ئەوێ پێویستە لەسەر ئیتمە برومان وابئ لە پیاوچاکانە، هەموو یەکئ لە ئیسماعیل و ئیدریس و زولکیفل لەو کەسانەبوون ئارامیان گرت لەسەر نازارو ئیشى جیهان.

﴿ وَأَذْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ وه ئیمه ئهوانه مان خسته نیو چاکه ی خو مان له رۆژی دوایداو خستمانه ناو پیغمه رایه تی خو مان له جیهاندا. به راستی هه ندیکن له پیاو چاکان.

بۆ ئاگاداری: باسیکی یونس پیغمه مر (ذا النون) یونس کورپی مه تایه. خوای مهزن په وانده ی کرد بۆلای دانیشتوانی نهینه وای موسلی ئیستا له هه ریمی عیراق. یونس چوو بۆلایان ده ستوری خوای پی راگه یاندن وولامیان نه دایه وه دژایه تی زۆریان کرد. فه رمووی: ئه گه ر باوه ر نه هیتن خوا سزاتان له ئاسمانه وه بۆ ئه نیزی، دوا یی یونس ماندوو بوو رقی هه لسا چونکه به رده وهامبوون له سه ربی باوه ری، به تو په یه وه وازی لی هیئان و له لایان رۆشیت، له بهر ئه وه ی تازه کرابوو به پیغمه ره و ئازاری نه چیشتوو خۆی رانه گرت، وای زانی ئه گه ر واز له ئامۆژگاریان بهیته ی خوای مهزن له جیهاندا تووشی ئازاری ناکا. وای ئه زانی خوای مهزن پیویستی نه کردوه له سه ری بچیتیه وه له نیو ئه و گه له دا. دوا ی ده رچونی به ره و که نهاری ده ریای سه ی ناوه ند که و ته ری، سواری گه شتیه کی زۆر بارگرانوو له بهر قورسای زۆر نزیکوو دانیشتوانی سه ر که شتیه که بکه و نه ناو ده ریا که، دانیشتوان هه ستیان به مه ترسی خنکان کرد. به و بۆنه وه کهل و په لی خۆیانیا ن فریاده ناو ده ریا، دوا ی پشکیان راکیشا هه ندی له دانیشتوانی سه ر که شتیه که فری بده نه ناو ده ریا که وه، پشکیان راکیشا به ناو یونسه وه ده رچو که بخریته ناو ده ریا وه، خستیانه ناوی و ماسیه کی زۆر گه وه قوتی داو که و ته ناو چه ندین تاریکیه وه، خوای مهزن باسی ئه و رودا وه ئه کاو ئه فه رموی:

﴿ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ ﴾ وه تو بیرى خواهن ماسیه که بکه ره وه که یونس ی کورپی مه تایه که تاقمه که ی بانگ کرد بۆلای باوه ره یئان به خوای مهزن و وه لامیان نه دایه وه، دوا ی ماندوو به تو په وه لای ئه وان ده رچوو دوا یی گومانی برد که ئیمه تدنگانه ناخه ینه سه ری و تووشی ئازاری نا که یین ئه گه ر گه له که ی خۆی به جی بیلی، لایان رۆشیتوو سواری که شتیه بوو فریادرایه ناو ناوی ده ریا سه ی و نه هه نگی قوتی داو تووشی ئازاری زۆر گه وه بوو، خوای مهزن له ناو ئه و ماسیه دا به ندی کرد.

﴿ فَادْأَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ دوا ی خواهن ماسیه که هاواری برد بۆلای خوای مهزن و پارایه وه له خوای مهزن له ناو چه ندین تاریکیدا: تاریکی ناو سه کی ماسی، تاریکی ناو ده ریا تاریکی شه وو، ووتی: هیچ خوا نیه هاواری لی بکری

و بپه رستری مه گهر هه رتۆ بگه یته فریام، پاك و بی باکی هه ر بۆ تۆیه بۆ ئه و شتانه ده ستوری پی نه ده دی. به راسی من هه ندیکم له و که سانه سته میان له خۆیان کردوو، به بۆنه ی رۆیشتنم له لای گه له که م به گورجی و به بی ده ستوری تۆ، هاوارم بۆلای تۆ هینا و رزگارم بکه.

﴿ فَاَسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴾ دواپی ئیمه وه لامی پارانه وه ی یونس مان دایه وه ئیمه رزگارمان کرد له خه فته ی به ندی خانه ی ناوسکی ماسیه که، فه رماناندا به و نه هه نگه یونس فریادا بۆ سه ر زه وی به بی ئازار، یونس به لاوازی به ده رده داره هاته ده ره وه، خوا ی مه زن دره ختی کوله که ی به سه دیه وه رپواندا، چونکه گه لاکه ی پان و گه وره یه وه له مه یش ئه ی پارێزی و له به ره مه که ی بخوا دوا ی چاکبوونه وه و پشودانی چویه وه بۆلای گه له که ی خۆی و ده ستی کرد به راگه یاندنی فه رمانی خوا ی مه زن و ئه وانیش باوه رپان به خوا هینا، ژماره ی گه له که ی زۆرتربوون له دووسه د هه زار که س، هه ربه و جوۆره ئیمه یونس مان رزگارکرد له ئازارو ته نهایی به ندیخانه هه روایش ئیمه رزگار نه که ی باوه ردارانیکی ئه و تۆ به نیازی پاکه وه له ئیمه بپارێنه وه.

﴿ وَذَكَرْنَا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴾ وه تۆ بیری زه که ریا بکه ره وه کاتی پارایه وه له په ره وردگاری خۆی ووتی: ئه ی په ره وردگاری من: تۆ من به ته نها و به بی مندال و به بی جینگه نشین به جی مه یه وه نه گه ر جینگه نشینم پی نه به خشی تۆ چاکترین که سانیکی یاریده ده ری منی، دوا ی مردنی من و مردنی هه موو بونه وه ران.

﴿ فَاَسْتَجِبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى ﴾ دواپی ئیمه پارانه وه که مان لی وه رگرت و کورپکه مان به ناوی یه حیا به خشی به زه که ریاو له مه ترسی بی که سی رزگارمان کرد.

﴿ وَأَصْنَعْنَا لَهُ زَوْجَهُ ﴾ وه ئیمه ژنه که ی زه که ریا مان گه یرا به جوۆری منالی بیی دوا ی ئه وه ی نه زۆک بوو منالی نه ئه بوو زه که ریا مان دلخۆش کرد به بوونی ئه و کوره.

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴾ به راستی زه که ریا و ژنه که ی و یه حیا په له یان نه کرد بۆ کردنی کاره چاکه کان و بۆلای ده رگای هه موو چاکه ی یه وه له ئیمه ئه پارانه وه بۆ ئومیدی پاداشتی خوا ی مه زن و له به ر ترسی سزای خوا ی گه وره و ئه وان له ئیمه نه ترسان و مل شوۆری فه رمانی ئیمه بوون. له ئایه تی (۳۸) ی سوره تی ئالی عیمران و له ئایه تی (۷) ی مه ریه مدا باسی به سه رهاتی زه که ریاو یه حیا کراوه.

﴿ وَالَّذِي أَحْضَقْتُ فَرْجَهَا فَتُنَحْنُ فِيهَا مِنْ رُوحِنَا ﴾ وه تۆ بیری ئه و ژنه ی ئه و تۆ بکه ره وه که دایکی عیسیا به شه رم گه ی پاراستبوو له کاری ره وای ناوه و هیچ ئاده میزادی ده ستی لی نه که و تبوو، دواپی ئیمه گیانی عیسا مان خسته ناو منالانی به هۆی فویه کی جیره ئیل به یه خه ی کراسه که یاو عیسا به زیندووی له دایکبوو. خوا ی مه زن عیسا ی ناو بر دووه به رۆحی خۆی له به ر ریزی عیسا.

﴿ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴾ وه ئيمه نهو ژنهو كوره كه بمان گيرا به نيشانه ده كي زور گورهو به لگه لدهر تواناي ئيمه بو هدموو بونه وهران كه ئيمه بهي باوك له ژنيكي بي ميرو منالي دروست بكهين له منالديا.

نهو ژنه داوین پاكه ناوی مريدهی كچی عيمرانه يه كي بووه له زانا گه وره كانی بهنو نيسراييلي. له ئايه تي (٤٥) ی سوره تي ئالي عيمران و ئايه تي (٤٥) و له ئايه تي (١٦) ی سوره تي مريده و ئايه تي (١٦) ياسی مهريدهم كراوه دواي نهو ی خواي مهزن ياسی نهو پيغه مهرا نهی كرد كه ره وانهی كردبوون بۆلای گه له كانی خويان و بۆلای ئاده ميزادی تريش كه راغو بيان بكا بۆلای خوا بهرستی و فهرمووی: هدموويان خوا بهی كه تهنه ايان نه بهرست و بهك ئايينان هه بووه، لهم ئايه تانهی دوايدا فهرمانمان پيدا نهو ئايينه شايستهی بهرستبي و بكری به ياسا هدر ئايینی ئيسلامه، هدموو ياساو ده ستوری هدموو نامه كانی پيشووی تيدايه و نه فهرموی:

إِنَّ هَذِهِ

أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلُّ إِلَيْنَارٍ جَعُولٌ ﴿٩٣﴾

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ

لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَنُيُوتٌ ﴿٩٤﴾ وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ

أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا فُيِّتَتْ

يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِّنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَخِصَةٌ أَبْصَرُ الَّذِينَ

كَفَرُوا يُنَادُونَ أَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا

ظَلَمِیْنَ ﴿٩٧﴾ اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ
 اِلَهِ حَصْبُ جَهَنَّمَ اَنْتُمْ لَهَا وَرِدُّوْنَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَتْ
 هَتُوْلًا ءَالِهَةً مَا وَرَدُوْهَا وَكُلٌّ فِیْهَا خَالِدُوْنَ ﴿٩٩﴾
 لَّهُمْ فِیْهَا زَفِیْرٌ وَّهُمْ فِیْهَا لَا یَسْمَعُوْنَ ﴿١٠٠﴾

﴿اِنْ هَذِهِ اَمَّتْكُمْ اُمَّةٌ وَاحِدَةٌ وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْنَ﴾ به راسی ئه و بیرو باوهری پیغمه رانه
 که بریتیه له یه کیتی خوی مه زن و مل که چید بو خوا به گفتوگوو به کرده وه ئاییی ئیوهی
 ئاده میزاده یه که ئایینه به بی جیاوازی نیوان پیغمه ران هه موویان یه که ئایییان بو وه من
 په روره دگاری ئیوه، دواپی ئیوه هدر به تنها من به رستن به نیازی پاکه وه. خوی مه زن فره مانی
 داو به ئاده میزاد هه موویان له سه ر باوهری یه کیتی خوابن و هاو به شی بو دامه نین .

﴿وَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلَّ اِلْتِنَا رَاجِعُوْنَ﴾ وه ئه وان پارچه پارچه بوون له نیوان خوئیاناو
 بوون به چهند تا قعی: هدیانه بی ئاین. هدیانه بت په رست. هدیانه جوله که. هدیانه گا ور. هدیانه
 ئاگر په رست. هدیانه گاو ئاژهل په رست. بگره نه ته وهی تاکه پیغمه رئی چهند کومه لیکن و
 نفره ت له یه کتری له کهن و بیزارن له یه کتری. هه موویان بؤلای ئیمه ته گه ریته وه له رۆژی
 دوا پیدا، ئیمه به گویره ی بیرو باوهری خوئیان پاداشتیان ته ده بنده وه، ئه و کاته ئه زانن کامیان راستن
 و کامیان درۆزنن.

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيهِ وَاَنَا لَهُ كَاتِبُوْنَ﴾ دواپی هه ز که سی
 کرده و چاکه کان بکا که می یا زور بچوک بی یا گه وره وه ئه و که سه باوهری به خواو به
 فریشته کان و نامه کانی خواو پیغمه ران و رۆژی دواپی هیتابی، دواپی کوششه که ی له ناو ناچی
 و سوپاسی ته کرئ و پاداشتی ئه ریته وه به راستی ئیمه ته و کوششه ی بو ئه نویسن له نامه ی
 کرداریا و بوی ئه پارترین .

﴿وَاحْرَامٌ عَلٰی قَرْبَةٍ اَهْلُكُنْهَا اَنْهُمْ لَا يَرْجِعُوْنَ﴾ زانایان بیرو بچوونیان له مانا کردنی ئه و
 رستانه جیاوازه: هه ندیکیان ته لین: پیتی (لا) ی (لا یَرْجِعُوْنَ) زیادنیه. که واته مانای ئه و رستانه

بهم جوړه یه: وه قده غه یه له سهر دانیشتونای ههمو گوندی نیمه له ناومان بردوون و نازارمان داون بهوئی گوناوه کانیانه که به راستی نهوان نه گهر پندهو بولای نیمه له رژی دوویدا پر سيارو پاداشت. به لکو پیوسته بگهر پینسهو بولای نیمه لهو رژه داو سزایان بدری بهو جوړه ی له جیهاندا سزایان درا. هندی تر له زانایان نه لئین: پتی (لا) زیاده یه و هیزاوه له بهر بهیز کردنی ناوهر وکی رسته کان: که واته مانای رسته کان بهم جوړه نه کری:

وه قده غه یه له سهر دانیشتونای ههمو گوندی نیمه له ناومان بردوون گهرانه و یان بولای جیهان دوا ی له ناوبردیان بو نهوه ی په شیمان ببندهو له گوناوه کانیان.

پر سيار/ نایا خوی مه زن سزای بی باوهران نه دا له سهر بی باوهریان له پاشه رژدا دوا ی نهوه ی سزای داون له جیهاندا، نایا دروسته کزبون نهوه ی دوو سزا له سهر یه ک تاوان؟

وه لام/ سزادانیان به له ناوبردیان سزایه له سهر نهوه ی پیغمه رده کانیان به درو نه خسته وه بهو ههمو کاره په ک خه رانه وه چوبرون بولایان. به لام سزادانیان له رژی دوویدا له سهر گوناوه کانی تر یانه وه ک بوختان کردنیان و ستم کردنیان و جگه ی نهوانیش. که واته سزادانیان له سهر تاوانی نه. به لکو له سهر چهند تاوانیکه.

﴿ حتی إذا فتحت یاجوج و ماجوج و هم من کل حدب ینسلون ﴾ نه گهرانه وه ی بی باوهران یا گهرانه و یان به رده و امه هتا کاتی بهر پابونی رژی دوا یی و ده رکه و تنی نیشمانه کانی بهوئی روخانی رینگه گره که ی یاجوج و ماجوج و بلاو بونه و یان به روی زه ویدا. وه خوی مه زن نه فرموی: یاجوج و ماجوج له ههمو بهر زاییه کی زه وویه به په له دینه دهر وه و ناماده ی پاشه رژ نه بن.

﴿ واقرب الوجد الحق فاذا هی شاخته ابصار الذین کفروا ﴾ وه نریکه بهر پابونی نهو به لینه راسته که هاتی رژی دوواییه و دوا ی روخانی رینگه گره که ی یاجوج و ماجوج، و دوا یی کو تویر نهو شته ی پهیدا نه بی نه مده به چاوی بی باوهران نه کر توه له تر می سامناکی نهو روداوه و داناخری پیلوی چاویان بهر ز نه بیته وه و ناتوان دای نهوینن.

بو ناگاداری: له نایه تی (۹۴) ی سوره تی نه لکه هفدا باسی نهوه مان کرد یاجوج ته تهره کانن و ماجوج مه نغولیه کانن، هه له نایه تی (۹۸) نهو سوره ته دابیزاوه نهو رینگه گره ی نهوان بهوئی تیهر پونی رژی زوری رابردو به سهر یا شویتنه واری نهماوه، نه گینا نهو رینگه گره له م سهرده می نیمه دا دانه بیرا نیمه برومان وایه که نهو روداوه یا له مده ویر پهیدا بووه یالده مده و دوا پهیدا نه بی، خوا زانا تره.

﴿يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ بئى باوەڕان ئەلێن: ئەى هاوارو بەدبەختی: وەرە بۆ لای ئێمە، بەراستی ئێمە لە بئى ئاگایدا بووین لەجیهاندا لە بۆ هاتنى ئەو رۆژە. بەلكو ئێمە سەمكاربووین كە پىغەبرە كاغان بەدرۆ ئەخستەو و باوەڕمان بە هاتنى ئەم رۆژە نەبوو رینگەمان لە بلاووبنەوێ پەيامى خواى مەزن ئەگرت.

﴿إِنكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبٌ جَهَنَّمَ أَتْنَمَ لَهَا وَارْدُونَ﴾ بەراستی ئێوێ بت پەرست وشتى ئێو ئەپەرستى لە جگەى خوا سوتەمەنى دوزەخن. ئێو هەردوولاتان ئەچنە دوزەخەو. بته كان هەرچەندە بئى گيان و بئى گوناھن. بەلام هەر لەبەر ئەوێ بيان بىنن وخەفەتيان زۆر تر بئى كە خواكانيان لە دوزەخدان ئەبنە سوتەمەنى دوزەخ بۆ سوتانى ئەوان.

﴿لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آلِهَةً مَا وَرَدُواهَا وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ئەگەر ئەو بتانە خوا بونايە ئەنەچونە ئێو دوزەخو ئەوانو خواكانيان بەردەوامن لە ئێو دوزەخدا و رزگاريان ناي.

﴿لَهُمْ مِنْهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ﴾ بۆ بئى باوەرا هەبە لە ئێو دوزەخدا نالەو هاواری نازاروتيش، لە هېچ كەسێكە وە گفتوگۆيەكى چاك نابيسن وهېچ كەسێ بەزەبى بەوانا نايەتەو هەر كەسێ بيان بئى سەرزەنشيان ئەكەن.

رۆژى پىغەمبەر ﴿ﷺ﴾ چو بۆلای كەعبە، پساو گەورەكانى قورەيش لەو بئى بون، لەم لاوای كەعبەدا (٢٦٠) بيان، هەلواسرابون، پىغەمبەر ﴿ﷺ﴾ دانىشت لە گەليان. نەزرى كورپى حەرس كەوتە گفتوگۆ لە گەل پىغەمبەر و بەكى كەوت، لەپاشا پىغەمبەر فەرموى: ئێو ئەو شتانە ئەپەرستى سوتەمەنى دوزەخن، ئىبنولزەعبە ووتى: ئەى موحەمەد: ئەوێ پەرستى بچىتە دوزەخ. ئەبئى عيسا وعوزەير و فريشته كان كە پەرستراوى جولەكە كان و گاورة كان و هەندى لە عەرەباكانە بچنە دوزەخەو. پىغەمبەر فەرموى تۆ زمانى خۆت نازانى ئەو ئەندە گيلى و نازانى پيتى (ما) بۆ جگەى ئاقلان بەكار ئەهێنئ. لەپاشا خواى مەزن ئەم ئايەتانەى ناردە خوارو. فەرموى.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١١﴾ لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا أُشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ

تەفسىرى زمانى كۆزى

خَالِدُونَ ﴿ ١٠٢ ﴾ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّيْنَهُمْ
 الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ
 ﴿ ١٠٣ ﴾ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا
 بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ
 ﴿ ١٠٤ ﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ
 يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿ ١٠٥ ﴾ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا
 لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿ ١٠٦ ﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

﴿ ١٠٧ ﴾

﴿ إِن الدِّينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾ به راستی که سانیکی لهو تو
 خوی مەزن به لینی دایی بهوان چاکهیان له گەل بکاو موزدهی دا بی به ههشتیان بداتی لهو
 کهسانه دور نه خرنهوهی له دۆزهخ. وهك عوزهر و عیسا وجگهی نهوان.
 ﴿ لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا أُشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمُ خَالِدُونَ ﴾ لهو کهسانه دهنگی کلپهی
 ناگری دۆزهخ نابیسن و نهوان بهردهوامیشن لهنیو ههرشتیکا دهرویان ئارهزوی بکا
 بهردهوامی خاوهنی ئاسوده و ترسیان له سزای خوی مەزن نیهو له بهههشتان.
 ﴿ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ ﴾ ترسی گهورهی رۆزی دواپی خهفه تباریان ناکا بریتیه لهو
 کاتهی بی باوه ران نه چنه دۆزهخ و وبانگ نه گری له مهو باش مردن نامینی. ترسان چهن دین پلهی
 هیه ههر له بیهۆشی سه ره مه رگه وه هه تا چونیان بو دۆزهخ ده رگای دۆزهخ دائه خری به سه ره
 دانیشتوانیدا.

﴿ وَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴾ وه فرشته كان پیش وازی له خاوهن چاکه کان نه گهن بدر پژه وه بهوان ئه لئین: ئه مه ئه و رژه به به لئیتی پی درا بۆ ئیوه توشی ببن، موژده بی لبتان ئه م رژه پیرژه.

﴿ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ ﴾ ئه و رژه بریتیه له رژه ئیمه ئاسمان لوله نه کهین به وئیه لوله کردنی نوسهر بۆ نامه کانی خوێ. ئه ستیره کان ئه ده ن له یه کتری و کیشیان نامیتی و نه کهونه خواره وه، هدر به و جوژه ی رسته ی نوسراوی پیچ راوه نابینری ئه ستیره کانیش نابینرین. ئاسمانه کان نه گهر پژه وه بۆ لای نه بون.

﴿ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ وَغَدَا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴾ ههروهك یه کهم جار هه مو شتی ئیمه ئه ی گیر نه وه بۆ لای نه بون، ئیمه به لئیمان داوه به به لئیتیکی بیگومان به راستی ئیمه ئه یان گیر پژه وه بۆ لای جاری پیشو و ئه و شتانه ئه کهین، ئیمه توانامان هه یه جاری تر مردووان زیندو بکه پژه وه بۆ پرسیار و وه لام و پارچه پارچه ی بونه وه ران کۆ بکه پژه وه.

﴿ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴾ وه به راستی ئیمه نوسیو مانه له هه مونامه یه کی نوسراوا له و نامه یانه ئیمه نار دوو مانه بۆ لای پیغه مبه ره کان له تهورات و ئینجیل و قورئان دوا ی ئه وه ی ئیمه تو مارمان کردبو له و حه له حفوز دا که به راستی زهوی به دهشت بهنده چاکه کانی ئیمه سودی لی وه ئه گرن ئه یکه ن به به شی خویان به بی ماندوبون، ئه و بهنده چاکانه بریتین له و که سانه له روی زهویدا به لاواز ته ماشا ئه کران.

هه ندی له زانایان مانای ئه و ئایه تیان به م جوژه کردوه. یانی فه رمان په وایی و ده سه لات له زهویدا هه ر چهنده به دهستی پیا و خراپان و تاوانبارانه وه ببن، دوا یی ئه در پژه ده ست پیا و چاکان به بی گومان، ئه و کاته ئاسایش و داد پهروه ری روی هه مو و زهویسی ئه گر پژه وه پیت و پیرۆزی هه مو ئاده میزاد ئه گر پژه وه بیگومان ئه و پیا و چاکانه هه ر ئه بی موسلمانانی باوه ردار به ئایینی خوا ی مه زن و پیغه مبه ری ئیسلامیشن. هه ر چهنده له م کاته ی ئیمه دا هیژ به دهستی کۆ مه لی درونده و بی، به ئومیدی خوا ی مه زن ئه و هیژ رژه ی له رژه ئه در ی به و که سانه ی خاوه نی راستی و داد پهروه ری بن.

﴿ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴾ به راستی هه یه له نیر ئه و شتانه دا له م سوره ته دا باسی کرا له ئامۆز گاری و هه وایی رابردودان و له به سه رهاتی پیغه مبه ران و موژه دان و هه ره شه کردن گه یشتن به ئاوات بۆ تاقمی خوا به رستن. به لگه ی بیگومان له سه ر یه کیتی خوا ی مه زن بۆ تاقمی مه ده ستیان په رستی خوا ی مه زنی.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ وه ئیمه تۆمان رهوانه نه کردوه بهو ههمو دهستوره به
نرخانه وه مه گهر هدر بۆ ئه وهی هۆی بهختیاری چاکه ی ژبانی هدر دوو جیهان بۆ ههمو ئاده میزاد
بی چونکه ئاده میزادی پیش تو له سدر گهر دانی دابون. پارچه پارچه بون، تۆمان رهوانه کرد
راغویان بکه ی بۆ لای رینگه ی راست، له تاریکی بی باوه رپوه به رهو روناکی برۆن چاک و
خراب جویی بکه نه وه ئه و ئاینه و ئه و قورئانه هاتون بۆ لای تو شیایوی ههمو کات ههمو
موجی گه یه کن.

هدر له بهر ئه وه ی شه که ئاده میزاد باوه ر به و ئاینه ی تو ناهین و قورئان ناکه ن به یاسا بۆیه
ستم و جهنگ و بیدادی بالی کیشاوه به سدر دانیش توانی روی زه ویدا، هۆی چاکه یه بۆ
باوه رداران له هدر دوو جیهاندا، بۆی باوه ران که خوی مدزن به گورجی له جیهاندا سزایان
نادا، جگه ی ئاده میزادیش ئه بی مافی خویان وه رگرن.

﴿١٠٧﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ
فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَاذَنْتُكُمْ
عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدُ مَا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾
إِنَّهُ يُعَلِّمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ
﴿١١٠﴾ وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَنْعٌ إِلَيَّ حِينَ ﴿١١١﴾ قُلْ
رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

﴿قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ﴾ تو بلی به بی باوه ران:
به راستی سروش نیراوه بۆ لای من که به راستی هیچ خواجه نی به شایه نی په رستنێ و خوی ئیه
خواجه کی ته نه یاه و ئه م گه ردونه سدر سور په نه ره ی هتا وه ته بونه وه و به لگه ن له سدر توانای
خوا، دوابی ئایا بۆ ئیه باوه ر ناهین و مل که چی فه رموده ی خوابن و واز له بت په رستی به تین .

﴿ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ إِيذْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ ﴾ دواى نه گهر ئیوه پشت بکهنه یه کیتی خواى مهزن خوٲتان پاك نه كهوه له شتى شایسته ی خواى مهزن نه بی، دواى تو به وان بلی: من ئیوه ناگادارى شتى کردوه فه رمانم پیدراوه له سه ر دادپه روه رى و یه کسانى بیرو رى چاك و به لگه ی رون، هموو په یامى خواى مه زنم پیتان راگه یاندوهه بیانو بو هیچ كه سى له ئیوه نه ماوه ته وه كه باوه ر نه هیتن .

﴿ وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبَ أَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ ﴾ وه من نازام ئایا نزیکه شتى به لیتی پیدراوه به ئیوه له لایدن خواى مه زنه وه له سزاو له هاتنى رۆزى دواى یا دووره، به لام ئه وه نده یه گومان له هاتنیانه نیه .

﴿ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴾ به راستى خواى مه زن نه زانى به لای شتى ئیوه ئاشکرا بى له گفۆ کانتان و نه زانى به شتى نه یشارنده وه له رق و له کینه ی دلتان و به شتى پیلانى بو دروست نه کهن له دژى موسلمان و کۆرو کۆمه لتان .

﴿ وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴾ وه من نازام له وانه یه دواخستنى سزا تا قى کردنه وه بى بو ئیوه به به رزبونده تانه پله به پله و ببینى چ شتى نه کدن و ئیمه زانترین له ئیوه به و شتانه و بو ئه وه یش را بو یزن هه تا ئه و ماوه یه خواى مه زن دیارى کردوه بو ته مه نتان و بزین له جیهاندا .

﴿ قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴾ موحه مه د بلی: ئه ی په روه دگارى من: تو فه رمان بده به راستى و به دادپه روه رى له ئیوان من و ئیوان دانیشتوانى مه كه داو یاریده ی خاوه ن راستى و دادپه روه ران بده و سه ریان بجه به سه ر بى باوه راناو، په روه دگارى ئیمه خواى خاوه ن به خشنده یه داواى کۆمه کى لى نه کرى له سه ر نه مانى شتى ئیوه باسى نه کدن و ئه وه ی ئیلین: خواى منالى هدیسه موحه مه د شاعیرو هۆنراوه بیژهو قورئان هۆنراوه یه و دروشى ئیسلام ماوه یه كه و دواى نامینى و موحه مه د ئه مرى. ئه وه بوو خواى مه زن له رۆزى به دردا بى باوه رانى شکان و دواتریش باوه رداران مه که یان داگیر کرد، پارانه وه ی پیته مه رى وه رگرت .

به یاریده ی مه زن کۆتایی به مانای ئهم سوره ته هات (۲۰) ى مانگى زیل حیجه

سالى (۱۴۲۰) کۆچى به رانبه ر به (۲۶/۳/۲۰۰۰) زاینى

رۆزى یه ک شه مه . ئه ی په روه ردگارى خاوه ن

به خشنده و به ئاواتى خۆم بگه یه نه

ته فسیرى زمانا کۆبى

﴿ سوره تى نه لحه ج ﴾

له مدكه هاتوته خواره وه. هه ندئ له زانايان ئه لئى: جگه له لئايه تى (۱۱-۱۲) لای هه ندئ تریان جگه له ئايه تى (۱۹) هه تا ئايه تى (۲۴) لای هه ندئ تریان له زانايان جگه له ئايه تى (۷۸) كه له مەدينه هاتونده خواره وه. ژماره ی ئايه ته كانى (۷۸) ئايه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كَمَا ابْتِزَلَتْ السَّاعَةُ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ يَضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عِلْقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقَرِّفِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ

طِفْلًا ثُمَّ لَتَبَلَّغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْضِ الْعُمْرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ
بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ أَهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
﴿٦﴾ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي
الْقُبُورِ ﴿٧﴾

﴿ يا ايها الناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شئ عظيم ﴾ نهى ناده ميزاد: نيوه بترسن له
سزاي پدوره دگارى خوتان و خوتان پياريزن له بى فدرمانى نهو. به راستى له رزين و ته گاني
سهختى رږږى دوايى زور شتيكى گه وروه ترسناكو تووشى زهوى نه بى. مهبه ست له
له رزالدنى زهوى له رږږى دوايدا: كاولبوونى زهوى و ناسمانه كان و تيكله لاو بوونيانه له گهل
يه كترى و تيكله لبوونى هممو ناوه گاني زهويه ب ۷ نهوى پدروهديه له نيوانيانايى، ناسمانه كان
و زهوى كيش و دوربونيان له يه كترى نامينى، هممو مردوه كان به زيندوويى له گوره گانيان
ديته دهريى به وينه تابلوى بى گيان. رږږى دوايى بويه ناو نه بريى به (الساعة) يانئ هممو شتى
به پيله رانه كا بولاي نهو رږږه .

﴿ يَوْمَ تَرَوْنها تَذَلُّ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ ﴾ رږږيكله نيوه به چاويى سهرى خوتان نهو
رږږه نه بيين هممو شير دهريى بى ناگا نه بى له شتى شيرى بى دراوهو، خوشى ويستوه به خوويه
خديكله له بدر سامناكى نهو رږږه بيرى مناله كدى به دلدا نايه .
﴿ وَتَضَعُ كُلُّ دَاتٍ حَمْلًا حَمْلَهَا ﴾ وه هممو رږږيكي خاوهن بيچوو له بدر سهختى نهو ورږږه
نهو بيچووهى له مندلاندن داي نهنى، نهو رستانه هيمايه له سهر سهختى نهو رږږه، نه گينا
لهو رږږه دا نه شيردهر هديهو نه خاوهن بيچوو، يانئ نه گهر ههبن بهو جوړه نهبن .

ته فسيري زمناكويى

﴿ وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴾ وهتو ئاده ميزاد وائه يىنى سهرخوشن له بهر ده شه تى نهو روزهو ئاگان له خزيان نهو نهوان سهرخوش نين و، به لام سزاي خواى مهن زن زور سه خته لهو روزه داو نه قلى لى تىكداون و هو شى لى برون.

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ ﴾ وهه ندى له ئاده ميزاد هديه گفتوگوى ناره واو بى جيگه نه كا له باره ي خواى مهن نهو و ئاين و نامه ي خواى مهن نهو. به بى نهو وى زانين و ئاگادارى لهو شتانه هه بى و باسيان نه كا. به ويندى نه زرى كورى حهرس نه بووت: فريشته كان كچى خوان، قورئان نه فسانه يه و چير و كى پيشوه كانه، روزه ي دوايى نهو نايهت و زيندوبونه وه نيه .

﴿ وَيَتَّبِعْ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴾ وه نهو كه سه له گفتوگوى ناره واى خويا هه موو كاتى دواى هه موو شه يتاينكى خراپه كارو بى چا كه نه كه وى و راي نه كيشى بولاى خراپه و خوا فه رمانى داوه دواى نه كه وى .

﴿ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ يَضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴾ پتويست كراوه له سهر شه يتان كه به راستى هه ركه سى دواى نهو بكه وى و بيكا به دوستى خوى، دوايى شه يتان نهو كه سه له ريگه ي راست لانه داو راغو شى نه كا بولاى سزاي ئاگرى دوزه خ هه تا بيسوتيتن به هو ي بى فه رمانى خواى مهن نهو .

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ﴾ نه ي ئاده ميزاد: نه گهر ئيوه له گومان دان له باره ي زيندوبونه وه ي دواى مردن و نه لىن زيندوبونه وه نهو روزه دوايى نايه دواى ئيوه ته ماشاى پيشووى خوتان بكهن كه نه بوون، به راستى ئيمه ئيوه مان دروست كر دبوو راسته وخو له خاك وهك ئاده م يا به هو ي دلويى ئاو كه له خواره مهنى سهر خاك پديدابووه و تيكه لاوى خوين نه بى و له ميرده وه نه چيته ناو منالدانى ژنه وه و نه بى به ئاده ميزادىكى زيندوو.

﴿ ثُمَّ مِّنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُّخَلَّقَةٍ ﴾ له پاش نهو وى ئيمه ئاده مان راسته وخو له خاك دروست كرد مناله كانيان دروست نه كه ين له دلويى ئاوو نه چيته منالده وه له پاشا نهو ئاوه نه بى به پارچه خويى رهق و به ستر او له پاشا نهو پارچه خويته نه بى به پارچه گوشتى به نه ندازه ي تيكه يه به جورى ماوه ي بونه كه ته واو نه بى و له دايك نه بى يانابى به دروست كراو يكى ته واو به پارچه گوشتى له منالده نه كه ويته خواره وه .

﴿ لَتُبَيِّنَ لَكُمْ ﴾ له بهر نهو وى هه تا ئيمه بو ئيوه ي پون بكه ينه وه توانا مان به سهر زيندو كرده وه ي مردوان و به سهر جگه ي زيندوبونه ودا هديه، چونكه كه سى بتوانى پله به

پله ناده میزاد دروست بکا لهواندی پیشوو نادهم له خاک و مناله کانی لهوانه باسکران، زور به ناسانی تر نه توانی جارئ تر بیان کاتهوه به ناده میزادیکی زیندوو دواى بونیان به خاک .

﴿ وَتَقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾ وه ئیمه دائه نین له نساو منالدهانه کانی ژناندا شتی ناره زومان وابی منالدهان فرهی نه داتهوه دهرهوه بۆلای ماوهیه کی دیاری کراو که متر نه بی له شش مانگ و زورتر نه بی له چوار سال و به زوری بۆلای نو مانگ.

﴿ ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ﴾ له پاشا ئیمه ئیوه له منالدهانی دایکتانا دهرئه هین به منالی به نهو پیری بی هیزیهوه و ناتوان کاروباری خوتان هلسورپین له پاشا ئیمه ته مه نیکی وا نه دهین به ئیوه له بدر نه وهی ئیوه بگه نه کاتی نه قلی ته و او و به هیزو توانا پهیدا بکدن و له شتان توندو تول بی .

﴿ وَمِنْكُمْ مَنْ يَتُوفَى وَمِنْكُمْ مَنْ يُردَّ إِلَى أَزْدَلِ الْأُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ بَعْدَ الْعِلْمِ شَيْئاً ﴾ وه هندی له ئیوه که سیکه نه مرئ به منالی و بدر له ته و او بوونی نه قل و بالغ بی و هندی له ئیوه که سیکه نه گیزیهوه بۆلای خرابزین ته مدن و بۆلای ژیانیکی خراب و تروشی خدله فابیی نه بی وه کاتی منالی لی دئ و پیر نه بی و وای لیدی هیچ شتی نه زانی دواى نه وهی خاوه نی زانیاری بووه بۆ زور شت. له پاشا خواى مدزن به لگهیه تر نه هیزیهوه له سه ر زیندو بوونه وهی دواى مردن و نه فرموی:

﴿ وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَلَبَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِجٍ ﴾ وه تو زهوی نه بیینی ووشکه و بی گیانه وه ک مردوو هیچ شتی ناروینی و بی رووالهت، دواى ئیمه نه پیزین به سه ر نه و زه ویدا ناوی باران له ناسمانده زه ویکه نه که ویته جولوه نه ئاوسى و به رز نه بیتته وه نه بوژیتته وه هه مو جوړه گیانه و هه مو جوړه روه کى به رهنگی هه مو جوړه وه سه وز نه کاو ته ماشا که ران دلخوش نه کا بۆ خواردن و بۆ شتی تر. بیگومان زهوی ناماده یی تیدایه بۆ پیش وازی زیندو بوونه وه. به لام هیچ پهیدا نایی به بی ده سستوری خواى مدزن، هه مو روه کى خاوه نی نیرو میه .

﴿ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ نه و شتانه ی باسکران له دروست کردنی ناده میزاد به و پله جیا وازانه دا به سه ریا دئ و له زیندو کردنه وهی مردوان به وژی خواجه کی مه زنه وهیه هه ر نه وه به رده وامه هه ر نه وه زیندو نه کاته وه مردوان هه ر خواى مدزنه شایسته یه بۆ پدستن و هه ر خواى مدزنه به راستی مردوان زیندو نه کاته وه و هه ر خواى مدزنه ده سته لاتى به سه ر هه موو شتیکا هیده و ته نه یاهه و بی هاو به شه .

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِي عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾ ذَلِكَ
بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ
فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ
الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْصُرُهُمْ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُمْ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لِمَنْ
ضَرَّهُمْ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَى وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾
إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

﴿ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴾ و بهدراستى روزى دواى ديت
گومانى تيدا نيه هاتنى نهو روزهو به راستى خوا زيندو نه كاته وه هدمو كه سنى له گوره كانا لهو
كاتدى خواى مهزن ديارى كردوه .

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴾ و هه ندى له ناده ميزاد
كه سيكه گفتوگوى پروپوچ و بنى جينكه نه كدن به بنى زانيارى و بدلگه و به بنى شاره زايى و به بنى

ته تفسيرى زمانكوبى

نامه ده له لای خوای مه زنه وه بۆی هاتی و راستی بۆ رۆن بکاته وه ئەو کەسه ش ههروهك رابورد نه زری کۆری حه رسیو که ئەو کەسه ههچ یه کتی له وانه ی نه .

له و نایه ته دا خوای مه زن باسی سێ شتی کرد وه که هۆی زانی نی ئاده مزاده بۆ ناسینی هه موو شتی:

۱- (عَلِمَ) که بریتی به له تاقیکردنه وه ی هه موو شتی به هۆی ههسته کانه وه، ئەو شتانه ش هه بی هه ستیان پێ بکری به چاو و گوێچکه و لوتو دهم و ده ست، چونکه به و شتانه تاقیکردنه وه پهیدا نه بێ .

۲- (هَدَى) که بریتی به له زانی شتی به هۆی ئەقله به ته نها که بوونی خوای مه زنی پێ نه زانی به ته ماشا کردنی ئەم گهردونه و ئەم بونه وه ره سه رسو پێ نه رانه، ئەو ئەقله ش هه بی دور بێ له ده مار زلی و بێ با وه ری .

۳- (كِتَابٍ مُّنبِرٍ) که بریتیه له سه روش هه موو شتیکی نه بێ نه و نه زانی، وهك بوونی جنۆکه و فرشته کان و کاتی هاتی رۆژی دوایی و په رسیار و وه لامی رۆژی دوایی .

﴿ثَانِي عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَذِيْقَةُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾ ئەو کەسه ی گفتو گو ی بێ جینگه ی نه کرد ته نیش و گهردنی خو ی وه رته چه رخا ن و به ده عیه و به ده مار وه وازی له راستی نه هینا له بهر نه وه ی ئاده مزاد لا به دا له رینگه ی راست و له ئایینی خوای مه زن وهك خو ی لای دا بو له رینگه ی راست، بۆ ئەو کەسه هه یه په سوایی له جیهاندا به كوشتن و به دیل کردن و به بێ نه رخ ی وهك نه وه ی توشی بو له جهنگ ی به دردا و ئیمه به و کەسه نه چێ زین له رۆژی دوایدا سه زای ئاگر یکی سو تێ نه ر. به و کەسه نه بێ زری له و رۆژه دا .
﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ﴾ ئەو په سوایی جیهانه و ئەو سه زای رۆژی دوایی به هۆی نه وه بو و تانا و ده سه کانی تو له مه و پێش کرد بو ی له بێ فه رمانی خوای مه زن و خوای مه زن به راستی سه ته م له بهنده ی خو ی نا کا، خوای مه زن ئەقلی دا وه تی چا که بکا .

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ﴾ وه هه ندی له ئاده مزاد هه ن کەسه ی خوای مه زن نه په رستی له سه ر لای نه ی له ئاین و به مه رج و به گو مانه وه و به رده وام نه نه بو له سه ر ئاین نه گه ر مه رجه کە ی نه هات بیه ته جی، وێ نه ی کەسه ی دوای له شکر نه که وێ نه گه ر سه ر که و تن خو ی نه کا به نا و یا نا خو نه گه ر شکان را نه کا و به جی ان نه هتی .

﴿فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ﴾ دوایی نه گه ر تو وشی ئەو کەسه ببوایه چا که یه له ساغی له ش و دارایی ئەو کەسه ئا رامی نه گرت و له سه ر ئاین نه مایه وه نه گه ر تو وشی خرا په یه ببوایه ئەو کەسه له ئاین وه رته گه را و نه رۆ شت بۆ لای ئایینه پێ شه که ی خو ی .

﴿ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴾ ئەو كەسە زەرەرى كرد لە جیهاندا بە ئاواتى خۆى نەگەشت، تووشى هەژارى بوو، زەرەرىشى كرد لە پۆژى دوایداو کارەکانى خۆى پوچ کردەو پاداشتى چاکەکانى وەرناگرئ، ئەو زەرەرانەى هەردوو جیهان زیانۆمەندى ناشکرایە.

بە کورتى ئەو ئایدانەى رابوردن هاتووتە خوارەو دەربارەى ئەو عەرەبە دەشتەکیانە کۆچیان ئەکرد بۆ مەدینەو باوەریان ئەهیتا ئەگەر تووشى نەخۆشى نەبوونایە و ئازەلەکانیان بەروبومى زۆر ببوایە بەو ئاینە خۆشحال ئەبون، ئەگەر نەخۆشى بکەوتنایە و بەروبومیان کەم بوایە ئەیان ووت: ئەمە هۆى ئەم ئاینەیدەو لە ئاین وەرئەگەران و ئەچونەو بۆلای ئاینەکەى خۆیان کە لەسەرى بوون، ئەوێ راستى بئى لەم سەرەمەى ئیمەشدا کەسانى وا هەن. باوەردارى راستى ئەوێە نیازی پاکى و لەهەموو کاتیکی بەردەوامى لەسەر ئاین و خواپەرستى.

﴿ يَدْعُوا مِنْ اللَّهِ مَالًا يَصْرُوهُ وَمَا يَنْفَعُهُ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴾ ئەو کەسە شتى ئەپەرستى لەجگەى خۆى مەزن لە بتەکانیان زیان لەو کەسە ناداو سوودى پى ناگەيەنئ ببەرستى یانەبەرستى، چونکە ئەوان درەخت و بەردى بئى گیانن، ئەو پەرستە گومراپەکی زۆر دوورە لە راستى.

﴿ يَدْعُوا لِمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴾ ئەو کەسە بەراستى کەسى لە گەورە تاوانبارەکان ئەپەرستى و یارمەتیان ئەدا بە نیازی سوودى تاییەتى جیهان زيانى نزیکترە لە سوودى و سوودەکیان بەرانبەر بە سزای خۆى مەزن بە هیچ شتى دانانئ. بەراستى بارى دەرو دۆستیکى خراپە ئەو کەسە و خراپ ھاوڕێیە کە پارانەووە پەنا بردن بۆلایان بئى سوودە.

﴿ إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾ بەراستى خۆى مەزن کەسانیکى ئەوتۆ باوەریان هیتاوەو کردەو چاکەیان کردە ئەیان خاتە ئێو چەندین بەهەشت ئەروا بەرئۆر درەخت و ئەم لاو لای کۆشکەکانیان چەندین روبرارى ئاوى شیرین و پاک. بەراستى خۆى مەزن هەموو شتى ئەکا بیهوئ. ئەوێ پیاو چاکە پاداشتى خۆى ئەداتئ، ئەوێ پیاو خراپە تۆلەى لى ئەستێنى کۆمەلای لە هۆزى غەتفان باوەریان ئەهیتا ئەیان ووت: لەوانەى ئەم کارەى موحەمەد نەچیتە سەرو سەرنەکوئ و دۆستایەتى جولەکەکان بچرئ و کۆمەکیان نەکەن، خۆى مەزن فەرموى:

مَنْ كَانَتْ
يُظَنُّ أَنَّ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلَيْمَدَّ دِسْبَبَ إِلَىٰ

السَّمَاءِ ثُمَّ لَيَقْطَعَنَّ فَيَنْظُرُ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ

يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ

وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ

إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُشَاءُ ﴿١٨﴾

﴿ مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنَّ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبِّ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لَيَقْطَعَنَّ فَيَنْظُرُ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴾ هه كه سى گومان نه با كه خواى مه زن يار يدهى پيغمه رى خوى نادا له جيهاندا به بهر ز كردنه وهى و وشهى ثاين و سه كه وتنى به سه ر دوژ منانيدا له دواړو ژيشدا به پله و پا يه ي بهر زو ريز گر تنى، دوايى با نه و كه سه برى له خه فها به وهى گورى سى به ستنى به دارى خانوه كه ي خويده وه و بيه ستنى به ملى خويده وه هه تا نه خنكى له پاشا جيگه ي هه ناسه ي خوى بېرى به هوى نه و گورى سه وه، دوايى با ته ماشا بكا، ثايا نه و كارو پيلانده ي شتنى رقى ندو پهيدا نه كا لاي نه با كه سه كه وتنى ثايينى ئيسلامه؟ نه و كار ه نه و كه سه بيكا به خوى نه و په رى تواناى نه وه له وه زياتر هيچ شتنى ترى بو ناكړى .

﴿ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴾ وهههه بهو جوهری ئیمه نامه پیشوه کاغان رهوانه کردوه ههروایش ئیمه قورئاغان رهوانه کردوه بوسهه موحهههه. ﴿ ﴿ به جهندين ئایهتی روون و ئاشکرا له فرموده کانی ئیمه و به راستی خوی مدزن راغویی کهسی نهکا ئارهزوی بکا به هزی نهو قورئانهوه .

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا ﴾ بهراستی کهسانیکی نهوتو باوهریان به خواو به موحهههه هیناوه کهسانیکی نهوتو جوله کهن پهویهندی دارن بولای تاقمه کانی سهر بهموسا و نهستیره پهسته کان و گاواره کانی سهر بهعیسا وئاگر بهسته کان و کهسانیکی نهوتو هاوبهش بو خوی دائه نی و بت پهستن. خوی مدزن به بیروباوهری ههموویان نهزانی لهو شهش تاقمانه .

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴾ بهراستی خوی مدزن فرمان نهدا له نیوان ههموویانا له رۆزی دوایدا و چاک و خراپان جوی نهکاتهوه، دواپی پاداشتی هدریه کهیان نه داتهوه به گویره بیروباوهری خویان، هدریه کهیان نه خاته جیگه به بویان ناماده کراوه، باوهرداران بو بههشت و بی باوهریان بولای دۆزهخ. بهراستی خوی مدزن ههموو کاریکی نهوان نهزانی و ئاگاداری ههموویانهو هیچ شتیکی لی وون نابی .

﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ ﴾ ئایا تو نه ترانیوه که به راستی سوژدهو کورنوش نه بهن بو خوی مدزن کهسی له ئاسمانه کاندان له فریشته کان بهسهر بهخویی خویان وجگهی فریشته کان و کهسی له زهویدان له موسلمانان به خواستی خویان بی باوهریان بهسهر شوپریهوه سوژدهشی بو نهبن و خورومانگ و نهستیره کان و کیوه کان و درهخت و ههموو نهو شتانهی نهرون بهسهر زهویداو زور کهس له باوهرداران که باوهریان به خوی مدزن ههیهو زور کهسیش له ئادهمیزاد که پیوست کراوه لهسهریان خوی مدزن سزایان بدا که نهو کهساندن گالته به باوهرداران نه کدن. نهوانه ههموویان سهershوپی خوی مدزن و زوربهیان خوی مدزن رامی کردوون و کار نه کدن بو سودی ئادهمیزادو سوژده نهبن.

﴿ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴾ وهههه کهسی خوی مدزن ریسواسهershوپی بکا بههوی بی فرمانی خوی مدزنهوه، دواپی هیچ کهسی نهه ریزی نهو کهسه بگری، هههکهسی خوی مدزن دای نهویتی کهس بهرزی ناکاتهوه، هههکهسی خوی مدزن بهرزی بکاتهوه کهس نییه نزمی بکاتهوه. بهراستی خوی مدزن ئارهزوی ههرشتی بکا نهیکا. خودای مدزن چند دهستوریکی داناوه له نیو بونهوه رانی خوپی و لادان له دهستوران

نه گونجاوه، نه مهديه: هدر كه سنی به ړنگه ی خړاپا بړوا له ناو نه چنی و هدر كه سنی به ړنگه ی چاكا
 بړوا بئی وهی و بئی نازاره، ړنگه ی چاك و ناسوده لای خوا باوه ړهینانی راستیه، ړنگه ی
 ریسوایی دووړویی و خړاپه كړدنه له زه ویدا .

هَذَا نِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا

فِي رِيهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّنْ تَارٍ يُصَبُّ

مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ

وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُمْ مَقَمِعٌ مِّنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا

أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

﴿٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْخِلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ

أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

وَهُدُوءٌ إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوءٌ إِلَى صِرَاطٍ الْحَمِيدِ

﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ

الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ

وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

﴿ هَذَانِ غَصَمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَيْبٍ ﴾ نهوانه دوو تاقمن و دوژمنی یه کترین دوژمنایه تی یه کتری نه کهن له باره ی ناین و پهروه ردگاری خویانه وه، هدریه کهیان نه لئن: نیمه راستین و شایانترین بۆ ناینی خوی مه زن .

بۆزانین: پیتی (واو) له ووشه ی (اخْتَصَمُوا) به کویه نه گهریته وه بۆلای ووشه ی (غَصَمَانِ) هدرچه ننده بۆ دوانه . به لآم نهو دوو تاقمه هدر یه کیکیان چهند که سیکی زۆرن، له بهر نهو پیتی کوئ بۆ گهراوه ته وه . هدرچه ننده دروسته بیژری (اخْتَصَمَا) نهو دوو تاقمه بریتین له تاقی بی باوه ران و تاقی باوه رداران خوی مدزن باسی هدریه کهیان نه کا به شتی شایسته یانبی و خوی مدزن نه فدرموی:

﴿ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثَابِتٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴾ دوایی که سانیکی نهو تو باوه ریان به ناینی خوی مدزن نه هیئاوه و دیاری کراوه بۆیان بهرگی له ناگر به نه ندازه له شیان و نه کرپته بهریان ناوی گهرم نه ریژی به تهوقی سه ریان .
﴿ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴾ نه توپته وه شتی له سکینا له گوشت و چهوری له گهل پیسیانا به هوی نهو ناگرو ناوه گرمه وه . به کورتی له شیان به دهره وه یی و به ناویسه هه موو نه توپته وه .

﴿ وَلَهُمْ مَقَامِعٌ مِنْ حَدِيدٍ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴾ وه هدی به سزادانی بی باوه ران چهند گورزیك و چهن نه ستونی له ناسنی گهرم بهو گورزانه لیان نه درئ، هه موو کاتی بیانه وی لهو ناگره به چنه دهره وه لهو خهفته سه خته ی توشیان بووه رزگاریان بی نه گیرپته وه بۆ ناو نهو ناگره و نه بیژری بهوان: نیوه به چیژن ناگری زۆر سهخت و سوپنه ر .

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ﴾ به راستی خوی مدزن که سانیکی نهو تو باوه ریان هیئاوه و کرده وه چاکه کانیان کردوه نه دیان خاته چهن دین به ههشت نه روا به ژیر دره خته کانیان و نه م لاو نه ولای کۆشکه کانیان چهن دین روبرای ناوی شیرین .

﴿ يُحَلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا مِنْ خَرِيرٍ ﴾ نهو باوه ردارانه نه رازپترپته وه و نارایش نه درین له لایه ن فریشته کانه وه به چهند بازنیك و پاموره یه له زیرو مرواری به نرخ، بهرگه کانیان له ناوری شمه له به ههشتا .

﴿ وَهَذَا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهَذَا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴾ وه نهو باوه ردارانه له لایه ن خوی مدزن نهو شاره زا کراون بۆلای گفتوگویه کی پاك که ووشه ی (لا إله إلا الله) یه و باوه رهیسانی

خویان رانه گدینن و بلاوی نه کده نه وه له جیهاندا وشاره زایی نه کرین بۆلای ریگه یه خوی له خویا نه نجامه کدی سوپاسی له سهر نه کرئ که ره زامه ندی خوی مه زنه و چونیا نه بۆ ههشت .. ﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ ﴾ به راستی که سانیکی نه وتۆ باوه ریان نه هینا وه ریگه له نهاده میزاد نه گرن بچنه ناو ئایی خوی مه زنه وه و نایه لن کۆچ بکدن بۆ مه دینه و ریگه یان لی نه گرن و نایه لن بچن بۆلای مزگه وتی ریژدار بۆ به جی هینانی حه ج و عه مره نه و مزگه وتی نه وتۆ ئیمه گیرا ومانه به جیکه ی په رستی خوی مه زن و یه کسانه چوون بۆلای نه و مزگه وته بۆ که سانی له لای دانیشتووان و نه وانه ی له ده شته وه دین و بۆ که سی بیان وه ی زیاره تی بکدن .

﴿ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَادِ بِظَلَمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴾ وه ههر که سی یه و ی نه و مزگه وته ریژدار هدا لهدا له فه رمانی خوی مه زن به ستم کردن له و که سانه ی دین بۆ زیاره تی نه و مزگه وته ئیمه به و که سی نه جیزین سزایه کی زۆر خاوه ن ئازار . ههر که سی بی فه رمانی خوی مه زن بکا له و مزگه وته به ستمکار نه ژمی ری و شایه نی سزادانه .

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَاتِ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكَ بِي شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٦٦﴾ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَلَا عَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٦٧﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا أَبَاسَ الْفَقِيرِ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نَدْوَهُمْ وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٦٩﴾

﴿ وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا ﴾ وه تو بیری نهو کاته بکهرهوه ئیمه ناماده مان کرد بوئیر اهریم جیگه ی دروست کردنی نهو خانووه ی ئیمه و بنچینه و شوینه واره که ایمان بی نیشاندا که جیگه ی نهو خانووه بدر له ئیر اهریم به هوی توفانه و خوئل دای پوشیوه. نهویش نهوه نه گه یه نی نهو خانووه له کاتی نوحا هه بوه و پدرستنی تیدا کراوه، دواپی ئیمه ر امان گه یاندن به ئیر اهریم و فدرمانان بی دا که تو هاویه شی بو ئیمه دامه نی به هیج شتی . ﴿ وَطَهَّرَ بَيْتَی لِلطَّائِفِیْنَ وَالْعَاكِفِیْنَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴾ وه تو خانوی من پاك بکهرهوه له بت و له پیسای بی نهو که سانه به ده ور یا نه سو پی نه وه و بو نهو که سانه له لایا دائه نیشن بو نوئز کهرانی رکوع و سوژده نه بدن بو خوا ی مه زن. بیژراوه جور هومده کان له جیگه ی خانه ی خوا داو له م لاو لایا چهن بتیکیان دانا بو، بویه خوا فدرمانی دا به ئیر اهریم پاکی بکاته وه. نهو نایه ته هه ره شه یه له قور په شییه کان که له نهو ی ئیر اهریم که چی نهوان خانه ی خویان پر کرد وه له بت و نه یان نه کهن به هاویه شی خوی مه زن.

﴿ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴾ وه تو جار بده به نیو ناده میزادا بین بولای تو بو جی به جی کردنی حه ج له لای خانه ی ئیمه به پیاده پی و له سدر سوار بوونی هه موو هوشتر یکی لاوازو ماندو به رویشان دین له هه موو ریگه یه کی دووره وه.

زانایتن بیرو بو چونیان جیاوازه: نایا خوی مه زن به رسته ی (أَذِّنْ) روی فهرموده ی خوی بولای موحه مدد نه کا یا بولای ئیر اهریم، به گویره ی باس کردن ئیر اهریم لی ره دا روی فهرموده ی خوی مه زن بولای ئیر اهریمه، هه رچوئی بی فدرمانی داوه به هه ردوو کیان بانگی ناده میوزاد بکه ن بو هاتیان بولای خانه ی خوی مه زن بو حه ج کردن .

﴿ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ ﴾ له بدر نه وه ی ناماده بن بو وه رگرتنی چهنه سوودی بوخویان، سوودی ثانی بی وهك داوا کردن له خوی مه زن بو لی بوردنی گونا هه کانیا ن یا جیهانی بی وهك بازرگانی و بیننی کورو کومه لی باوه رداران و راوئز کردن له نیوان خویاندا بو له ناو بردنی نا کوکی و بو پهره پی دانی ثابینی ئیسلام و چهن دین سوودی تر .

﴿ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهْمَةِ الْأَنْعَامِ ﴾ و بو نهویش باسی ناوی خوا بکه ن له کاتی سهر برینی قوربانیه کانیا ن له چهنه روژیکی دیاری کراودا له سهر شتی خوی مه زن کردویه تی به خواردن بو نهوان له چوار پی به سهر زمانه کان که بریتین له هوشتر و گاو بز و مهر. نهو روژانه بریتین له روژی قوربان و سی روژی دووی چهرن، هه رچه نده هه ندی له زانایان نه لئین: بریتین له نهو همی مانکی زیل حیجه هه تا کوتابی سیژده ی نهو مانگه . ﴿ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَلْبَائِسَ الْفَقِيرِ ﴾ دواپی ئیوه بخون له گوشتی نهو به سه زه مانانه کردونتان به قوربانی و ئیوه بیکه ن به خواردن بو که سی نازاریکی توشبیتی و هه ژار بی. زانایان

برو بچونیان جیاوازه: نایا پیوسته خاوه ن قوربانیه له گۆشته که ی بخوا یا نه؟ نه گدر نهو قوربتانیه پیوست نه کرابی یا به راسپارده ی مردو نه کرابی به قوربان ی دروسته بیخوا، نه گینا نابی بیخوا. به لام فهرموده ی خوا که نه فهرموی: بیخون له بهر نهوه به برانری خوارده مهنی قه ده غه نیه چونکه بهر له هانتی نایینی نیسلام قه ده غه بووه خاوه نه کانیان له گۆشته که ی بخون .

﴿ثُمَّ لِيَقْضُوا تَغْتَهُمْ وَلِيُوفُوا نَذْرَهُمْ وَلِيُطَوِّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ له پاشا چلک و چه په لی له شی خویان لابه ن و خویان بشورن و بهر سمیل و نینوکیان بکه ن. به لام بهر له فریدانی حهوت بهرد لهو شتانه قه ده غه ن، وه با قوربانیه کان پیوستیان کردووه له سدر خویان جی به جیان بکه ن و با نهوان دوی سدرتاشین و بهرد فریدان، بگه رین بهم لاو لای نهو خانوه کونده دا که به که مبین خانوه دروست کراوه بو جیگه ی په رستن، دوی نهو گه رانه هه موو شتی رهوا نه بی به چورنه

ذَلِكَ وَمَنْ

يُعْظِمُ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ

لَكُمْ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يَتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا

الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٢٠﴾

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ

السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمُ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٢١﴾

لَكُمْ فِيهَا مَنْفَعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ

الْعَتِيقِ ﴿٢٢﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ

اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِنَّهُمْ كَرِيمُونَ ﴿٢٣﴾

فَلَهُمْ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ
 قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا
 رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

﴿ ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمَ خُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ ﴾ لهو شتانهی باسکران له کارو کرده وه حدج فهرمانی خوای مهزنن و هدر کده سی به گه وره بگری فهرمانه رپر داره کانی خوای مهزن لهو شتانهی په یوه نندیان به حدجه وه هدی، دواپی لهو به گه وره ی گرتنه بو لهو کده سه چاکتر لای په روه ردگاری خوئی، خوای مهزن پاداشتی نه داته وه له رورزی دوا پیداو هیچ شتی شایه نتر نیه لای خوای مهزن له په رستنی خوای مهزن و له مل که چ کردن بوئی .

﴿ وَأَحَلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا مَا يُبْلَى عَلَيْكُمْ ﴾ وه په وا کراوه بوئی وه خواردنی گوشتی چوارپنکان له بز و هوشت و مهرو گاو دواپی سه رپرینیان مه گدر شتی نه خوینریشه وه به سدر ئیوه دا له نایه تی (۳)ی سوره تی نه لمانیده، وه ک گوشتی مردار بوو خواردنی خوین و گوشتی به رازو لهو شته ی بو رپر گرتن له جگه ی خوای مهزن سه ر بری و گوشتی خنکیتراوه کان و به شوق کوژراو و پاش ماوه ی خوراوی درنده کان و نیچیر گرتن و خواردنی گوشته که ی بو که سی له ئیحرامی حدج یان عیمره دابن .

﴿ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاحْتَنِبُوا الزُّورَ ﴾ دواپی ئیوه خوټان دورخنده وه له هه مووشتی بیژی لی کرابی له په رستنی بته کان و له نرخ دانان بو خاچی گا وره کان و له خواردنوه مدیی و کردنی قومار و کیشانی تریاک و خویشتان دورخنده وه له گفتوگوئی دروو هه لبه ستن به دهم په کیکی بی تاوانده وه له پاش مله له ناو بردنی مروف به خراپه و جینودان و شتی پروپوچی تر .

﴿ حَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ ﴾ ئیوه که خوټان دور نه خنده وه لهو شته پیسانه له په رستنی خوای مهزندا نیازتان پاکتی و خوټان لادهن له هه موو ئایینه پوچه کان و مه کهن به هاو به شی بو خوای مهزن هیچ که سی له دروشه کانی حدج و عهره .

ته فیسری زمنا کوپی

﴿ وَمَنْ يَشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا ضَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ ﴾ وه هدر كه سئ هاو به شئ بو خوا دابنئ، دواي به راستئ وهك ئه وه وايه ئه وه كه سه له ئاسمانه وه كه وتبشه خواره وه بو سه ر زه وي بالنده كان راي كيشن به وينه ي مرداره وه بو پارچه كاني بكه ونه ناو چيكلدانيه وه. بيگومان ئه وه كه سه خوي له ناوبرد وه .

﴿ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴾ يا بايه كي زور سهخت و تيژ ئه وه كه سه فرئ بداته جيگه يه كي دور له ئاوداني و كه س نه توانئ پئي بگاو رزگاري بكا، ئه وه رستانه هيمن كه به راستئ گوناھي هاو به شئ دانان بو خواي مهن هيج گوناھي هاوتاي ناكاء، دواي ئه وه سزايه سزايه كي گه و ره تر ني به .

﴿ ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴾ ئه وه شتانه ي باسكران له باره ي دوربوون له هاو به شدانان بو خواي مهن و دوربوون له بت په رستي و بوختان، فه رمانئ خواي مهن و هدر به گه و ره بگري دروشمه كاني ناييني خواي مهن و ريزيان بو داني، دواي به راستئ به گه و ره دانان و ريزگر تني دروشمه كاني ناييني خواي مهن هنديكه له كاره كاني كه سئ خاوه ني دلبيكي پاكبي و له خواي مهن بترسي. هنديكه له دروشمه كاني ناييني خواي مهن ئه وه گياندارانه ي سه ر نه برين بو قورباني چاكبن و نر خيان گرابي و عديه دار نه بن و ئه وه مەر جانه ي له نامه ياساييه كاندا باسكراون له و اندا هه ن.

﴿ لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴾ بو ئيوه ره وايه چه ندين سودئ له و جوار پيشانه ئيوه داتان ناوون بگري به قورباني هه تا ئه وه كاته ي ديارئ كراوه بو سه ر برينان و سه ريان نه برن ئه وه سودانه يش وهك خواردنه وه ي شيره كان و سواربونيان و بار كرديان و به كار هيتاني خوري و موه كانيان له پاشا كاتي پويستبووني سه ربرينان كو تايي پي دي هه تا سه ريان نه برن له لاي خانوه كو نه كه ي خواي مهن و له لاي شاره واني مه كه و له مينا .

﴿ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ﴾ وه ئيمه گير او مانه بو هه موو تا قميكي باوه ردار جيگه يه بو په رستي خواي مهن و سه ربريني قوربانيه كانيان هدر له كاتي ئيراهيمه وه هه تا كاتي هاتني ناييني ئيسلام له به ر نه وه ي هدر بده نه ها باسي ناوي خواي مهن بكه ن له كاتي سه ربريني قوربانيه كانيان له سه ر شئ خواي مهن كردويه تي به خواره مهنئ بو ئه وان له گوشتي به سه زمانه كاني چواريئ. كه واته قورباني كردن شتيكي تازه ني به . هدر چه نده داوا كاري خواي مهن نه گوړئ به گوړه ي كات و جيگه .

﴿ فَاهْكُم إِلَهَ وَاحِدٍ فَلَهُ أَسْلُمُوا ﴾ دواي خواي ئيوه خوايه كي ته نهايه كه ناوي به ن و ناوي جگه ي ئه وه مه بدن له كاتي سه ربريني چوار پيكانتان، دواي ئيوه هدر مل كه چي ئه وين و هدر ئه وه په رستن .

﴿وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾ وه تو مؤژده بده به نه وکسانه ی
 نهو تو له خوا نه ترسن و په پیره وی فرموده کانی خوی مدزن نه کدن هدر کاتی ناوی خوا ببرئ
 ترسی دلیان پوره نه سیتی له بدر گه وره یی خوی مه زن مؤژده بیان بده ری به به هشت و به
 ره زامه ندی خوی مه زن.

﴿وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمُ وَالْمُقِمِّي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُتَّقُونَ﴾ وه تویش مؤژده بده
 به نه وکسانه ی نارام نه دگرن له سدر ناخوشی و ناژاوه له سدر به جی هینانی فرمانه کانی خوی
 مه زن و بدو که سانه به نیازی پاکوه به درده وامن له سدر کردنی نویزه کان و هندی لهو شتانه ی
 نیمه پیمان به خشیون نه یدهن به هه ژاران هدر له بدر ره زامه ندی خوی مه زن. بیگومان نهو
 کارانه له هدر که سیکا کو بیته وه پله و پایه ی بدرزی نه دریتی.

وَالْبَذَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ
 اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ
 جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا
 لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَن يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَآ دِمَآؤُهَا
 وَلَكِن يَنَالُهُ النَّفُّوْى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبِرُوا
 اللَّهُ عَلَى مَا هَدَىٰكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

﴿وَالْبَذَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾ وه نیمه ناردنی نهو هوشترانه به دیاری
 بز که عه گیر او مانه به هندی له دروشمه کانی نایینی خوی مدزن بز نیمه هدیه له به قوربانی
 کردنی نه اودا چاکدی زور گه وره بز نیمه له جیهان و له پاشه روردا. هندی له زانایان نه لین:
 گایش وه که هوشتر وایه لهو چاکه یددا.

﴿فَاذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ﴾ دواپی
 نیمه باسی ناوی خوا بکدن له سدر نهو هوشترانه له کاتی سدر پینانا که ریز دراو بز سدر برین و
 وه ستاون له سدر سی لاقیان و لاقدی تریان به ستراوه ته وه بلین: به ناوی خوی به خشنده ی
 میهره بان، دواپی کاتی گیانیان ده رچوو ته نیشتیان که وته سدر زهوی دواپی سدر برین، دواپی نیمه

له گزشته کانیان بخون و ئیوه بیکه نه به خوارده مدنی که سسِ رازی نه بی به شتی بیدریستی به بی داوا کردن و بو که سیکش خوی دهر نه خا بو دانیشتون و داوای نه کا .

﴿كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِغَلَكُمۡ تَشْكُرُونَ﴾ هدر بهو جوړه ی ئیمه سهر برینه کانیان بو ئیوه رهوا کرد ئیمه نهو هوشترانه مان رهوا کردووه بو ئیوه سواریان بن و به کاریان بهیتن بو کاروباری خوتان شیره کانیان بخون بهو له شه گه وره ییوه هه یانه مل که چی ئیوه نه، بو نهوه ی ئیوه سویاسی ئیمه بکه نه له سهر نهو چا کانه ی ئیمه بو تان .

﴿لَنْ يَنَالَ اللّٰهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا لٰكِنۡ يَّنَالُهُ التَّقْوٰی﴾ ناگا به خوای مدزن نهو شته ی که ئیوه نه یده نه به هه ژاران به خوای مدزنیش ناگا نهو خوینه رژاوانه له کاتی سهر بریناوا به لام نه گاته لای خوای مدزن و بهرز نه یته وه بولای ترسی نهو دلانه ی ئیوه پال نهی به ئیوه وه بو نزیکبو نه وه له خوای مدزن .

﴿كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰی مَا هَدَاكُمۡ﴾ ههر بهو جوړه ی خوای مدزن شاره زایی ئیوه ی کرد بولای دروشمه کانی ئایینی خوی نهو هوشترانه ی رام کردووه بو ئیوه له بهر نهوه ی خوای مدزن به گه وره بگرن و به بی هاو به شی دابنن له سهر شتی شاره زایی ئیوه ی کردووه بولای رام کردنی نهو هوشترانه و بولای نزیکبو نه وه له خوای مدزن و له سزای بترسن و به ته مای پاداشتی نهو بن . دووبات کردنه وه ی رسته ی (سَخَّرَهَا) بو بیر کردنه وه ی ئیوه یه له سهر چاکه زوره کانی خوای مدزن له سهر تانه وه .

﴿وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ﴾ وه تو موزده بده به هه موو چاکه کنه رانی نیاز پاک به به هه شت و به ره زامه ندی خوای مدزن ئیر چاکه یان بو نزیکبو نه وه ی بولای خوای مدزن به هو ی قوربانی کردنه وه ی یا به جگه ی قوربانی بی .

کاتی باوه رداران په رهیان سه ند له مه که و بی باوه ران نازاریان نه دان، هه ندیکان کوزچیان نه کرد بولای حه به شه، هه ندی له باوه رداران که نازاری زوریان نه دان و یستیان به نه یی نهوه ی بزیان نه ره خسی له بی باوه ران بکوژن له توله ی خو یانا، پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ نهو کاره ی به رهوا نه زانی، خوای مدزن فه رموی:

إِنَّا لِلّٰهِ

﴿٣٨﴾

يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ
أَذِنَ لِلَّذِينَ يَقْتُلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ
لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَت

يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَهَدَّ مَتَّ
صَوْمِعُ وَيَبِعُ وَصَلَوَاتُ وَمَسْجِدُ كَرَفِيهَا أَسْمُ اللَّهِ
كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ
وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

﴿ إِنْ اللَّهُ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ به راستی خوی مهزن باوهرداران نهپاریژی له نازاری
بت په‌رستان و باوهر نه‌چه‌سیتی، له دلیاناو ناتوان لایاندهن له ناینی خوځیان و به‌رگری له
خرابه‌یان نه‌کا.

پرسیار: میژووی کۆن و تازه پرن که ده‌ست دریژی کراو‌ته سهر باوهرداران، له‌م نایه‌ده‌دا
خوی مهزن نه‌فهرموی: ټیمه یاریده‌ی باوهرداران نه‌ده‌ین و نه‌یانپاریژین، چۆن درژی یه‌کتر نین؟
وه‌لام: ئهو نایه‌تانه که خوی مهزن له‌وانده‌دا نه‌فهرموی: ټیمه یاریده‌ی باوهرداران نه‌ده‌ین،
به‌گویره‌ی دارژاندیان تاییه‌تن بۆ هندی له پیغه‌مه‌ران وه‌ک نوح و هودو سالح و لوت و
موحه‌مه‌د. نه‌ک بۆ هه‌موو باوهرداران.

نه‌وته خوی مهزن نه‌فهرموی: (وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ) وه خوی مهزن نه‌پاریژی
که‌سی ئاره‌زوی هه‌بی به‌وه‌ی یارمه‌تی نه‌داو نه‌پاریژی له نازار .

﴿ إِنْ اللَّهُ لَا يُجِبُ كُلَّ خَوَانٍ كَفُورٍ ﴾ به راستی خوی مهزن هه‌موو که‌سی ناراستی بکا
له په‌یمانوا ناسوپاسی بکا به‌رانبه‌ر چاکه خوشی ناوین. وینه که‌سانی قوربانی بۆته‌کان
سه‌ره‌نه‌رن و که‌عه‌ پیس نه‌که‌ن به‌خوینه‌کانیان.

باوه‌داران بهر له کۆچ کردیان بۆ مه‌دینه نازاری زۆریان نه‌درا له‌لایه‌ن بت په‌رستانه‌وه، زۆر جار به‌سه‌ر شکاوی و لیدراوی نه‌هاتنه خزمه‌ت پیغه‌مه‌ر ﴿﴾، پیغه‌مه‌ر ئامۆزگاری نه‌کردن به‌ ئارام گرتن، نه‌یفه‌رموو: فه‌رمانی جه‌نگم پی نه‌دراوه، بگه‌ له‌ حه‌فتا ئایه‌تا جه‌نگی قه‌ده‌غه کردوه له‌ مه‌که‌دا. به‌لام پاش نه‌وه‌ی کۆچیان کرد بۆ مه‌دینه و هێریان په‌یدا کرد بۆ یه‌که‌م جار ده‌ستوربان پیدرا بۆ جه‌نگ کردن له‌گه‌ل بت په‌رستان و خوای مه‌زن فه‌رموی:

﴿ اٰذِنَ لِلَّذِيْنَ يٰقَاتِلُوْنَ بَاَنَّهُمْ ظَلَمُوْا وَاِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ لَقَدِيْرٌ ﴾ ده‌ستور دراوه به‌ باوه‌دارانیکی نه‌وتۆ جه‌نگیان له‌گه‌ل نه‌کرۆ که جه‌نگ بکه‌ن له‌گه‌ل بت په‌رستان، چونکه سته‌میان لی کراوه و نازاریان دراوه به‌ نا‌په‌وایی به‌ راستی خوای مه‌زن توانای زۆره له‌سه‌ر یاریدانی نه‌و باوه‌دارانه‌و سه‌ریان نه‌خا .

﴿ الَّذِيْنَ اٰخْرَجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّا اَنْ يَقُوْلُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ﴾ که‌سانیکی نه‌وتۆن به‌جو‌ریکی نا‌په‌و ده‌رکراون له‌ نیشتمانی خو‌یا‌نا، هه‌چ خه‌راپه‌یه‌کیان نه‌بووه مه‌گه‌ر نه‌وه‌ی که‌ نه‌وان نه‌لین: په‌روه‌ر‌دگاری ئیمه‌ هه‌ر خوای مه‌زنه، بۆیه ده‌ریان نه‌که‌ن له‌ نیشتمانی خو‌یا‌ن و جه‌نگیان پی نه‌فروشن و نازاریان نه‌ده‌ن .

﴿ وَلَوْ لَا رَفَعَ اللّٰهُ النَّاسَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لّٰهْدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيْعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذَكَّرُ فِيْهَا اَسْمُ اللّٰهِ كَثِيْرًا ﴾ وه‌نه‌گه‌ر خوای مه‌زن نه‌ی کردبایه به‌ ده‌ستور بۆ پیغه‌مه‌ران و باوه‌داران جه‌نگ کردن له‌گه‌ل پی باوه‌ران هه‌ندۆ له‌ ئاده‌میزادی پی باوه‌ر به‌هه‌ندۆ باوه‌داران له‌ ناو نه‌بردایه. به‌ راستی نه‌په‌روختی‌را به‌ ده‌ستی پی باوه‌ران کلیسای گا‌وره‌کان و که‌نیه‌ی جو‌ه‌کان و جه‌نگی نو‌ی‌زی تا‌قه‌که‌انی ترو‌م‌زگه‌وتی مو‌سه‌لمانان که‌ نه‌و په‌رستا‌گایانه‌ با‌سی نا‌وی خوای مه‌زبان تیدا نه‌کرۆ زۆر جار. به‌کو‌رتی نه‌گه‌ر هێ‌ریکی به‌ توانا نه‌پی بۆ لا‌بردنی خراپه‌، کوشتن و ده‌ست برین و دزی و تالان و خو‌ین رشتن و دا‌گیر کردن په‌ره‌نه‌ستی به‌ تابه‌تی له‌ نی‌وان هۆزو خا‌وه‌ن ئاین و بی‌روبا‌وه‌ره‌ جیا‌وا‌زه‌کانه‌وه، ئی‌تر نه‌و هێ‌ره‌ خوا په‌رستین یا له‌ پی باوه‌ران. بۆ نه‌ونه‌ رژی‌می عی‌راق پی‌نج هه‌زار گون‌دی به‌ مزگه‌وته‌وه‌ پ‌وخاند.

﴿ وَلَيُنْصَرَنَّ اللّٰهُ مِنْ يٰنْصُرُهُ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ ﴾ وه‌ به‌ راستی خوای مه‌زن یاریده‌ی که‌سی نه‌دا یاریده‌ی ئاین و پیغه‌مه‌ری خوای مه‌زن به‌دن. به‌ راستی خوای مه‌زن زۆر به‌هێ‌رو زۆر به‌ ده‌سه‌لاته‌ و که‌س ناتوانی به‌ره‌نگاری شتی بکا خوای مه‌زن بیه‌وی بیکا.

﴿ الَّذِيْنَ اِنْ مَكَانَهُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللّٰهُ عَاقِبَةُ الْاُمُوْر ﴾ که‌سانیکی نه‌وتۆن نه‌و ده‌رکرا‌وانه له‌ نیشتمانی خو‌یا‌ن نه‌گه‌ر ئیمه‌ یاریده‌ی نه‌وان به‌هین و ده‌سه‌لاتیان به‌هینی له‌ هه‌موو روی زه‌وی‌دا نه‌وان نو‌ی‌زه‌کانیان نه‌که‌ن و

زه کاته کانیان نه دهن به ههزاران و فرمان نه دهن به چاکه کردن و ریگه نه گرن له خرابه و
 قده غه ی نه کدن و دادپهروهی پهره نه سینی و هدر بو خوی مه زنه کوتایی کاری بونه وهران
 بولای نه و نه گه پنه وه له پاشه روژدا .

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ

قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٣﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٤﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ

أَخَذْتَهُمْ كَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ فَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ

أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيهَا خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا

وَبِئْسَ مَعْطَلَةٌ وَقَصْرٌ مَشِيدٌ ﴿٤٦﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ

فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا

لَا تَعْمَىٰ الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَىٰ الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٧﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا

عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٨﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ

قَرْيَةٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ

﴿٤٩﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا كُنُزٌ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ فَالَّذِينَ

ءَامِنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾
وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

٥١

﴿ وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نوحَ وَعَادُ وَثَمُودُ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَى ﴾ وه نه گدر بت په رستان تو به دروژبخه نه وه، دوايي به راستی تاقي می نوح و تاقي عادو سه مود تاقي شیراهیم و دانیشتوانی شاری مدهیدن هه مویان بهرله بت په رستانی مه که پیغه مبهده کانی خوئیانیان به دروژ خستوته وه و موسایش به دروژ خراوه تده وه له لایه ن فیرعه ون و فبتیه کانه وه. که واته تو خده فده ت مه خو.

﴿ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴾ دوايي من مؤله تی بی باوه ران نه دهم و سزایان دوا نه دهم بو ماوه یه له بهر نه وه ی هوش بکه نه وه وه و په شیمان بنه وه له پاشا من سزای نه وان نه دهم به سه خترین سزا، دوايي نه بی بیزاری من له وان نه بی چه نه ده گرانی که چاکه خو مان نه گورین به ناخو ش و له ناویان ببه ن به هو ی لافاو گهرده لولی باو می شوله بو سه ریان و رو چونی زه وی و به رد باران کردنیان .

﴿ فَكَانَ مِنْ قَرْنٍ أَهْلُكُنَّاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ لِنَفْسِهَا فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا ﴾ دوايي نیمه زور گوندمان له ناو بردون وه له کاتیکا دانیشتوانی نه و گونده سته میان له خو یان کردوه به هو ی بی باوه ریانه وه، دوايي نه و گونده دیواره کانی که وتوون به سه ربانه کانیان و کو شکه کانیان رو خاون. ﴿ وَبَنَى مُعَظِلَةً وَقَصَّرَ مَشِيدٍ ﴾ وه زور بیر هده به جی ماون و سودیان لی وه رنا گیر دوا ی مردنی خاوه نه کانیان و زور کو شکی به رزو ویران کراون دوا ی مردنی خاوه نه کانیان.

﴿ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ ﴾ ثایا دوا ی نه و رودا وانه بت په رستانی مه که نه رو یشتوون به سه ر زه ویی دا ونیشتمانی نه وانا تده ماشا بکه ن چو ن دانیشتوانی نه و جیگانه له ناو چوون و شوینه کانیان به چو لی ماونه تده وه نه بوا یه به و کاره ساتانه تده می خوار بوونایه ؟.

﴿ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ﴾ دوايي بو نه وان بی دل ی و می شکیکی وا بیر ی بی نه که نه وه له خه وی بی هوشی ببدا ریان بکاته وه یا گو یچکه یه کی وایان هه بی هه والی له ناو بوونی نه و گه لانه ی بی بیسن.

ته فسیری ز مناکو یی

﴿ فَأَنِهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴾ دواي به راستی کارو فرمان نهوه به چاوه کانیاں گویرنابی به جورئ پشتی بی بیستری و به لام نهو دلهی نهوتو له سنگدایه کویر نه بی و بیر له راستی ناکاته وه و پشتی پی نه به ستری و ناموزگاری وهرناگری و دواي ناره زوی خراب نه که و بی.

﴿ وَیَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ ﴾ وه بت په رستانی قوره یش داوا له تو نه کدن په له بکه ی له هاتنی نهو سزایه نهوانی بی نه ترستی و نه لین: نه گهر تو راست نه که ی باله ناسمانه و به رده باران بگری و خوی مدزن به پیچه وانه ی به لیتی خوی هه ناسی له رژی به دردا سزای نارد بو سهریان هه ندیکیان کوژران و دیل کران.

﴿ وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴾ وه ئیوه له سهر چ شتی په له ی هاتنه خواره وه ی سزا نه کدن به راستی سزای تنها رژی له خزمهت په روه ردگاری تو له رژی دوا پیدا سه ختره له هه زار سال لهو ساله ئیوه نه یز میزن له جیهاندا، نهو رستانه هیما به بو گرانی و سه ختی رژی دوا ی.

﴿ وَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ ﴾ وه زور له دانیش توانی گوندی بوون من به میهره بانی خوم مؤله تم داون و سزادانیام دوا خستوه له کاتیکا دانیش توانی نهو گونده سته میان له خویان کردوه باوه ریان به راستی من ترسینه ری ناشکرام بو ئیوه له لایه ن خوی مدزنه وه.

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ كَذِبُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴾ نه ی ناده میزادانه ی داوا ی هاتنه خواره وه ی سزا نه کدن به گورجی، به راستی من ترسینه ری ناشکرام بو ئیوه له لایه ن خوی مدزنه وه.

﴿ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾ دوا ی که سانیکی نهوتو باوه ریان هیناوه و کرده وه چا که کانیاں کردوه گه راونه ته وه له بی باوه ری بو نه وانه لی خوشبون له گونا هه کانیاں کردویانه بزیان هه به خواره مده نی به نرخ له به هه شتا.

﴿ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴾ وه که سانیکی نهوتو کوششی خویان نه خدنه کار بو پوچ کردنه وه ی نایه ته کانی نامدی ئیمه گومان نه بدن ئیمه ده سه لاقمان به سه ریا نایه زیندویان ناکه ی نه وه نهو که سانه دانیش توی دوزه خن و سزایان نه درئ به ناگر.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى

أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ
 ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾ لِيَجْعَلَ
 مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ
 قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَلِيَعْلَمَ
 الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّ الْحَقَّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ
 فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَى صِرَاطٍ
 مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى
 تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾
 أَلَمْ تَرَ يَوْمَ مِذِّ لَهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
 وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ ﴾ وه نیمه ره وانه مان نه کردوه هیچ فروستاده
 به ده ستورو یاساکوه بانگی ناده میزاد بکا بو لای نهو ده ستوره وفهرمانیشی پی درابی رابگه یه نی
 و ره وانه یشمان نه کردوه هیچ پیغمبره ری بانگی ناده میزاد بکا بو ده ستوری نیز فدرمانی پی
 درابی به وانی رابگه یه نی یانه؟ هه موو فروستاده پیغمبره ریشه . به لام هه موو پیغمبره ری
 فروستاده نیه .

﴿ إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّةٍ ﴾ مه گهر کاتی نهو پیغمه رانه نهو نایه تانه ی هاتبونه خواره وه نه یان خورنده وه به سدر دانیشترانا لهو کاته دا شهیتان دوو دلی و گومانی نه خسته ناو دهرونیانه وه هتا بهو بۆنده و باوه رداران توشی گومان بن کوسپ و ته گهره بیتشه ریگه یان. دوژمنانی پیغمه مبر ﴿ ۱ ﴾ گفتو گوی ناره و ا بده نه پال پیغمه مبری خوی مه زن. ﴿ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ وَيُخَكِّمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾ دواپی خوی مه زن نهو شته ی شهیتان فره ی نه دایه ناو دهرونی یاریده رانی نایینی خوی مه زن پوچی نه کاته وه، له پاشا خوی مه زن ماناو مدهستی نایه ته کانی نامه کهی رون نه کاته وه به جوړی مدهسته کهی گورانی به سدر دانه یه، به راستی خوی مه زن نه زانی به شتی به سروش نه ی نیړی بۆلای پیغمه مبر و مدهستی شهیتانیش نه زانی، هه موشتی له جیگهی شیای خویادا نه نی و چاک و نیاز ی پیسی شهیتان ده رنه خا.

﴿ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ ﴾ له بهر نه وه ی خوی مه زن شتی شهیتان نه یخاته دلی ناده میزاد وه لهو گومانه نه ی گیزی به تاقی کردنه وه و نه گبه تی بۆ که سانیک ی نه و تو نه خوشتی بن باوه ری له دلیانایه و بۆ که سان ی دلیان ره وه واز له راستی نه هین و روی لی وه رنه گیرن.

﴿ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴾ وه به راستی سته مکارانی دوو روو بت په رست له دوژمنایه تی و دوو رووی دریزان له گهل پیغمه مبر و باوه رداران، یاخین له بۆ وه رگرتسی فدرمووده کانی خوی مه زن، نهو پرو پاکندانه نه درینه پال قورئان و پیغمه مبر هه رچه نده زیان به خشن به لام باوه ردارو دوو رووانی بن چوی نه کرته وه.

﴿ وَلْيَعْلَمْ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ﴾ وه له بهر نه وه یشه که سانیک ی نه و تو زانین به باوه ر به خواو به نایینی خوی مه زن بزنان نهو قورئانه هاتوته خواره وه له لایه نه په روه ر دگاری توو راسته و گومانی تیدا نیه، دواپی نهو که سانه باوه ر به قورئان و به پیغمه مبر نه هین، دواپی دلیان له بۆ نهو قورئانه ئارام نه گری و گومانی تیدا نامینی.

﴿ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ وه به راستی خوی مه زن شاره زایی که سانیک ی نه و تو نه کا باوه ر یان هینا بۆ لای ریگهی راست، گیر و گرفت له به رده میانا نایه تی و گومانی شهیتان پوچ نه کاته وه.

﴿ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي سِرِّيَّةٍ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَقِيمٍ ﴾ وه
كه سانیکی نهوتو باوه پریان نه هیئاوه لاناچن له بی باوه ری گومانندان له قورئاندا هه تا کوتوپر
دیت بولایان رۆژی دواپی یادیت بولایان سزای رۆژی جیاوازه له گهل تهواوی رۆژانی جیهاندا
سه ختیه که ی وینه ی نییه، نهوه بوو له رۆژی به دردا گه وره کانی قوره یش کوزران، نهو رۆژه
وهک بایه وایه چاکه ی تیدا نه بی، نهو ئایه ته هه ولدانه که خرابه ی بی باوه پریان و گومان پیدایه
کردن له قورئان و له تانی نیسلا ما به رده وامه بو نمونه نامه ی ئایه ته شه یتانیه کانی سهلمان
روشدی و بلا و کراوه ی گو قاری (نقار) لهم سدرده مدی ئیمده له دژی قورئانندان.

﴿ الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴾
خاوه نیه تی هه مو بونه وهران لهو رۆژه دا هدر بو خاویه نهو کاته ی رۆژی دواپی دیت فهران نه دا
له نیوان ئاده میزاد به گشتی، دواپی که سانیکی نهوتو باوه پریان هیئاوه و کرده وه چاکه کانیان
کرده له نیو به هه شته کاندایاوردنو چاکه ی هه مه جو ری تیدایه.

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مَّهِينٌ ﴾ وه که سانیکی نهوتو باوه پریان
نه هیئاوه ئایه ته کانی نامه ی ئیمه به درو نه خه نه وه، دواپی بو نهو که سانه هه یه سزایه رسوا که و
ئابرو به ریان.

بۆزاین: نه گیر نه وه هۆی هاته خواره وه نهو ئایه تانه ی پيشو نه وه بوه که نهو که سانه ی ئاواته
خوازی هه مو شتیکی دهره کی و ئاواره و گومان پیدایه که ربوون که بیخه نه ناو قورئانه وه بو
نه وه ی گومان پیدایه بکه ن له دلی موسلماناندا. هدر له کۆنه وه جولکه کان و خاچ په رستان و
رۆژه لات ناسه کان له مه و به رو ئیستاش وینه ی سهلمان روشدی زور شتی خراپ و ناره وایان
ئاراسته ی پیغه مبه ر کرده خستویانه ته ناو قورئان و ووتویانه: کاتی پیغه مبه ر ﴿ ﷻ ﴾ بۆی
دهر که وت بت په رستان روی لپی وه نه گیرن و نازاری هاوړیکانی نه ده ن ئاواتی خواست که
خوا ی مه زن شتی بنی رته خواره وه نه وانی بی دلخوش بکا، دوا ی رۆژی له جیگه ی کۆبونه وه ی
قوره یشیه کان دانیشتیون له گهل هندی پیاوه گه وره کانیان، پیغه مبه ریش له وی دانیشتیو، دواپی
سوره تی نه جی به سه ردا خویندنه وه هه تا گه یشه (أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ)
له و کاته دا شه یتان به سه زمانی پیغه مبه ریدا هینا (تِلْكَ الْفَرَانِيقُ الْعَلَىٰ وَإِنْ شَفَاعَهُنَّ لَرَجَىٰ).

به بی نه وه ی پیغه مبه ر ناگای له و کاره ی شه یتان بی. یانی نهو پته جوان و شیرینه ی
پارانه و هیان لای خوا ی مه زن هیوا ی لی نه کړی، هه روه ها پیغه مبه ری خوا ی مه زن سوره تی

(نهجی) خویندنه وه هتا گه يشته (فاسجدوا لله واعبدوا) دانيشتواني ناماده بوان همويان به باوه پردارو بئ باوه په وه سوژدهيان برد، بت په رستان په زامه ندى خويان لهو خوي تراوه ي پيغمبر دهربري و ووتيان: ئيمه له گه ل توين، کاتي تو گيپراوته بو خواکاني ئيمه به شي له پارانه وه. به راستي کاتي پيغمبر ﴿ﷺ﴾ نهو روداوه ي غرائقي بيست زور لاي گرانو زور خدفتي خوار دو گه رايه وه بولاي خواي مدزن په شيمان بويه وه لهو کاره ي خوي، دوايي خوا (وما رسلنا من قبلك من رسول ولا نبى الا اذا تمنى القى الشيطان في اميته) هتا دوايي نارد خواره وه. نهو چيرؤ که بهو جوړه باسکرا له باره ي غدرانيقه وه هه ندى له مانا که راني قورئان وميژونوسان و روزه لات ناسه کان له روزه ناوا و له روزه لات وه بهو جوړه بلاويان کردوه ته وه. به لام زانا راست زانه کاني له بنچينه دا نهو روداوه يان به درؤ خستوته وه فهرمويانه: بئ ئاينه تانه دهره کان له نامه ي خواو له پيغمبره به درؤ دايان ناوه، فهرمويان به لگه ي نه قلئ و نه قلئ نهو روداوه به راست نازان، چونکه پيغمبري بو نهو نيرايي دژي بته رستي بئ چون نهو شته به زماني نهو دا ديت که رپون که روه ي فهرمووده کاني خواو زمان بيژي خواي مه زنه شه يتان چون ريگه ي بئ نه دري نهو جوړه کاره ناره وايانه بکا؟ راستي ماناي نهو ئايه ته نهو به: به نرختري ني ئاواتي پيغمبرو هموو پيغمبري نهو بهو که ئاده ميزاد راستي په يامه که ي ونيشانه کاني و راخويي بئ وه رگرن و بيانزان به لام نهوانه ي خاوه ني نيشانه ي خراپو تانه بازن نه يانه وي بئ به کؤسپ له نيوان پيغمبرو ئاواته که يا به بلا و کردنه وه ي پروپاکنده ي خراب به هر جوړي بويان بلوي، لهو باره وه نازاري زوريان چيستوه پيغمبر چاکه خوازه و شديتان کاول کرده بويه خواي مدزن فهرمووي: (ينسخ الله ما يلقي الشيطان ثم يحكم الله آياته) روداوي چيرؤ کي غدرانيق باشر پوچ نه بيتنه وه دهر نه که وي دهست هه لبه ستي بئ باوه ران و دوژمناني پيغمبرن له بهر نه مانه ي خواره وه:

۱- رسته ي غدرانيق به چند جوړي جياواز گيپراوه ته وه: جاري به (الغرائيق العلاء وان شفاعتهن ترتجي) جاري تر به (ان شفاعتهن ترتجي) به بئ نهو باسي (الغرائيق) بکري. جاري تر به (وانها هي الغرائيق العلاء) يابه (انهن هن لغرائيق العلاء) يابه (وان شفاعتهن هي التي ترتجي) نهو گوران کاريانه به لگه له سهر لاوازي و نا راستي نهو گه رانه وه و دانراوي بئ ئاينه کان و بئ باوه ران و ووشيه کي تنه يان دهست نه که وتوه بيتن.

ته فسيري زمان کوي

۲- دارژاندنی سوره تی (نەجم) و ھەمو ئایەتەکانی ئەو چیرۆکە بەدرۆ ئەخەنەو، چونکە ھەموویان دزی بته کان ئەلین، ناچیتە ئەقلەو ھەو ھوای مەزن بارانەو ھەو رۆژی دوا یی بداتە پال ئەو بتانە.

۳- ناوبردنی بته کان بەغەرائیق لە ھۆنراو و پەخشانی عەرەبدا دەست ناکەو یی بەسەر زمانیشیانانە ھاتوو.

ئەو ھەو لە زمانی عەرەبدا ھاتو: (الغرائیق والغرائیق) بە ئالندە ھەو کی قاج دریزی سپی پارەش، یا بە ئالندە ھەو ئەلین: پیتی ئەلین: کورکی، یا بە کورپکی جوانی لەش سپی و نەرم و نۆل ئەلین، وەك لە نامە ی (لسان العرب) باسکراو.

۴- پیغەمبەری ھوای مەزن وەك تا قی کراو ھەو ھەرگیز درۆی نە کردو و بەزمانیا نە ھاتوو بەتایبەتی لە قورئانی پیرۆزدا، میژوی رابوردو ی پیغەمبەر لای دۆست و دوژمن رۆن و ئاشکرایە، ئیتر چۆن شتی خراپ بە زمانیدا دیت؟

۵- ئەو چیرۆکە دەست ھەلبەستە لە گەل راستی پیغەمبەردا ناگو ئیجی بۆ راگەیانندی پەیا می پەرورەدگاری ھۆی، بە پیچەوانەو ھەسەر ئەکیشی بۆ لای ئەو ھەو پیغەمبەر ناگای لەو شتەنە یی سروش ھاتبی بۆ لای و سەریش ئەکیشی بۆ لای ئەو ھەو متمانە و باو ەبە قورئان نەمیئ، گۆران کاری و کەم کردنەو ھو زۆرکردنی قورئان دروستی، ئەوانیش نەبوون و نایشین، قورئان ھوای مەزن ئەو پاریزی لە دەست کاری کردن.

۶- ئەو یاس و ھەوالانە ی لەبارە ی روداوی غەرائیقەو ھەو کەسانە و گێراو ەتە وە جینگە ی پروانین نەخویان و نە خواو ەنە کانیان چونکە ھیچ بەلگە ھەو کی راستیان نیە جگە لە دوژمنایەتی کردنی ئایینی ھوای مەزن.

ھەندئ لە ھاوړکانی پیغەمبەر ووتیان: ئەو پیغەمبەری ھوای مەزن: ئیمە ئەزانین ئەو کەسانە ی ئەکوژرین ھوای مەزن چاکە ی زۆریان یی ئەبەخشی، ئیمە لە خزمەت تۆدا جەنگ ئەکەین و ناکوژرین ئەمرین خوا چ شتی لە گەل ئیمەدا ئەکا. ھوای مەزن فەرمو ی:

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا
لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ
الْرَازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لِيَدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ

اللَّهُ لَعَلِّمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾ ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ
 مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
 لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
 النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ
 ﴿٦١﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَبَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ
 دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَبَّ اللَّهُ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾
 أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ
 مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
 وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

﴿ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا ﴾ وه كه سانیکی نهوتو کوزجیان کردوه له
 مه کهوه هاتون بو مه دینه نیشتمان و سامانی خویانیان به جی هیشتوه له ریگهی ئایینی خوی
 مهزندا له پاشا کوزراون له جهنگدا یا مردوون له خاندی خویاند او له ناو خیرانی خویانا .
 ﴿ لَيَرْزُقْنَهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴾ به راستی خوی مهزن پاداشتی
 همدردوولایان نه داته وه به پاداشتیکی زور شیرین و هه رگیز کۆتایی پی نایه که چونیا نه بو
 به دهشت و به راستی خوی مهزن چاکترین که سیکه پاداشت بداته وه به بی ژماره و به بی
 ماندوبوون، به جوړی هیچ که سی توانای به خشینی پاداشتی وای نیه جگهی خوا .
 ﴿ لَيَدْخِلْنَهُمْ مَدْخَلًا يُرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴾ به راستی خوی مهزن همدردولایان نه خاته
 جیگهی له به دهشتا خوشحالن بهو جیگه و لی رازین، جیگه که نه چاو بینویه تی و نه به

گوینچه بيسراوه و خوی مەزن به راستی ئەزانێ بەشتی ئەوان رازی بکا، خاوەن ئارامە و پەلە لە سزادانی دوژمنانی باوەرداران ناکا .

﴿ ذٰلِكَ وَمَنْ عَاقِبَ يَمِثْلُ مَا عُوِّبَ بِهِ ثُمَّ يُغَيِّ عَلَيْهِ لِيَنْصُرْهُ اللهُ إِنَّ اللهَ لَعَفُوٌ غَفُورٌ ﴾ ئەو شتە خوی باسی فەرمو کە کەسێ کۆچ بکا لە ڕێگە ی ئایینی خواداو بکوژێ ی بمرێ، دوی خوا رازیان ئەکا بەشتی پێیان خۆشێ خوی مەزن ئەو بەلێنە خۆی بو ئەوان جێ بەجێ ئەکا و هەر کەسێ جەنگ بکا بۆ بەرگری کردن لە خۆی بە وێنە شتی دەست درێژی پێی کرا بێتە سەری و دەقاو دەقی یە کین زۆرتر نەبێ، لە پاشا دەست درێژی تری کرایە سەری و دەریان کرد لە نیشتمانی خۆی بە راستی خوی مەزن یارمەتی ئەو کەسە ئەدا دەست درێژی تری ئەکرێتە سەر و تۆلە لە دەست درێژکەر ئەسێت و بە راستی خوی مەزن لە خراپە ی باوەرداران ئەبوری و لە گوناھیان خۆش نەبێ .

﴿ ذٰلِكَ بِأَنَّ اللهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَخِّرُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴾ یاری دانی ئەو کۆچ کەرانی هەندیکە لە نیشانەکانی توانای خوی مەزن لە بەر ئەوەی خوی مەزن توانای بەسەر شتیکا هەبە کەسێ تر توانای بەسەر ئەو شتەدا نەبێ، لە نیشانەکانی تری خوی مەزنە:

تواناکە ی بەو بۆنە وە تاریکی شەو لە جێگە ی روناکی رۆژ دانهێ و ماوە ی رۆژی پێی زۆر نەبێ و روناکی رۆژیش لە جێگە ی شەو دانهێ و ماوە ی شەو درێژ نەبێ، هەروەها شەو ئەروا و رۆژ دیتە جێگە ی و رۆژ ئەروا و شەو دیتە جێگە ی، دوا یی هەندێ لای زەوی ئەو پەری تاریکە و ئەولا کە ی روناکی تەواوە، بۆ نمونە: ئەو کاتە ی لە عێراقدا شەو بێی لە ئەمەریکا دا رۆژە. بە پێچەوانە ی شەو، ئەویش لە بەر ئەوە ی زەوی خەرە لە بەردەم خۆرا ئەسور پێتەو. ئەو کارە ی خوی مەزن لە بارە ی شەو و رۆژەو خوی مەزن باسی کردووە زانیاری تازە لە دوایدا ڕێگە ی بێ بردووە. وە بەو بۆنە ی شەو خوی مەزن گفتوگۆ ی ئادەمیزاد ئەبیسێ و ئاگای لە خشتە ی میرو لە هەبە لە شەو ی تاریکا و کردە وە یان ئەبیتێ .

﴿ ذٰلِكَ بِأَنَّ اللهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُوهُ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾ ئەو یاریدان و توانایە ی خوی مەزن بەو بۆنە ی بو کە بە راستی هەر خوی مەزن ئاین و پەرستنی ئەو راستە و بە راستی ئەو شتە ی بت پەرستان ئەپەرستن لە جگە ی خوی مەزن پوچە و توانای ئەوە یان نەبە لە بەردەم خوی مەزندا پایە دارین و بە راستی هەر خوی مەزن لە توانادا بالا دەستە و هەر ئەو گەورە یە و هەموو شتی لە بەردەم ئەودا بچوک و بێ نرخە و هەر خوا ئەبێ باسی بە گەورە یی بکری .

﴿ أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً ﴾ نایا تو نه ترانیوه به راستی
خوای مدزن له ناسمانه وهو له ههروهه ناویکی زور نه نیرینه خواره وه بو سهر زهوی، دواپی
زهوی به گیاو گول و درهخت سهوز هه لئه گهری دواپی ناده میزاد خویمان و ناژه له کانیا
له بهروبومی زهوی نه خون و به جیگه خوشه کانی رانه بویرن.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴾ به راستی خوای مدزن میهره بانه له گهل بنده کانی خوئی و هدرشتی
سودی بو نهوانی نهیکا، نه زانی به نه دازهی کاروباریان نه زانی و ناگای له بارینی باران هدی.
﴿ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾ بوخوا بهشتی له
ناسمانه کاندایه له فریشته کان و شتی سروشتی له نیو زه ویدایه له ناو ناگرو زیرو به راستی خوا
پیوستی به هیچ نیهو هدر نهو سوپاسی نه کری.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ
بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾ وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ
ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾
لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنْزِعُ عَنْكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾
وَإِنْ جَدَلُواكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾ اللَّهُ يُحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَّا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ
فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ ﴾ ئایا تو نه تزانویه که بهراستی خوی مهزن رامی کردوه بو سودی ئیوه شتی له زه ویدایه له ده ریاو ئاوو درهخت و روهک و ناگرو نهوت و زیرو زیوو ئه لماس و بهردی کانه کان. خوارده مه نی و بهرگ و جیگه ی حه سانه وه ی خۆتانی ئی فده اهدم دین .

﴿ وَالْفُلْكَ تَجْرَى فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِ ﴾ وه رامیشی کردوه بو سوودی ئیوه که شتی ئه روا به ناو ده ریادا، خۆتان سواری نه بن و کهل و په لی خۆتانی تی ئه خدن و له شاریکه وه بو شارئ تریه خیرایی ئه روا، بازرگانی و هۆی ژبانی خۆتانی بی ئه سازتن، به هۆی که شتی وه ماسی تهرو تازه ی ئی ده رئه هیتن و هه ندئ جشلی جو راو جو ری وهک لؤلؤو مه رجانئ ئی ده رئه هیتن. ئه وانه هه موویان خاوه نه کانیای خوی مه زنه و ئه و ساخته ی هیتاوه بو تان .

﴿ وَيُمْسِكُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ بِالنَّاسِ لِرَوْفٍ رَحِيمٍ ﴾ وه خوی مه زن ئه ستیره کانی ئاسمانی راگرتوون و ئه یانپاریزی که بکه ونه وه خواره وه به سه ر زه ویدا چونکه خوی مه زن بو هه ریه که یان هیزکی وه ستانی بی به خشیون به و بو نه ناکه ونه خوار مه گه ر به ده ستوری خوی مه ز له کاتی کو تایی بی هاتنی ژبانی بونه وه را له رۆژی دوایداو پهیره وه ی بونه وه ران تیک ئه چئ. بهراستی خوی مه زن میهره بانه ده رگای سودی کردوه ته وه بو بونه وه ران به رام کردنی زه وه ی و خاوه نی به زه یه بویان به راگرتنی ئاسمانه کان .

﴿ هُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ﴾ خوی مه زن که سیکی ئه وتزیه ئیوه ی پهیدا کردوه له نه بونه وه گیانی کردوه به بهر تا له جیهاندا له پاشان ئه تان مریت کاتی ته وایووونی ته مه نتان له پاشا جارئ تر ئیوه زیندو ئه کاته وه له رۆژی دوایدا له بهر ئه وه پرسیار له ئیوه بکا له سه ر ئه و کارانه ی کردوتانه له جیهاندا له چاک و خراب .

﴿ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴾ بهراستی ئاده میزاد سوپاسی چاکه زۆره کانی خوی مه زن ناکا له سه ر ئه و هه موه چاکانه خوی مه زن به وانی به خشیوه .

﴿ لِكُلِّ أُمَةٍ جَعَلْنَا مَنَسْكَأَ هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَكَ فِي الْأَمْرِ ﴾ ئیمه بو هه موو خاوه ن ئاینئ یاسا و پروگرامیکمان بۆدیاری کردوون ئه وان کار به و یاسا و پروگرامه بکه ن دوایی ئه و خاوه ن ئاینانه که هه موویان ده ستور و پروگرامی تایبه تی خۆیانان هیه پیویسته دژایه تی تو نه که ن له کاروباری ئیسلام و ده ستوری تۆدا، ئه و که سانه ی ئه وتو له کاتی موسادا بوون ده ستوره کانیان شتی بووه له ته وراتا بووه، ئه وانی کاتی عیسا ده ستوریان شتی بووه له ئینجیلدا بووه، ئه وانه ی کاتی موحه مه د ﴿ ﷺ ﴾ شتی که له قورئاندا یه بو هه موو ئاده میزاد له هه موو روی زه وه ی دا هه تا

رؤزی دواپی، ئیر ئه و خاوه ده ستورانه گومان نه بدن ده ستورو یاسایان به شتی که له ته وارات و ئینجیلدان، چونکه یاسای قورئان ده ستوری ئه وانی پوچ کردوه ته وه، دواپی ئاورپی بۆلای گفتوگۆی ئه وان مه ده ره وه .

﴿ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴾ وه تۆ بانگی ئاده میزاد بکه بۆلای خوای مه زن و باوه ره یتان به و گرنگی مه ده به و کسه انه واز له باوه ر به خوای مه زن ئه هیتن و کار به ده ستوری یاسای خۆت بکه . به راستی تۆ له سه ر ریگهی راست و ئایینی بی خواروخینچی، هه رکه سی دواپی ئایینی تۆ بکه وئ توشی سزا نابی .

﴿ وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ وه نه گه ر ئه وان دوژمنایه تی تۆیان کردوه وه له باره ی یاسای تۆ وه له باره ی جیگهی سه ربه رینی قوربانیه کان و وازیان هیناوه له و به لگه رونا نه ی قورئان، دواپی ئه وه ی راستیان بۆ ده رکه وتوه . دواپی تۆ بلی به وان: خوای مه زن ئه زانی به شتی ئیوه ئه یکه نه له گۆرینی نامه کانی خوای مه زن، دواپی خوای مه زن تۆ له تان ئی ته سین .

﴿ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴾ خوای مه زنی جیاوازی نیوانی ئیوه و موسلمانان رۆن ئه کاته وه له رؤزی دوایدا، دواپی پیاو چاک و پیاو خراپ ده رته کوئ له شتی کا ئیوه دژایه تی پی نه کهن و له من جیاوازن له باره ی کاری ئاینه وه .

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾ ئایا تۆ نه ترانیوه به راستی خوا ئه زانی به شتی له ئاسمان و له زه ویدان و به شتی له دلی بی باوه راندا په نهان دراوه ئه یکه نه و ئه یلین له بی باوه ری پیلان کردن له تۆ . به راستی ئه و شتانه هه موویان له نامه ی کرداری ئیوه دا تۆ مارکراوه له چاک و له خراپ هه ریبه که یان به گویره ی شایه نی خۆیان پاداشتیان ئه دریته وه . به راستی زانیی ئه و شتانه هه موویان له سه ر خوای مه زن ئاسان به یه کسان . به تایبه تی ئه زانی به گفتوگۆ به دژایه تی بی باوه ران له باره ی ئایینی تۆ هیه شتی له خوای مه زن ون نابی له که م و له زۆر له گه دره وه له به چوک .

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ
اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ نَّصِيرٍ ﴿٧١﴾ وَإِذْ أُنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي

وَجْوهَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلْمُنْكَرِ كَادُونَ يَسْطُونَ
 بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأَنْتُمْ بِشِرِّ مَنِ
 ذَلِكُمْ أَلْتَارُونَ عَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ بَشِ الْمَصِيرِ ﴿٧٢﴾
 يَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ
 تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ
 وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ
 الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ
 اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾ اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ
 رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾ يَعْلَمُ
 مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴾
 وهى باوهره له جيگه خوى مذن شتى نه پد رستن خوى مذن نه يار دو وهته خواره وه هيج
 به لگه به له سدر راستى پد رستن نهو شته كه بيسر اى يا وه گر اى به له لا يدن نه قله وهو نه به
 نهوان هيج جزره زانيار به پد رستن نهو شته. كه واته نهو پد رسته له لاساى كردن و
 نه زانينه وهيه وه رشتى واى نهى پوچ و نارهواى و، سته مكاران له خزيان بهو پد رسته هيج
 ياريدهرى سزاي روى. دووايان لى بگيرته وه .

﴿ وَإِذَا تَلَّى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ نَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ ﴾ وهه ر كاتى بخوئريته به سهر نهو بى باوه رانه دا نايه ته كانى قورئانى ئيمه به روني به لگنه له سهر راستى نايىنى ئيسلام و پوچى بيرو باوه رى نهوان تو نيشانه ي بى باوه رى به رومته ي كه سانىكى نهو تو باوه ريان نه هيتاوه نه زانى و بۆت ده رنه كه دوى رىق و تينى نهوان بۆتو.

﴿ يُكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا ﴾ نهو بى باوه رانه نزىكه په لامارى نهو كه سانه بدهن نايه ته كانى قورئانى ئيمه نه خوئريته وه به سدريانا و خراپه يان له گه ل بكه ن .

﴿ قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَمُ النَّارُ وَعَذَابُ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَسْنَ الْمَصِيرُ ﴾ تو بلتى بهو بى باوه رانه: نايان من هه وال بدهم به ئيوه به شتى خراپتر بى لهو رىق و كينه ي ئيوه بۆ كه سانى نايه تى قورئانى ئيمه نه خوئريته وه به سدرتانا نهو شته خراپه يش ناگرى دۆزه خه خواى مه زن به لئىنى داوه نهو ناگره تووشى كه سانىكى نهو تو نه بى باوه ريان نه هيتاوه نه بيشه جىگه ي نهوان و خراپ جىگه يه كه نهوان نه گه رپته وه بۆلاى. دواى نهو هى خواى مه زن باسى بت په رستانى كرد كه به بى به لگه نه يان په رستن، دواى خواى مه زن باسى به لگه يه كمان بۆ نه كا له سهر بى توانايى بى باوه ران كه گه روه و منال و زانا و نه زان رىگه ي بى نه بدن و نه يزان و نه هه رموى:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبٌ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ ﴾ نهى ناده ميزاد: رون كراوه ته بۆ ئيوه و پنه يسه هه تا ئيوه بزنان چ شتى شايسه تى په رستنه، دواى ئيوه باش گوئ بگرن بۆ رونكر دنده وى نهو و پنه يه و بىرى لى بكه نه وه، چونكه بيسن به بى بير كرده وه سود نابه خشى، و پنه كه يش نه مه يه:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ كُنْ يَخْلَقُوا ذَبَابًا وَلَوْ أَجْتَمَعُوا لَهُ ﴾ به راستى نهو بتانه ي نهو تو ئيوه نه يان په رستن و هاواريان لى نه كهن و برىتن له زورتر له سى سه دو شه ست بت به ده ورى كه عبه دا ناتوان بى نرخترين بونه وه رى كه ميشه دروستى بكه ن با وه كوهه موويان كۆببنه وه بۆ دروست كردنى، دواى چۆن شايسه تيه نهو بته لاوازان نهو بيان په رستن؟.

﴿ وَإِنْ يَنْسَلِبْهُمْ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذَهُ ضَعْفَ الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴾ وهه گه ر نهو ميشه شتى لهو بتانه بسىتى نهو بتانه ناتوان نهو شته رزگار بكه ن نهو ميشه لى سه ندوون، ئيتر كه تواناى نهو شته يان نه بى چاكر ناتوان ميشى دروست بكه ن، نهو بتانه زور لاوازان و نهو ميشه يش زور لاوازه .

بۆ زانين: نه گه ر پرسیار بكرى ببىژى زور راسته نهو بتانه ناتوان نهو شته لهو ميشه وه رگرته وه، چونكه بى گيان، به لام له وانه يه ناده ميزادى په رستن گيانى تىداى وهك فیرعدون و بتوانى نهو شته لهو ميشه وه رگرته وه، له وولامدا نه بىژى نهو يش هه ر ناتوانى، چونكه سروشتى ميش به جوړى دروست كراوه هه ر شتىكى هه لگرت بىخوا كو تو پر نه تو پته وه و نامىتى .

پر سیار: بهراستی نهو بتانه بهلگه یه کی وایان له گدله که به راستی خوانین، له بهر چ شتی خوی مدزن گرنگی داوه به هینانی بهلگه له سهر نهو هی نهو بتانه خوانین؟

وهلام: شورینهو هی خوی بهتی له وبتانه زور رونه به گویره ی نهقل، پرستیان ههر له بهر سودی تاییه تی و لاسایی کردنهو هی پیشوانه بهی نهو هی نهقل بخه نه کار .

﴿ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴾ نهو بت پرستانه ریزی خوی مهزنیان نه گرتوه به جو ری شایسته ی ری نهو بی، چونکه بهردی دروست کراوی خویانیان کردوه به هاویه شی خوی مدزن بهراستی خوی مدزن دهسته لاتی به سهر ههمو بونه وه راندا هیده، زور گه وره یهو هیچ که سی ناتوانی ریگدی پی بگری و نهو هی ناره زوی هه بی نهیکا .

ههلبزار دنی موحده مد بۆ پیغه مه رایه تی شتیکی تازه نیه ههر تهنها نهو ره وانه کرابی، خوی مدزن جگه له موحده مد نیراوی تری ههلبزار دوه نهو ته خوی مدزن نهفه رموی:

﴿ اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴾ خوی مدزن له فریشته کانی چهن دین نیراوی ههلبه بزی و هک جبره لیل سروش نهه تی له لایه ن خوی مدزن وه بۆلای پیغه مه ران و له ناده میزادیش چهن دین نیراوی ههلبه بزی نهو هی خوی مدزن له ی نیری بۆلای رای بگه یه نی به ناده میزاد. و هک موحده مد ﴿ ﴾ بهراستی خوی مدزن گفتو گو ی پیغه مه ران نه بیسی، ههر شتی نهوان بیکه ن نهی بین و ههمو شتی له جیگه ی شیایو خویا دانه نی.

﴿ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴾ خوی مدزن نه زانی به شتی پیغه مه ران له مهو بهر کردیانه و له مهو دوا نهیکه ن، رابوردوی کاری نهوان و دووا هاتوی کاریان نه زانی و ههر بۆلای خوی مدزن گه رانهو هی ههمو کاریکی نهوان .

بۆ ناگاداری: له قورئانی پیرو زدا به زوری نایه ته کانی قورئان دووپات کراونه ته وه بۆ بهلگه له سهر یه کیتی خوی مدزن، له ههر جیگه یه کا مده بیستیکی تاییه تی هیده بۆ دووپات کردنه وه جگه لهو هی تریان نهک تهنها دووپات کردنهو بهی بهی مده بیست. بهراستی مده بیستی سهره کی ئیسلام نهو یه که ناده میزاد پدیوه ستن به خویا که تهنها وه هاویه شدانان بۆ تاوانیکه گه وره تر لهو تاوانه نیهو نایشی، مده بیستیش نهو یه: ههر کاتی ناده میزاد ههر یهک خوی پرست و یهک پیشه وواو یهک ناین و یهک ده ستوری هه بی ئاسایش بال نه کیشتی به سهر دانیشتوانی روی زهوی و وهک برا نه زین و نا کوکی و نا زاوه پیدانانی له نیوانیان. بهلام نه گهر چهنده خویا بهر ستر او چهنده پیشه وایه هه بوو رق و کینه و نا زاوه بهر نه بیستی و هوز پرستی و بنه ماله پرستی و

بازرگانی کردن به بیرو با ویره وه ته شه نه نه کاو نه بنه هوی بهر با بونی جهنگ و سه رنه کیشتی بولای سودی تاییه تی نهك ناین و نیشتمان پهروه ری .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾
وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

﴿ يا ايها الذين آمنوا اركعوا واسجدوا واعبدوا ربكم ﴾ نهی كه سانیکی نه وتو با ویره تان هیتاوه: ئیوه نویزه کانتان جی به جی بکهن، چونکه گه ویره ترین پایهی ناینه و له ركوع و سوژددا نارام بگرن، چونکه نه وان جیگهی ده ركهوتنی بچوكی و به نندایه تین و پهروه ردگاری خوتان بهرستن و په رستنی پهروه ردگار چا كترین شتیكه بو ئیوه.

﴿ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ وه ئیوه هه موو كرده وه یه کی چاك بکهن، وینهی نویژ و سه ردانان له خزم و له دوست و له هاوری، با بو نه وهی رزگارتان بیی له سزاو به ختیارى به ده ست به ئین به چونتان بو به ده شت .

﴿ وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ ﴾ وه ئیوه كوشش بکهن و خوتان ماندو بکهن بو كړدنې هه موو كاریکی چاك و بو به رز كړدنه وهی نالای ناینی خوای مه زن له بهر خو شه ویستی خواو خوتان بگپړنه وه له دواكهوتنی هه وه سی خرابی خوتان به راسترین و شایسته ترین

ته فسیری ز مناكوی

ماندوکردن بە نیازى پاكەو، خواى مەزن ئىوھى ھەلبۇاردووھ بۆجى بەجى كردنى ئايىنى خۆى و بەرگى لە خۆتان و لە ئايىنى خۆتان. ناوھۆكى ئەو رستانەى پىشوو نامازە بۆ ئەوھ ئەكەن بە تەنھا باوھ سود دنا بەخشى بەلکو پىوستە چوار شتى تىشى لەگەلداى:

(۱) پىوستە ئىوھ نوێژە کانتان بکەن (۲) خۆتان بپارێزن لەبى فەرمانى خوا لە دووروى و دل پىسى و ھورو ژانى جەنگ و بوختان و بلاوکردنەوى خراپە (۳) ھەموو کارىكى چاك بکەن لە دەست گىروى ھەژاران و کۆمەكى كردن بە ئادەمىزادى پەك كەوتە (۴) خۆتان ماندو بکەن بە خۆتان و بە سامانتانەوھ لە دژى دوژمنانى ئايىنى خواو لە دژى دوژمنى مەروفايەتى، ھەركاتى لە ئادەمىزاد ئەو چوار شتەنە کۆبونەوھ ئەو كەسە خواوھى بەختيارى و رەزامەندى خواى مەزنەو رزگارى ئەبى لە سزای خواى مەزن .

﴿وَمَا جَعَلْ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾ وەخواى مەزن نەیداوھ بەسەر ئىوھدا ھىچ جۆرە ئازارى لە بارەى ئايىنەوھ، بەجۆرى گرانبى لەسەر ئىوھ ھەلبسان بۆ كردنى فەرمانە کانى ئايىن. بەلکو ئاسانى کردووھ لەسەرتان کردن: ئەوھتە بەكارھىنانى خۆل دروستە لە کاتى بى ئاوى و نەخۆشیدا. نوێژى بۆ كورت کردونەتەوھو رۆژو نەگرتى بۆ رەواکردون لە کاتى کاروانیدا. مرداروبوى بۆ رەواکردون لە کاتى گرانیدا، ھەروھە چەندىن شتى تىشى بۆ ئاسان کردون.

﴿مَلَأَ إِبْرَاهِيمَ﴾ ئىوھ دواى ئايىنى ئىبراھىم بکەون ھەموو بىچىنە کانى ئايىنى ئىبراھىم لە ئايىنى ئىسلامان، زۆربەى ياساو دەستور ئايىنى ئىبراھىم دەستورى ئىسلامە، ئىبراھىم باوکی راستى زۆربەى پىغەمەرەنەو باوکی گيانى ھەموو ئايىنە ئاسمانیە کانە، ھەموو ئادەمىزادى خواوھ باوھ پىك ھاتوون لە پىغەمەرەيتى ئىبراھىم .

﴿هُوَ الَّذِي سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ﴾ ھەر بەدو جۆرە خواى مەزن ئىوھى شارەزا کردووھ بۆلاى ئايىنى ئىسلام ھەر بەدو جۆرە خواى مەزن ئىوھى ناو بردووھ بە ئىسلام لە نامە کانى تردا بەر لە ھاتنە خواوھەوى قورئان.

﴿وَفِي هَذَا﴾ وەھەروھە خواى مەزن لە قورئانىشا ناوى ئىوھى بردووھ بە موسلمان و رىزى ئىوھى داو بەسەر ھەموو نەتەوھە کانى تردا. ھەندى لە زانايان ئەلین: راناوى (سماکم) ئەگەر پىتەوھ بۆلاى خواى مەزن يابۆلاى ئىبراھىم، ھەرچۆنى بى ئىوھ ناوتان نراوھ بە ئىسلام و مەدبەستە کە ناگۆرى.

﴿لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾ خواى مەزن ئىوھى ناو بردووھ بە ئىسلام لەبەر ئەوھى نىراوى خواى مەزن شايتى بەدا لەسەر ئىوھ لە رۆژى دوايدا کە

فهرمان و په یامی خوی مه زنی را گه یاندوه به ئیوه وه ئیوه یش شایه تی بدهن له سهر گهلانی پی شوو که پیغه مه ره کانی ئهوان فهرمانی خوی مه زنیان بهوان را گه یاندوه له بهر ئه وه ی خوی مه زن فهرمو به تی له قورئاندا:

ئهبی بزانی شایه تی به کهم پیغه مه ری خوی مه زنه. شایه تی دووههم زانیانی ئاین: ئه گهر زانیانی ئاین که مه تر خه می بکه ن له را گه یاندی فهرمانی خوا بهر پرسیارن لای خوی مه زن له رۆژی دوا ییدا، ئه گهر شایه تی له سهر دراوه کان فهرمانی خویان به جی نه هینا سزایان ئه دری له رۆژی دوا ییدا.

﴿ فَأَقِمُْوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ ﴾ دوا یی ئیوه نویژه کان بکه ن و بهرده و امین له سهر کردنیان و، زه کاته کانتان بدهن به هه ژاران تا پاکتان بکاته وه له گونا هو پدنا ههر بۆلای خوا مه زن به ن له هه موو کاریکی خۆتان.

﴿ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴾ ههر خوی مه زن خاوه ن و پاریده رو پارێزه ری ئیوه، دوا یی خوی مه زن یاریده رو پارێزه ری چاکه بۆ ئیوه، بی وینه یه له سهرداری کردنا بۆ هه موو بونه وهران.

بۆ ئاگاداری: زانیان بیرو بۆ چونیان جیا وازه له باره ی سوژده بر دنی خویندن له م سوره ته ی حه جدا. زۆریه ی زۆری زانیان لایان وایه ئه م سوره ته دوو سوژده ی تیدا یه: سوژده یه له کاتی خویندن ی ئایه تی (١٨) سوژده یه بۆ خویندن ی ئایه تی (٧٧) ی ئه م سوره ته. هه ندی له زانیان ئه لێن: ههر بۆ ئایه تی (١٨) ی ئه م سوره ته سوژده ئه بری. ژماره ی سوژده ی خویندن ی قورئان (١٤) سوژده ن سوره تی (ص) سوژده ی تیدا یه، هه ندی له زانیان ئه لێن: ژماره ی سوژده کان (١٥) به سوژده ی (سادیشه وه. هه ندی تر له زانیان ئه لێن: سوره ته درێزه کان سوژده یان تیدا نابری. که واته لای ئه و زانیانه سوژده ی خویندن ی قورئان ژماره یان (١١) سوژده ن. بۆ زانیاری ته واته ماشای نامه یاسایه کان بکه ن.

به یاریده ی خوی مه زن مانا کردنی جزمی (١٧) کوتایی پی هات له رۆژی چوار شه ممه، به ریکه وتی رۆژی به که می مانگی موحه پرهم سالی (١٤٢١) ی کوچی به رانبهر به (١٤٠٠/٤/٥) ی زاینی. له خوا ئه پاریمه وه خوی مه زن یارمه تی ده رم بی بۆ چاپ کردنی ئه م ته فسیره، خوی مه زن خیزانه کانم یارمه تی بده له سهر به جی هینانی فهرمانه کانی تۆو په رستنی خۆت

﴿سوره تی نملؤمنون﴾

له مدكه هاتوته خواره وه. ژماره ی. نایته کانی (۱۱۸) نایته تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأُفْرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَى
أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾
فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
لَأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ
يَحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ
الْأَرْضَ دُونَ هُمْ فِيهَا يَخْلُدُونَ ﴿١١﴾

(بسم الله الرحمن الرحيم)

به ناوی خوای به خشنده می میره بان

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾ به راستی رزگاریان بووه و به ناواتی
خوایان گه یشتون که سانیکی نهوتو روی دلیان به لای نویژه کانیانه وهیه و چاویان دانه خدن بو
جگهی جینگهی سوژده و کانیان ناروان و له خوا نه ترسن و ملکه چی خوای مهنن. نویژی بی
ترسان وهك له شی بی گیان وایه.

ته فسیری زمانکاری

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾ و ه كه ساييكي نه وتون واز نه هين له ه موو گفتو گزيه كي
ناشرين كه خهريكيان بكا به جگهي پهرستني خواي مه زنه وه له شتي بي سوو ديي .

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ﴾ وه كه سائيكي ئه وتۆن به ره زامه ندى دهرونى خويان زه كاتى داراييه كانيان ئه دهن كه ييويست كراوه له سهريان، هه تا پاك ببنه وه له گوناوه ييسى دهرونيان .

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَعْقَابِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾
 وه که سائیکی نه و توَن خَویان دور نه خه نه وه له داوین پیسی و ژیر داویتی خَویان نه پارێژن مه گهر
 له سهر ژنه کانیاو له سهر نه و کاره که رانه ی خَویان په یدایان کردوون به تواناو ماند و بوونی
 دهسته کانیاو، دوایی بۆ نه وانه لۆمه دیاو ناکرێ به چوونه لایان .

﴿فَمِنْ أَتْبَعِي وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾ دوايي كه سِي چوبيته لاي جگهي ژنه كانيان و كاره كهره كانيان نيز نه وانه پياوېن يا ژن، دوايي نهو كه سانه لايان داوه له سنووري خواي مەزن. خورزگار كردن بدهست يان به هوي نازده لوه لادانه له سنوري خواي مەزن. به لام لاي حەنه فيه كان و حەنه ليه كان و هەندى له شافعيه كان خورزگار كردن بدهست دروسته نه گهر ترسي داوين پيسي هەبې، چونه لاي ژني خورتان به جگهي شويني دياريكراو لادانه له سنوور. داوين پيسي په كينكه له گو ناهه گه وره كانه .

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ﴾ وه كەسانىكى ئەوتۇن ئاگاڧارى ئەو شتاندەن لاين دانراوئ ئەو بەلئانەى داوايانە ئەيان كەن و دەست كارى خراپيان ناكەن و بە دژى پەيمانى خۆيان ھەلئاسن. ئىز پەيمانى نىوان خۆيان و خراى مەزنىى ھەك نوئژ و رۆژو ھەج. يا پەيمانى نىوان خۆيان و ئادەمىزادىي كە دايتتيان بە يەكزى، ھەر لئو بەشەيە ھەلئاسنى كار بەدەستان لئەب ئەو شتەى يئويستە لئەسەريان ييكنەن بۆ ژئز دەستەكانيان .

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾ و ه كه سائيكي ئهوتون بهرده و امن له سهه كرده و نوپژه كان له كاتي ديارى كراوى خويانا به تهواوى و به هه موو مه رجه كانيانده به بى كه و كورى به و جوړه ي جبره ئيل فيرى پيغه مه رى كرد ﴿﴾.

﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ۞ ئەو شەش تاقمە بەر
جۆرەى باسیان کرا هەر ئەو کەسانەن میرات گریکی ئەوتۆن بەهەشت ئەکەن بە میرات
بۆخۆیان لە پۆزی دوایدا، بەردەوامن لە نیو بەهەشتا، بەبۆنەى کردارى خۆیانەوه، ئەو میراتە
لە کوێ و میراتی جیهانی لە کوێ؟

خوای مہزن لہ زوربدی ٹایدہ کانی قورنانی پیروزدا ناماڑہی بولای دروست کردنی
 نادمیزاد فہرموہ، بولہوہ نیہ ٹیمہ بزاین ٹیمہی نادمیزاد لہ چ لایہ کدوہ ہاتووبن و چون
 دروست بووین. بے لکو بولہوہ نیہ ٹیمہ باوہر بدخوای مہزن بہنن و بہ گوہرہی فہرمودہ کانی
 کار بکدین و بدہمای پاداشتی بین و لہ سزای بترسین. ہدرچہندہ لہو نادمیزادہ بونہوہریکہ
 خوای مہزن ہیزو توانایہ کی وای داوہتی بہ ہیچ بونہوہریکی تری نہداوہ، بول زانیی لہو
 بونہوہرہ سہر سورپتہ زانیانی نادمیزاد داوا لہ خوای مہزن نہ کدن نادمیزاد لہ چ
 جینگیدہ کدوہ ہاتووہو چون دروست بووہو لہ چ شتی دروست کراوہ، خوای مہزن ولہامیان
 نہداتہوہو نہفہرموی:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ
 سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ
 خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا
 الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا
 ءَاخِرَ فَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ
 لَمِيتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ
 خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ﴾ وہ بدراستی ٹیمہ مروفمان دروست کردوہ بول
 یہ کدم جار لہ شتی دہر نہہتری لہ خاک: چونکہ تووی مروف پیدا نہی لہ خواردہمہنی،
 خواردہمہنیش یا پروہ کہ یا دانہو پلہیہ یا گوشتی گیانداریہ، نہواندیش ہموویان لہ خاک پیدا
 نہن. کدواتہ مروف لہ بنچینہدا لہ خاک دروست کراوہ راستہوخو لہ نادم یا بہشتی لہ خاک
 پیدا نہن بہووی خواردہمہنی یوہ وہ نادمیزاد بہ گشتی، لہو خواردہمہنی یہ زور گورانی

تہفسیری زماناکوی

بەسەردا دیت هەتا ئەبێ بە تۆبێ نیرینەو ئەپیارێزێ لە جیگەیه کی نەدۆراوی خۆیا کە منداڵدانی ژنە، وەك خۆای مەزن ئەفەر موی:

﴿ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ﴾ لەپاشا ئیمە ئەو خاکە ئەگێرین بە تۆویکی شل و تەر بە چوئە لای ییو بۆلای ژن و دای ئەنێن لە جیگە ی پارێزراوی خۆیا کە منداڵانی ژنە .
﴿ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً﴾ لە پاشا ئیمە ئەو تۆو ئەکەین بە پارچەیه خوینی رەقی بێ گیان دوا یی ئەو خوینە ئەکەین بە پارچە گوشتیکی بێ ئیسک هەتا ماوه ی چل رۆژ .

﴿فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا﴾ دوا یی هەندێ لەو کۆشتە ئەکەین بە ئیسک و دەمار، هەندێ لەو ئیسکانە نەرم و شایستە ی راکێشانن و چەندین ئەندامی جیاوازی لی دروست ئەکەین .
﴿فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أُنشَأْنَا خَلْقًا آخَرَ﴾ دوا یی ئیمە ئەو ئیسکانە دائەپۆشین بە گوشت، لە پاشا ئیمە دروست ئەکەین لەو شتانە باسکران بونەوهریکی تری رێک و پێک و لەش و شیواز شیرین، ئەبێتە خاوهنی ئەقل و چاوو گوێچکەو هەست و خاوهنی گفتوگو کردن، بە هەموو ئەندامیکی کاری تایبەتی ئەدەینی، بەجۆری بتوانی پیوستی ژبانی رۆژانه ی خۆی پەیدا بکاو پلەه پایە ی بەرزو بەنرخ بۆ خۆی فەراهم بێتی.

﴿فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾ دوا یی خۆای مەزن بەرزو بێسەو بێ هاوتایە لە توانادا چاکترین و شیرینترین نەخشە کێشە کە بەو جۆرە ناده میزادی دروست کردوو و کەس ناتوانی شتی بەو جۆرە نەخشە بکێشی.

﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَعْدَ ذَلِكَ لَیْمُتُونَ﴾ لە پاشا بەراستی دوا یی کۆتایی پێ هاتنی تەمەنتان و دوا یی دروست کردنتان بەو تەرزی پێشوو ئیوه لە جیهاندا ئەمرن و ئەچنەو بۆلای پەرورەدگاری خۆتان .

﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ تُبْعَثُونَ﴾ لە پاشا بەراستی ئیوه زیندو ئەکرێنەو لە رۆژی دوایدا دوا یی ئەو ی لە جیهاندا مردن و پرسیاری کردوو کانتان لی ئەکرێ لە چاک و لە خراب، هەریه کەتان بە گوێرە ی خۆتان پاداشت وەرئەگرن.

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ﴾ وە بەراستی ئیمە دروستمان کردوو لە ژوری ئیوهو حەوت جیگە ی سورانهو بۆ حەوت ئەستیهر: کە هەندیکیان لەسەر وە ی هەندیکی تر یانهوێن. لەسەر وە ی هەمیانهو زوحەل، دوا یی موشتەری، دوا یی مەریخ، دواتر خۆر، ئەنجا زوهره، دوا یی ئەو عوتارید، دوا یی هەموویان مانگ. بە هۆی توانای

تەفسیری زمانکۆبی

خوای مەزنەو هەریە کە لەو ئەستێرانی هێزی وەستان و ڕاکێشانی تایبەتی خوێان هەیدو ئەیانپاریزی نەکەو نە خوارەو و پڕۆگرامی بونەوهران تێک بچێ، خوای مەزن لە نێوان ئەو ئەستێرانی بۆشایی دروست کردوو نادن لە یە کۆری و ئێمە لە بەرپۆوەردن و سورانیەوی ئەو ئەستێرانی بێ ناگانین و هەموویان کاری تایبەتی خوێانمان بێ سپاردون .

بۆ ناگاداری: ووشەی (سبع) لە ئایەتی (٢٩) ی سورەتی ئەلبەقەرەدا و ئایەتەکانی تردا ئەو ناگەیدەن کە ئاسمانەکان حەتێن و ئاسمانی تر نەبن، لەوانە بە باسکردنی ووشەی حەوت لەبەر ھۆیەکی تایبەتی بێ و ئێمە نایانین، چونکە ئێمە زانایی تایبەتی بە ناسینی ئاسمانەوین، بۆیە لەو زۆرتر گفتوگۆی لەسەر ناکەین .

بەلام پۆژنامەی (الأخباری) میسری (١٧) ی تەموزی سالی (١٩٦٩) ی زانیی بەسەردێری (الله والانسان والقمر) ئەم بیروبوونەوی خوارەوی بەلاو کردۆتەووە ئەلێ:

(زانست دەری خستووە کە بەراستی لە بۆشاییدا چەندین ئاسمان ھەن لە جگەکی ئەم ئاسمانە ئێمە لەناویدا ئەزین ئەو ئاسمانانە ئێمە نایان بینین بەلام بەھۆی ئامیزی شت گەورەکەرەو ئەبیرین، هەموو ئاسمانی لەو ئاسمانانە خۆریکی بەھێزتری لەم خۆری ئێمەیان ھەید، ئەگەرین بە دەوری ئەو خۆرەدا چەندین ئەستێرە خواوەنی کێش و ڕاکێشانی تایبەتی خوێان، ئێمە بە هیچ جوۆی ناگەینە یەکی لەو ئەستێرانی ھەرگیز . بەلام زانست دەری خستووە بە ئامیزی تایبەتی ئەو ئەستێرانی ھەن، ھۆی نەگەشتنی ئێمە بەو ئەستێرانی ئەو بە ئەلەین سالی ڕوناکێ لە ئێمە و دورن، ئەگەر بمانەوی بگەینە لای نزیکترین ئەو ئەستێرانی ئێمە پتۆستیمان بە ئەمەنی ئەلەین سالی ئەبێ، ئەو ھەیش راستی بە کە زانستی تازە دەری خستووە) کەواتە مەبەست لە حەوت ئاسمان حەوت بۆشایەو مەبەست حەوت ئەستێرە نە، ھەریە کە لەو بۆشاییانە سەرەو کۆمەلێ ئەستێرەیان نایەن ژمارەو ئێمە ناگەین بەوان و بەمەلەین سالی ناژین . بەلام ئەو حەوت زەویانە لە ئایەتی (١٢) ی سورەتی ئەلقاد ئاماژەوی بۆ کراوە حەوت زەویە . یانی لەناو ھەریە کە لەو کۆمەلە ئەستێرانی زەویەکی تایبەتی خوێان ھەید . وەخوای مەزن فەرموی: ئێمە بێ ناگانین لە بونەوهران و ئەش فەرموی:

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ
بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾ فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَجَرَةٌ تَخْرُجُ مِنْ
طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَبِغٌ لِّلْأَكْلِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنَّ لَكُمْ فِي
الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِطُكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ
وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً وَبَقَدَّرَ﴾ وه نیمه له هوری ئاسمانه وه ئاویکمان ناردوه ته
خواره وه به ئه ندازه کی دیاری کراو بو سودهی ئیوه، نه نه وهنده زوړی بهروبوتان له ئاو بیا نه
نه وهندی کهمبی بیته هوی نه رواندن یا گه شه نه کردنی کشتو کال. بیته هوی زیان گدیاندن به
سهروبونی کشتو کال و کهم شیري ئاوه. هور پیدای نه بی له تم که بهرز نه بیته وه له ده ریو
زه ریو کیوه کان و نه گاته ساردی له هودادو نه بی به باران و نه ریخته سهر زهوی .

﴿فَأَسْكَنَاهُ فِي الْأَرْضِ﴾ دوا بی نیمه نهو ئاوه دانه یین له ناو زهویداو له نیو سهرچاوه ی ناوی
کانیه کان و له ناو چال و گول و درزو کیوه کان و زه ریو ده ریو و روباره کاندای بو نه وهی سودی
لی وهر بگرن، به تاییه تی له جگهی وزه ی زستاناو له کاتی پیویست دره خته کانی خوتانیان پی ناو
بدن، هدا ههرزانی و خوشی بال بکیشی به سهر تانا.

﴿وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهٖ لِقَادَرُونَ﴾ وه به راستی نیمه توانامان هدی نه هیلین نهو ئاوه بیته
خواره وه له هوری ئاسمان یا بیته خوار به ناو زهویدا و ئیوه سودی لی وهر نه گرن و تووشی
گرانی و برستی ناهه مواری بین، ناشکرایه که سی بتوانی به نه ندازی دیاری کراو ناوی بریژی
به سهر زهویدا نه توانی قده غهیشی بکا. خوی مدزن میهره بانه و نهو شته ناکا له گهل بهنده کانی
خویا .

﴿فَالْأَشْنَانُ لَكُمْ بِهِ خَنَاتٍ مِنْ تَخِيلٍ وَأَغْنَابٍ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ دوا بی
نه سازین بو سودتان به هوی نهو ئاوه وه چهنیدن باخ و بوستان له خورماو له ترئ، بو ئیوه پیدای
نه بی لهو بوستانه دایمیوه و شو چیژه ی زوړو جزراو جوړ له فریکه خورماو له خورمای ووشک
و له ترئ و له میژو له دوشاوو باسوق و شتی ترو هدر له بهروبومی نهو بوستانانه ییش نه خون
له گهم و برنج و جوړ دانه ونله ی ترو هندیکیشیان نه فروشن بو پیویستی تر تان.

تهفسیری زمانکوی

﴿وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَبِغٍ لِلَاكِلِينَ﴾ وه ئیمه نه سازینین بۆسوودی ئیوه درهختی زهیتوون که خوی مەزن له کتوی توری سینادا دروستی کردووه یه کم جارو لهویوه بلاویوتهوه به زوربهی روی زهویدا، کتوی توری سهینا نهو کتویه موسا گفتوگوی تیدا کرد له خزمەت خوی مەزندا، نهو درهختی زهیتونه سهوز نهی نهروویو ئیوه روونی لی دهرههین بۆ پیوستی خوتان و بۆ روون کردنهوهی چراکانتان و شهو چیژوه پی خۆریشی لی دهرئههین و نانی لی ههله کیشن و نهیخۆن و نهیکه به خۆرشت بۆ خوتان، خوی مەزن له ناو ههموو درهخته کانا باسی درهختی خورماو تری و زهیتونی کردووه چونکه باشترین درهخت و بهسودترینی ههموو درهختیکن بۆ ئاده میزاد .

﴿وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّسْتَفِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهَا﴾ وه به راستی ههیه بۆئیوه ئامۆزگاری کردن و تهمی خواری له چوار پیکانا که بز و مدرو گاو هوشترن ههتا ئیوه بیانکه به بهلگه لهسه بهخشندهی خوی مەزن، ئیمه دهرخواردی ئیوهی نهدهین له ههندی شت ئیوه دهری نههین لهو رگیانا له شیرو روون و کههوه ماست و پهیر و شتی تر، نهو چوار پیانه سوودی زۆریان تیدایه، وهك خوی مەزن نهفهرموی:

﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ وه بۆ سودی ئیوه ههیه لهو چوار پیانهدا چەندین سودی زۆر. له خوری و موو کورگ و موو. نهیانکه به ژیرخهرو سهرخهرو بۆ خوتان و چۆغه و رانک و بهرگی تریان لی دروست نهکه، وه ئیوه له ههندی لهشی نهو چوار پیانه نهخۆن، وهك گۆشته کانیا.

﴿وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ﴾ وه ئیوه ههله گێرن لهسه پستی نهو چوار پیانه و لهسه کهشتی خوتان و کهل و پهلتان له جیگهیه کهوه نهروون بۆ بازرگانی و شتی تر زۆر به ئاسانی و ریگهی دورتان بۆ نزیک نهکه نهوه.

وَلَقَدْ

أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ الْمَلَأُوا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَنْفُضَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ

مَلَكِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آءَابَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا
رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَرَضَصُورًا بِهِ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٥﴾ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي
بِمَا كَذَّبُونَ ﴿٤٦﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحَيْنَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ
كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ
مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبُنِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُخْرَقُونَ ﴿٤٧﴾
فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكَ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٨﴾ وَقُلْ رَبِّ انزِلْنِي مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْمُنزِلِينَ ﴿٤٩﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٥٠﴾

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ ﴾ وه بهراستی ئیمه نوحان رهوانه
کردبوو بولای تاقمه کهی خوی که بتیان نه بهرست، ناویان نابوون به: وه، سواع، یدغوس،
نهرس. دواى نوح فهرموى: نهى تاقمى من: ئیوه خوايه کى تنها بهرستن. نده چنده خواى.
﴿ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ بۆئیوه نیه هیچ خوايه شایه نی بهرستنن جگه ی خواى
مدزن، ثایا ئیوه بۆ له سزای خواى مدزن ناترسن و خوتان ناپاریژن له بی فهرمانی و سزای نهو،
واز له بت بهرستی بهینن. که چی دژی نوح وه ستان و بوختان و دروی زوریان بلاو کرده وه بدم
جوړه ی خواره وه:

﴿ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴾ دواى ییاو ماقولانیکی نهو تو
باوهریان نه هیتابوو له تاقمه کهی نوح ووتیان. به دانیشتوان و بهر هوانی خویان: نهو ییاوه هیچ

شتی نیه مه گهر ئاده میز ادیکه به وینهی ئیوه بهی جیاوازی گوئی لی مه گرن و بروای بی مه کهن هدر شتی ئه لی .

﴿يُرِيدُ أَنْ يَمُنَّ بِكَ مِنْ أَتَمِّ الْمُنِمْ﴾ ئه یه وی خوی بهرز بکاته وه به سه ر ئیوه داو ئیوه بکا به ژیر ده سته ی خوی، هیچ شتیکی نیه بیکا به چه کی خوی جگه له وه ی داوای پیغمه رایه تی ئه کاو ئه گهر خوای مه زن بیویستایه پیغمه ره ی بنیری به راستی خوای مه زن نیراویکی خوی ئه نارد له فریشته کان و نه وان فرموده ی خوای مه زنیان به ئیمه رانه گه یاند له جیاتی نوح .

﴿مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ﴾ ئه یه لی به باوک و باپیر مانه وه ئه و گفتو گوئی یه نوحان نه بیستوه خوای مه زن له ئاده میزاد پیغمه ره بنیری نوح هیچ شتیکی بی نه سپیرواوه ئیمه نه یزاین جگه له وه ی شیتی توشبو بی هیچ تر نیه، دوا بی ئیوه چاوه روان بکه ن هتا ماوه یه که نوح به ری یا واز له م کاره ی خوی ئه هیتی، یا بیکوژن و رزگارتان ئه بی، قوربه شیه کان به وینه ی ئه وان ئه و شتانه یان ئه دایه پال پیغمه ره و ئه و گفتو گو یانه یان ئه راسته ی پیغمه ره ئه کرد .

﴿قَالَ رَبِّي الْمُرِيدُ﴾ نوح فرمودی: بهروردگاری من: تو من سه ر به سه ر ئه م تاقمه داو ئه و به لینه ی که داو ته به نه بریان به فرمودی جی به جی بکه به هوی ئه و شته ی باوه ر به من ناهین و من به درو ئه خه نه وه .

﴿فَاَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا﴾ دوا بی پارانه وه که ی نوحان وه رگرت و ئیمه سورشان نارد بو لای نوح و فرماغان پندا که تو به هوی چاودیری و پاراستی ئیمه وه به هوی سه روشی ئیمه وه که شته دروست بکه هتا هه لیه ی تیدا نه که ی .

﴿فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ الْثُورُ﴾ دوا بی که کاتی سزاو له ناو بردن هات بو لای بی باوه ران و ئاو له روی زهویه وه لقلولا نیشانه ی له ناو بردنی هه موو بی باوه رانه . ووشه ی (النور) به م مانایه هاتووه: نیشانه ی رۆژ بونه وه ی. روی زهوی. به رزترین جیگه ی زهوی. زانایان بیروبو چونیان جیاوازه له دیاری کردنی ئه و جیگه یه ئاوی لی هه لقلولا یه که م جار، ههروه ها ئه و ته نوره چ شتی بووه، هدر جیگه یه بی و ئه و ته نوره چون بی گرنه یی، ئه وه ی پیویست بی ئه و رووداوه پهیدا بووه به بی گومان .

﴿فَأَسْلَكَ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ﴾ دوا ی هه لقلولانی ئاو له روی زهوی تو بخره نیو ئه و که شته له هه موو تاقم و ره گه زی له گیانداران دوو تاکی

هاوجوت یانی نیرینه یه ک و مینه یه . بخدره ناو که شتیه که وه خیزانه کانی خوت هه موویان مه گهر که سیکیان له پشه وه فدرمانی ئیمه دهر چوبی که ئه و که سه ئه خنکین له خیزانه کانی تو، وه که نعانای کوری خوت که باوه ری نه هیناوه و ژنه دل پیسه که پشت .

﴿وَلَا تُخَاطَبُ فِي الدِّينِ ظُلْمًا إِنَّهُمْ مُقْرَفُونَ﴾ وه تو گفتوگو مه که له گهل من و مه پاریره وه له بو رزگار کردنی که سانیکی ئه و تو سته میان له خویان کردو وه باوه ریان نه هیناوه به راستی ئه و که سانه ئه خنکیری به لافاو .

﴿فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ دواى ئه وه ی تو ئه وانه ی له گهل تو ن له باوه رداران و نارامتان گرت له سهر ئه و که شتیه ، دواى تو سوپاسی خواى مه زن بکه له سهر ئه و چاکانه به خشی به توو پارانه وه که ی لی وه رگرتی و سهری خستی به سهر دوژمنانی خوتاناو بلای: هه موو سوپاس و ستایش بو که سیکی ئه و تریه ئیمه ی رزگار کرد له تاقمی سته مکاران .

﴿وَقُلْ رَبِّي أُنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ﴾ وه تو کاتی هاتنه دهر وه ت له سهر که شتیه که بلای: ئه ی پهروه رگاری من: تو من دابنی له جیگه یه کی پیروزو خاوه ن پیت و فدر که تو من بیاریزی له و جیگه یه دا له هه موو خراپه یه له خوم خیزانه کام و ئه و که سانه ی باوه ریان به تو هیناوه تو چاکترین که سیکی بنده کانی خوت دابنی له شیرینترین جیگه دا .

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ﴾ به راستی له ناو ئه و شته ی خواى مه زن کردی له گهل نوحو تاقمه که ی چهند به لگه له سهر ئه وه ی زانایانی ژیر ته می خوار بکا له قوره شیه کان و جگه ی ئه و ان و بیان کهن به به لگه له سهر به کیتی و توانای خواى مه زن .

﴿وَإِنْ كُنَّا لِمُبْتَلِينَ﴾ وه به راستی ئیمه به بنده کانی خومان تاقی ئه که یه وه به ناردنی پیغمهران و نامه کان هتا پیاو چاکان و پیاو خراپان له یه ک جوئ ببنده وه ، رون بیته وه نیازو کرداری هه موویان، دواى پاداشتیان بدریته وه به گویره ی شایه نی خویان .

﴿ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ﴾ ﴿٣١﴾ فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِيقَاءِ الْآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا
 تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذَا لَخَسِرُونَ
 ﴿٣٤﴾ أَعِدُّكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظْمًا أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ
 ﴿٣٥﴾ هَيَّاهُتْ هَيَّاهُتْ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا
 الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ
 افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ
 انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونَ ﴿٣٩﴾ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾
 فَآخَذْتَهُمُ الصَّبْحَةَ بِالحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبَعْدًا لِّلْقَوْمِ
 الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

﴿ثُمَّ أَلْهَيْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرْآنًا آخِرِينَ﴾ له پاشا نیمه دروستان کردوه له دوی تا قمی نوح
 تا قمی تری سدرده می تر، وهک تا قمی عادو سهمود، جیگه کانیاں له حیجرادان له نیوان شام و
 حیجاز، ئیستا نه ناسری به فوجولناقه.

﴿فَارْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ دوا بی نیمه
 رهوانه کردبو پیغمبرئی له ناوخیانا و له ره گزی خویان، ویندی سالح بهوانی فدرموو: که
 ئیوه خوایه کی تنها بپدرستن، بۆ ئیوه نیه هیچ خوایه جگهی خوی مزدن که هدموو بونه وهرانی
 دروست کردوه، نایا دوا بی ئیوه بۆ لهو خوایه ناترسن؟

تهفسیری زمانکوی

﴿وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا الْآخِرَةِ﴾ وه پیاوه به پیره کان له تاقمی نهو پیغمه مده کهسانیکی نهو تو برون باوه ریان نه هینابو به درویان نه خسته وه گیشتن به رژی دواپی و زیندوبونه وه و پاداشت .

﴿وَأَثَرْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ وه نیمه خوشی و چاکه مان پی به خشیون له ژیاپی جیهاندا به منالی زورو سامانی فراوان و بدروبومی زوری زهوی و کوشکی به رخیان دروست کردبو و دهشتا و خانویان نه تاشی له به رد بهو تاقمهی خویان ووت :

﴿مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ﴾ نهو کهسهی نهو تو نهلی: من پیغمه دریکم رهوانه کراوم له لای خوی مدزنه وه بولای نیوه وایه مه گهر ناده میزادیکه وینهی نیوه نه خوا نهو شتهی نیوه نه یخون و نه خواته وه له شتی نیوه نه یخونه وه و پیوستی به خواردن ههیه به وینهی بهو کتر پیای له نیوه .

﴿وَلَكِنْ أَطَعْتُم بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذَا الْأَخْسِرُونَ﴾ وه نه گهر نیوه په پیره وی پیای بکه به وینهی خوتان و واز له بت په رستی بهین به راستی نیوه نهو کاته نه گهر پی به کهسانی زیانیان له خویان دابی، بهو بونه وه بهو کی کهسی نه کدن به ریزتر نیه له نیوه . نهو کهسانه له راستی ناگن نه گینا خویان زیانیان پی گیشته وه .

﴿أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنَّكُمْ تُخْرَجُونَ﴾ نایا نهو کهسهی نهلی: من پیغمه مدهم بهلین نهدا به نیوه به راستی نیوه مردن و بوون به خاک و نیسکی پی گوشت به راستی نیوه به زیندویی وه کیستا له گوره کانتان نه هیرینه دهره وه؟ نهو بهلینه شتیکی زور سه رسو پنده و شتی و انابی .

﴿هَٰئِهِتَ هَٰئِهِتَ لِمَا تُوعَدُونَ﴾ به راستی زور دووره که نیوه پرواتان به پهیدا بونی بهلینی نهو کهسه هه پی له زیندوبونه وه پرسیار له رژی دوایدا به گهری نهو گومانهی نهو .

﴿إِنْ هِيَ إِلَّا صَيَّاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ﴾ ژیان و زیندویه تی نیه مه گهر نهو ژیاپی جیهانهی نهو تو هندیکیمان نه مرین دوی کوتابی پی هاتی تهمغان، هندی ترمان نهژین هدا ماوهی تهمغان کوتابی پی دی و نیمه زیندو ناکرینه وه دوی مردن، نهوهی مرد له ناوچو نایه ته وه .

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ﴾ نهو کهسه ههچ شتی نیه مه گهر پیایکه دروی ههلبه ستوه وه نهیداته پال خوی مدزن و نهلی: من پیغمه مدهم و نیمه بروا بهو پیاوه نایه رین نهلی: من پیغمه مدهم و زیندوبونه وه ههیه و رژی دواپی پهیدا نه پی .

﴿ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتَنِي ﴾ سَالِح پيغمبر دواي نهوه نوميدي به باوه رهيتاني نهوه
تاقمه نهماه به ههموو جوړي بانگي کردن بولاي باوه رهيتان ووتی: نهی پهروهردگاري من:
توياريدهی من بدهو تولهی منيان لي بکدهوهو بهليني بهپرکردني نهوه تاقمه بهپهدهدي، بهو
بونده من بهدرو نهخندهوه و بهردهوامن لهسهر بي باوهري. خواي مهزن پارانهوه کهي
وهرگرت:

﴿ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ﴾ خواي مدزن فهرموي: کاتيکي
کهم لهمهودوا نهوه تاقمه بهشيمان نهبنهوه لهبي باوهري خوړيان و لهبه دروخستهوهی تو، دواي
توشي نهوان نهبي سزايه کی زور سخت به دهنگيکي وا دلان نهبچرتني لهلايدن خواي مدزنهوه
ديته خوار، جي بهجي نهکري به راستي و بهبي گومان. مدهست له (الصيحة) ناگريکه پهيدا
نهبي لهبه کاداني دوو کارهبا يه کيکيان گهرم و نهوي تريان سارد نهدا له زهوي هدرشتي
رهقي نهی تونيتهوهو نادهميزادو درهخت نهسوتيني .

﴿ فَجَعَلْنَاهُمْ غَنَاءً فَبَعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ دواي نيتمه نهو بي باوه راندهمان گيرا به ويندي شتي
سهری ناو نه کهوي له پوش و گلای و وشکي سدرناو، دواي ندهمان و دوري لهبه رزهبي خوا بو
تاقمکه ستهميان له خوړيان کردوهو باوهريان نههيتاوهو پيغمبره کاني خوړيانيان بهدرو خستهوتهوه

شُم اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا

كُلِّ مَا جَاءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاتَّبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ

أَحَادِيثَ فَبَعْدًا الْقَوْمِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾ شُم اَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ

هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ

فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾ فَقَالُوا أَنْتُمْ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا

وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ

﴿إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَتْهُ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ﴾ بۆلای فیرعهون و تاقمه کهی فیرعهون ههتا فرمودهی خوا بهوان رابگهینهن، دواپی نهوان خویان به گهوره دانا له ناستی موسا وهارون باوهریان به خوی مدزن نههیناو دویان نه کهوتن و خویانیان به تاقمی دانهنا که بالآترو بهرزترت له به نوئیسرا ئیلیه کان.

﴿فَقَالُوا أَأُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ﴾ دواپی فیرعهون و تاقمه کهی ووتیان: نایا ئیمه چۆن باوه رنههین به دوو ناده میزادی وینهی ئیمه و تاقمه کانیا ن ئیمه نه پهرستن، نهوه بو فیرعهون داوای خوا به تی نه کردو کاری زۆر گرانی به به نوئیسرا ئیلی نه کرد و نهی چه و ساندنه وه کۆشک و پهرستگای پی دروست نه کردن.. له م سهرده مهی ئیمه یشدا زۆر کهس هه ن نه گهر بۆیان بلوی داوای خوا به تی نه که ن و نمونه یان ناشکران.

﴿فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ﴾ دواپی فیرعهون و تاقمه کهی موسا و هارونیا ن به درۆ خسته وه و باوهریان بهوان نههیناو دواپی له ناو چون به ناوی ده ریای سور خنکان. ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ وه به راستی ئیمه به خشیومان به موسا نامه به که تهوراته دوا له ناو بردنی فیرعهون و تاقمه کهی له بهر نه وهی تاقمی موسا وهارون نامۆزگاری وه گرگن به و نامه به بیکه ن به ده ستور یاسا بو خویان.

﴿وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَا هُمَا إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ﴾ وه ئیمه گێر ابومان عیسا ی کوپی مهربم و دایکی عیسا به کاریکی زۆر سهر سورینه ر و نیشانه به کی په ک خهر بو ههمو ناده میزاد که به لگه به له سدر توانای خوی مدزن به پی نه وهی ناده میزادی ده ست بدا له مهربم عیسا مان پی به خشی و ئیمه به خشیمان به عیسا و مهربم جیگه و گه راندمانه وه بۆلای ته پۆل که بهی به رزی زهوی و جیگه به ناده میزاد نارامی تیدا بگری و خاوه نی ناویکی ناشکرا بر وا به لایاو خاوه نی سه وزایی و میوه ی زۆری.

له نایه تی (۱۷۲) ی سوره تی نه له به قهره دا خوی مدزن فرمانی دا به باوه رداران خوراده مه نی پاك و ره وای بچۆن، له م نایه ته ی دوا ییدا خوی مدزن فرمان نه دا به پیغه مبه ران خوراده مه نی پاك و به تام بچۆن و نه فهرموی:

يَا أَيُّهَا الرِّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ

فَأَنْقُوتِ ﴿٥٢﴾ فَتَقْطَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ
 فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾ فَذَرَهُمْ فِي غَمَرَاتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾ أَيْحَسِبُونَ أَنَّمَا
 نُمِدُّهُم بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ

﴿٥٦﴾

﴿يا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْلَمُونَ عَلِيمٌ﴾ ئهی نیراوه کان و پیغمبران: ئیوه بخون له هدمو خوارده مهنیه کی پاک و رهواو له خوتانی قهدهغه مهکن و ئیوه کردهوی چاک بکهن بهراستی من به هدمو وشتی نه زانم ئیوه نه یکن، ناگام له کاری نهی و ناشکرای ئیوه ههیه. ئایینی ئیسلام و له خواترسان کردهوی نهوی نهک نه خواردنی خوارده مهنی پاک و بهتام، ههرشتی دهرونی مرووف لای خوشی پاک و خاوتنه، بهو مهرجده لای خوی مهزن قهدهغه نهبی له خواردندا زور خوری نه کری. پیغمبهری خوا بهرگ و خوراک و پوشاکی چاکی کاتی خوی به کارهتوان له خوری و لۆکهو پارچهی یهمانی، کۆشتی مریشک و حوشتی خورادووه، گوشت و جگهری بهنانهوه خواردووه، ههنگوین و شیرینی لاخوشبوه، کالهک و خدیار و خورمای بهکهرهوه و گوشتی برژاوو تریتی رۆن بهسهرا کراوی خواردوه. نهبی نهویش بزاین چاکترین خوارده مهنی لای ئایینی ئیسلام و پیغمبهری خوی مهزن نهو خوارده مهنیه یه به ئارهقی ناو چاوان و ماندوبون پهیدا کرای.

﴿وَإِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ﴾ وه بهراستی ئایینی ههمو باوه داران یهک ئایینه تاقمی ئیوه و موسلمان و تاقمی پیغمبهره کانی پیشویش یهک تاقمن ههموتان بهندهی خوی مهزن.

بنچینهی ئایینی ههموتان یه کهو جیاوازی له ناویانا نهو و من پهروه ردگاری ئیوه به گشتی، دواپی ئیوه پیوسته له من بترسن و بی فرمانی من نهکن. پیغمبران ههمویان له سهر یهک ئاین بوون.

﴿فَتَقْطَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا﴾ دواپی پهیرهوانی پیغمبهره کان بی فرمانی خوی مهزنیان کردو کاروباری ئایینی خویانیان له نیو خویانا پارچه پارچه کردو گهران به چهند

تهفسیری زمانکویی

تاقمێکی جیاواز له یه کتری دواى ئهوهى ئهزانراکه ئایینی راست ههريهك ئایینه. ههريه که لهوتاقمانه دواى نامهیه کهوتن و باوهریان پێ هێناو باوهریان به جگهى ئه و ئایینه نهبو، جوله که کان باوهریان به تهورات هێنا دواى دهست کارى کردنى و باوهریان به ئینجیل و قورئان نهبو، گاوه که کان باوهریان به ئینجیل و تهورات ههبو پروایان به قورئان نهبو، جگه لهوانیش چهند ئایینی تر پهیدابون وهك ئاگر و بت پهست و گاوگۆ تال پهست.

﴿كُلِّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فِرْحُونٌ﴾ ههموو تاقمێ خوشحالن بهشتی لای خۆیان و باوهریان پێ هێناوه، ههريه که یان ئهوهى خۆیان به راست نهزانن و جگهى نامه کهى خۆیان به پوچ نهزانن. ﴿فَلَدَرْهُمْ فِي غَمَرَاتِهِمْ حَتَّى حِينٍ﴾ دواى تۆ وازیان لى بهیته بالهنا و نهزانن و گوهرایی خۆیان سهر گهردانن ههتا کاتى مردنیان و کاتى جوی بونهوهى راستی و پوچی، تۆ کۆل مهده پهيامی خۆتیا پێ رابگهیه نه.

﴿أَيَحْسَبُونَ إِنَّمَا نُؤْتُهُمْ بِهِ مِنْ مَّالٍ وَمَنْ يَنْ﴾ ئایا ئه و که سانهى ئه و تۆ ئایینی خۆیانیا گۆریوه گومان نهبن که به راستی ئیمه به واثمان به خشیوه له دارایی و له کور بهره وام ئه بێ سودیان پێ ئه به خشی له پاشه روژدا، به و جۆرهى گومانی ئه وان نیه و له ههلهى زۆر گه وه ردهان، ئه و شتانه به زوی ئه رو و خۆیان پێ ئه قل نه کهن. ئه گهر و ابزانن.

﴿نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ئیمه پهله ئه کهین بۆ ئه وان و به وانی ئه به خشین له جیهاندا ئه و چاکانه و ئه و دارایی و کورانه له بهر ئه وهیه ئیمه رێزی ئه وان ئه گرین و له وان رازین ئه و گومانهى ئه وان راست نیه.

به دلکو ئه و شتانه ئه به نه هۆی سزای بۆ ئه وان پهله به پهله سهریان لى تیک ئه داو ئه وان ههستی پێ ناکهن دواى ئه وهى خواى مهزن باسی ئه و که سانهى فهرمو له گوهرایی نه زانینا ئه ژین و گومان ئه بن که خواى مهزن پهله ئه کا به به خشی چاکهى جیهان بۆ ئه وان، باسی باوه ردارانیش ئه فهرمو یی که ئهم کاره چاکانه ئه کهن و پهله ئه کهن له کردنى هه مو کاره چاکه کانا، وهك خواى مهزن ئه فهرمو ی:

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتَاوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾ وَلَا تَكِلْ
نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

۱- ﴿ إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴾ به راستی که سانیکی نهوتون نهترسن له سزای پردوهرگاری خویان، خویان له سزا نهپاریژن، دواى شتی ناکهون بیته هوى سزادانیان.
۲- ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴾ وه که سانیکی نهوتون باوهر نههیتن بهو شتانهی بدلگن لهسهریون و گهورهی پهروردرکاریان و پیغمبرایهتی پیغمبره کان و بهراستی نامهکانی خوی مهزن.

۳- ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴾ وه که سانیکی نهوتون هاوبهش بو پردوهردگاری خویان دانانین، به نیازی پاکهوه پهرستن هدر بو نهو نه کدن بهتهنها، رو نه کدنه سهر پهرستن خوی مهزن هدر له بهر رهزامهندی نهو.

۴- ﴿ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجَلَةٌ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴾ وه که سانیکی نهوتون نهیه خشن به ههزاران ههندی لهوشتانهی خوی مهزن بهخشیوه بهوان، مافی خوی مهزن و مافی نادهمیزاد جی بهجی نه کدن به تهواوی و له گدل نهوانه یشدا ترسیان ههیه لهوهی خوی مهزن لهوانی وهر نه گری و دلیان نهترسی به راستی نهوان نه گهرینهوه له روژی دوایدا بو لای پردوهردگاری خویان که نهوهی نهی بهخشی جیگهی شایستهی خوی نه گرتی.

﴿ أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴾ نهو که سانه ههمویان پهله نه کدن بو لای ههمو چاکهیه کی جیهانی، کوشش و ماندوبونیان نهخه نه کاره وه که پیشی جگهی خویان بکهون له کردنی نهو چاکانهدا وکاتی خویان به فیر نهدهن.

﴿ لَا تَكِلْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾ وه نیمه داوا له هیچ که سی ناکهین بو کردنی شتی مه گهر شتی له توانای نهو که سه دابی، هدر که سی نهیتوانی به پیوه نو یژ بکا به دانیشته وه بههر جو ری نهتوانی بیکا، هدر که سی نهیتوانی روژ و بگری نیمه بزمان رهوا کردوه روژو بشکیتی و گوناھی ناگا.

﴿ وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾ وه له لای نیمه نامهیه ههیه ههمو موشتیکی تیدا تومار کراوه بهراستی گفتوگو نهکا، خوی مهزن پاداشتی کردهوهی نادهمیزاد نه داته وه چاکیی یا خراب و نهوان سته میان لی ناکری به که مکر دهنهوهی پاداشته کانیان به زور کردنی سزادانیان.

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِّنْ هَٰذَا وَلَهُمْ أَعْمَلٌ مِّنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا
عَمِلُونَ ﴿٦٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْعَرُونَ
﴿٦٤﴾ لَا تَجْعَرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لَا تَنْصُرُونَ ﴿٦٥﴾ قَدْ كَانَتْ آيَاتِي
تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ تُنْكِرُ صَوْنَ ﴿٦٦﴾ مُسْتَكْبِرِينَ
بِهِ سَمِيرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾ أَفَلَمْ يَذَّبُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ
ءَابَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾ أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ
﴿٦٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُم لِلْحَقِّ
كَرِهُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ
ذِكْرِهِمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٧١﴾ أَمْ قَسَتْ لَهُمْ خُرَافًا فَخَرَجَ رِيكٌ خَيْرٌ
وَهُوَ خَيْرُ الرِّزْقَيْنِ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّكَ لَتَدْعُهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

﴿بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هَذَا﴾ باوہر داران خواہنی نہو رہو شتہ بہر زانن. بہ لآم بت پدرستان و
ہاوبہ شداندرہ کان بؤ خوی مہزن دلیان لہناو نہ زانن وسہر گہردانی و گوماری دان بہرانبہر بہو کردہ
وچاکاندو نہو نامہ دروستانہ کہ ہدموشتیکی بؤ نہوان رون کردوہ تہوہ.
﴿وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ﴾ وہ بؤ بی باوہر ان ہدیہ زور کاری خراب لہ
جگہی نہو رہو شتہ بہر زو بہ نرخانہی باوہر داران کہ نہوان کارہ خراپانہ نہ کدن. زور بہ بی شہرمانہ
نہلین: موحہمد جادو گہرہ و شیتہ، گالتہ بہ فہر مودہ کانی قورٹان نہ کدن .

تہ فسیری زمنا کوئی

﴿حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذْ هُمْ يُجْسِرُونَ﴾ ههتا کاتی ئیمه سهروک و نهو کهسانه‌ی خوشیان ڕائه‌یوارد له‌بێ باوه‌یان ئه‌یان گرین به‌سزایه‌کی زۆر سهخت و به‌برستی و به‌کوشتن نهو کاته نهوان هاواریان بێ نه‌که‌وێ و خه‌فدت نه‌خۆن. نهو سزا سه‌خته‌یان کاتی توشبوو پیغمه‌هر ﴿ﷺ﴾ نوێژی نه‌کرد له‌که‌به‌دا بێ باوه‌یان و ئیلاشیان فریادیه‌ سه‌ر له‌شی پیغمه‌هر ﴿ﷺ﴾، دوایی پیغمه‌هر فه‌رموی: نه‌ی خوای مه‌زن قورسای سزای خۆت بخه‌ره سه‌ر هۆزی (مضر)، نه‌ی خوای مه‌زن دانێ له‌سه‌ریان سالانێ وه‌ک سالانی یوسف له‌گرانی، دوایی خوای مه‌زن گرانی سالیکی توش کردن له‌برسانا پيس و خوین و ئیسکیان تیکه‌لاو نه‌کرد به‌کورگی هوشزو به‌ناگر نه‌یان برژان و نه‌یان خواردن.

﴿لَا تَجْرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لَا تَنْصِرُونَ﴾ نهو کاته به‌بێ باوه‌یان ئه‌بیژا: ئیوه هاوار مه‌کن و مه‌بارینه‌وه له‌م ڕۆژه‌دا توشی ئیوه بووه نه‌وسزایه. به‌راستی ئیوه شایسته‌ی نه‌وه نین له‌لایه‌ن ئیمه‌وه یارمه‌تیان بدرێ هاوارو سزای ئیوه سویدی به‌ئیوه ناگه‌یه‌نن.

﴿قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُنَلِّی عَلَيْكُمْ عَلَىٰ آغْقَابِكُمْ تَتَكَبَّرُونَ﴾ به‌راستی ئایه‌ته‌کانی قوه‌رانی ئیمه نه‌خوێنرایه‌وه به‌سه‌ر ئیوه‌دا دوایی ئیوه به‌ره‌و دوا به‌په‌له نه‌گه‌ڕانه‌وه له‌کاتی خوێندنێ ئایه‌تی قورئانداو پێشتان تی نه‌کردو گوێتان لی نه‌گرت.

﴿مُسْتَبْكِرِينَ بِهٖ سَامِرًا تَهْجُرُونَ﴾ ئیوه قورئانان به‌دروئه‌خسته‌وه و خۆتان به‌گه‌وره دانه‌ناو نه‌تان ووت: ئیمه دانیشتوی لای که‌به‌دین و شانازیان به‌خۆتانه‌وه نه‌کرد، ئیوه شه‌وانه له‌ده‌ره‌وه‌ی که‌به‌دا کوئه‌به‌بونه‌وه گفتوگۆی خراب و بیژ لی کراوه‌تان نه‌کردو تانه‌تان له‌قورئان نه‌داو نه‌تان ووت: جادوو هۆنراوه‌یه، جیوی خراپتان به‌پیغمه‌هر نه‌دا زۆر به‌بێ شه‌رمانه.

﴿أَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئایا دوای بۆ بیر ناکه‌نه‌وه له‌قورئان که‌به‌لگه‌یه له‌سه‌ر راستی پیغمه‌هر، دوایی بزانی پیغمه‌هر راست نه‌کا و قورئان کاری په‌ک خه‌ره بۆ هه‌موو ئاده‌میزاد، دوایی ئایا موحه‌مه‌د چه‌و بۆلای بت په‌رستان به‌شتی نه‌چوێ بۆلای باو‌یاپیرانی پێشوانی نه‌وان. بێگومان پیغمه‌هران چو‌بو‌ونه لای باو‌یاپیری نه‌وان و پروایان بێ نه‌هیتان و پشتیان تی کردن، دوایی نه‌وان توشی نهو سزایه‌ بون که‌تووشیان بوه، ئایا بێ باوه‌یان نه‌یانزانیه هاته‌نه‌ خواره‌وه‌ی نامه‌کان بۆ سه‌ر پیغمه‌هران ده‌ستوری خوای مه‌زنه و ناردنی قورئان بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د شتیکی تازه‌یه، دوایی بۆ باوه‌ری بێ ناکه‌ن؟ نه‌وه‌بوو بت په‌رستانی عه‌ره‌ب نه‌یانزانی ئیبراهیم و هودو سالح و شوعه‌یب پیغمه‌ره‌بون. به‌تایبه‌تی نهو سیانه‌ی دوایی عه‌ره‌ب بون.

﴿أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ ئایا بت په‌رستانی قوره‌یش له‌مه‌وبه‌ر پیغه‌مه‌ره‌که‌ی خو‌یانیان نه‌ناسیوه‌ ناوبانگی ده‌رنه‌کردبوو به‌ راست گویی و ده‌ست پاکی و ره‌وشتی به‌رز، موحه‌مه‌د له‌ ره‌گه‌زی خو‌یانه‌و له‌ناو خو‌یانا بسووه، دوا‌یی بو‌ئ‌ه‌وان باوه‌ر به‌ داوا‌کاریکه‌ی ناهیتن؟ به‌راستی چاکی نه‌ناسن. به‌لام له‌به‌ر دل پیسی خو‌یان باوه‌ر به‌ داوا‌کاریکه‌ی ناهیتن.

﴿أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمُ الْحَقُّ﴾ ئایا ئه‌لین: موحه‌مه‌د شیت‌ه‌و ئیوه‌ هیچ نرخ‌ی به‌گفتو‌گۆ‌که‌ی مه‌ده‌ن، که‌چی نه‌پانزانی له‌ هه‌موویان ئاقل‌ت‌ره، بینگومان به‌ گو‌ی‌ره‌ی گومان‌ی ئه‌وان نیه. به‌لکو موحه‌مه‌د چووه‌ بو‌لای ئه‌وان به‌ ئایینیکی راسته‌وه‌ که‌ داوای به‌کیتی خوای مه‌زن و ده‌ستوری خوای مه‌زن نه‌کا.

﴿وَأَكْثَرُهُمُ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ﴾ وه‌ژۆرت‌ر له‌و بێ باوه‌رانه‌ راستیان پێ ناخۆشه، چونکه‌ به‌ گو‌ی‌ره‌ی ئاره‌زۆی ناپه‌سه‌ندی ئه‌وان نیه. که‌میکیان به‌ وینه‌ی ئه‌بو‌تالیبی مامی پیغه‌مه‌ر ئه‌یزانی داوا‌کاری موحه‌مه‌د راسته. پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ جگه‌ی له‌وه‌ش داوای به‌کیتی خوای مه‌زنی نه‌کرد ئه‌یه‌ویست ژبانی کۆمه‌لایه‌تی دابه‌زینی له‌سه‌ر بنچینه‌ی دادپه‌روه‌ری و یه‌کسانی نیوان ئاده‌میزاد، سه‌مه‌کارو سه‌تم لی‌کراو باوی نه‌می‌تی و ریت‌زو گه‌وره‌یی بو‌هیچ که‌سی نه‌بی به‌ جگه‌ی له‌ خوات‌رسان و چاکه‌کردن.

﴿وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ﴾ وه‌ه‌گه‌ر ئه‌و قورئانه‌ راستی ئه‌وتۆ به‌ موحه‌مه‌د دراوه‌ دوا‌ی ئاره‌زۆی ناپه‌سه‌ندی بێ باوه‌ران بکه‌وتایه، به‌ جو‌ری بته‌کان ده‌سه‌لایان هه‌بوا‌یه. به‌ راستی ئاسمانه‌کان و زه‌وی له‌ناو ئه‌چون به‌و شتانه‌وه‌ له‌ ناویاندا‌بوون و له‌ په‌یره‌وی دیاری کراوی خو‌یان ده‌رنه‌چوون، چونکه‌ ئه‌و بته‌نه‌ه‌گه‌ر خوا‌بو‌نایه‌ دژایه‌تی نه‌که‌وته‌ ناویانه‌وه‌ هه‌ریه‌که‌یان بو‌چه‌سپاندنی ده‌سه‌لای خو‌یان.

﴿بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ﴾ به‌لکو موحه‌مه‌د چوو بو‌لای عه‌ره‌به‌کان به‌ گشتی و بو‌لای قوره‌یشه‌کان به‌ تاییه‌تی به‌و قورئانه‌ نیرابوو بو‌لایان به‌ زمانی خو‌یان و بوو به‌ هۆی ریت‌زو ده‌سه‌لایان و ناوبر‌دیان له‌ناو می‌ژوودا، دوا‌یی ئه‌وان له‌و قورئانه‌ روویان وه‌رگرت‌او باوه‌ریان پێ نه‌هیتا، نه‌گه‌ر ئه‌و قورئانه‌ نه‌بوا‌یه‌ باسیان نه‌ه‌کرا به‌ هیچ جو‌ره‌ ریت‌زو نرخ‌ی و خاوه‌نی می‌ژووی خو‌یان نه‌ه‌بوون.

﴿أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ ئایا بت په‌رستان گومان نه‌بدن که‌ تۆ داوای کرئ و پا‌داشت له‌وان بکه‌ی له‌سه‌ر را‌گه‌یان‌دنی په‌یامی خو‌ت به‌وان، دوا‌یی له‌به‌ر

نهوی باور به تو ناهرن، بهراستی کړی پدرو دگاری تو له جهاندا و پاداشتی نهو له پاشه
روژدا زور چاکره لهوی نهوان لهبر فراوانی و بهردهام بوونی، خوا چاکرین که سیکه شت
بهخشی و کهس توانای نیه به وینهی نهو بهخشنده بی. نهو رستهیه لهووه هاتوه ووتیان به
پنغمدر ﴿ﷻ﴾: تو واز لهم داواپدی خوت بهینه نهونده دارایت نهدهینی بیی به خاوهنی
سامان.

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾
وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَبُّونَ ﴿٧٤﴾
﴿٧٥﴾ وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجُوفُ فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ
وَمَا يَضُرُّعُونَ ﴿٧٦﴾ حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ
إِذَاهُمْ فِيهِ مَبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ
وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾ وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ
وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾ وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ
الَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

﴿وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ وه بهراستی تو بهی کړی به خوږای بانگی ست
پدرستان نه کهی بولای ږنګهیه کی راست که نایینی نیسلامه، نهو نایینهی نهوتویه نهقلی
تهواو شایهتی راسته و خوارو خپچی تیدا نییه.

﴿ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَنَا كُتُبٌ ﴾ وهه پراستی که سانیکی ئه وتو باوه نههین به رۆژی دواى لایانداهه له رینگه ی راست مهیلیان ههیه بۆلای رینگه ی خوارو خێج و بۆلای چۆلای بێ سودو بۆلای گومرایى .

کاتی پیغه مهه له مه که وهه کۆچی کرد بۆ مه دینه، پیغه مهه ﴿ ۱۰۰ ﴾ دهستی کرد به ئازاردانی بت په رستانی مه که، ئه وه بوو چه ند که سیکی له هاو پیکانی خوی نه نارد رینگه بگره له کاروانی بت په رستان، هه ندی جاریش خوی پیشه وایی نه کردن لهو رینگه گرته دا، فه رمانی دا به هه موو باوه پرداران په یوه ندی له گه ل بێ باوه راندا بچرپین، بهو بۆنه وه بێ باوه ران تووشی گرانی و ته نگانه بوون. به لام ئه و بێ باوه رانه هه ر له سه ر خراپه ی خویان به رده وام بوون، نه گه ر خواى مه زن ئه و ئازاره یشی له سه ر لا به ر دنايه ئه وان ته مئ خوار نه ئه بون، وه ک خواى گه و ره ئه فه رموی: ﴿ وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ خَيْرٍ لَلْجُوفِ لَطْفَيْنِهِمْ يُغْمَهُونَ ﴾ وه نه گه ر ئیمه میه ره بانیمان به کردایه له گه ل بێ باوه رانی قوره ی شیداو ئیمه ئه و گرانی و ناخوشیه تووشی ئه وان بوو لا مان به ر دایه له سه ر یان ئه وان هه ر له سه ر گومرایى خویانا نه بوون و درێزه یان نه دا به یاخی بوونی خویان و سه ر گه ردان بوون له گومرایى خویانا .

﴿ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴾ وهه پراستی ئیمه سه زای ئه وانمان دا به گرانی له جهنگی به دردا تووشی کوشتن و دیل کردن بوون و برستی و بێ نرخی به خه ی بێ گرتن، دواى ئه وانه یش سه ر یان بۆ په ره و ده ردا گاری خویان دانه نه وانده و په نایان بۆلای خوا نه به رد به کزۆلی و به چو که وه وه له ئیمه نه پارانه وه .

﴿ حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴾ هه تا کاتی ئیمه ده رگای سه زایه کی زۆر سه ختی دۆزه خیان له سه ر نه که ی نه وه له رۆژی دوا ییدا و تووشی ئه و سه زایه نه بن، دوا یی ئه و بێ باوه رانه له ناو ئه و سه زایه دا بێ ئومید نه بن له هه موو چا که یه و سه ر گه ردان نه بن و رزگاریان نابێ .

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴾ وه خوا که سیکی ئه وتویه دروستی کردوه بۆ ئیوه گوێچکه و چاوه کانتان له بهر ئه وه ی ئیوه هه ست به کن به توانایه کی ئه وتوی خواى مه زن که ئاده میزاد وینه ی ئه و توانایه یان نیه و دروستی کردوه بۆ تان دل و نه قلان هه تا به کاریان به یتن له نیشانه کانی خواى مه زندا ئیوه که مئ سوپاسی خواى مه زن نه که ن یا هه ر سوپاسی نا که ن. دوا یی گوێچکه و چاوه دلان هه یج سودیکی به ئیوه نه به خشی .

ته فسیری زمانکۆبی

﴿وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ وه خوا که سیکی ئهوتویه ئیهوی
بلا و کرده تهوه به ناو زهویدا و منالی زوری له ئیه پهیدا کرده و ئیه هه ربولای خوا له رژی
دواییدا کۆنه کرتهوه هه خوی مهن دادوهه لهو رژه دا.

بۆ زانین: خوی مهن له ئایهتی (٧٨) ی پشودا گۆنجهکی پیش خست، چونکه منال هه
له دایک بووه ئه بیسی و هیچ نابینی، مه گهر له جواره م رژی دایک بوونیدا. به لام به کارهینانی
دل و ئه قل زور ماوهی پێ نه چێ.

﴿وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ وه خوا که سیکی ئهوتویه هه مو
گیاندارانی له نه بوونهوه هیناوهته بو نهوه، گیانی کردهوه به به رباناو له دوی کۆتایی هاتی
تهمه نیان ئه یان مریتی، دوی مردیان زیندو ئه کاتهوه له پاشه رژه دا بۆ پر سیارو وه لام و هه ر
خوی مهنه گۆراندنی شهوورژ به کهم کردنهوهی ماوهیان و به زور کردنیان به هوی
سورانهوهی زهوی به دهووری خوردا.

﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ئایا دوی بۆ ئیه بیرناکه نهوه له گه وهی خوی مهن. به رسته ئیه
له ناو ده ربای به خشندهی خوی مهن دان، که سی ئیه له نه بوون دروست کردبی ئاسانه
ئهتوانی دوی مردن زیندوتان بکاتهوه، که سی بهو جۆرهی چون درسته هاو بهشی بۆ دابری و
زور نه گونجاهه.

بَلْ قَالُوا امِثْلُ مَا قَالِ
الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوا أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذْنَا
لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَءَابَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِن هَذَا
إِلَّا أَصْطِيرٌ أَوَّلِيكَ ﴿٨٣﴾ قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِن
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ
﴿٨٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ

مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ

كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

بَلْ أَتَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ﴾ بەلکو بئ باوه رانی مه که ئه و شته ی باسکران نه یان نه زانی، وینه ی شتیکیان نه ووت: پيشوه کان نه یان ووت له مه و بهر که باوه ریان به زیندوبونه وه نه بوو، لاسایی نه وانیان نه کرده وه زیندوبونه و یان به درۆ نه زانی .

﴿قَالُوا إِذَا مِنَّا كُنَّا ثَرَابًا وَعِظَامًا إِنْ أِنَّا لَمَبْعُوثُونَ﴾ نه یان ووت: ئایا کاتئ که ئیمه مردین و بوین به خوژ و ئیسکی رزاو ئیمه زیندو نه بیندوه؟ شتی وا چۆن نه بین و زۆر دووره؟ نه و یان له بیرچۆته وه له مه و بهریش خاکبوون و خوای مه زن کردونی بهم ئاده میزاده ی ئیستا .

﴿لَقَدْ وَعِدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ به راستی ئیمه و باپیرانمان به ئیمان پیدراوه به زیندوبونه وه له پیش توو، وه ک تو به ئیمه ی نه ئی بیستومانه له باو باپیرمانده وه که پیغمه رانی نه وانیان ووتوه: زیندوبونه وه هیده، دوایی ئیمه هیچ شوینه واریکی زیندوبونه وه مان نه بینوه، نه و زیندوبونه وه یه قورئانه نه یلئ. راست نه مه گهر درۆی پیشوانه و تو ماریان کردوه لای خو یان و ئیمه نه ی خو ئینه وه .

خوای مه زن به جوړئیکی شیرین گفتوگو نه فهرموی له گهل بت په رستان له باره ی زیندوبونه وه به جوړئیکی زانیاری نه یخاته به رده میان هه تا بیانیان نه میئ و فرمان نه دا به پیغمه ر بهم جوړه ی خواره وه:

﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ تو بلئ به و بت په رستانه زیندوبونه وه به دوور نه زانن: بو چ که سیکه زهوی و که سئ له نیو زهوی دان و چ که سئ دروستی کردون نه گهر ئیوه خاوه نی زانست و زانیارین و نه زانن چ که سئ نه وانه ی دروست کردوه؟

﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ کوتوپر نه و بت په رستانه نه لئ له وه لامدا: هه موو بونه وهران و دروست کردنیان به زهوی و که سئ له روی زه ویدایه بو نه وخوا مه زنده یه دروستی

ته فسیری زمانکوی

کردون، نایا دوايي ئیوه بۆ نامۆزگاری وهرناگرن. که خوټان نهزانن خوا دروستی کردون. کهواته ئیوه نهویش بزنانن کهسی له نهبونهوه نهو بونهوهرانه دروست بکا خاوهنی توانایه مردوانیش زیندو بکاتهوه، بگره ئاسان تریشه لای خوی مهزن، شیاوی نهوویه ئیوه هاوبهشی بۆ دانی و باوهری راستی بهین، بۆ جاری تر نۆ پرسایریان لی بکه.

﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ تۆ بلی به بت پرستان: چ کهسیکه پدروهردگاری نهو حدوت نهستیرانهیه نهسورینهوه هدریه کهیان له ئاسمانی خویان و چ کهسیکه خاوهنی دهستهلاتی گهوره بهسهه هدموو بونهوهرانداو خاوهنی ههموویانی.

﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ نهو بت پرستانه بهی دامان نهلین: پهروهردگاری نهوانه هدموو هدر خوی مهزنه به تهنها، تۆ بلی بهوان: نایا دوايي بۆ له سزای خوی مهزن ناترسن و هاوبهشی بۆ دانانین؟.

﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ تۆ بلی به بت پرستان چ کهسیکهی خاوهنیتی هدموو شتی لهم بونهوهره فراوانهوه، بهدهستی توانای نهوین و بگاته فریای هدر کهسی ئارهووی هدی و بیاریزی له خراپه و کهس نهتوانی تووشی خراپه ی بکاوهیچ کهسی نهتوانی هیچ کهسی رزگار بکا له توانای خوی مهزن نه گهر بیهوی زینانی توش بکا، نه گهر ئیوه خاوهنی زانیاری و زانستن.

﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنِي مُسْحَرُونَ﴾ نهو بی باوهرانه بهی چدن و چوون نهلین: پاشایهتی خاوهنی هدموو شتی هدر بۆ خوی مهزنه به تهنها، تۆ بلی بهوان: نایا دوايي ئیوه بۆ خهله تیتراون و فریودراون و دواي شهیتان کهوتوون و نهیشزانن خاوهنی نهوانه ههر خوی مهزنه و پرواتان به زیندوبونهوه نیه.

﴿بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ بهلکو ئیمه چوین بۆلای نهو بت پرستانه به چهند بهلگه ی ئاشکراو تهواو لهسهه راستی زیندوبونهوه یی هاوبهشی خوی مهزنهوه، جیره ئیلیمان نارد بۆلای پیغمهههه کهیان به قورئانهوه که خوا له کهس نهبووه و منالیشی نیهو به راستی نهو بت پرستانه دروئه کدن که نهلین: زیندوبونهوه نیهو خوی مهزن منالی هدیو یی بهلگه ن.

مَا آتَخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ
وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٩١﴾ عَلِيمُ
 الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَّى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾ قُلْ رَبِّ
 إِمَّا تُرِيدُنِي مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ
 الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾ وَإِنَّا عَلَى أَنْ تُرِيكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَدِيرُونَ ﴿٩٥﴾
 أَدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يُصِفُونَ ﴿٩٦﴾
 وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ
 رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾ حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
 ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ
 هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

﴿ ما اتخذه الله مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ ﴾ خوای مدزن هیچ منالیکی بوخوی
 وهر نه گرتووه به ویتدی ئەو گوماندی ئەوان ئیدیەن و خوای مدزن دورە لەوێ منالی هەبێ و
 لە گەل خوای مدزندا هیچ خوایه تر نیە هاوبەشی بێ .

﴿ إِذَا لَذَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ ﴾ ئەو کاتە ئە گەر چەند خوایه هەبێ بە گوێرە ی گومانی
 ئێوێ بت پەرست هەریە کە لەو دوو خوایاندا تاییەت مەند ئەبن بە بەشی لێم جیهانە،
 هەریە کە یان سنوڕیکی تاییەتی و پەرەوێکی تاییەتیان ئەبێ بۆ ئەو بەشە جیهانە ی خۆیان .

﴿ وَاعْلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴾ وە دووبارە ئە گەر چەند خوای هەبێ هەریە کە یان داوای ئەو
 ئەکا بالا دەست تری ئەوێ کە ی تریان و بە دەستەلات تری و ئەو تریان ژێر دەستە ی ئەوێ،
 لە ئەنجامدا پەلاماری یە کتری ئەدەن و ئەبێ بە جەنگیان هەتا خۆی سەرکەوێ و خواکە ی تریان

نهمین به و یندی پاشاو سهرو که کانی جیهان، بهو بونهوه کاول کاری خراب رونه داو نهم بونهوه رانه له ناو نه چن.

﴿ سَبَّحَانَ اللَّهَ عَمَّا يُصِفُونَ ﴾ پاک و دوری بو خوی مهزن له شتی نهو بت په رستانه باسی نه کهن که خوی مهزن منال و هاو بهشی هدی له خوا به تیدا.

﴿ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ خوا به نه زانی به شتی نابینرین و له نیمه وونن و نه زانی به شتی نیمه نهی بینن، دوا یی خوا بالاترو گوره ترو دور تره له شتی بت په رستان نه یکهن به هاو بهش بو نهو.

﴿ قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيدُنِي أَفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرَبِّهِمْ أَمْ تُرِيدُنَا إِفْرَاقًا يَرَى اللَّهُ وَرَبَّهُ بَيْنَ دُونِ مَا لَنَا مِنْ لَدُنْكَ عُقُوبًا أَمْ يُرِيدُونَ أَفْوَاجًا ﴾ تو به ندایه تی خوت دهر بجه بلای: نهی په روه ردگاری من: نه گدر و یستوته سزای نهو تا قمه بی باوه رانه ی لای من بدهی له بهر نهوه ی بهر دهوام نه بن له سر بی باوه ری، پیوستو شتی به لیتی پی درابوو له سزادانیان نیشانی منی بدهی، نهی په روه ردگاری من: دوا یی تو من مه گیره به هاو ری نهوان کاتی نهو سزایه دینه خوار بویان و منیش تووشی سزای نهو تا قمه ستمکارانه بکدی. خوی مهزن فرمانی دا به پیغمهر بهو پارانه و هی هدر چنده خوی مهزن سزای پیغمهر نادا. به لام نامزه به بو نهوه ی نهو سزایه زور سخت و ناله باره .

﴿ وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعْدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴾ وه به راستی توانامان هدیسه له سر نهوه ی نیمه نیشانی تو ی بدهی شتی نیمه به لیمان داوه بیکهن به ستمکاران له سزادانیان له بهر نهوه ی قور په شیه کان باوه رت پی ناهیتن و به دروت نه خنده وه. به لام نهو سزایه دوا نه خری له بهر سودی نیسلام. که واته تو خد فدت مدخو.

﴿ أَذْفَعُ بِاللَّهِ أَحْسَنُ السَّبِيحَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴾ تو بهرگری بکه له خراپه ی بی باوه ران به بهرگری به کی نهو تو چاک و شیرینی لی بردن و نارام گرتن بوتو چاکترین ره وشته نیمه زانترین به شتی نهوان باسی نه کهن .

بو زانین: بهرگری له خو کردن نه گوری به گویره ی کات و شوین: هندی جار به کاره یانی هیژ بهر ام بهر ستمکاران چاکره نه گدر چه ک به کار بهیتن و ستم لی کراویش بتوانی چه ک به کار بهیتن و نه گدر بی ستمی زور تر بکات، هندی جاریش بهرگری به لی بردن و نارام گرتن و چاو پووشی چاکره بهر ان بهر به ستمکار نه گدر نومیدی په شیمان بوونه ووه لی بکری یا ستم لی کراوان خاوهن چه ک و هیژ نه بن، به وینه ی چاو پووشی کردنی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ له مدکه، هدر له بهر نهوه ی شبوو کوچی کرد بو مدینه، دوا یی که هیژ په پیدا کرد چه کی به کار

ته فسیری زما کو یی

هینا بهرانهر بهسته مکاران، ئیمه زانترین بهشتی بت پەرستان باسی ئەکەن و ئەیدەنە پال تۆ بەدرۆ به بوختان ئەلین: تۆ جادوگەری وشیتی یا ئەیدەنە پال ئیمه و ئەلین: چەند خوایە هەن و هاوبەشی خوان وەک بتە کانیان.

﴿وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَرَاتِ الشَّيَاطِينِ﴾ وەتۆ بلی: ئەی پەرورەدگاری من: من پەنا ئەگرم بە یاریدەیی تۆلە دوودلی پەیدا کردنی شەیتان کە ئادەمیزاد فریو ئەداو پالی پێو ئەنێ بی فەرمانی تۆ بکەن. هەرچەندە پێغەمەران دورن لەوێ شەیتان فریویان بدا. بەلام لەبەرئەوێهە ئادەمیزاد هەرچەندە پایا چاک و خوا پەرستیشین پێویستە زۆرتر لە خوای مەزن پاریتەو.

﴿وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَخْضُرُونَ﴾ وەمن پەنا ئەگرم بە تۆ ئەی پەرورەدگاری من: لەوێ کە ئەو شەیتانانە ئامادەیی لای من بن لە کاتی پەرستنی تۆداو بەم لاوڵامدا بین و برۆن و لەکاتی نوێژکردنم و قورئان خوێندندا سەرم لی تیک بەن و ئاگام لە خۆم نەمیێ، من وەک ئەوێ باوەرمانە بێ شەیتان کاریان تی بکا. ئاشکرایە شەیتان دەسلەلاتی بەسەر پێغەمەراندانە. بەلام پەنا گرتن و پارێندەوێ نرای پێغەمەرمان سزا ئەگێرێ. بێ باوەرمان بەردەوامن لەسەر بێ باوەری بەدرۆخستەوێ هاتی رۆژی دوا.

﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ﴾ هەتا کاتی کۆتایی تەمەنیان نزیک ئەبێتەو لەیەکی لەو بێ باوەرمانە کۆتایی تەمەنیان، هەست ئەکا بە نیشانەکانی مردن، جێگەیی خۆی ئەبینێ لە دۆزەخدا، راست و خرابی بۆ دەرئەکەوێ، ئەو کاتە ئاوات ئەخوازی کە تەمەنی درێژ بێ لە جیهاندا و پەشیمان- ئەبێتەو لە کردنی کارە خراپەکانی لەکاتی ژیانی جیهاندا، ئەو کەسە ئەبووت: ئەی پەرورەدگاری من: تۆ من بێگێرێو بەو بۆلای جیهان، گفتوگۆیەکی رۆتە و سودی بۆ ئەو نابێ.

﴿لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ﴾ لەبەر ئەوێ کاری چاک بکەم ئەو شتەیی لە کیسی خۆم داو بەسەری بێگرمەو، پەرستنی تۆ بەجێ بهێنم، لەو لاوڵامدا بەو کەسە ئەبێژی تۆ ناگەریتەو بەو لای جیهان.

﴿كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا﴾ تۆ ناگەریتەو، داوای گەراندەو بەو لای جیهان ووشەییە کە ئەو کەسە ئەلی، لەبەر ئازاری زۆریەتی سودی بەو نابەخشێ، جاری تر گەراندەو بەو لای جیهان نابێ.

﴿وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمٍ يُبْعَثُونَ﴾ لەبەر دەم بێ باوەرمانەو پەردەییە هەییە نایەلی بگەریتەو و بەو لای جیهان، ئەو پەردەییە بەروامە هەتا رۆژی زیندو ئەکریتەو، ئەو کاتە پەردە کە لا ئەبێ، ژیانی تر دەست بێ ئەکا، نۆرەیی پرسیار و وڵام و پاداشت وەرگرتە.

فَإِذَا نَفَخَ

فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ

خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ

خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالْعِجَافِ

أَلَمْ تَكُنْءَايَتِي تُلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهِ تَكَذِّبُونَ ﴿١٠٤﴾ قَالُوا

رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٥﴾ رَبَّنَا

أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٦﴾ قَالَ اخْسَئُوا فِيهَا

وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٧﴾ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا

ءَامِنًا فَاعْفُ رَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ ﴿١٠٨﴾ فَأَتَّخَذَ تَمُوهُ

سِخْرِيًّا حَتَّىٰ أَنْسَوَكُمُ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١٠٩﴾

إِنِّي جَزَيْتَهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿١١٠﴾

﴿فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ﴾ دوايي کاتي فوکريا به سورد

و روژی دوايي دهستی بی کردو ئادهمیزاد هدمویان زیندو کرانهوه دواي ئدوه خزمایه تی و

تدفسیری زمانا کوی

بنه‌ماله نامینی، خو هه‌لکیشانه باوک و باپیره وه باوی نامینی، دۆستایه‌تی و گه‌وره و بچوکی هه‌لته‌گیری لهو رۆژه‌دا، ووشه‌ی سور هیمایه له زیندوبونه‌وه، خرای مه‌زن و یتیه‌یان بۆ ئه‌هیینه‌وه به‌سور یانی بونه‌وه‌ران، زیندوئه‌کریته‌وه، له‌گۆره‌کانیان دینه‌ده‌ری و رانه‌وه‌ستن، ناماده‌بن بۆ پرسیارو وه‌لامی کرده‌وه‌کانیان، به‌وینه‌ی سه‌رباز هه‌ر به‌فوکردن به‌که‌ره‌نادا خۆیان ناماده‌نه‌کدن بۆ چونی لای گۆره‌پانی مه‌شق کردن، نه‌و که‌سانه‌ پرسیار له‌یه‌کتری ناکه‌ن هه‌ریه‌که‌یان خه‌ریکی خۆیان و گیرۆده‌ی ده‌ردی خۆیان.

﴿فَمَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ دوا‌یی هه‌ر که‌سه‌ی کرده‌وه‌کانی کیشراو و چاکه‌کانی قورسه‌ر بو له‌خراپه‌کانی دوا‌یی نه‌و که‌سانه‌ رزگاریان نه‌بی سه‌رئه‌که‌ون به‌پله‌ی به‌رزو ئه‌چنه‌به‌هه‌شت و به‌رپۆن لای خرای مه‌زن.

﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ﴾ وه‌هه‌ر که‌سه‌ی خراپه‌کانی قورسه‌ر بی له‌چاکه‌کانی، دوا‌یی نه‌وانه‌ که‌سانیک‌ی نه‌وتۆن زیانیان له‌خۆیان داو، به‌رده‌وامن له‌نیۆ دۆزه‌خدا.

﴿تَلْفَحْ وَجُوهُهُمْ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ﴾ ئاگری دۆزه‌خ رومه‌تیان ئه‌سووتینی و نه‌و که‌سانه‌ رویان گرژه‌له‌ناو ئاگری دۆزه‌خدا، لیوه‌کانیان قرچ هه‌لگه‌راوه‌کانه‌ ده‌ر که‌وتوو، دوا‌یی خرای مه‌زن به‌بیرمان ئه‌خاته‌وه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی شایانی سزان گو‌تیان له‌فه‌رمانه‌کانی خرای مه‌زن نه‌گرتوو.

﴿أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ﴾ ئایا ئایه‌ته‌کانی قورانی ناخو‌ترینه‌وه به‌سه‌ر ئیوه‌ی بت یه‌رستا، رینگه‌ی راستیان پیشان نه‌دان، دوا‌یی ئیوه‌ ئه‌و ئایه‌تانه‌ به‌درو ئه‌خه‌نده‌وه باوه‌ریان بی ناهین، رویان لی وه‌رئه‌گیرن

﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ﴾ بی باوه‌ران له‌وولامی فه‌رمووده‌ی خرای مه‌زندا ئه‌لین: ئه‌ی په‌روه‌رگاری ئیمه: به‌دبه‌ختی ئیمه‌و خراپه‌ی ئیمه‌ زال بو به‌سه‌ر ئیمه‌دا ئیمه‌ تاقمی بووین له‌رینگه‌ی راست لامانداوه‌ رینگه‌ی راستمان وون کرده‌وه، کاتی په‌شیمان بونه‌وه‌ ده‌ر ئه‌خه‌ن ده‌رگای په‌شیمان بونه‌وه‌ دائه‌خری، کاتی چاک و خراب راستمان وون کرده‌وه، کاتی په‌شیمان بونه‌وه‌و ده‌ر ئه‌خه‌ن ده‌رگای په‌شیمان بونه‌وه‌ دائه‌خری، کاتی چاک و خراب له‌یه‌ک جو‌ی ئه‌بنه‌وه‌ ئه‌لین:

﴿ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴾ ئدی پروهردگاری ئیمه: تَو ئیمه له ناگری دۆزهخ دهر بهینه، بمان گیره وه بۆ لای جیهان ههتا کاری چاک بکدن و به سهریان بگری نه وه، دوا بی ئه و کاته نه گهر روومان کرده وه بۆ لای بی باوه ری و بی فهرمانی خوی مه زن، دوا بی به راستی ئه و تا قمه دین سته مان له خو مان کرده و شایسته ی سزاین و بیانومان نامینی.

﴿ قَالَ اخْسُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴾ خوی مه زنی به ده سه لات له سه ر زمانی جیره نیله وه ئه فهرموی: ئیه ی تاوانبار بکه ون له ناو دۆزه خدا به وینه ی سه گ و گفتو گو له گه ل من مه که ن بۆ لا بردنی سزا له سه رتان، ئه م کاته کاتی پرسیار و وه رگرتنی پاداشته، له جیهاندا پیتان را گه یاندر اه و ئیه توشی ئه م رۆژه نه بن، کاتی کردنی چاکه به سه رچو.

دوا ی ئه وه ی خوی مه زن باسی تاوانبارانی فهرمو و که گالته یان به باوه رداران نه کرد. باسی پیاو چاکا گمان بۆ نه کاو بۆمانی رۆن نه کاته وه، ئه فهرموی.

﴿ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴾ به راستی تا قمی له نه نده کانی من هه ن پیاو چاکن ئه لێن. ئدی پروهردگاری ئیمه باوه رمان هیتابو به تۆ به ئایینی تۆ، دوا بی تۆ له ئیمه خو شبه و ئیمه به خشه به هوی میهره بانی خو ته وه تۆ چاکترینی هه مو میهره بانانی له هه موان به رزه بی تری.

﴿ فَاتَّخَذَ ثَمُودُ مِخْرِبًا حَتَّىٰ أُنْسُوا كُفْرًا وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴾ دوا بی ئیه ی بی باوه ر گالته تان نه کرد به و به ندانه ی من، به خرا پترین شت له گه لیان هه لته سان هه تا ئیه واز تان له قورئانی ئیمه هیتاو رۆژی دوا یان له بیر چوه وه کالته تان به وان نه کرد به وان پی نه که نین، دوا بی ئیه به بونه ی ئه و کارائانه وه سزای ئیمه به چیژن.

﴿ إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴾ به راستی من پاداشتی ئه و به ندانه ی خو م دایه وه به ده هشت به هوی باوه رهیتان و ئارام گرتیان له سه ر ئازاری بی باوه ران که به راستی ئیه سه ره که ون و نه خه به ده هشت.

قُلْ
كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلُ الْعَادِيْنَ ﴿١١٣﴾ قُلْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنْتُمْ كُمْ

كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ
 اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾ فَتَعَالَى اَللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا اِلَهَ اِلَّا
 هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اَللّٰهِ اِلٰهًا
 ءَاخَرَ لَا بُرْهَانَ لَّوْهُ، فَاِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ
 الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾ وَقُلْ رَبِّ اَغْفِرْ وَاَرْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّحِمِيْنَ ﴿١١٨﴾

﴿قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ﴾ خوی مهزن له سهر زمانی فریشته کانی سزادانه وه
 نه فرموی: چند ماوه به ئیوه بی باوه که پرواتان به زیندوو بونه وه نه بو به ژماره ی سال
 چهنده له زه ویدا ژیاون له جیهاندا که نه تانه وی بگه رینه وه بو لای وکاری چاک بکدن. نهو روزه
 نه ونده به سامه سهر گهر دان بوون.

﴿قَالُوا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَاَسْأَلُ الْعَابِدِينَ﴾ نه لئین: ماوه به کی کهم له زه ویدا ژیاوین، روژیک
 بوه یا هندی له روژ دویی، تو پیرسه لهو فریشتانه تهمه نی ئیمه نه ژمیرن وکرده وه کانی ئیمه
 تو مار نه کدن، نهو که سانه نه زانن ئیمه چهنده له زه ویدا ژیاوین و چ شتی کمان کردوه له
 جیهاندا، ئیمه ناگامان له هیچ شتی نه.

﴿قَالَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيْلًا﴾ فریشته به ده ستوری خوا نه لئین: ئیوه له زه ویدا نه ژیاون
 مه گهر ماوه به کی زور کهم، وهك خوتان نه یلین، نهو ماوه به هدر هدر چهنده زور بی هدر کوتایی
 بی دی.

﴿لَوْ اِنَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ نه گهر ئیوه خاوه نی زانست و بیر کردنه وه بونایه نه تانزانی روژانی
 جیهان کورتن ومانه وه له زه ویدا زور کهم به رانبر به دریژ بوونه وه تان له دوزه خدا، نه بوایه
 تویشووتان هه لگرتایه بو نه روژه تان.

﴿اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ نایا ئیوه بی باوه دویی گومانان
 بردوه که ئیمه به راستی ئیوه مان به بی سوود دروست کردوه، واز له ئیوه نه هینین ولی
 پرسینه وه تان نه و به گومانی ئیوه، ئیوه به راستی ناگه رینه وه بولای ئیمه بو پرسیارو وولام و
 پاداشت و سزا.

﴿ فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ﴾ دوايى خوايى كه پاشاى هممو بونه وهرانه ههه ژدهه بهراستى شايسته ي پاشايه تيه، دوره و بالا يه پاكه له وه ي بونه وهران به يى سود دروست بكسا، نه و شتانه شاياني خواي مه زن نيه، هممو شتى له وه هاتوه بۆ لاي نه و نه گه رپنه وه، كه سى به و جوړه بى چون واز له بونه وهران نه هيتى به يى پرسيارو پاداشت وتۆله.

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴾ هيچ خوايى نيه شاياني پهرستن ي مه گهر خوايه پهروه ردگاري هممو بونه وهرانه، بى هاوبه شله دروست كردنياناو له رپوه بردنيانا، خوايه كي نه وتۆ به هممو بونه وهراني سهروهه و خواره وه نه زاني، ههه له وه وه فهزو پيت و چاكه ده رنه چى، خوايه به و جوړه بى چون شتى بى سود دروست نه كا؟

﴿ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ ﴾ وه ههه كه سى خوايه تر پهرستى له گهل خواي مه زندا، نه و كه سه هيچ بدلگه يه كي به ده سته وه نيه كه نه و خوايى جگه ي خواي مه زنبى شاياني پهرستن ي، ئيت چون نه بكا به هاوبه ش بۆ خواي مه زن به سه بۆ تواناي خواي مه زن په يره و وپروگرامي بونه وهران تيك نه چوه و تيكيش ناچى.

﴿ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾ دوايى بهراستى پرسيار كردن له و كه سه ي له گهل خواي مه زندا خوايه تر پهرستى لاي پهروه ردگاري خويه تى، سزادان به شتى شايسته ي نه ويى، جيگه ي گه رانه وه ي ناگري دوزه خه. بهراستى بى باوه ران بى به شن له چاكه ي خواي مه زن و رزگاريان نابى له ناگري دوزه خ.

﴿ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَلْت خَيْرَ الرَّاحِمِينَ ﴾ وه تۆ بلى: نه ي پهروه ردگار من: تۆ خو شبه له بهنده كاني خو ت و ميه ره باني و چاكه يان له گهل به رموو تۆ چاكه زين كه سيكي خاوه نى ميه ره باني و به زى بيت، ميه ره باني و چاكه ي تۆ هممو مو شتيكي گرتوه ته وه.

خواي خاوه ن به زه يى من له چاكه ي تۆ بى ئوميد نيم

ياريده ي خو م و خيزانم بده

له سه ره به جى هيبناني فه رمانه كاني خو ت چاپ كردنى هم ته فسي ره

سوره نوری نور

له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶۴) نایه تن.. خوی مه زن له م سوره ته داو
له سوره ته کانی تر دا چند یاساو ده ستوریک ی داناه بو ئاده میزادی دیاری کردووه، بیوسته
هموو ئاده میزادیک ی ژیرو ته مه دن گه وره کاریان بی بکه ن، نهو یاسایانه دانراون بو دروست
کردنی کومه لیک ی ماف پهروه ره له سهر بنچینه ی سوودی هه میوان و مرو فایه تی نه پارێژن له
خراپه و گومرای، بویه نه م سوره ته ناوبراوه به سوره تی نورو په وناکی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الزَّانِيَةِ وَأَنْزَلْنَاهَا فَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ يَبَيِّنَاتٍ لِّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
 ۱ الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ
 بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلِيَشْهَدَ
 عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ۲ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ
 مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى
 الْمُؤْمِنِينَ ۳ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ
 فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْفَاسِقُونَ ۴ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
 رَّحِيمٌ ۵

﴿سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ ئەمە سورەتیکە لە سورەتەکانی قورئان ئیئە بەهۆی جبرەئیلەووە ناردومانەتە خوارەووە وە بۆسەر موحمەدو پێویستمان کردوووە لەناو ئەم سورەتەدا چەند فەرمان و یاسایەکی ڕەوا کە پێویستە کاریان پێ بکری و، ئیئە ناردومانەتە خوارەووە چەند ئایەتیکە ئاشکرا لە بۆ دیاری کردنی هەندێ لە سنورو یاسای ئیئە، بۆ ئەوێ ئیو بێرکەنەووە خۆتان بیاریزن لە کردەووە قەدەغە کراوەکان.. ووشە (سورە) بە مانای دیواری بەرزو مەحکەمی کۆشک و شتی ترە .

﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةٍ﴾ ژنی داوین پیسی بکاو پیاوی داوین پیسی بکا، داوایی ئیوێ کاربەدەست و پێشەوایی مۆسڵمانان هەریە کە لەوان سەد داریان لێ بدەن و دارەکان مام ناوەندێ بن ئە ڕەقبن و ئە نەرمبن، لە ڕومە تو جینگەبەکیان مەدەن سەر بشکێنێ بۆ لەناوچونیان، چاک وایە ئەو دارانە لە پشتیان بدری و گرتی دارنەبن لەشیان بریندار ببی. بەو مەرجە ئێ کە شوی ئە کردبێ و پیاو کەدیش ژنی نەهێنایی و چۆنە لای یە کتری، سەربەست و ئاقل و بالغ بن. بەلام ئە گەر میردی کردبێ ژنی هێنایی بەردەباران ئە کرین، ئە گەر بەندە بن پەنچا داریان لێ ئەدری... لەو ئایەتەدا ژن پێش خراوە، چونکە داوین پیسی بەزۆری بەهۆی خۆ پێشاندانی ژنەووە پەیدا ئەبێ، بە خۆشل کردن بۆ پیاوان و ڕانواندن و درخستنی خۆی بۆ پیاوان .

بۆ زانین: زینا بریتی یە لە چۆنە خوارەووەی شەرمگە ی پیاو بەناو شەرمگە ی ژندا بە شایەتی دانی چوار پیاو یا بە هۆی گفتوگۆی خۆیانەووە، ئەو ژنە قەدەغەبێ لەو پیاو چۆنە ئەلای، گومانی ڕەوایی چۆنە ئەلای ئەو ژنە نەبرێ و ئارەزووی لێ بکری، لە پێشەوێ بێ یا لە پاشەوێ ژنبی و پیاوبی، ئاگایان لە خۆیان بێ و زۆریان لێ نەکری و سەرخۆش نەبن. بەلای هەموو زانایانەووە ئەو کارە بێز لێ کراوە قەدەغەبە. ژنی بەبێ شایەت یا بەبێ باوک و سەرداری تر مارە کرابی یا بۆ ماوێە مارە بکری داریان لێ نادری، چۆنە لای مردوو باوەر لە مردنی قەدەغەبێ نایتە هۆی دار لێدان، چونکە بە گۆڕە ی سروشت بێزی لێ ئەکریتەووە، وە ک خواردنی میز نایتە هۆی دار لێدان وە ک مە ی خواردنەووە بەلکو ئەو کەسانە تەمێ ئە کرین بە جگە ی دارلێدانیان. ئەبێ ژن و پیاو دوربجریتەووە لە نیشتمانی خۆیان بەلای شافعیەووە سەر بەستەکان بۆ ماوێ سالی و بەندە بۆ ماوێ شەش مانگ. بەلام ژن بە تەنها بەبێ کەسی ڕەوایی هاوڕیتی بکا دورناخریتەووە.

﴿وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ وە ئیوێ کار بەدەست بەزەیتان بەو ژن و پیاو داوین پێسانەدا نەیدەتەووە لە کاتی دار لێدان و جی بەجی کردنی

یاسای نایینی خوی مہزن، ئەو یاسایہ دوامەخەن یا لەبەر پارانەوہ بۆیان یا لەبەر پایەدی بەرزیان چاوپۆشیان لی بکەن و ھەرگیز نەدرمی لەگەڵیان بەکار مەیدەرن ئەگەر ئێوە باوەر بە خوی مەزن و بە رۆژی دواپی ئەھیتن .

﴿وَلْيَشْهَدْ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ دەبا نامادەدی سزادان و دارلێدان و بەردە باران کردنی ئەو داوین پیسانەبن. کۆمەڵی لە باوەرداران و کەمتر نەبن لە دوو کەس لە پیاو چاکان ھەتا باشتر پیسواپی و بی ئابرویان بلاییتەوہ .

﴿الزَّانِي لَا يَنْكُحْ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً﴾ پیاوی داوین پیس مارە ناکا هیچ ژنی مەگەر ژنی مارە ئەکا وەک خۆی داوین پیسی یا ئەو ژنە بت پەرستیی. یانی پیاوی داوین پیسی ئارەزووی لەوہ نیە ژنی داوین پاک مارە بکا و ئارەزووی مارە کردنی ژنی ئەکا وەک خۆی داوین پیسی، زۆر رۆنە ھەموو کەسی ھاوپیەشی خۆی خوش ئەوی، داوین پیسی ھاوتای بت پەرستییە لە خراپیدا، بۆیە ژنی بت پەرستی لەگەڵدا فەرموہ، ئەگینا ژنی بت پەرست بە هیچ جوۆی دروست نیە باوەرداران مارە بکەن. لەم ئایەتەدا بە پێچەوانەی ئایەتی پێشووی داوین پیسی پێش خستوہ، چونکە ھۆی ھاتنە خواروہی ئەم ئایەتە لە بارە پیاوانی ھەژاری موسولمانانەوہ ھاتوہتە خوار کە داوایان لە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ ئەکرد ژنی داوین پیس مارە بکەن و بە بارە داوین پیسی ئەوان گوزەرانیان برۆا بەرپوہ، دواپی خوی مەزن ئەو ئایەتی ناردە خواروہ.

﴿وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكُحْهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ﴾ وەژنی داوین پیس مارە ناکا مەگەر پیاوی داوین پیس یا پیاوی بت پەرست. ئاشکرایە ژنی داوین پیس پیاوی داوین پیسی خوش ئەوی و ھەتا ئەو پیاوہ داوین پیسە پێگەیی خراپەیی بۆ بەرەلکا.

بە کورتی داوین پیسی بێر لی کراوەترین خراپەییو ھێچ کەسی بەکاری نایەری مەگەر خراپێکی بی شەرم، ئەگەر بیدوی بی بەھاوجوتی کەسی، ھێچ کەسی وولامی ناداوەوہ مەگەر کەسیکی خراپی وەک خۆی، ئێر ژنی یا پیاو، چونکە مارە کردنی ژنی داوین پیس سەر ئەکێشی بۆلای ناوپردنی مۆف بە خراپەو تانەدان لە خانەدانی و بنەمالەیی .

﴿وَحَرَّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ وە داوین پیسی قەدەغیە لەسەر باوەرداران بە تاییەتی و لەسەر ئادەمیزاد بە گشتی بەلام مارە کردنی ژنانی داوین پیس دروستە ناوہوکی ئەم ئایەتە گۆراوہ بە ئایەتی (۳۲)ی ئەم سورەتە. بەلام ئەک بە نیازی بە دەست ھینانی دارای بە ھۆی داوین پیسی ژنانەوہ .

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءِ﴾ وە کەسانیکی ئەوتۆ بوختان ئەکەن بە ژنانی داوین پاک، ئێر ئەو ژنە میرداری یا کچ بی، لە پاشا چوار شایەت نایەرن لەسەر

کردنی نهو داوین پیسه. وه پیای داوین پاکیش بوختانی داوین پیسی پيدا بکری ههروه ک ژنی داوین پاکه، ئیر ژنی هه بی یانه.

﴿فَأَجْلِدْهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً﴾ دوا بی نه گهر شایه تیان نه هینا که شایه تی بدهن هه رچواریان به بی جیاوازی شایه تیه کانیا نیتوه سه د دار بدهن لهو که سانه نهو بوختانه یان کردوه. ئه بی بلین نهو چوار شایه تانه ئیمه چاومان کهوت به شهرمگی نهو پیاه له ناو شهرمگی نهو ژندها، خوی مهزن چوار شایه تی دیاری کردوه بو داوین پیسی بو نهوی قورسی له سهریان شایه تی دانه که یان و به گزتره ناموسی دانیشتوانه روشتین، له بهر پاراستنی ناموس و ریزی ناده میزادو نابرونه چونیا ن، پارێزگاری بنه ماله ی دانیشتوان له تیک چوون و نه مان.

﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه ئیوهی کار به دهست له دوا ی دار لیدان شایه تی دانی نهو که سه بوختان چیا نه وه ره گر ن بو شتی تر هه رگیزو نهو که سانه لایانداو له سنوری په رستی خوی مهزن به روشاندنی ناموسی ژنان و پیوانی داوین پاکه مه گهر که سانیکی نهو تو له دوا ی بوختان کردنیا ن په شیمان بینه وه دوا ی لی بوردن بکه ن له خوی مهزن و، نهو که سانه کرده وه کانی خویان چاک بکه ن به جوړی نیازیا ن وایی جار ی تر نه گه رینه وه بو لای بوختان به یه کتی تر دا، دوا بی به راستی خوی مهزن له وان خو ش نه بی، میهره بان و خاوه نی به زه ییه بو نهو که سانه په شیمان نه بینه وه له گونا ه ی خویان و خویانیا ن داوه به دهسته وه بو جی به جی کردنی یاسای خوی مهزن. نهو که سانه ی بوختان به ژنی خویانا نه کد بهم جوړه ی خواره وه، خوی مهزن یاسای بو دیاری کردوون و نه فرموی:

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ

فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

وَالْخَمِيسَةَ أَنْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرَأُ

عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَذِبِينَ

وَالْخَمِيسَةَ أَنْ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٨﴾

وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿٩﴾

﴿ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو گومانی داوین پیسی نهدهنه پال ژنه کانیان و جگه له خویان شایهتی تریان نیه، بیگومان پیوسته بو داوین پیسی چوار شایهت ههیی، بدم جوړه ی خواره وه خوی مدزن یاسای دیاری کراو بو نهو کهسانه روڼ نه کاته وه نه فده رموی:

﴿ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ دوی نهو ی نهو کهسانه شایهتیان نه بو، شایهتی یه کئی لهو کهسانه ههتا سنوری بوختانه که ی له سه ر لاچی که ههشتا داره چوار شایهته به خوی مدزن که راست نه کا، بدم جوړه بلئی: من شایهتی نهدهم بهو ی ناگاداری خوی مدزنه وه که به راستی من راست نه کهم لهو داوین پیسیه نهیده مه پال نه م ژندی خو م. چوار جار نهو شایهتیه دوویات بکاته وه .

﴿ وَالْخَامِسَةُ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ وه شایهتی دانی پینچهم بو پیاوه که بهم جوړه یی: به راستی دوربون له میهره بانی و بهزه یی خوی مدزن له سه ری بی نه گهر لهو کهسانه م درو بکه م له م داوین پیسیه نهیده مه پال نه م ژنه .

﴿ وَيَذَرُ أَهْلَهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ وه لانه با لهو ژنه سنوری داوین پیسی که نهو ژنه چوار شایهتی بداو بلئی به ناگاداری خوا به راستی نهو پیاوه لهو کهسانه یه درو ژنه کا لهو بوختان کردنه به مندا.

﴿ وَالْخَامِسَةُ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ وه شایهتی دانی پینچهم ژنه که بلئی: به راستی خه شمی خوی مدزنی له سه ری نه گهر نهو میړدوی راست کا لهو بوختانه ی به مندا نه یکا .

﴿ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَإِنَّ اللَّهَ ثَوَابٌ رَحِيمٌ ﴾ وه نه گهر گه وړه ی خوی مدزن و بهزه یی نهو نه بوا یه ئیوه نابرو تان نه چوو له جیهاندا به جی به جی کردنی سنوری خوی مدزن به سه ر ئیوه دا. به لام خوی مدزن نهو سنوره ی له سه ر ئیوه هه لگرت بهو ی نهو یاسایه بو ئیوه ی داناو بو تانی دیاری کردو به راستی خوی مدزن په شیمان بونه وه وهر نه گری له گونا هباران، خاوه نی میهره بانی و بهزه یی به بو بنده کانی و سنوری دار لیدانی له سه ر ئیوه ی میړدو ژن هه لگرت .

بو زانین: به گویره ی یاسا بوختان کردنی میړد به ژنی خو یا به داوین پیسی ، بهرگری کردنی ژن و میړد بو لبردنی سنوری دیاری کراو بهو جوړه ی باس کرا پیی نهوتری (لعان) یا (ملاغه) یانی نه فرهت کردن له یه کتری و نه بیته هزی نه مانه: نهو ژن و پیاوه له یه ک جوی نه کرینه وه. نهو

ژنه قه‌ده‌غدیله‌و پیاوه هه‌تا هه‌تایه. سنوری دیاری کراو که هه‌شتا داره له‌سه‌ریان لائه‌چی، نه‌گهر منالیان بووبی له‌ دوا‌ی نه‌بوختانه منالی پیاوه‌که نیه پیوست نیه نه‌و ژن و مناله به‌خوبکا له‌ ماوه‌ی عیده‌دا. نه‌بوو منال و پیاوه میرات له‌یه‌کتری ناگرن. به‌لام نه‌و مناله منالی یاسایی نه‌وژنه‌یه‌و میرات له‌یه‌کتری نه‌گرن.

مه‌رجه بو نه‌فهرت کردنی ژن و می‌رد له‌یه‌کتری دادوه‌ر فره‌مانی پی‌ بدا، رسته‌کان فی‌ری ژن و می‌رد بکا، نه‌فهرت کردنی ژن دوا‌ی نه‌فهرتی می‌ردی، نه‌گهر می‌رده‌که لال بوو به‌ جو‌ری ئاماژه بکا بو نه‌فهرت کردن ئاماده‌بو‌ان له‌ مه‌به‌سته‌که‌ی بگدن. شایه‌تی دانه‌کیان توندو تو‌ل بکه‌ن به‌ه‌وی ناوی خوا‌ی مه‌زنه‌وه، وا چاکه نه‌و نه‌فهرت کردنه له‌ پی‌و‌زترین کات و جی‌گه‌دایی، بو موسلمانان له‌ مزگه‌وتایی، بو‌ جوله‌که‌و گا‌وره‌کان و ئاگر په‌رسته‌کان له‌ په‌رست گاکانی خویانا پی، له‌دوا‌ی نو‌یژی عه‌سر پی.

ه‌وی هاته‌ خواره‌وه‌ی ئایه‌ته‌کانی نه‌فهرتی ژن و می‌رد له‌ یه‌کتری نه‌وه‌بوو: عوه‌ی می‌ری ئام‌و‌زای عاسی ئه‌له‌نساری کوری عه‌دی ژنیکی هه‌بوو به‌ ناوی خه‌وله‌ی کچی قه‌یس، هاته‌ لای عاسی ئام‌و‌زای ووتی: شوره‌یکی کوری سه‌حا که ناوی دایکی‌تی چاوی پی که‌وت به‌سه‌ر خه‌وله‌ی ژنه‌وه‌بوو، عوه‌ی می‌رو شوره‌یک خه‌وله ئام‌و‌زایی یه‌کتری بوون، عاسم چوو‌بو‌و خزم‌ت پی‌غه‌مه‌ر ﴿﴾ نه‌و هه‌واله‌ی به‌ پی‌غه‌مه‌ر را‌گه‌یاند، پی‌غه‌مه‌ر ﴿﴾ عوه‌ی می‌ری بانگ کردو فره‌موی: تو له‌ خوا بترسه له‌ باره‌ی نه‌وشته‌ی با‌ست کردوه له‌ نی‌وان شوره‌یک و خه‌وله‌ی ژنتاو بوختانی پندا مه‌که، عوه‌ی می‌رو ووتی: نه‌ی فروستاده‌ی خوا: سو‌یندم به‌ خوا‌ی مه‌زن شوره‌یکم به‌سه‌ر خه‌وله‌وه‌ دیوه، چوار مانگه نه‌چوومه‌ته لای و ژن و می‌ردیم له‌گه‌ل نه‌کردوه، نی‌ستا ئاوسه‌و سکی پره، پی‌غه‌مه‌ر ﴿﴾ روی وه‌رچه‌رخان بو‌لای خه‌وله فره‌موی: تو له‌ خوا بترسه و جگه‌ی راستی شتی تر مه‌لی، خه‌وله ووتی: نه‌ی فروستاده‌ی خوا‌ی مه‌زن: عوه‌میر مر‌و‌قیکی خانه گومانه چاوی لی بووه که شوره‌یک ته‌ماشای منی کردوه و گف‌تو‌گ‌وی له‌گه‌ل کردوم، بو‌یه نه‌و شته ئه‌داته پالی من.

پی‌غه‌مه‌ر ﴿﴾ فره‌مانی دا به‌ کو‌بو‌ونه‌وه‌ی دانیشتوانی مه‌دینه، دوا‌ی نو‌یژی عه‌سر عوه‌میر و خه‌وله نه‌فهرتیان له‌ یه‌کتری کرد به‌ گو‌ی‌ره‌ی یاسا، دوا‌ی نه‌فهرت کردنه‌کیان له‌یه‌کی جو‌ی کردنه‌وه. با‌سی نه‌فهرت کو‌تایی پی هات.

پی‌غه‌مه‌ر ﴿﴾ هه‌ر کاتی به‌جوا‌یه‌ته ده‌ره‌وه بو هه‌ر جه‌نگی، پشکی را‌ئه‌کی‌شا له‌ نا‌و‌ژنه‌کانیان، ناوی هه‌ر کامی‌کیان ده‌ره‌جوا‌یه، نه‌و ژنه‌ی له‌گه‌ل خوی نه‌برده ده‌ره‌وه، کاتی

جهنگی ئهلموسته لایق روی دا له سالی شه شه می کۆچیدا پشک بهری عایشه کهوت، پیغمه مهر
له گهله خۆی بردی، ئهو کاته عایشه هیشتا منال و بچوک و لاوازیوو، له پاشا پیغمه مهر ﴿﴾
به سه ره کهوتوو به سه ره دوژمناندا گه پرایه وه، به وه بۆنه وه له وه ریگه دورودریژو شاخاویه دا
تووشی ماندوو یی بوبوون کاتی گه یشتنه نزیک یی مه دینه پیغمه مهر ﴿﴾ ئوردوه که ی دابه زانندن
هه تا ئهو شه وه پشوێ بدهن. پاشان ده ستوری بارکردن ده رکرا. به ریگه کهوت عایشه له وه کاته دا
له چادره که ی پیغمه مهر ﴿﴾ چوبوو ده ره وه بۆ هه ندی کاری پیویست له ده ره وه ی
سه ربازخانه که، گه ردانه ی مورو ی زه فاری ملی کهوت بووه خواره وه وه ههستی پی نه کردبوو،
کاتی بی ری کهوت وه چه ده ره وه ی چادره که له تاریکیدا گه پراو هاتو چۆی کرد هه تا
ملوانکه که ی دۆزیوه و ماوه یه کی پی چوو، کاتی گه پرایه وه بۆ لای سه ربازخانه که ئوردوه که ی
باری کردبوو، ئهو که سانه ی که ژاوه که ی عایشه یان بار کردبوو نه یان زانی عایشه له
ناو که ژاوه که دا نیه، دوا یی که عایشه هاته وه ته ماشای کرد ئوردوه که باری کردوه، هیچ
شتیک ی بۆ نه مایه وه و دانیش، پروای و ابو و کاتی زانرا له که ژاوه که دا نیه دینه وه به شو ئینیا،
دوا ی خه و زۆری ئی سه ند، سه ربۆش و به رماله ی دا به خۆیا و خه و ی پێدا کهوت، کاتی ئهو له
په رخه ی خه و دا بوو، چاوه پروانی نه وه بوو، که سی هه وانی بزانی، سه فوانی کسوری مو عته لی
سوله می به سواری هه شته که ی به لای عایشه دا تیپه ری و ئهو کاته رۆژ بوبوه، سه فوان به جی
مابوو هه ندی له که و په لی ئهو ئورده به جی مابوو کۆیان بکاته وه، په شایی و تابۆیه کی بی نی به
خه و توپی، بۆی ده رکه و ت عایشه یه ئهو کاته بهر له هاته خواره وه ی دا پۆشینی ژنان بوو،
عایشه ی ناسیوه و وتی: (إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) عایشه له بیستی ئهو رسته نه بیدار بۆیه وه،
سه فوان پی ووت: بۆچی به جی ماوی، وه لآمی نه دایه وه رومه تی خۆی دا پۆشی به سه ربۆشه که ی
خۆی، سه فوان هوشته که ی بۆرده پی شه وه به جی هیشت هه تا سواری بوو، هیچ جو ره
گفتو گۆیه له نیوانیاندا روی نه دا، سه فوان هوشته که ی راکیشا، به له شکه ره که نه گه یشت
هه تا چونه وه مه دینه، دانیشتوانی مه دینه سه فوانیان بی نی و عایشه یش له رۆژی روناکا به سواری
هوشته که ی له گه لیا یه تی، عایشه دابه زی و له و کاته دا هیچ جو ره گومانیک ی خراب نه برا
بۆنی پیغمه مهر و کچی ئه بو به کر، هه ره وه ها بۆ سه فوانیش.

کاتی چفو ورتوورت له ناو دانیشتوانی مەدینه‌دا پەیدا بوو، ھەمنە کچی جەخش نەو دەنگ و باسە خراپەیی درابوو پال عایشو ھاتنەوێی لە گەل سەفوان یە کەم جار بلاوی کردووە بێتی تاقی کردنەو لەبەر ئەوێ پێغەمبەر ﷺ عایشەیی بەسەر زەینەبێ خوشکی و

هه‌وێی عایشه‌دا هه‌لێژاردوه‌ بۆ بردنه‌ ده‌روه‌، ده‌سانی کۆری سابیته‌شی ده‌ستی بالا‌ی هه‌بوو له‌ بالا‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و ده‌نگ و باسه‌. عه‌لی کۆری ئه‌و تالیب ئه‌و ده‌نگ و باسه‌ی بیست به‌یه‌ی ده‌نگی وه‌ستاو به‌رگری له‌ عایشه‌ نه‌کرد. عه‌بدو‌لای کۆری ئویه‌ی کۆری سه‌لول ئه‌و هه‌له‌ی بۆ سازدا، بۆ ئه‌وه‌ی ناموسی پێغه‌مهر ﴿ﷺ﴾ ب‌روشیته‌، کۆرو کۆمه‌ولێکی کۆ‌کرده‌وه‌، به‌وانی ووت: سوێندم به‌ خوا‌ی مه‌زن: عایشه‌ رزگاری نه‌بووه‌ له‌ ده‌ستی سه‌فوان، میسته‌حی برا‌زای ئه‌و به‌ کریش له‌و باره‌وه‌ زمانی درێژ‌کردبوو به‌ خراپه‌ بۆ عایشه‌، ئه‌و رو‌داوه‌ نزیک‌بو‌یت‌ه‌ ه‌و‌ی تێک‌چوونی موس‌لمانان و خراپه‌ی ئی‌ په‌یدا‌بێ. ئه‌و چفه‌ نا‌ره‌وا‌یه‌ گه‌یشه‌ پێغه‌مهر ﴿ﷺ﴾ زۆری لا‌گران‌بوو، سه‌رگه‌دان له‌و باره‌وه‌، نه‌ی ئه‌زانی ئایا راسته‌ یا درۆیه‌، که‌شیش نه‌یه‌توانی ئه‌و کاره‌ نا‌په‌سه‌نده‌ به‌ عایشه‌ راب‌گه‌یه‌نی، هه‌رچه‌نده‌ خ‌و‌ی لوتفی پێغه‌مهری ب‌وخ‌و‌ی به‌دی نه‌کرد. به‌ رێکه‌وت عایشه‌ له‌و سه‌رده‌مه‌دا نه‌خ‌و‌ش که‌وت‌بوو، پێغه‌مهر ﴿ﷺ﴾ به‌ج‌وا‌یه‌ ب‌و‌لای عایشه‌و دا‌ی‌کی لا‌یان‌بوو، ئه‌یفه‌رم‌وو ئه‌و کچه‌تان چۆنه‌؟ جار‌ی له‌ جاران پێغه‌مهر ﴿ﷺ﴾ چو‌ب‌و‌لای عایشه‌ دا‌وای له‌ پێغه‌مهر کرد ده‌ستوری بێ‌ بدا ب‌گوازێته‌وه‌ ب‌وخانه‌ی با‌و‌کی هه‌تا خ‌زمه‌تی بکه‌ن، پێغه‌مهر ده‌ستوری پێدا، نه‌خ‌و‌شی عایشه‌ بیست رو‌ژی خایاند، کاتێک رزگاری بوو چ‌وه‌ ده‌روه‌ ب‌و‌جی‌به‌جی کرد‌نی پ‌ی‌و‌ستی خ‌و‌ی، عه‌ره‌به‌کان ئه‌و کاته‌ جیگه‌ی خ‌و‌پاک‌ر‌ده‌وه‌یان له‌ خان‌و‌دا نه‌بووه‌ دا‌ی‌کی میسته‌حی پ‌و‌ر‌زای عایشه‌ له‌ گه‌ڵ عایشه‌دا هه‌ل‌خلیسکا‌و ووتی: یا‌خوا میسته‌ح له‌نا‌و‌چێ، عایشه‌ ووتی: به‌خوا شتیکی خراپ‌ ووت، ئه‌و پیا‌وه‌ له‌ کۆچ که‌ران‌وه‌ ئاماده‌ی جه‌نگی به‌دریش‌بووه‌. دا‌ی‌کی میسته‌ح ووتی: ئه‌ی کچی ئه‌و به‌کر: هه‌یج هه‌وائی به‌ تۆ نه‌گه‌یشت‌وه‌. عایشه‌ ووتی: ده‌نگ و باسی چی؟ ئه‌ویش هه‌وائی ئه‌و بوختان و درۆیه‌ی به‌ عایشه‌ را‌گه‌یان‌د، هه‌ر ئه‌و گفت‌و‌گۆیه‌ی بیست عایشه‌ که‌وت‌وو بێ‌ ه‌و‌ش‌بوو، له‌ خه‌فه‌تا نه‌یتوانی پ‌ی‌و‌ستیه‌که‌ی خ‌و‌ی جی‌به‌جی بکا، فرم‌ی‌سکی نه‌ئه‌وه‌ستاو پ‌ت‌ل‌وی چ‌او‌ی دانه‌ئه‌خستن بۆ خه‌وت‌ن، سه‌رزه‌نش‌تی دا‌ی‌کی کرد له‌ شار‌دنه‌وه‌ی ئه‌و ده‌نگ و باسه‌، دا‌ی‌کی ووتی: کچی خ‌و‌م له‌سه‌ر خ‌و‌به‌: که‌م جار‌ان ژنی جوانی ق‌و‌زی وه‌ک تۆ رزگاری بووه‌ له‌ ده‌ست هه‌و‌یکانی، ب‌گه‌ر ه‌فت‌و‌گ‌وی نار‌وایی زۆریان پێدا هه‌ل‌دا‌وه‌.

پیغمبر ﷺ پرسى به عدلی و نوسامدی کوری زهید کرد، عدلی ووتی: ئەدی فروستادی خوا، تەنگەتاو مەبە ژن لە جگەى ئەو زۆرن، ئەگەر پرس بە کارەکەى عائیشە بکەى راستیت بێ ئەلێ، پیغمبر ﷺ بورهیرهى کارەکەى عائیشەى بانگ کرد ئەویش ووتی: جگە لە چاکە هیچ شتیکم لێ نەدیوه، جگە لەوێ کە هەویرم ئەشیلا داوام لێ ئەکرد ناگاداری ئەو هەویره بکا کەچی ئەخەوت و کارۆرەکەى ئەهات و هەویرهکەى ئەخوارد.

پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ هه‌ج شتیکی بۆ نه‌مايه‌وه جگه له‌وه‌ی چو‌و بۆ‌لای عایشه، نه‌و کاته دا‌یک و باوکی و ژنیکی یاریده‌ده‌ریان لای عایشه بو‌ون، عایشه زۆر به‌ خه‌ستی نه‌گه‌ریا‌و ژنه‌که‌ش له‌گه‌ڵیا نه‌گه‌ریا، پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ به‌ عایشه‌ی فه‌رموو: نه‌ی عایشه: هه‌ندێ شتم له‌باره‌ی تو‌وه‌ بیه‌ستوه نه‌گه‌ر شتی خه‌راپت کردووه بگه‌ریوه بۆ لای خوا و په‌شیمان به‌ره‌وه خوا په‌شیمان بو‌ونه‌وه له‌به‌نده‌کانی خۆی وه‌ نه‌گه‌ری، هه‌ر که‌ پێغه‌ره ﴿ﷺ﴾ له‌فه‌رموده‌ی خۆی بویه‌وه، خوێن هات‌و‌چۆی کرد به‌ده‌ماره‌کانی عایشه‌دا، چاوه‌کانی له‌فرمیسک ووشک نه‌ئه‌به‌وه‌وه، ڕووی کرد بۆ لای باوک و دایکی چاوه‌ڕوان بو‌ونه‌وان به‌شتی وه‌لامی پێغه‌مه‌ر به‌نه‌وه، وه‌لامیان نه‌دایه‌وه، عایشه تو‌ره‌بو زۆر به‌چری و به‌په‌ری قه‌زانی به‌سه‌ریا‌و وه‌لامی نه‌دایه‌وه، باوک و دایکی ووتیان: نازانین به‌شتی وه‌لامی به‌دینه‌وه، عایشه گه‌ریانه‌که‌ی زۆر په‌ره‌ی سه‌ند. له‌پاشا ڕووی وه‌په‌گه‌ریا له‌پێغه‌مه‌ری خوا ووتی: به‌په‌راستی من نه‌زاتم نه‌گه‌ر به‌لیم: نه‌و شته‌ی به‌ژراوه‌ ڕاسته‌ من شتی نه‌لیم نه‌به‌وه، به‌خوا‌ی مه‌زن من پاک و خا‌وینم له‌و باسه، نه‌گه‌ر به‌لیم: نه‌به‌وه ڕوام به‌ی‌ناکه‌ن، من هه‌ر نه‌وشته نه‌لیم: که‌ به‌عقوب له‌کاتی ونبو‌ونی یوسف‌دا نه‌به‌فه‌رموو ﴿فَالصَّبْرُ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾ پێغه‌مه‌ر کتوپه‌ر سه‌روشی بۆ هاته‌ خواره‌وه، کاتی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ له‌ سه‌روشه‌که‌ ڕزگاری بو‌و فه‌رموی: مژده‌ به‌ی نه‌ی عایشه، نه‌ی ژنه‌ سو‌ره به‌چکۆله‌که‌. به‌په‌راستی خوا‌ی مه‌زن پاکی ورزگاری تو‌ی نارده‌ خواره‌وه، عایشه ووتی: سوپاس بۆ خوا‌ی مه‌زن، دایکی به‌عایشه‌ی ووت: هه‌له‌سه‌ ڕۆ بۆ‌لای نه‌ی حومه‌یره، عایشه ووتی: به‌خوا هه‌له‌ناسم، جگه‌ی خوا پاکی منی نه‌ناردوه‌ته‌ خواره‌وه‌و سوپاسی جگه‌ی خوا‌ی مه‌زن نا‌که‌م، پێغه‌مه‌ر چو‌وه‌ ده‌ره‌وه بۆ‌لای مزگه‌وت، نه‌و‌ئایه‌تانه‌ هاتبو‌ونه‌ خواره‌وه‌و بۆ پاکی عایشه به‌سه‌ر مو‌سه‌لمانانیدا خوێنده‌وه. که‌خوا‌ی مه‌زن نه‌فه‌رمو‌یت :

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِآفَاكِ عَصَبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ تَوَلَّى إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾ تَوَلَّى

جَاءُ وَعَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَٰئِكَ
عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾
إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاللسَانِ كُفْرًا وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ
قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَنَكَ هَذَا بَهْتَنٌ عَظِيمٌ
﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾
وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ
يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾ وَلَوْلَا
فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ به راستی
که سانیکی نهوتز نهو بوختانه گه وره یان پیکهیناوه داویانه ته پال عایشه ی دایکی باوه رداران و
بوختانی پیوه نه کهن به سه فوانی کوری موعه ته لی سوله می تاقمیکن له نیوه باوه ردار یا هندیکن
لهو که سانه خویان به باوه ردار دانه نین دوا بی نیوه که بریتین له فروستاده ی خواو عایشه و
سه فوان و نه بوبه کر گومان مبدن نهو بوختانه خراپه بو نیوه. بدکو نهو بوختانه بو نیوه چاکه
چونکه به هوی نارام گرتتانه وه توشی پاداشتی گه وره نه بن لای خوا ی مه زن، ریژتان لای خوا ی

ته فسیری ز مناکوی

مەزەن پەرەى سەند بەھۆى ھاتە خوارەھى ژمارەىە لە ئايەتەکانى قورئانى پىرۆز بۆ بەرگى کردن لەو بوختانە ئەو درۆزنانە دروستيان کردو دايانە پال عائيشە.

﴿لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاثَمِ﴾ بۆ هه مو كه سێ هه ديه له و كه سانه ی نه و بوختانه یان كردو پا داشتی كردویانه له گونا هه ئه ندازه ی زۆری و كه می بوختانه كه یان، هه ندیکیان پێكه نی بون، هه ندیکیان گفتوگۆیان له و بوختانه دا كردبو، هه ندیکیان بی دهنگ بون، هه ندیکیان به رگریان له و بوختانه نه كردبو، له كۆتاییدا نه و بوختانه سه پا به زهقی به سه رحه سانی كۆری سایی و مه سه ح و ژنێکی قورپه شیشه كان. پێغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ هه ریه كه یان هه شتا دا ری لێدان.

﴿وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ وه که سیکي ئه و تو زور بهی بلا و کردنه وهی ئه و بوختانهی هه لگرتو بۆی ههیه سزایه کی گه و ره له پاشه رۆژدا به ئاگری دۆزهخ، له جیهانی شیدا به نابرو و چونی و به درۆ که و تنه وهی پیلانه که ی. ئه و که سهیش عه بدولای کوری ئوبه ی بو که یه کێ بو له گه و ره کانی هۆزی خه زره ج، زور بهی دانیشتوانی مه دینه به تایی سه تی کوره کان و لاوه کان دا وایان کرد بدری له سه ری و بکوژی.

﴿لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ﴾
 نه‌بویه ئیوهی باوه‌ردار کاتی نه‌و بوختانه‌تان بیست پساوان و ژنانی باوه‌ردار کتوپر گومانی
 چاکه‌و داوین پاکیان بر‌دایه بو‌خویان، خو‌تانتان به‌ داوین پاک دانایه، باوه‌رداران ه‌مویان وه‌ک
 یه‌ک له‌ش وان و ه‌مویان براو خوشکی یه‌ک‌ترن و خراپه‌یان وه‌ک یه‌ک وایه‌و بیان ووتایه نه‌و
 بوختانه درو‌یه‌کی ناشکرایه شایسته‌ی باوه‌رداران نه‌، به‌تایه‌تی عائیشه‌ی دایکی باوه‌رداران و
 ژنی پیغه‌مه‌بر (علی‌ه‌س‌ال‌سلام)، روبه‌روی نه‌و تاوانبارانه بوه‌ستانایه، به‌ر‌گریان له‌خویان بکر‌دایه.

﴿لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشَّهَدَاءِ فَقُلْتُكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمْ الْكَاذِبُونَ﴾
 بُوئدو بوختان بازو خراپه بلاو كه ره وانه چوار شايدت ناپه دن شايدتي بدهن له سهر راستي نه و
 گومانه و به چاوي خويان بينويانه دوايي كاتي شايدتيان نه هيتا، دوايي نه و بوختان چيانه له
 خزمه تي خواي مهنذا دروژنن، شتي به گويره ي ياسا دهرنه كهوت درو بوختانه.

﴿ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَفْضَئْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾
 ﴿ وَهَئِهِ گورهی و به زهی خوی مەزن نەبایە بە سەر ئێوەوە لە جیهان و لە پاشەڕۆژدا
 لە جیهاندا کە مۆلەتی ئێوەی دا هەتا ئێوە پەشیمان ببەنەوە لەو بوختانە دروستان کردبوو هەتا
 تاوانبار دەربکەوێ، لە پاشەڕۆژدا کە لێتان خۆش نەبێ. بە راستی تووشی ئێوە نەبوو سزایەکی

گهواره له جیهاندا به بۆنه‌ی ئەو بوختانه‌وه ده‌ستان پی‌کردبوو دابرتانه پال‌عائیشه‌و سه‌فرانی بی‌تاوان، سزایه‌کی وا دارلێدانه‌که‌تان له‌چاو ئەودا زۆر به‌بچوکتان دانه‌نا.

له پاشا خوی مهزن هوئی شایستهی ئه و سزا گه ورهیدی جیهان و پاشه پوژ پوون نه کاته وه
نه فرموی:

﴿ إِذْ تَلَقَوْهُ بِالْجَنَّةِ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ ﴾ ئەو سزايە تووشتان ئەبوو کاتی ئیوه ئەو بوختانەتان بەزمانی خۆتان بۆ یەکتری ئەتان گیراوه بەدهمی خۆتان شتیکتان ئەووت هیچ بەلگەیه کتان بۆ ئەو شتە ئەئەبوو ئەتان ئەزانی بەیە کترتان ئەووت: ئایا ئەترانیوه عایشە بوختانی پیوه کراوه؟ وای ئی ئەهات لەهەموو کۆرۆ کۆمەلێکا باسی بکرایە.

﴿ وَتَحْسَبُوهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴾ و ه ٔوه گومان ٔه به ن ٔه چونه ناوی بوختان به
عائشه دا شتیکی ئاسانه و گوناھی ٔیدانیه و خراپه ی له دواوه نابی و ، ٔه و بوختانه له خزمه ت
خوا ی مەزندا گه و ره یه و شایسته ی سه ختترین سزایه .

﴿ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا ﴾ وه بو ئیوه یه یه کهم کات نهو کاته ی نهو بوختانه تان بیست نه تان ووت: شایسته نه ئیمه گفتوگو له باره ی نهو بوختانه وه بکهین، یه کهم کات نهو بویه گومانی خراپتان نه بر دایه.

پيوسته ئادەمىزاد زمانى خۇي بپارىزى لىبوختان كردن بۇ ھەمو كەسى بەتايىھتى بۇ عايشىدى
ژنى پىغەمەر و دايكى موسلمانان ،ئەو كەسانە باسى داوۋىن پىسى بگەن وبەلايانەو ھە چاكىي
خراپترىن ئادەمىزادن.

﴿سَيَحْنُ اللَّهُ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ﴾ بیشیان ووتایه پاك وخواوینی بو خویه. ئەو باس وبوخاته درۆیه کی زۆر گهورهیه، چ شتی لهوه گهورهتره مرووف بوختان بکا به که سیکی داواین پاكا، بهتایهتی ژنی فروستادهی خوای مهزن، باوهردار ئەو کهسهیه خراپه لهبراو خوشکی خووی بسریتهوه.

﴿يَغْطِكُمُ اللَّهُ أَنْ تُعْودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ خَوای مەزن نامۆژگاری ئێوه ئەکا کە ئێوه نە گەڕێنەوه بۆ لای ئەو بوختانه لەمەودوا هەرگیز ئە گەر ئێوه باوەڕتان هێناوه، چونکە لەو بوختاندا بێخەمەر ئازاری پێ ئەکا بەهۆی روشاندنی ریزی ناموسیەوه.

﴿وَيَسِّرُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ وه خوائ مهزن رونی نه کاته وه بۆ ئیوه چه نندین به لگه ی ئاشکرا له سهر ده ستورو یاسای خوی هه تا ئیوه ئاموزگاری وه ربگرن به ره وشتی چاکي ئهو یاسایانه و خوا به هه مو کاریکی ئیوه نه زانی به تایبه تی رو داوی نیوان عایشه و سه فوان، با داشتی ئیوه نه دا ته وه به گو یزه ی کرده وه ی خوتان، هه مو وشتی له جینگه ی شیایو خویا دا نه نی.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ به راستی که سائیکی نهوتو که بینان خوش بی که کاری ناشیرین بلاو بیتهوه لهناو که سائیکی نهوتو باوهریان هیناوه بو نهو که سانه ههیه سزایه کی گه وره و نازاردار له جیهاندا به جی به جی کردنی سنور له سدری وله پاشه روژدا به ناگری دوزخ نه گهر په شیمان نه بیتهوه و خوا نه زانی به نهی و چفدی ئیوه و ئیوه هیچ شتی له وانه نازان.

﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ وه نه گهر گه وره بی و به زه بی خوی مه زن نه بویه له گه لئان و چاکه ی خوی مه زن به سدرتانه وه نه بویه، به راستی به هوی نهو بوختانه وه سزای زورتان تووش نه بوو به راستی خوی مه زن خاوه نی به زه بی به بدنده کانی و به میهره بانه له گه لئان، دووپات کردنه وی نهو رسته یه نامازه یه بولای گه وره بی تاوانی نهو بوختانه کراوه به دایکی باوه دارانا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ
خُطُوتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَأْتِلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ
وَالسَّعَةِ أَنْ يُوتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لَعْنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾
يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

﴿٢٤﴾ يَوْمَ يُؤْفِكُ بِهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ

الْمِينُ ﴿٢٥﴾

﴿يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُواتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ ئدی که سانیکی ئهوتو باوره تان هیتاوه: ئیوه دواى رینگه و رچهی شهیتان مه که دون و هدر که سئ دواى رینگدی شهیتان بکهوئ دواى شهیتان فدرمان ئه دا به گوناھى زور خراب و به شتى یاسای خواى مهزن لای خراپه و دهروونی بهرز بیژی لی ئه کاته وه و لای ناخوشه بهوئنه ی بوختان کردن به عایشه دا.

﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ وه ئه گهر گه وره یی و بهزه یی خواى مهزن نه بوايه به سهر ئیوه ی بوختان باز که یاریده ی ئیوه ی دا بۆلای په شیمان بونه وه گوناھه کانی ئیوه ی شۆرده وه و یاسای لابه ری گوناھى بۆ دانه نایه هیچ که سئ پاک نه ئه بوه وه له گوناھ و خواى مهزن رازی نه ئه بوو له ئیوه، وه به لām خواى مهزن پاک ئه کاته وه له گوناھ هدر که سئ ئاره زووی هه بی به هوئ په شیمان بونه وه، خوا گفتوگوى ئیوه ئه بیسی ئه زانی به شاراووی دلتان و به نیازی دهرونتان.

﴿وَلَا يَأْتِلْ أَوْلُوا الْفَضْلَ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُوتُوا أَوْلَى الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه سوئند ئه خوا ئه وه که سانه ی خاوه نی ریزن له ئیوه له ناو ئایندا و دارایی فراوانی هیه که نه ییه خشی به خزمه نزیکه کانی خوئ و به هه ژاران و به کۆچ که ران له بهر بهرزی و رینگه ی ئایینی خواى مهزن شتى له وه و بهر داویه به وان له دارایی و دهست گیرۆی کردون. ئه و ئایه ته له وه هاتوه ته خوار، ئه و به کر سوئندی خوارد له وه دووا دهست گیرۆی مهسته ج نه کا چونکه به شدار بوه له بلا و کردنه وه ی ئه و بوختانه کرا به دایکی موسولماناندا عایشه ی کچی ئه بویه کر وه مهسته ح، خزمی ئه بویه کر بوو هه ژارو کۆچ که ریش بوو به شداری جهنگی به دریشی کردبو.

﴿وَلْيَغْفِرْ أَوْ لِيَصْنَعْ أَوْ لَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه بائه وان له خراپه ی ئه وان بورن و چاو بیوشن له و کاره خراپه ی ئه وان و تۆله یان لی نه سیئنه وه به وه ی دهست گیرۆیان نه کهن، ئایا ئیوه پیتان ناخوشه که خواى مهزن له ئیوه خوش ببی به رانه بر لی بوردن و چاو بۆشی کردنی ئیوه له وان و خواى مهزن لی خوش بونی زۆره له تاوانی بنده کانی میهره بانه

تهفسیری زمانکوی

بۆ په شیمان بوه کان. نهو نایه ته موژده یه کی زور گه وره یه بۆ لی بوردن. که واته ئیوه ش
فهرمان به رداری خوا بن له لی بوردندا، نه بویه کر که پیغه مبر نهو نایه ته ی خوینده وه بریتی دا بۆ
سوینده که ی ده ست گیرایی کردنی مهسته جی گیرایه وه بۆ جارانی پيشو. که واته نه گهر که سئ
سویندی خوارد شتی نه کا، دوا یی نه گهر چاکبو بیکا.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ ﴾ به راستی که سانیکی نهو تو خراپه و
داوین پیسی فره نه دهن بۆ لای ژنانی داوین پاک ناگیان لهو خراپه یه نیه و شتی وا به دلیانا
نه هاتوه، باوه ردان به خواو به فروستاده ی خوی مه زن، نه یانه وی نهو ژنه پاک و بی ناگاو
باوه ردان نه ناموسیان بروشی وتانه له پیغه مهر نه دهن.

﴿ لَعَنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ نهو که سه بوختان که رانه نه فره تیان
لی کراوه و دوور خراونه ته وه له میهره بانی خوی مه زن له جیهاندا سزایان نه در ی به دار لیدانیان
وله روژی دوا ییدا به ناگری دۆزه خ، بۆیان هیه سزایه کی گهروه تر له وه ی
جیهان، نهو که سانه ییش بریتن له عه بدولای کوری ئوبه یی وتاقمه که ی. سزای گه وره یان بۆ هیه:
﴿ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ له روژیکا زمان
وده ست و پیکانیان شایه تی نه دهن له سه ریان به شتی نه یکه ن له تاو و له بوختان، خوی مه زن
هه موو نه دنامانی مروث نه هینته گفتو گو کردن، هه موو نه دنامی شایه تی نه دا به شتی کرد و به تی،
جگه له نه دنامه کانی شایه تی تر پیوست ناکا به پیچه وانه ی جیهان.

﴿ يَوْمَئِذٍ يُوفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴾ نهو روژه خوی مه زن
پاداشتی راستی و داد په روه ری هه مو که سئ نه داته وه به گویره ی شایسته ی خوی و به راستی نه زان
هه ر خوی مه زن داد په روه ره ده ست لاتی ناشکرایه، نه بی بزانی ناوه روکی نهو نایه تانه هه مو
که سئ نه گریته وه بوختان بکه ن.

الْخَيْثَاتُ لِلْخَيْثِثِينَ وَالْخَيْثِثُونَ لِلْخَيْثِثَاتِ
وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَٰئِكَ مُبَرَّءُونَ
مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤٦﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ
ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا

بۆزائىن: عەبدوللاى كورى عەباس چو بۆلاى عائىشە سەرخۆشى لى بكا بەبۆنەى نەخۆشەو، عائىشە زۆر ئەترسا لەخوای مەزن، عەبدولافەرموى: تۆ مەترسە، ناچیتە خزمەت خوای مەزن مەگەر بەلى چ بوردنى خوای مەزنەو بەروى گەش و بەخواردەمەنى بى رەنجەو، ئەو ئايەتەى بەسەردا خویندەو، عائىشە لەخۆشیدا بى ھۆش كەوت.

عائىشە ئەفەرموى: خوای مەزن (۹) شتى بەخشىو بەمەن بەھیچ ژنى تری نەداو: (۱) جبرەئیل لەوینەى مندا ھاتو تە خوارەو و کاتى فەرمانى داوە من بخوازى. (۲) پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ منى بەكچى خواستو، جگەى من كچى تری نەھیناو. (۳) پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ كۆچى دواىى کردو سەرى پىروزی لەكۆشى مندا بو. (۴) لەھۆدەى مندا نىژراو لەگۆردا. (۵) جبرەئیل بەسروشەو ھات بۆ خزمەت پىغەمەرە کاتى پىغەمەر و من لەژێر يەك سەرخەردا بووین. (۶) من كچى يەكەمین جىگەنشین و دۆستى پىغەمەرم. (۷) پاکی و داوین پاکی من لەناسمانەو ھاتو تە خوار. (۸) من بەپاك و رەوشت بەرزو دروست كراوى خوای مەزەم، چونكە لەخزمەت پیاوئىكا بووم رەوشت بەرز بوو لاى خوای مەزن. (۹) لەلاى خوای مەزنەو بەلێن دراو خواردەمەنى خۆش و بى رەنجم بى دراو لەبەھەشتا.

ژنى لەپاریدەرانى پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ چو خزمەت پىغەمەر، ووتى: ئەى نىراوى خوای مەزن: من لە خانوى خۆما وانەبى بەجۆرىكم پىم ناخۆشە ھىچ كەسى بىت بۆلام: نەباوكم ونەكورم، دواىى وانەبى باوكم دىت بۆلام و ھەروەھا پیاوئى تر لەخىزانى من و من بەوجۆرەم كەباسم كرد، دواىى من چ شتى بكەم؟ دواىى خوای مەزن ئايەتى (۲۷- ۲۸) ناردە خوارەو. دواىى ئەبو بەكر فەرموى: ئەى نىراوى خوای مەزن: تۆ ئەزانى خانەكان و جىگە گشتى يەكانى رېگەى شام كەسیان تىدا نى، خوای مەزن ئايەتى (۲۹) ى ئەو سورەتەى ناردە خوارەو. بۆ روون کردنەو ئەو باسانە خوای مەزن ئەفەرموى:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ﴾ ئەى كەسانىكى ئەوتۆ باوەرەتان ھىناو: ئیو مەچنە ناو ھىچ خانوئ جگەى خانوى خۆتان كە ئامادە كراو بۆ دانىشتنى خۆتان، خانوى خۆتان بى جگەى خۆتان.

﴿حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا﴾ ھەتا ئیو داواى چوونە ژورەو ئەكەن لەدانىشتوى ئەو خانو بەگوێرەى دام و دەزگای ئەو شوینە: ھەك لىدانى دەرگاكدەى بەسوكى و جەرەس لىدان و شتى تر، سلاو لەدانىشتوانى ناوى خانو كە ئەكەن، ئەگەر سى جار داواى چوونە ژورەو ھەتان كردو ھەلامان نەدرايەو، ئیو بەبى دل ئازارى بگەرپتەو، ئەگەر بىژرا: تۆ چ كەسىكى، مەلئى منم، ناوى خۆت و نازناوى خۆت بلى.

﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ ئەو دەستور وەرگرتنە بەو جۆرەى باسکراچاکترە بۆ ئێوە لەداوا نەکردنتان. دواى دەستورتان بێ درا چاک و چۆنى لەگەڵ دانىشتوانا بکەن، ئەوەى بێژرا بە ئێوە بۆ ئەوێه ئێوە نامۆزگارى وەرگرن و کار بەو فرمانەى ئێمە بکەن. پێچەوانەى رەهوشى کۆمەلایەتیه چونه ژورەوہ بۆناو خانوى جگهى خۆتان بەبى دەستور، دواى دەستوردان واچاکە سلاو لەدانىشتوان و پێویست نیه، ئیتر دانىشتوان خزمەتان بن یا بێگانە، خانوہ کە هى خۆتانى یا بەکرێیان گرتى. عەتای کورپى یەسار پرسىارى لەپێغەمەر کرد: ئایا من داواى چوونە ژورەوہ لەدایکم بکەم؟ پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمووی: بەلى. ووتى: من ئەمەوى خزمەتى بکەم. پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمووی: پێت چاکە بەرووتى بىینی؟ ووتى: نه. پێغەمەر فەرمووی: کەواتە داواى دەستور بکە.

﴿فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ﴾ دواى ئەگەر کەستان لەناو ئەو خانوہدا دەست نەکەوت ئێوە سەرى لى بدەن، دواى ئێوە مەچنە ناوى خانوہ کە هەتا ئێوە دەستورى چونه ژورەوہ وەرئەگرن، بونى وێندى منال نایبته هۆى چونه ژورەوہ، ئیتر یا برۆن یا چاوەرپوان بکەن هەتا کەسى پەیدا نەبى. ئەگەر شتىكى کوتوپرى پەیدا بوو: وهك کورژانەوہى ئاگر بۆ فریاکەوتنى کەسى لەئێو خانوہ کەدايه، یا پێویست بوو قەدەغەى تاوانى بکرى، یا لەوہوبەر خاوەنى خانوہ کە دەستورى دابى، لەو کاتانەدا ئەتوانن بچنە ژورەوہ و باکەسى تێدا نەبى.

﴿وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ اِزْجِعُوا فَارْجِعُوا﴾ وه ئەگەر بەئێوە بێژرا: ئێوە بگەرێنەوہ و مەیدنە ژورەوہ، دواى ئێوە بگەرێنەوہ و پێتان ناخۆش نەبى، لەوانەى ئەو کاتە شیاوى سەردان نەبى یا خەریكى کارىكى تايهتى خۆيان بن پێویستە ئێوە لەسەرى نەرۆن لەدەرگادا نەهستن.

﴿هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ ئەو گەراندەوێه چاکترە بۆ ئێوە و بەرێزترە بۆتان، خواى مەزن ئەزانى بەشتى ئێوە بیکەنو پاداشتان ئەداتەوہ، رق و کینهتان بۆ پەیدا نەبى بۆ خاوەن خانوہ کان کەدەستورى نەدا بچنە ژورەوہ و بیانوى بۆ هێنانەوہ.

بۆ زانین: سەردان و پرسىار و ئامەشۆ کردنى یەکترى ئەبێشە هۆى خۆشەویستى لەئێو ئادەمیزادا. بەتايهتى رۆژانى جەژن و چون بۆ کاروان و لەکاروان هاتنەوہ، لەکاتى نەخۆشى و پرسەداو پێویستە بۆ ئەو چونه ئەو کارانە کاتى شیاویان بۆ دابنرى، لەکاتى خواردن و خەوتنا نەبى. پێویستە کە چوونە ژورەوہ چاو داخەن و تەماشای کەل و پەل ناو خانوہ کەیان نەکەن بەتايهتى خێزانەکانیان، ئەگەر خاوەن خانوہ کان کاتى تايهتى بۆ ديارى کردن لەو کاتەدا برۆن.

زۆر دامەنیشن بەتایبەتی لای نەخۆش، ئەگەر خاوەن خانووەکە کاریکی وای لی دەرکەوت هێما بۆ هەلسان، وەک تەماشاکردنی کاتژمێر پێویستە هەلسن، کەچونە ژوورەوێلە جیگەیه دانیشن شایستەیی وێنەیی ئێوە بێ.

وەک لەمەوێر باسکرا: ئەبو بەکر ووتی: ئەو پێغەمەری خوا: تۆ ئەزانێ چەند خان و جیگەیه هەن لەرێگەیی شامدا چۆلن و کەسیان تێدا نیە، ئێمە چ شتی بکەین؟ خۆی مەزن ئەم ئایەتانی هەن ناردە خوارووە. فەرمووی:

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ﴾ هێچ گوناهێ لەسەر ئێوە نیە کە ئێوە بچنە ناو ئەو خانوانە نامادەکراون بۆ دانیشن و پێشوودان، وەک مێوان خانەو چاخانەکان و دوکان و چێشتخانە، ئەوانە بۆتان هەیه بچنە ژوورەو بۆناویان بۆ هەلگرێ کەلوپەلتان و بۆ خەوتن و خواردن و خواردنەو. چونکە هەموو کەسێ دەرگای خانوی خۆی بکاتەو بۆ چوونە ژوورەوێ هەموو کەسێ پێویست نیە هەموو کاتێ دەستور وەرگیری بەمەرجی لەو جیگەنەدا شتی نەیتێ خاوەن خانووەکانیان تێدا نەبێ، لەو جیگەنەدا کەل و پەلی ئێوە لەناویانا دانرا بێ. بێگومان ئەتوانن بەبێ دەستور بچن بۆلای کەل و پەلی خۆتان.

﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ﴾ وە خۆی مەزن ئەزانێ بەشتی ئێوە ناشکرای ئەکەن لەداواکردنی دەستور بۆ چوونە ژوورەو بەشتی ئێوە پەنھانی ئەدەن لەدەرروونی خۆتان و بەشتی نیازی ئەکەن. ئەو رێستانە هەرەشەیی زۆر سەختە بۆ ئەو کەسانە ئەچنە ناو خانوی جگەیی خۆیان بەبێ دەستور، ئێر بۆ هەرشتی بێ چاکبێ یا خراپ یا بۆ ئەوێ نەیتێ خاوەن خانووەکە ببا بۆلای کاربەدەستانی سەمکار.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ
ذَٰلِكَ أَرْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٢٠﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ
يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ
زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ
وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ

ءَابَاءُ بُعُولَتِهِمْ ؕ أَوْ أَبْنَاءُ بُعُولَتِهِمْ
أَوْ إِخْوَانُهُمْ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِمْ أَوْ نِسَائِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ أَوْ التَّبَعِينَ غَيْرَ أُولِي الْأَرْبَةِ مِنَ
الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ
وَلَا يَضُرُّنَّ بَارِئًا لَهُنَّ لِيَعْلَمَ مَا يَخْفِيَنَّ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتَوْبُوا
إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا ؕ إِلَيْهِ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ

۳- ﴿أَوْ آبَاءُ بُعُولَتِهِنَّ﴾ یا بۆ باوک و باپیری میرده کانیان دایکی بن یا باوکی ههتا بهره و ژورتیش .

۴- ﴿أَوْ أَبْنَائِهِنَّ﴾ یا بۆ کورو کورهزاو کچهزا وهک کوری کور و کوری کچ ههتا بهره و خوار برۆن .

۵- ﴿أَوْ أَبْنَاءُ أَزْوَاجِهِنَّ﴾ یا بۆ کوری میرده کانیان ههتا بهره و خوار ئه برۆن وهک کوری کورو کوری کچیان .

۶- ﴿أَوْ إِخْوَانِهِنَّ﴾ یا بۆ براکانیان ئیت باوک و دایکی بن یا باوکی یا دایکی بن .

۷- ﴿أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ﴾ یا بۆ کوری براکانیان، چونکه ئه و ژنه ئه بن به پوری کوری براکانیان .

۸- ﴿أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ﴾ یا بۆ کوری خوشکه کانیان، چونکه ئه و ژنه ئه بی به پورو خوشکی دایکیان .

۹- ﴿أَوْ نِسَائِهِنَّ﴾ یا بۆ ژنانی موسلمان و هاوئایینی خۆیان . به لām ژنانی بی باوه ژنانی موسلمان نابێ له بهردهم ئه واندای خۆیان روت بکه نهوه، ئه بی وهک پیاوی بیگانه تهماشایان بکهن، چونکه له وانهیه لای پیاوی بیگانه باسی شوخیان بکری و تووشی خراپه دیان بکهن . کاره کهری ژنان با باوه ردار نه بن بۆیان هدییه خۆیان بۆ ده ربخه ن .

۱۰- ﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ﴾ یا بۆ ئه و که سانه ئه و ژنانه خواوه نیان له بهنده کان و کاره که ره کانیان با بی باوه ریش بن . به لām بهنده ی پیاو بۆی نه تهماشای ژنه گه وهی خۆی بکا له جگهی رومه تی و ده ستی .

۱۱- ﴿أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ﴾ یا بۆ که سانیکی ئه و تو پدیوه ندی داری ئاده میزاد و داوایان ئه که ن بۆ ئه وهی خواره مه دیان به نه ی و پیوستیان به ژن و می ردی نه بی، یاله بهر گیلای و که م ئه فلایان یا له بهر ئه وهی پیرویه که که و ته ن به ته مای رابواردنی ژنان نین . پیاوی خه ستر او شهرمگه یان زانیان بیرو بۆ چونیان جیاوازه له به ره ی ده رخه ستی بۆ ژنان .

۱۲- ﴿أَوْ الطِّفْلَ الَّذِينَ لَمْ يُطْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ﴾ یا بۆ ئه و منالانده ی ئه و تو ناگاداریان به سه ر شهرمگه ی ژناندا نه ، شهرمگه ی ژنانی جوئ نا که نه وه له نه دمه کانی تری ژنان، چونکه منال و نه فامن .

بۆ زانین: مام و خال وهک ئه و پیاو نه ن دروسته ژنان خۆیان بۆ ده رخه ن، هه رچه نه ده خوای مه زن ناوی نه بهر دوون .

﴿ وَلَا يَضُرُّنَّ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يَخْفَيْنَ مِنْ زِينَتِهِنَّ ﴾ وپوښته ژنان له کاتي روښتندا پښکانيان نه دهن بهزه ويدا له بهر نه وهی بزاري بهشتي ژنان دايانپوښيون، به وينه دهنگي لوله مليان که نه دري به سهر که ميره پشتيان و خره خرو تهغه تهقی پاموره قاجيان، چونکه نهو جوړه شتانه دژي نهو شهرمدن ژنان به وانه وه جوانن، پياوان ناگادر نه کهن و ناره زووی خراپان نه جولین، وهك ژناني نه م سدرده مدي نیمه ژنان پتلاوی پاژنه ناسين و رهق نه کهنه پيان، وهك نه سپي نالکراو له دووره وه تهقی نه بیسری.

﴿ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ و نه پوښمان بڼه وه بولای خوا هموتان بهژن و پياوه وه بولای خواي مهزن نهی باوه داران، بوته وهی نهو رزگار تان بیی له گوناوه بهختیاری هردو جبهان بیی به بهشتان وخواي مهزن لیان رازی بیی، گوناوهی تماشاکردنی ژناني ینگانه و نهو خراپانهی کردوتانه بشورینه وه .

وَأَنكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾
وَلَيْسَتَّعْفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ
وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِن عِلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا ۚ وَأَتَوْهُمْ مِنْ مَّالِ اللَّهِ الَّذِي ءَاتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتِلَاكُم عَلَى الْبِغَاءِ ۚ إِن آرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّبَتْنِغُوا عَرْضَ الْحَيَوةِ
الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِهْنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إكْرِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ ءَايَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا
مِّن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

﴿وَأَنجُوا أَيَّامِي مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ﴾ وه ئیوهی کار به دهست له باوک وله جگهی باوک ژن بهیئن بو کورۍ کانتان و بیشدهن به شوو کچه کانتان: کور بن یا کچ بن، یا بیوه پیاو و بیوه ژن بن، وه ئیوهی گه وری به بنده کان و کاره کهره کان ژن بهیئن بو بنده کانتان بدهن به شوو کاره کهره کانتان هه رکاتی شیای ژن هینان و شوو کردن بون و ئه یان توانی مافی ژن و میردی جی به جی بکهن، ئیوهی سدر به ست له پیاوان و له ژنان ته ماشای هه ژاری که سی مه کهن لهو پیاوانه خواز بییتان لی نه کهن.

﴿إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يَغْنِهِمُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ نه گهر نهو پیاوانه هه‌ژار بن خوی مه‌زن
به‌گه‌وره‌یی خوی سامان‌داریان نه‌کاو دارایی دیت و نه‌روا وله‌ناونه‌چئ، هه‌ژار نه‌و‌که‌سه‌نانه
هه‌ژاری ره‌وشتی چاک بن، خوی مه‌زن چاکه‌ی فراوانه‌و کو‌تایی بی‌نایه، نه‌زانی
به‌کار و کرده‌وی بنده‌کانی خوی: نه‌و فه‌رمان‌دانانه‌ی خوی مه‌زن بو ژنه‌پیان و ژن خواستن بو
بی‌زیست نه‌. به‌لکو چاک وایه ئیوه نه‌و کارانه‌ بکه‌ن، نه‌وه‌ک ئیوه تووشی داوین پیسی بن.

﴿وَلَسْتَغْفِرَ الَّذِينَ لَا يَخْذُونَ يَكَاحًا حَتَّىٰ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ وەبا كەسانىكى ئەوتۆ دەستيان ناكەوئى ويارىدەيان نادى بۆ ژن ھىنان لەمارەيى وبەختو كردنى ژن وپتويستى تر كۆششى تەواوى خۆى بەكاربھيتى بۆ پاراستنى خۆى لەداوئىن پىسى بەرۆژوگرتن وجگەى رۆژوگرتن ھەتا خۆى مەزن سامانيان ئەداتى و ئاواتەكەيان بەجى ئەھيتى بەگەورەيى خۆى مەزن، ئەوكاتە ئەتوانى ژن بھيتى.

پرسیار: خوای مه‌زن له‌ئایه‌تی پېشوودا ئه‌فهرموی: ئه‌گه‌ر هه‌زار بن خوای مه‌زن سامانان ئه‌دات، وائه‌گه‌یه‌نی له‌بهر هه‌زاری ناب، وازله ژنه‌یان به‌ین، له‌م ئایه‌ده‌دا ئه‌فهرموی: ئه‌گه‌ر دارایتان نه‌بوو ژن مه‌ه‌ین و خوتان له‌ داوین پیسی دوور خه‌نه‌وه، ئه‌و دوو فهرموده‌ی خوای مه‌زن چۆن دژی یه‌کتری نین؟

وه لآم: دژایه تی له نیتوان نهو دوو نایه ته دا نیه، چونکه نایه تی پیښوو بهرانبهر کار به ده ستانه که نابې هدر له بهر هه ژاری ژن نه خوازن بۆ کور په کانیان و کچه کانیان نه ده ن به شوو، ئهم نایه ته بۆ نهو که سانه یه ژنیان ناده نې له بهر هه ژاری، خوای مه زن به وان نه فهر موی: چاوه پروان بکه ن هه تا خوای مه زن سامانتان یچ نه به خشی.

﴿وَالَّذِينَ يَتَّبِعُوا الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ و ه كه سانكي نهوتو له بنده كان وله كاره كه ره كان داواي خو كرينه ويان كرد له گه وره كانيان به شستى له مهودوا پيدا نه كه به شيويه كي رهوا به جوړي نهو به نندو كاره كه رانه پيشه سازن نهوتوان كار به كن.

وَيَذْكُرُ فِيهَا أَسْمَهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾

رِجَالٌ لَا تُلْهِيمُهُمْ تِجَارَةً وَلَا بَيْعًا عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ

الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

لِيَجْزِيَ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَرْزُقُ

مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

﴿الله نوره السماوات والأرض﴾ خوی مهزن خاوهنی رووناکی ئاسمانه کان وزهویه، بهوروناکیه ئاسمانه کان وزهوی رووناک نه کاتهوه و هه بهر رووناکیه ریگهی راست نیشان نه دابه هه که سی ئاره زووی هه بی لهم کهردونه دا، بهرپوه نه با کاروباری بونه وهران به نه وپه ری زانسته وه به به لگه یه کی رونه وه، له بهر نه وپه ری زوری نه و رووناکیه هه مو بونه وهرانی پی روون نه بیته وه، کاروباری بونه وهران به ریکی نه راو بهرپوه. دوابی نه قلی ئاده میزاد تروسکه یه که له و رووناکیه، زانست وزانیاری ئامانجیکی بهوکی نه و رووناکیه، نه و رووناکیه بریتیه له که وهره یی وتواناو زانستی خوی مهزن، له دروست کردنی بونه وهراندا نه و که وهره یی ده رنه که وئ، دوابی هه مو شتی له ئاسمانه کان وزه ویدا به لگه ی ئاشکراو روون له سه ر بوونی خوی مهزن و که وهره یی خوا.

هه رچه نده نه قلی ئاده میزاد له توانایا نیه بوئی خواو کاره کانی وه ک شیوه یه له شیوه کانی بونه وهراندا دانی. به لام نه کهر خوی مهزن بیه وئ کاریکی به و جوژه به فهرموئ، به جوژی نه به فهرموئ نریکی نه قلی ئاده میزاد بیزانی وئی تیگا، بویه خوی مهزن نه فهرموئ:

﴿مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ﴾ وینه ی نه و رووناکیه خوی مهزن دروستی کرده به وینه ی رووناکیه که نه وپه ری زانیاری وتوانای نه قلی ئاده میزاد پی ناگا، وینه ی نه و رووناکیه به وینه ی رووناکی چرایه که دانرا بی له ناو تاقیکی دیواریکا نه و تاقه پینچ لای گیرایی وروناکی چرا که هه مووی له ناویا کۆ بویتته وه باو هه وای لئی نه دا.

ته فسیری زمانکویی

﴿فِي بُيُوتِ الَّذِينَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ﴾ له‌بهر پهرستی خواو له‌بهر ره‌زایه‌تی خوای مه‌زن چه‌ند پیاوی نویژ نه‌کەن له‌چه‌ند مزگه‌وت و چه‌ند خانویه‌کا، خوای مه‌زن ده‌ستوری داوه‌ریژی ئه‌و مزگه‌وتانه‌بگیری و پاک بکریته‌وه له‌چلک و پیسی و له‌گفتوگۆی بیسودو له‌هه‌مو شتی نازاری ئه‌و که‌سانه‌ئەدا به‌نویژکردن ئاوه‌دانیان نه‌کەنه‌وه. که‌واته‌ و‌اچاکه‌ هه‌رکه‌سی سیرو پیازو توری خوارد نه‌چیتە ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌، هه‌تا نویژکه‌ران و دانیه‌شتوانی ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌ به‌بۆنی پیسیان توشی نازار نه‌بن.

﴿وَيَذْكُرُ فِيهَا اسْمَهُ﴾ وه‌ خوای مه‌زن ده‌ستوری داوه‌ به‌باوه‌رداران و به‌نویژکه‌ران که‌له‌ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌دا یادی خوای مه‌زن بکری به‌خویندنی قورئان و گفتوگۆکردن له‌فه‌رموده‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﴿﴾، نویژکردن له‌وانا.

﴿يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ نویژنه‌کەن له‌بهر ره‌زایه‌ت و فه‌رمانی خوای مه‌زن چه‌ند پیاوی له‌ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌دا له‌سه‌ره‌تای به‌یاییدا نویژی به‌یانی نه‌کەن و له‌دواي نیوه‌رویش نویژی نیوه‌روو عه‌سرو مه‌غریب و عیسا نه‌کەن، بازرگانی و مامه‌له‌و کرین و فروشتن ئه‌و پیاوانه‌ خه‌ریک ناکا له‌یادی خوای مه‌زن و له‌پهرستی ئه‌و.

﴿وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يُخَافُونَ يَوْمًا تَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ﴾ و‌بازرگانی و مامه‌له‌ ئه‌و پیاوانه‌ خه‌ریک و بی‌ئاگا ناکا له‌به‌ریاکردنی نویژه‌کان و له‌به‌خشینی زه‌کاته‌کانیان به‌هه‌زاران، به‌گۆیه‌ی ده‌ستوری خوای مه‌زن به‌جیان ئه‌هین به‌گورجی و ته‌مه‌لی و سستی تیایانا ناکەن، به‌دل‌خو‌شی و به‌ی دوروی نویژو زه‌کاته‌کانیان به‌ریا نه‌کەن، ئه‌و پیاوانه‌ ئه‌ترسن له‌سام و له‌گرانی وه‌ستان له‌و رۆژه‌دا، له‌و رۆژه‌دا دل‌یان ده‌ست نه‌کا به‌جم و جو‌ل و ته‌په‌ ته‌پ و چاوه‌کانیان له‌ترسانا هیچ شتی نابینن، هه‌رچه‌نده‌ ئه‌وپه‌ری خۆپاریزبوون له‌بی فه‌رمانی خوای مه‌زن و ئه‌وپه‌ری خوا په‌رست بوون.

﴿لِيُخْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّنْ فَضْلِهِ﴾ ئه‌و پیاوانه‌ ئه‌و کاره‌ چاکانه‌ نه‌کەن و له‌خوا ئه‌ترسن له‌به‌رئه‌وه‌ی خوای مه‌زن پاداشتیان بداته‌وه به‌ شیرینه‌ترین پاداشت له‌سه‌ر شتی کردویانه‌و که‌م ناکریته‌وه به‌لکو بو‌ئهو‌انی زۆرت‌ر نه‌کا خوای مه‌زن پاداشته‌کانی ئه‌وان به‌گه‌وره‌یی خۆی، به‌جو‌ری به‌دلی هیچ که‌سیکا نایه‌ ئه‌وه‌نده‌ پاداشته‌کانیان زۆره‌.

﴿وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ وه‌خوای مه‌زن به‌تواناو ویستی خۆی پاداشت و رۆزی ئه‌دا به‌که‌سی نازه‌زوی هه‌بی له‌به‌نده‌کانی خۆی به‌ی ژماره‌، به‌جو‌ری بونه‌وه‌ران ناتوانن بیان ژمیرن له‌بهر زۆری ئه‌و پاداشته‌، به‌بی پرسیار له‌هه‌ردو جیهاندا رانه‌بو‌رن.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ

بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا

وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فُوفَتْهُ حِسَابُهُ ۖ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾

أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ ۖ مَوْجٌ مِّنْ

فَوْقِهِ ۖ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَكْدُهُ لَمْ

يَكْدِرْهَا ۖ وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ

اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَفَّتْ كُلُّ قَدِّ

عَلِمَ صَلَاتُهُ وَتَسْبِيحُهُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بَقِيعَةٍ ﴾ وه کسانیکی ئوتو باوه ریان نه هیتاوه کرده وه کانیاں وینهی تیشکی خور وایه بلاو نه بیته وه له ده شتیکی پان و فراواندا له کاتی گهرمای نیوه رۆدا نه بیترئ.

﴿ يُحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا ﴾ ئاده میزادی تینو گومان ئه با ئاوه هه تا کاتی ئه و مرۆفه نه گاته لای ئه و شته ئه و کسه ئه و شتهی ده ست ناکه وین به هیج جوړئ مه گهر تیشکی خوره و تینوی ئه و ناشکینئ بگره زورتری ئه کا، ئه و فهرموده ی خوا به تاییه تی ئه و که سانه ناگریته وه که بی باوه رن، زور که س هه ن له ناو موسولماناندا خویان به پیاوچاک ئه ده نه به رچاو دانیشتوان که چی له ناوه رۆکدا به و شیوه یه نین. به راستی بی باوه ران هه رچه نده به گومانی خویان وانه زانن کرده وه کانیاں سودیاں بی نه گه یه نی. به لاه له ناوه رۆکا نه بیته هوی نازاردانیاں.

ته فسیری زما کوی

ئەو ئایەتەکانە لەوێ هاتووە خوارەووە بێ باوەڕان ئایان ئەدا بەحاجیەکان و خزمەتی خانەیی
خوایان ئەکردو نایان ئەدا بە میوان و سەریان ئەدا لەخزمان و دەست گیرۆیان ئەکردن. بەلام
لەگەڵ بێ باوەڕیدا لای خوای مەزن بێ سوو.

﴿وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ قِوَاةَ حِسَابِهِ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ وەکاتی ئەو کەسە مردو لەڕۆژی
دوایدا چوێ خزمەت خوای مەزن پاداشتی کردووە چاکەکانی دەست ناکەوێ، دوایی خوای
مەزن پاداشتی کارەکەیی خۆی ئەداتی بەتەواوی، پرسیاری ئەو بێ باوەڕی و بێ فەرمانی خوای
لێ ئەکا، بۆی دەرنەکەوێ ئەو کارە چاکانەیی لەبەر ڕەزایدەتی خوا نەکردو.

خوای مەزن پاداشت دانەوێ زۆر بەگورجی ئەروا و هیچ پرسیاری خوای مەزن خەریک
ناکا بۆ پرسیاری تر. یانی بێ باوەڕان بروایان وایە کاتی لەجیهاندان بروایان وایە ئەو کارە
چاکانەیان ڕزگاریان ئەکا. بەلام کاتی لەخزمەت خوای مەزندا ئەوەست بۆ پرسیار و لام هیچ
شتێکیان دەست ناکەوێ لەو شتە گومانیان بۆ ئەبرد. بەلکو گوناھو تاوان و پرسیار و سزایان
دەست ئەکەوێ، دوایی بێ ئومێد ئەبن، بەوێنەیی ئەوێ بێ ئومێد بون کەوایان ئەزانی تیشکی
خۆڕ ئاو.

﴿أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ﴾ یا کردووەی ئەو
بێ باوەڕانە لەبەر ئەوە پوچ و بۆشە لەڕوناکی راستی بەوێنەیی چەند تاریکیە کە نیشتمووە
سەریە کۆری لەدەریایەکی زۆر قوڵدا ئەو دەریایە دانەبۆشی شەپۆلی ئاو لەسەرەوێ ئەو شەپۆلی
تر هەبێ لەسەر ئەو شەپۆلەیشەو هەورێ هەبێ بەری ڕوناکی خۆریان گرتو، دوایی پەیدا ئەبن
لەوانەو چەند تاریکیە کۆبونەتەو لەسەریە: تاریکی دەریا، تاریکی شەپۆلی یەکەم. تاریکی
شەپۆلی تر. تاریکی هەور.

﴿ظُلُمَاتٍ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَاهَا﴾ چەند تاریکیە کە هەندێکیان
لەزور هەندێکی تریانەو بەجۆرێ ئەگەر کەسێ گیرۆدەیی ئەو تاریکیانە بێت هەرکاتی ئەو
کەسە دەستی خۆی دەربەتێت نزیك نیه دەستی خۆی ببینێ یا هەر نای ببینێ مەگەر زۆر خۆی بۆ
ماندو بکا. ناوێ ڕۆکی ئەو ئایەتە بەهێزترین وێنەیی بۆ ئەو کەسانە لەدەریای خراپەیی خۆیان
خنکاون: درۆکردن، دوورویی، دلپێسی، لەخۆبایی بون، خۆ بەگەورە دانان، چاوچنۆکی،
بەتەمای درێژی تەمەن، هەروەها بروای. کەسێ بەوجۆرە بێ راستی نازانی و بێ لێراستی
ناکاتو.

﴿وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ﴾ وەهەرکەسێ خوای مەزن شارەزایی و ڕوناکی
بۆ دانەنای لەجیهاندا بۆ دۆزینەوێ ئایینی پێڕۆزی ئیسلام، دوایی بۆ ئەو کەسانە نابێ هیچ
ڕوناکیە لەپاشەڕۆژدا.

﴿ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَسْخَرُ لَهٗ مَنۡ فِى السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ ﴾ نایا تو و هه‌موو ئاده‌میزاد نه‌تان زانیوه بدرستی که‌سی له ناسمانه‌کان و زه‌ویدان له‌فریشته و ئاده‌میزادو جنوکه خوای مه‌زن پاک نه‌که‌نوه له‌شتی شایسته‌ی خوای مه‌زن و کرداره‌کانی خوای مه‌زن نه‌بن، هه‌موو شیوه‌یه‌کی گه‌وره‌یی بۆ دانه‌نین یا به‌زمانی خۆیان یا به‌به‌لگه‌ی روون و ناشکرا.

﴿وَالطَّيْرُ صَافَاتٍ﴾ و به لگدیه له سهر ته واری توانای خوای مه زن نه و بالدارانه له کاتی فرپینانا بالی خوین رانه کیشن به وری تواناو زانستی خوای مه زنه وه هتا نه که ویتنه خواره وه بوسهر زه وی، دواپی خوای مه زن ئیسکی بالنده ی به بوشی دروست کردوه هتا سوکی، کلکیشی بو دروست کردون به جورئ به ناره زووی خوین روبکه ن بو هه رلایه ناره زوویان هه بی به ویتنه ی سوکانی ماشین و فروکه و که شتی.

﴿ قَدْ عَلِمَ كُلُّ صَلاَّئِهِ وَنَسِيحَتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴾ بهراستی هه‌موو یه‌کی له‌و بونه‌وه‌رانه ئه‌زانێ به‌شتی په‌یدا نه‌بێ، له‌وانه‌وه له‌پارانه‌وه‌و پاکی ده‌رپرین بو‌ خوا‌ی مه‌زن، به‌جۆری ئی‌مه‌ نایزاین وه‌ر خوا‌ی مه‌زن ئه‌یزانی و بونه‌وه‌ران ئه‌زانن چۆن خۆیان پ‌ارێژن له‌کار‌دساتی ناهه‌موارو، خوا ئه‌زانێ به‌شتی له‌مه‌ودوا بونه‌وه‌ران نه‌یکه‌ن.

﴿ وَ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴾ وهههه بهؤ خواى مهزنه پاشايهتې
وخاوهنيهتې ئاسمانه كان وزهوى وههه خواى مهزن ههلان نهسورپيتنې و، ههه بؤلای خواى مهزنه
گهرانهوى ههموو بونه وهران له رۆژى دواييدا.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي
 سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
 خِلَالِهِ وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِزَابًا فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ
 وَيَصْرِفُهُ عَنِ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سُنَّابُ رِقَّةٍ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَرِ ﴿٤٣﴾
 يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لَأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

﴿ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزِجِيْ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ﴾ ثابا تو نه ترانيوه كه بهراستی خواى مهزن نه خورپته هه ور به ندرمى و له سه رخو به هوى باوه نه روا بولاي هه رجيگيه خواى مه زن بيه وى به پارچه پارچه، له پاشا كويان نه كاته وه نه يان نوسيتى به به كه وه نه يانكا به به كه پارچه.

﴿ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ ﴾ له پاشا خواى مه زن نه وه هه وه نه كا به كه وليكى چروپ هه نديكيان له سه ر هه ندى تريانه وه، نه يانباو نه يان به ستى به به كه وه، دوايى تو نه ينى دپته خواره وه له ناو نه وه وه نى ناسمانه باران له بو شايه گانيانه وه.

﴿ وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبِلٍّ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ ﴾ وه خوای مهزن ئه ئیرێته خواره وه له هه هوری ئاسمانه وه له چهند پارچه کی گه هری ئه وتوی به وتی کی و ان له گه وه پیدا له ناو ئاسماندا ئای ئه یه ستی وه ق ئه بی و ناو ئه بری به ته رزه هه ندیکیان گه وه ن هه ندیکیان به چو و کن.

بۆزانین: ته م به هوی گه رمای تیشکی خۆره وه له زه ریاو ده ریاو رو بارو کی وه کان به رز ئه بیته وه ئه بی به هور کاتی گه یشته جیگه یه سارد ئه بی به باران دلوپ دلوپ ئه رژیته خواره وه، دوا یی ئه گه ر ساردیه که ی هه و زۆرو له وه ی پشوو ئه بی به ته رزه و ئه که وتیه خواره وه، ئه گه ر ساردی هه و زۆر تر بو ئه بی به به فر و به ووردی و به یانی ئه که وتیه خواره وه.

﴿فَيَصِيبُ مَن يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَمَّنْ يَشَاءُ﴾ دواى خواى مەزن بە ھۆى ئەو تەرزەو ھەزار تووشى كەسى ئەكا ئارەزوى ھەبى، بەو پۆنەو ھەزارەكانىان تووشى كەم بەرھەمى ئەبى و دانىشتوان ئازارىان پى ئەگا، خواى مەزن ئەو تەرزەو ئەدا لەكەسى ئارەزوى ھەبى و ئازارىان توش نابى و زەو ھەبى بەرھەمى باش ئەرەخسىتە و ھەرزانى پەيدا ئەبى. ھەروەك تەرزە وائەبى خواى مەزن ئەيكا بە ھۆى لەناوچوونى داراى و شىناى ئادەمىزاد، وائەبى ئەيكا بە ھۆى ھەرزانى و خۆشى بۆيان، ھەروايش بەفرو بارانىش وائەبى ئەبە ھۆى زىان بۆ ئادەمىزاد و وائىش ئەبى ئەبە ھۆى خۆشى و بى ئازارى بۆيان.

﴿ يَكَاذُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴾ نزيكه پرووناكى ئەو هه‌وره چاوه‌كان نه‌يه‌لى له‌به‌ر زۆرى پرووناكى و بروسكه‌و چه‌خاخه‌ى ئەو هه‌وره‌وه.

﴿ يَقْلَبُ اللَّيْلُ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴾ خواى مه‌زن شه‌و ورپۆژ به‌رپۆه ئە‌باو ئە‌يانه‌په‌ننى به‌دواى يه‌كا له‌سه‌ر په‌په‌وه و پرۆگراميكي تايه‌تى و ئە‌به‌ى هه‌نديكيان له‌وى تريان زۆر ئە‌به‌ى يا كه‌متر. به‌راستى هه‌يه له‌هاوردن و به‌ردنى هه‌ورو رڤاندانى باران و ته‌رزه‌و به‌فر به‌و جو‌ره باسكران، گۆرانى شه‌و رپۆژ به‌كه‌م بون و زۆر، پرووناكى زۆرى بروسكه‌و چه‌خاخه‌ ته‌مى كردن بۆ ئە‌و كه‌سانه‌ى خواه‌نى ئە‌قل و به‌ر كردنه‌وه‌ن به‌لگه‌ى رۆن و ئاشكران له‌سه‌ر بونى تواناى زۆر و به‌ى و ته‌مى خواى مه‌زن و دانانى هه‌مو شتى له‌جىگه‌ى شياوى خويانا.

﴿ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَّاءٍ ﴾ وه‌خواى مه‌زن دروستى كردوه له‌ئاو هه‌مووشتى ئە‌ه‌پوا به‌سه‌ر زه‌ويدا له‌ئاو جگه‌ى فريشته و جنۆكه، هه‌نديكيان له‌خۆلى شيلراوه به‌ئاو، هه‌ندى تريان له‌دلپۆي ئاو، ئيتر ئە‌و ئاوه تۆمى نيره به‌ يانه؟ چونكه زينه‌وه‌رى و هه‌يه له‌تۆمى نيره په‌يدا نابى. به‌لام خواى مه‌زن راسته‌و خۆ له‌ئاو دروستى ئە‌كا، خواى مه‌زن جنۆكه‌ى له‌ئاگر دروست كردوه، فريشته له‌پرووناكى. ناو به‌ردنى (داته) بۆ و نه‌يه‌يه، ئە‌گينا خواى مه‌زن زۆر شتى واى دروست كردوه له‌ئاو نايه‌نه ژماره، وه‌ك دره‌خت و پرووه‌ك و به‌ردو خاك و بونه‌وه‌راني تر كه‌هه‌مويان دروست كراوى خواى مه‌زن له‌وانه‌يه هه‌مويان له‌ئاو دروست كرابن.

﴿ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ ﴾ دواى هه‌رچه‌نده ره‌گه‌زىكى سه‌ره‌كى بۆ دروست بوونى هه‌مو شتى ئە‌ه‌پوا به‌سه‌ر زه‌ويدا و ئاوه‌كه سروشتى هه‌يه له‌گه‌ل ئە‌وه‌يشدا ئە‌و شتانه‌ى له‌ئاو دروست كراون چه‌ندين شتى جو‌راو جو‌رن. هه‌ندى له‌و گياندارانه له‌سه‌ر ورگيان ئە‌رپۆن به‌رپۆه، وه‌ك ماسى و مارو كرم، هه‌يانه ئە‌ه‌پوا به‌رپۆه له‌سه‌ر دووبى، وه‌ك ئاده‌مىزاد و بالنده، هه‌يانه ئە‌ه‌چن به‌رپۆه له‌سه‌ر چوارشت له‌دوو پى و دوو ده‌ست وه‌ك به‌سه‌زمانانى ترو دو‌رپنده‌كان.

﴿ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ وه‌خواى مه‌زن دروست ئە‌كا هه‌ر شتى ئاره‌زووى بكا له‌هه‌ندى گيانداران ئە‌رپۆن به‌رپۆه زۆرتر له‌چوار پى، وه‌ك جو‌لاى كهره و قرزانگ و هه‌زار پى، به‌راستى خواى مه‌زن ده‌سه‌لاتى هه‌يه به‌سه‌ر هه‌موو شتىكا له‌بونه‌وه‌ران و گيانداران له‌خواره‌وه هه‌تا سه‌ره‌وه، ئە‌يان با به‌رپۆه به‌ته‌واوترين په‌په‌وه و پرۆگرام، هه‌ريه‌كه‌يان به‌جو‌رى بگونيخى له‌گه‌ل سوديان.

﴿ لَقَدْ أُنزِلْنَا آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ به‌راستى ئيمه ناردومانته خواره‌وه چه‌ند نايه‌تيكى رۆون و ئاشكرا، رۆنى كردوه ته‌وه فەرمان و ياساى پيويستى بۆ ئاده‌مىزاد، به‌لگه‌يشن له‌سه‌ر يه‌كيتى خوا، خواى مه‌زن شاره‌زاى هه‌ر كه‌سى ئە‌كا ئاره‌زووى

هه بی بۆلای رینگه ی راست که ئایینی پیروزی ئیسلامه، ئەقلی داوه به ئاده میزاد له و به لگه
ناشکرای قورئانی پیروز بیر بکه نه وه هه تا رینگه ی راست بدۆزنه وه.

دانیشتوانی سه رده می پیغه مهر ﴿ ﴿ ﴾ سێ تا قم بون: (۱) دووره کان به دهم و به ناشکرا
باوه ریان هینابوو، له دلدا به نهیته بی باوه ر بوون. (۲) باوه ر داران به ناشکرا و به نهیته خواوه نی
باوه ر بون. (۳) تا قمی تریان به ناشکرا و به نهیته بی باوه ر بوون. به ریکه وت به شیر ناوی له
دووره کان له گه ل جوله که یه کدا ئاژاوه یان لی پیدای بوو، له سه ر پارچه زه ویه، دوا یی جوه که
ووتی ئیمه نه چن بۆلای مو حمه د بۆ چاره سه ر کردنی ئاژاوه ی نیوانان، به شیر ووتی: نه چن
بۆلای که عیی کوری نه شرف مالوم و سه روکی جوله که کان، چونکه سه تمکاره، به و نه وه
خوا ی مه زن فدرموی:

وَيَقُولُونَ

ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ فِرْقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ

ذَٰلِكَ وَمَا أُولَٰئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ

لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فِرْقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ

يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ آتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ

أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ

أَنْ يَقُولُوا أَسْمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَنْ

يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

﴿٥٢﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ

ته فسیری زمانا کوی

لَا تَقْسِمُوا طَاعَةَ مَعْرُوفَةٍ إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾
 قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ
 وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ
 إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

﴿ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ﴾ وه دووروه كانه ئه لئین: ئیمه باوه پرمان
 هیتاوه به خواو به نیراوی خوای مدزن و فره مانبه رداری ئه وان بووین، مو سلماتی راسته قینه ن و
 به دل و به ده م باوه پرمان هیتاوه.

﴿ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴾ له پاشا تاقمی له و دووروانه
 پشت ئه كهنه فره موده ی خوای مدزن و واز له وهر گرتنی فره ماندانی پیغمهر ئه هیتن له وای
 ئه وای ئه یان ووت: ئیمه باوه پرمان به خواو به فروستاده ی خوای مه زن هیتاوه و فره مانبه رداری
 ئه وان بووین، ئه و تاقمه به راستی به دل و به زمان باوه پرمان نه هیتاوه، چونكه ئه وانه هدر ته نها به ده م
 باوه پرمان هیتاوه.

﴿ وَإِذَا أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكِمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴾ و ههر کاتی بانگی ئه و
 تاقمه دووروانه بکرایه بولای نامه ی خوای مدزن و بولای نیراوی خوای مه زن له به رئه وای
 فروستاده ی خوای مه زن فره مان بدا له نیوان ئه وان و کهسانی تردا بو نه هیشتی ئازاوه یان
 کوتوپر له و دوو رووانه یه تاقمی واز له چون بولای پیغمهر ئه هیتن، چونكه ئه زانن فره ماندانی
 پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ له دزی ئه وانه و، ناوه رۆکی نیازبان دهر ئه که وئ که درۆ ئه که ن له گفتو گویانا.

﴿ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴾ وه نه گهر فره ماندانی پیغمهر بو سوودی ئه وانبی
 و مافه که له دزی جگهی ئه وانبی به پدله ئه چن بولای فروستاده ی خوای مه زن و فره مانبه رداری
 ئه بن و ملی بو که چ نه که بن، به جگهی فره مانئ له و رازی نابن له به رئه وای مافی خویان
 له دوژمنه که یان بو وهر ئه گری، چونكه ئه زانن پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ دادپهروه ره، ئه و تاقمه شتی
 به راستی ئه زانن به گویره ی هه وه سی ئه وانبی. ئه و جوژه هه وه سانه وه نه بی هه رئه و دووروانه و ابن
 به تابه تی، زور که س هه ن به ناو مو سلمات، ئه و هه وه سه خراپه مۆری داوه به سه ر دلیانا، راستی
 لای ئه وان ئه وه یه سو دی ئه وانی تیدا بی.

﴿ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْرِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ﴾ ئایا هوی واز هیتانی ئه و
 دووروانه بو ئه وای برۆن بولای پیغمهر بو وهر گرتنی فره ماندانی: نه خو شئ ناو دلیانه، وه ک بی

باوهری و دوروییان یا هۆیه که ی گومانیان له پیغه مەرایەتی و دادپەر وهری پیغه مەر یا ئەو یه ئەترسن خوا و فروستاده ی خوای مدزن له فەرماندانایانان ئەوان تووشی ستم بکا؟ هۆی واز هینانیان هەرشتی بێ لای ئەوان خۆیان ستم مکارن.

﴿بَلْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ به لکو نهو دو وروانه نه یانه وی ستم له ئاده میزاد بکه نه وازه یان بۆلای فروستاده ی خوای مه زن، چونکه نه وان پاکی پیغمه مر لایان ناشکرایه له فهرماندانی، پله ی پیغمه مرایه تی دووره له لایه نگیری، ده ست پاکی پیغمه مر لای نه وان به ناو بانگه، بگره له پیش پیغمه مرایه تیشدا، نه گهر به راستی گومانیان هدی به له فهرماندانی پیغمه مر دا، بۆچی نه گهر فهرماندانی له سوودی نه وان بی نه رۆن بۆلای؟

دواى باسكردنى دوورپوان و وازهيتان له چون بۆلاى پيغمه مهر، خواى مه زن باسى باوهر داران
نه كا نه فرموى:

﴿ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَالَّذِينَ هُمْ الْمُفْلِحُونَ ﴾ ﴿ بدرستی گفتوگوی باو و دارانی راست هدر کاتبی بانگیان بکری بولای نامدی خوای مەزن و بولای پیغمەر هەتا فەرمان بدا بۆ نەهێشتنی ئازاوەی نیوانیان ئەمدیه کە ئەلێن: یێمه بانگی ئەومان بیست و پەڕه‌وی فەرماندانی ئەکەین و ئەو تاقمه هەر ئەوانن سەر ئەکەون لەهەردوو جیهاندا و ئەو تاقمه بەردەوامن لەسەر ره‌وشتی به‌رزی خۆیان بۆ و لەمدا نه‌وه‌ی فەرمانی خوای مەزن و پیغمەری خوا.

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَأِنَّكَ هُمْ الظَّالِمُونَ﴾ و هههه كه سئ فهرمان به دارى خوا و نبر اوى خواى مه زن بئ له بو شتى فهرمانى بئ له ده ن وله سزائ خوا بئ سئ له و گونا هانه ي كرويه تئ و له مه و دوايش خوى بپار بئ له شتى كه خواى مه زن تووشى سزائ بكا، دوايى له و كه سانه به ختيار بده و گر تئ به هه شت.

﴿وَأَقْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ﴾ وه نهو دووروانه سویندیان خواردوه به گهواره ترین پلدی سویند نه گهر تو فرمانیان بی بدهی به دهر چونیان له نیشتمانی خویمان و به جی هیشتی دارایی خویمان و جهنگ کردن له ریگهی بهرزی نایینی نیسلامدا نه چنه دهره وه بۆلای هدریه کی لهو شتانه به ههمو توانای خو یانه وه.

﴿قُلْ لَا تَقْسِمُوا اطَاعَةً مَّعْرُوفَةً﴾ تو بلی بدو دوور وانه: ئیوه به درو سوئند مه خون چونکه درو کردن له سوئندا گوناھیکی گه وره یه، ئه وهی داوا بکړی له ئیوه فرمانبرداریه کی ناسراوه که چاکترین و بد پزیزترین شته بو ئیوه که پدیره ویکه دهر ئه چی به باور پیکي پاک و به نیاز پیکي راسته وه. نه که باور ئی به سو پچندی درو.

﴿إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ بدراستی خوای مہزن ناگادارہ بہشتی نیوہ بیکہن لہ نہیتی وناشکرادا وناگای لہ سویتندی دروی نیوہ ہدیہ و تہانہوی باوہرداران بخلہ تین بہ سویتندی دروتان.

﴿ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴾ خوی مہزن فہرمودہی خوی رو پی
 تہ کا بولای پیغمہدرو باوہر داران سویتد تہ خواو تہ فہر موی: کدسانیکی تہوتو لہ تیوہ باوہر پان
 ہیٹاوہو کردہوہ چاکہ کانیان کردوہ، خوا بہ لیتی داوہ.

﴿ لَيْسَتْ خِلْفَتُهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ بہر اسی خوی مہزن تہوان
 تہ گپری بہ جیگہ نشینی خوی لہ زور بہی زہوی بی باوہر انا، کاروباری زہوی تہ بدن بہر پوہ
 بہویتیہ پاشایان لہ زہوی خویانا، ہدر بہویتیہ باوہر دارانی پیش خویان لہ بہنو ئیسرائیلیہ کان
 بون بہر پاشا، لہ شامدا و دہستہ لاتی خویانیان کیشا بہ سہر شام وجگہی شامدا دوی نہمانی
 تاوانباران، ہندئی پاشا کانیان بہویتیہ داوودو سولہیمان، بہر اسی موسلمانانیش بوون بہ
 جیگہ دار لہ زہویدا، دوی تہوہی خوی مہزن یارمہتی دانو توردوی کیسرا وقہیسہریان شکان
 و سامانی تہوانیان داگیر کردو بہ تاسودہی لہ نیشتمانی خویانا دانیشن.

بوزانین: بو زورتر شارہ زایی لہ ناوہر وکی تہو رستانہی پیشو باس تہ کدین لہ بارہی جیگہ
 نشینی باوہر دارانہوہ: پیغمہر ﴿ ﷺ ﴾ لہ گہل ہاور پکانی (۱۰) سال لہ مہ کدہا مانہوہ، فہرمانیان
 پی درابو بہ تارام گرتن لہ سدر نازاری بی باوہر ان، شو و روژیان تہ بردہ سدر بہ ترس و لہرزہوہ.
 لہ پاشا فہرمانیان پی درابہ کوچ کردن بو مدینہو جہنگ کردن لہ گہل بی باوہر اندا، ہدر
 بہ ترسہوہ چہ کیان لہ خویان تہ تہ کردہوہ، چونکہ نیازیان پاکبو یہ کبون، پارچہ پارچہ نہبون
 لہ ماوہی (۲۳) سالی ژانی پیغمہرو (۳۰) سالی جیگہ نشینہ کانی پیغمہر ﴿ ﷺ ﴾ خوی
 مہزن سہرزہوی نیوہ دورگہی عہرہب و زور بہی زہوی قہیسہر و تہواری نیشتمانی کیسرای پی
 بہ خشین. بہووی یہ کبونی نیازی پاکیان بہہیزی بازوی خویان لہ شکری تہو دوو ہیرہیان تیک
 شکاند.

﴿ وَلَمَّا كُنْتُمْ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ ﴾ وہ خوی مہزن بہ لیتی دا بہ موسلمانان کہ
 ٹایینہ کہی خویان بو تہوان سدر بخاو بو یانجیگیر بکا لہ زہویدا، تہو ٹایینہی تہوتو خوی مہزن
 پدسہندی کردوہ بو تہوان بہدہہیز کردنی و سدری بخا بہ سدر ہموو ٹایینہ کانی ترداو، بہ لیتی دا
 بہ موسلمانان، کہ فہر موی:

﴿ وَلَئِنْ لَتَلَتْهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ﴾ وہ خوی مہزن موسلمانان تہ گوری بہ خواوہنی ٹاسایش
 لہ دوی تہوہی ترسیان ہبو لہ دوژمنہ بی باوہر کانیان، دوی تہوہی لاواز بون لہبت پدستان
 تہ ترسان، ہاتنددی تہو بہ لٹانہ کہ ہوالدانہ بہ کاریکی پہ کخہر کہلہوہودوا پدیدابوون.
 تہوہبو کاتی پیغمہر ﴿ ﷺ ﴾ چوہ مدینہ و یاریدہرانی پیغمہر جیگیان دا بہ کوچ کهران.
 موسلمانان بہ جوڑی بون شو وروژ بہ چہ کدہوہ بون، تہ ترسان قورہیشیہ کان لہناکاودا
 پہلاماریان بدہن. دوی روژی لہروژان ہندئی لہ ہاور پکانی پیغمہر ووتیان: نایا روژی دیت

به سهر ئیمه دا نه تر سین و چه که کاغان دابین؟ پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ فهرموی: ئیوه دانایشن مه گهر ماویه کی کهم ههتا کاتی دیت دانه نیشن له ئیو کۆمه لکی گهره دا خۆتان نه که نه وه و چه که و ئاستان پیوه نابێ. به بوئنه وه ئه و نایه تانه هاته خواره وه به لینی خوا هاته دی.

﴿ یَعْبُدْنِي وَلَا يُشْرِكُونِ بِي شَيْئًا ﴾ خوی مه زن ئه و به لینه ی بو جی به جی کردنو چونکه خوا فهرموی: ئه وان من ئه په رستن به ته نها و هیچ شتی ناکدن به هاویه شی من له په رستندا.

﴿ وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرُّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ وه ئیوه موسولمان نو ئیه پیوسته کان به گو ئیه ی یاسا بیکدن، ئیوه زه کاته پیو ست کراوه کان به نه ژاران و په یه وی نی راوی خوی مه زن بکدن، بو ئه وی ئیوه میهره بانیتان له گه ل بکری و به ناواتی خۆتان بگه ن له پاشه روژدا.

﴿ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمُ النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴾ وه تو گو مان مه ده نه که سانیکی ئه و تو دوژمنایه تی تو نه که ن و به نا شکرا و به نه یی تو به درو ئه خه نه وه ریگه له ئیمه بگرن و ده ستمان به وان نه گا، تو سه ره خه ی به سهر نه واندا له هه مو هه ری می نه هه ری مه کانی زه وی و، جیگه و ئارامگای نه وان ناگری دۆزه خه و، دۆزه خ خراپ جیگه ی که رانه وه و چاره نویی نه وانه.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَيْسَتْ دُنُكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِّن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِّنَ الظَّهِيرَةِ
وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ هُنَّ طَوَافُوتٍ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى
بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾
وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَذِنُوا كَمَا اسْتَذِنَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ

عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ
نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ
غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ عَلَيْكُمْ دِينُ الْيَهُودِ وَلَا الْنَصَارَى الَّذِينَ لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِشِرْكٍ﴾
عُورَاتِ ﴿ئەي کەسانیکێ ئەوتۆ باوەرتان هێناوە: پێویستە کەسانیکێ ئەوتۆ بەندەو کارە کەری
ئێوەن بچۆک بن یا گەورە کەسانیکێ ئەوتۆ منال و لە چوار سال بەرەو ژورن و نەگەشتووەتە
کاتی بالغون داوی هاتە ژورەو بەکن لە ئێوە، بەندەو کارە کەره کان داوی دەستور بەکن
لە گەورەکانیان، منالەکانیش داوی دەستوری چوونە ژورەو بەکن لە خزمەکانیان بەر لە چوونە
ژورەو لەم سێ کاتانەدا دووایدا.

١- ﴿مِنْ قَبْلِ الصَّلَاةِ الْفَجْرِ﴾ لە پێش نوێژی بەیانی، چونکە بەزۆری ئادەمیزاد لە گەل
ژنە کەیدا لە ژێر سەرە خەوی کەدان. بەرگی خەوتنیان لە بەردایە، وایش ئەبێ لە شیوەیە کەدان لایان
ناخۆشە کەسێ بیانین.

٢- ﴿وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ﴾ وە لە کاتی کە ئێوە بۆ خەوتنی پێش نیوەرۆ
بەرگەکانی خۆتانان لە بەر کەندووە داتان ناو لە بەر گەرمای نیوەرۆدا، پیاو و ژنە کە
بەدە کەون.

٣- ﴿وَمِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ الْعِشَاءِ﴾ وە لە داوی نوێژی عیشاو، چونکە لەو کاتەدا ئادەمیزاد
خۆیان ئامادە کردووە بۆ خەوتن لە گەل ژن و خێزانە کەیداو دانیشن.

﴿ثَلَاثَ عُرَاتٍ لَكُمْ﴾ ئەو سێ کاتانەدا پێشو سێ کاتی شەرمەن بۆ ئێوە کاتی خۆ
داپۆشین، لەوانەیە شەرمگای ئادەمیزاد دەر بکەوێ و پێوستی داپۆشێ، بۆیە پێویستە داوی
چوونە ژورەو بکری.

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ هیچ گوناھێ
نیە لە سەر ئێوەی خاوەن خانووەکان و لە سەر بەندەو کارە کەره کان و لە سەر ئەو منالانە
تەمەنیان لە چوار سال بەرەو ژورە بۆ چوونە ژورەو بەی داواکردن، داوی ئەو سێ کاتانە هەتا
دواییان دێ ئەوان هاتو چۆ بەکن بۆ لای گەورەکانیان و خزمەکانیان، هەندێ لە ئێوە سەر
لە هەندێ تر تان بەدن، بەی دەستور.

﴿ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْآيٰتِ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴾ هدر بهو جوړه خوای مهزن بوئیوهی رون نه کاتهوه فهران و یاسای خوئی بوټان. هدر بهو جوړهی شیوهو کاتی دهستوری چونه ژورهوی بوئیوه رون کردهوو، خوای مهزن نهزانی بهسودی ئیوه ههمو شتی لهجیگهی شیایوی خوئی دانهئی بو بهریوهبردنی کاره کانتان.

﴿ وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاذِنُوْا ﴾ وههر کاتی منالسه کانی ئیوهو خزمه کانتان، نهوانهیان داوای دهستوریان نه کردلهو سی کاتانهدا گهیشته کاتی بالغون و پیاوهتی، دواپی با داوای دهستوری چونه ژورهو بکهن لههمو کاتیکا نهك تنها لهو سی کاتانهدا.

﴿ كَمَا اسْتَاذَنَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ هدر بهو جوړهی پیړیست بو داوای دهستور بکهن بوچونه ژورهو کهسانیکي نهټو لهپیش نهوانهوه بوون لهئادهمیزاده تهمدن گهورهکان، پیړیسته نهمانیش داوای دهستور بکهن نهجا بچنه ژورهوه.

بوزانین: کاتی بالغونپی پیاو کاتیکه تهمدنی بگاته پازده سالی، یا ههست بکا بههاتنهخوارهوی شاههته کهی. بوژنان به پیدابونی حهیز یا منال ههلگرتن، یا تهمدنی بگاته نو سالان، ههندي لهزانایان لایان وایه نهبی تهمدنی ژنیش بگاته پازده سالان.

﴿ كَذٰلِكَ يَبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ آيٰتِهٖ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴾ هدر بهو جوړهی خواریونی نهکاتهوه فهرانهکان و یاسای خوئی بو ئادهمیزاد رونی کردهوه بو ئیوه فهرانی خوئی بو منالان دواپی بالغونیان و، خوای مهزن نهزانی بهشتی رهوشتی ئیوه پیاریزی له خراپه، ههمو شتی لهجیگای شیایوی خوئی دانهئی.

﴿ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا ﴾ وهنهو کهسانهپی پهکیان کهوتوه لهو ژنانهپی نهټو به ئومیدی شوکردن نین و پیاوان نهوانیان ناوئ لهبر پیړیو حهیزیان پیدانایهوه له منالون کهوتوون.

﴿ فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ اَنْ يَّصْنَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ ﴾ دواپی هیچ گوناوهپی لهسهر نهو پیرهژنانه نهی که بهرگهکانیان لهبردایه داییکدن و سهر نه کیشتی بولای دهرخستنی شتی پیوسته داپوشری لهبردایه بهندهو خزمهتکارهکانیان لهکراس و دهرپی و سهرپوش بهو مخرجی دهرنهخن نهو شتی پیوسته دای پوشن لهملوانکهو بازنهو خرخال و نیازیان وایی پیاوان تهماشایان بکهن، ههروهها سنگ و شلکهی رانیان دهرنهخن. با نهوهشمان لهبرنهچی ههمو شتی بابی نرخیش بی هدر په کی ههیه ههلی بگری.

﴿ وَاَنْ يَّسْتَغْفِرْنَ خَيْرٌ لَّهِنَّ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴾ وهچاکترین شت بو نهو پیرهژنانه نهوهیه کهبهرگهکانیان دانهکنن لهبردهم پیاوانی بیگانهدا بادروستیشی نهو شته، چونکه دوربونه لهگومانی خراب بردنو، خوای مهزن گفتوگوی پیاوان وژنان نهپیسی، نهزانی بهنیازی دلی وژنان و مدهستیان.

موسلمانان کاتى بچونايله دهروهه بۆ جهنگ له گهل پيغه مهر ﴿ ۱۱ ﴾ کليلى خانوه کانى خويانيان دانه نا له لای کويرو شهلر نه خوشه کان و خزماني خويان، دهستوريان نه داني له ناو خانوه کانيانا خوارده مه ني بخون، نه وانش نه وشتيان بي خوش نه بوو، نه ديان ووت: له وانه يه نه و خاوه ن خانوانه پيان چاك نه ني نه و خوارده مه نيده بخون، خواي مه زن فدرمانى پيدان و فهرموى:

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا
مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْكُمْ مَفَاتِحُهُ
أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا
جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ
تَحِيَّةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿ ١١ ﴾

هوى هاتنه خواره وهى نه و نايه ته به جگهى نه وهى له سهروه وهى نايه ته كه باسكرا، له لای هه ندی له زانايان نه لين: هاوريكاني پيغه مهر ﴿ ۱۱ ﴾ لايان خوش نه بو له گهل کويرو اندا خواردن بخون، چونكه نه وان خوارده مه ني چاك و خراپ جوئ ناكه نه وه و له وانه يه تووشى سستم بن، شهلر کان هه رچه نه ده چاك و خراپى خوارده مه ني نه بينن. به لام دانيشتى نه وان له گهل کۆمه لدا نه بيته هوى نازار دانيان، چونكه خوان رائه خوي به سه ر زه ويداو ناتواني قاچى رابکيشي، مانده وه نه خوشه کان به ته نها نه بيته هوى شه رمه زارى بۆ خوي هه تا ته ندر وستان له خواردن نه به وه،

ته فسيري زمناکوي

هدهدها هاوریکانی پیغمهه ﴿﴾ لایان گرانو له خانوی جگهی خو یان خواردن بخون بهی دهستور بو ره واکردنی نهو مدهستهو بو لابرندی گونا له سهر کویر وشل ونه خوش بو یه جی هینانی هندی له فدرمانه کانی خوی مهزن، خوی مهزن نه فدرموی:

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ﴾ هیچ گوناهی نه له سهر کویر له وشتانهی نهو تو داوایان لی نه کری و مدهجه چاوایان بیننی وهك جهنگ کردن له گهل بی باوه ران و، هیچ گوناهی له سهر شل نه له شتیكا داوای لی بکری و مدهجی رژیشتن و نه توانی بهو کاره ههلسی له بهر شلهیه که ی و، هیچ گوناهی له سهر نه خوش نه له شتیكا نهو نه خوشیه نه بهلی جی به جی بکا، وهك رۆژ و نوژر به ته داوی مدهجه کانیه وه، نهو که سانه نه گهر بیانوهی به ته داوی فدرمانی خوا ههلسن ونه توانن به جیان بهین گوناهیان له سهر ههله گیری و له پاداشتیان کهم ناکریته وه هیچ شتی.

﴿وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ﴾ وه هیچ گوناهی له سهر خوتان نه که نیوه خواردن بخون له خانوه کانی خوتانا، مدهسته له (بُيُوتِكُمْ) خانوه کانی ژن و کوره کانتانه، چونکه خانوی نهوان وهك خانوی خوتانن، ژن و پساو بهرگی یه کترین، کورپش پارچهیه له خوتانن، نه گهر نهوه مدهسته نه بی گونجاو نه مروف داوای دهستور له خوی بکاو له ویشه وه هاتوه هندی که سن ههتا بویان بکرایه نایان به ته نهها نهه خوارد، چاوه رانیان نه کرد که سی بهاتایه و نایان له گهل بخواردایه.

بو زاین: ناوه رۆکی نهو فدرمودهی خوی مهزنه روی پی کراوه بۆلای هه مو ئاده میزاد. که واته نابی گومان بری مدهجی دروستونی خواردن نهوهیه: کویر و شل و نه خوش نه بن. ﴿أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ﴾ یا نیوه خواردن بخون له خانوی باو که کانتان یا خانوی دایکه کانتان یا خانوی برا کانتان یا خانوی خوشکه کانتان یا خانوی مامه کانتان یا خانوی پوره کانتان و خوشکی باو کانتان یا خانوی خالو کانتان یا خانوی پوره کانتان و خوشکی دایکانتان، نان خواردن له خانوی نهو که سانه دا گونا نه بو نیوه.

﴿أَوْ مَمْلَكَتِكُمْ مَفَاتِحُ﴾ یا نیوه بخون له شتی دراوته دهست نیوه بهر نیوه بردنی کاروباریان له خواردنی بهروبومی نهو باخانه و میوه کانیان و له شیریه نهو ناژالانهی جگهی خوتانن له لاتانه. به مدهجی زور خوری ناروای تیدا نه کری و ههلی نه گرن بو خواردنی دواپی. مدهسته له (مَفَاتِحُ) شتیکه له ژیر دهستی نیوه دا بن.

﴿أَوْ صَدِيقِكُمْ﴾ یا نیوه خواردن بخون له ناو خانوی دوسته کانی خوتانا هه رکتانی بزائن رازین بچه لایان بو خواردن، نیژ هه رجوری بی نیوه بزائن لایان ناخوش نه.

تهفسیری زمانا کوی

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا﴾ هیچ گوناھى له سهر ئیوه نیه که ئیوه خوارده مەنی بخۆن و کۆ بینەوه له گەل جگەى خۆتان یا بە تەنھاو بە جیاوازی له گەل جگەى خۆتان خوارده مەنی بخۆن.

﴿ فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ ﴾ وهه رکاتی ئیوه چوونه ناو ئەو خانوانه باسیان کران، دوایی ئیوه سلاؤ بکەن لەسهەر ئەو کەسانەی لەخۆتان و خزمی خوێنان و هاوئایینی خوێتان.

﴿ تَحِيَّةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ ﴾ سلاویان لی بکن به سلاوی له لایه خوی مدزنه وه کراوه به سلاو بو موسلمانان، سلاویکه پیروزه و نمیدی چاکه ی زور و پاداشتی زوری لی نه کری، دهر وونی گوی گران بیان خو شه.

﴿ كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾ هديره و جوړه ی نایه ته کانی پیښوم بو ټیوه روون کرده وه، ټم نایه تانه یشتان بو روون نه که مده وه، بو ټه وه ی پیده ندیتان بیه که وه بدهیز تر بی و خوشه ویستی نیوانتان زورتر بی، بو ټه ویش ټیوه بیر بکه نه وه له شستی سهر ټه کیښی بو لای سودی خو ټان کاتی قوره یشیه کان بده یشه وایه تی ټه بوسو فیان و به یاریدانی هوژی غنه ټان به سهر و کایه تی عویه ینه ی کوری حه سن هیرش و په لاماریان هینا بو موسلمانان له مانگی شه والی سالی پیښجه می کوچی: پیغمهر ﷺ فدرمانی دا به کو بونه وه دانیشتون به هه لکه ندنی چالی به هدر چوار لای مه دینه دا، موسلمانان کو بونه وه بو پرس وړاو یژ، به چ جوړی به رگری له خو یان بکه ن. له و کاته دا دووړه کان نه چونه دهره وه، هدریه که یان به جوړه یانوئ وئدیان ووت: خانوه کاغان چو لڼ و که س لای ناموسمان نامیتیه وه، ژنه کاغان خاوه نی ریز و شهرمن و بی که سن خوی مذن ټم نایه تانه ی نارده خواره وه فهرمی :

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ؕ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ
عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ؕ فَإِذَا أَسْتَأْذِنُوكَ
لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذِنَ لِمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ
اللّٰهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٤﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ
لِئَنَّا كَدُّعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ۚ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ

تۆ دەستور بدە بۆ ھەر کەسیان تۆ ئارەزووت ھەبو پروا بۆ جێ بەجێ کردنی کارەکەى و تۆ داواى لى بوردن بکە لەخواى مەزن بۆ ئەوان. چونکە ھەرچەندە ئەوانە خاوەنى بیانوبن، ئەبوابە کارى ئایینان پێش کارى جیهان بۆخستایە.

﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بهراستی خوای مهزن خوش نهی له ناتنه‌واوی ئه‌وانه‌ی داوای ده‌ستور نه‌که‌ن بۆ کاری جیهان و باوه‌ردارن، میهره‌بانه بۆ ئاسان کردنی ئیش و کاریان. ﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾ ئیوه‌ی موسلمان بانگ کردنی نیراوی خوای مهزن له‌نیۆ ئیوه‌دا مه‌ی گیرن به‌وینه بانگی کردنی هه‌ندیکیان له‌هه‌ندی تریان له‌وه‌ی دروستیی سستی بکه‌ن له‌وه‌لامدانه‌وه‌ی و به‌ی ده‌ستوری ئه‌و پرۆن به‌لای کاری تاییه‌تی خو‌تانه‌وه، په‌له‌کردن له‌وه‌لامدانه‌وه‌ی پیغمه‌ر پیویسته، هه‌ندی له‌ زانیان ئه‌لین: یانی بانگ کردن و ناوبردن پیغمه‌ر وه‌ك بانگ کردنی هه‌ندیکیان بۆ هه‌ندی تران نه‌ی. و بانگی بکه‌ن له‌پشتی په‌رده‌وه‌ بلین: ئه‌ی موحه‌مه‌د. به‌لکو به‌ی به‌رز کردنه‌وه‌ی ده‌نگی خو‌تان به‌رپه‌ر وه‌ بانگ بکه‌ن و بلین: ئه‌ی پیغمه‌ری خوای مه‌زن. ئه‌ی نیراوی خوای مه‌زن.

﴿قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلُونُ مِنْكُمْ لَوْ أَدَّ﴾ بهراستی خوی مہزن نہ زانی بہ کہہ سانیکی نہ تو
 نہ چنہ دہر وہ لہئیو لہناو کو مہلدا بہ نہی بہدایوشینی ہندیکتان نہوانی تر تان لہ ترسی نہوی
 نیرای خوی مہزن نہ تان بینی۔

﴿ فليحذر الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ ﴾ دوایی با که سانیکی نهوتو واز له
 فرمانی نیراوی خوی مهن نهین و بهی پرسی نه خوین نه دزنه وه بترسن که تووشی نهوان
 بی رودای سهخت وگران له جهاندا له له شیاناو دوژمن زال بی به سه ریانا و سامانیان داگیر
 بکن.

﴿ اَوْ يُصِيبُھُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ ﴾ یاتووشی ئەوان بێ سزایەکی خاوەن ئازار لەپاشەرپۆدا، ئەگەر لەجیهاندا تووشیان نەبێ.

﴿أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ﴾ ئیوه ناگادار بن و بزائن بهراستی هدر بۆ خوای مەزنه شتی له ئاسمانه کان و لهزه ویدایه، بهراستی خوای مەزن ئهزانێ بهشتی ئیوه له سههرینی له باوهرو نیازی پاك و له دوورویی و دلپسی و له بی فهرمانی پیغمهر ﴿ﷺ﴾ .
﴿وَيَوْمَ يَرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ وه ئهزانێ بهرۆژی ئهوان نه گیرینه وه بۆلای ئهو، دوا بۆ خوای مەزن ههوان ئهدا بهوان بهشتی ئهوان کردویه له کاری چاك و خراپ و، خوای مەزن ئهزانێ به ههموو شتی وهیچ شتی لهو په نهان نیه، پاداشتیان ئه داته وه بهشتی شایسته ی ئهوان بێ، ستم له هیچ کهسی ناکرێ له رۆژی دوا بیدا.

به یاریدهی خوا کوٲایی پی ٲهات مانای ٲهو سورته

تہفسیری زماناکوپی

﴿ سوره تی نهلفورقان ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. لای هه ندی له زانایان جگه له نایه ته کانی (٦٨- ٦٩- ٧٠) ژماره ی نایه ته کانی (٧٧) نایه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا
 ١ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ بَقَدِيرٍ ٢
 وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ٣
 وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا آفَاكُ أَفْتَرَبَهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ ۖ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ٤
 وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۖ أَكُتِبَ لَهُمْ فِي تَمَلُّي عَلَيْهِ بُكْرَةٌ وَأَصِيلًا ٥
 قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ٦

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ ﴾ چاکه و فەری خوای مهزن زۆر گه و رهیه، خوابه کی نه تو یه نار دویه تیه خواره وه بۆ سه ر بهنده ی خو ی که موحه مه د قورنای چاک و خراب و

ته فسیری ز مناکۆبی

باوەردارو بێ باوەر لەیەكتری جوئ ئەكاتەوه، لەبەرئەوهی هەموو بونەوه‌ران لەئادەمیزادو لەجنۆكە بێستیی لەسزای خوای مەزن لەرۆژی دوایدا، مۆژدە دەریشه بەو كەسانە ی رینگە ی راست وەرئەگرن بەبەهەشت.

﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خاوەکی ئەوتۆیە پاشایدتی و خاوەنیەتی ئاسمانەکان و زەوی هەر بۆ ئەوه، هەر ئەویش دروستی کردوون، زۆر بەرێك و بێکی ئەیانبا بەرپۆه و بەبێ یاریدانی هیچ كەسێ.

﴿وَلَمْ يَتَّخِذْ لَهُ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ﴾ وەخوای مەزن منالی بۆخۆی وەرئەگرتو، ژنی نیه هەتا منالی بێ، بۆخوای مەزن نەبۆه لەناو گەردونا هاوێش و بۆشی نابێ، هەموو گیانداران و پووهك و بێ گیان هەربەتەنھا خوای مەزن دروستی کردوون. كەواتە گومانی عەرەبەكان كە فریشتەكان كچی خوان گومانی گاوریەكان و جوەكان عیسا و عۆزەیر كۆری خوان، هەموویان درۆو بوختان زۆر گەورەن.

﴿وَخَلَقَ كُلُّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾ وەخوای مەزن هەموو شتیکی دروست کردووە لەگیاندارو بێ گیان، دواي خوای مەزن نامادە ی کردووە بۆ هەمویان و بۆ هەریەكەیان شتی شایستە بێ بۆیان: نامادە ی کردووە بۆ ئادەمیزاد زاین و زانست و بەرپۆه‌بردنی کاروباری ژیا نی خۆی لە هەردوو جیهاندا و پەیدا کردنی پێشە ی جیا جیا، جوۆرە هەستیکی داو بەگیاندارانی تر، هەتا بتوانن خواردەمەنی بۆخۆیان پەیدا بکەن و خۆیان لەکارەسات لابەدن. كەواتە رێكەوت رۆژی نیه لە دروست کردنی بونەوه‌راندا بەو جوۆرە بەرپۆه‌بردنە، جگە لەئادەمیزادی نەزان هیچ كەسێ پەنا نابا بۆلای دروستبونی بونەوه‌ران بەرێكەوت.

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ﴾ وە بێ باوەرە نەزانەكان وەریان گرتووە بۆخۆیان لە جگە ی خوای مەزن چەند خاوە ئەیان پەرستن، ناتوانن هیچ شتی دروست بکەن و ئەو خاوەنە ی ئەوان دروست کراو داتاشارای دەستی ئەو بێ باوەرپاندە ی و نەبوون و خۆیان پەیدا یان کردوون.

﴿وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ خَيْرًا وَلَا نَفْعًا﴾ وە ئەوتانە سەرەرای ئەوه ی دروست کراوی دەستی خۆیان خاوەنی نین هیچ سودێ بەخۆیان بگەیهنن و ناتوانن هیچ زیانی لەخۆیان لابەدن، ئێژ چۆن ئەوان ئەو بتانە ئەپەرستن.

﴿وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا﴾ وە ناتوانن هیچ زیندو ی بمرین یا مردو ی زیندو بکەنەوه و ناتوانن ئادەمیزاد زیندو بکەنەوه لەگۆرەکانیان بۆ پرسیار لەرۆژی دوایدا، كەسێ بەو جوۆرە بێ چۆن ئەبێ خاوبی.

دوا ی ئەوه ی بت پەرستان بەلگەیان بەدەستەوه نەماو پەکیان کەوت دەستیان دایە دەم درێژی کردن، پەنایان برد بۆلای درۆو بوختان، وەك خوای مەزن ئەفەرمو ی:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا فُكٌّ أَفْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ ﴾ وه كهسانیکي ئهوتو
 باوهريان نههيتا بوو ووتيان: ئه قورئانهى موحهمد هيتاويه تى هيچ شتى نيه مه گهر درويه
 خوى هدى بهستوه گوماني وايه له لايهين خواى مذنه وه بزي هاتوته خواره وه ياريده
 موحهمد ديش ئه دهن له سهر ساخته هيتاني ئه قورئانه تاقمى تر له خاوهن نامه كان كه فيرى ئه وى
 ئه كهن هه والى نه ته وه پيشوه كان، بهو شيوه تايه تيهى خوى ئه يلى وه درشتى ئاره زوى بكا
 ئه يخاته سهرى. به گوماني خويان تاقمى تريس جگهى خاوهن نامه كان ياريده پيغه مديان ئه دا:
 وهك عوبه يدي كورى خزرى حبه شى كه پوشه ويژ بوو، جهبر ويه سار و عه داس كه گاور بوون
 و موملمان بوون و دانىشتوى مه كه بوون.

﴿ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَ زُورًا ﴾ دواىى نعو بى باوه رانه بى باوه په که بیان پالى پيوه نان سستم کردن له پیغمبر و به بوختان و درو و بین و بلین: نعو قورئانه خوئ دروستی کرده به درزو به بوختان، نعو نامه ی خوی مزنه و په خدره ی نعوان بیکه ن به وه ی له دانیشخوانه وه وه ی گرتوه.

﴿وَقَالُوا أَطِيرَ الْأَوَّلِينَ اخْتَبَهَا فِيهِ ثُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ و هبى باوه ران نه ديان ووت: نهو نامه ده چيرزكى پيشوانه و دروى نه وانه و له واني وه رنه گري و فه رمان نه دا به نو سينه وه يان و نه خو تر يته وه به سه ريا به ديان يان و نيواران كه كا تي كيش كه س نا گاي له و كا تانه نيه و به نه نتي وه ري نه گري: نه كه له رو و نا كي رورژ دا هتا كدس به و كار ه نه زاني. نه و جور ه كار ه ناپه سه ندانه ئامانجي نه و كه سانه ده له هه مو كا ت و جي گيه كدا كه تر سيان پهيدا كرد پله و پايه و داراينا له كيس نه چي ده ست نه كدن به بلا و كرده وه ي پرو پا گه نده و بوختان به پيا و جا كانا كه دزي سه مكاران نه وه ستي .

﴿ قُلْ أُنزِلَ لَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ تَوْبَتِي نَه
 قورئانه نه فسانده وشتی پرووچ نیه وه له کس وه نه گیراوه، خوایه کی مه زنی نه و تو ناردویه تیه
 خواره وه هه مورو شاراوه کانی ناوانسانه کان وزه وی نه زانی، نه و قورئانه ریگه پیشانده ری
 نه ته وه کانی دواړوژه، دادپهروه ری وچا که کردنیان فیتر نه کا و به وانی رانه گه یه نی. بدرستی خوی
 مه زن له گونهاران خوش نه بی، خاوه نی میهره بانی و به زه یه بویان، هه ره شه یان لی نه کاو سزایان
 دووا نه خا هه تا په شیمان بینه وه، پاداشتی کرده وی خو یان وه رگرن، نه گهر بدرده و امبون له سه ر
 بی باوه ری تو له یان لی نه سی تی.

وَقَالُوا
مَا لِي هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ

هەرچۆنی بێ پیغمەدر بێ یا جگەدی پیغمەدر بێ، بۆی ناگرنجی ئەو پەيامە جێ بەجێ بکا مەگەر لەنیو دانیشتراندا بێ و ئەگەر وانەبێ و تیکەلاری ئەوان نەبێ چۆن وەلامی ئەو ئەدەنەو؟

﴿لَوْلَا نَزَلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا﴾ بۆ نائیریتە سەدری ئەو پیغمەدرە فەریشتەیه ناگاداری کەسی بکا دژی فەرمانی بێ دوا بێ ئەو فەریشتەیه لەگەڵ ئەو پیغمەدرە دانیشتران بترسێن و دوژمنایەتی ئەو پەرچ بەدەنەو، دوا بێ ئیمە بزانی پاستە چونکە فەریشتەکان ئەو پیغمەدرە بەراست ئەزانن. ئەوەندە ئەزانن. ناگیان لەو نەهۆی ناردنی پیغمەهران بۆلای ئادەمیزاد ئەوێه شتی سودی ئەوانی تێدا بێ بۆیان رۆن بکاتەو، ئەگەر لەرەگەزی ئەوان نەبێ ئاورێ بۆ نادەنەو بەجۆرێ و ولامی کەسی بەدەنەو لەرەگەزی خۆیان بێ.

﴿أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنزًا أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا﴾ یا بۆ فری نادری بۆلای ئەو پیغمەدرە لە ئاسمانەو گەنجینە پڕ لەزێرو زیو خۆی بێ دەرخواو پێوستی بە پەیدا کردنی هۆی ژبان نەبێ و نەروا بەبازاردا بۆ پەیدا کردنی خوارەدەمە، یا باغ و بیستانی هەبوا بە لەمێرەکانی بخواردا بەو بەدروبوومی ئەو باغە بژیا، بەشی ئەو بکرایە لەبازار پەیدای ئەکا، ئەگەر موحەمەد ئەوانە نە خوای مەزن نایکا بە پیغمەدر و وێندە ئیمەیه؟

﴿وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا سَحُورًا﴾ وە ستمەکارانی قورەیش ئەیان ووت بەتایبەتی عەبدولای کوری زەبەدری، بەر لەوێ موسوڵمان بێ: ئێو دوا هیج کەسی ناگەون مەگەر دوا بێ پیاوی ئەکەون جادوی ئی کراوەو شیت بوو ئەقلی تیک چوو گفتوگۆی بێ مانا ئەکا.

﴿أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبَ لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا﴾ تۆ ئەماشا بکا بە چ جۆریکی سەرسوڕێنەر چەندین وێنەو گفتوگۆی نەجێ ئەو بێ باوەرانیە بۆتۆی رۆن ئەکەنەو: جاری ئەلین: بۆ فەریشتە یاریدەت نادا، جاری تر ئەلین بۆلە ئاسمانەو گەنجینە زیو بۆنایەتە خوارەو، جاری تر ئەلین: جادوت ئی کراوە، دوا بێ بەو بۆنەو رینگەیان وون کردووە ناگەنە لای راغوبی وەرگرتن، دوا بێ توانای ئەوێان نە بگەنە رینگەیه بیان گەیدەنێتە لای ئاواتی خۆیان، دوا بێ تۆ رینگە پاستی خۆت بگەر و منیش یارمەتیت ئەدەم و گرنگی بەوان مەدە.

﴿تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ قُصُورًا﴾ یە کجار زۆرە چاکە خایەکی ئەوتۆ دروستی کردووە بۆ تۆ شتی چاکتر لەوێ بێ باوەرانی داوای ئەکەن و تۆ بتبێ لەجیهاندا، ئەو شتە چاکەیه بریتیه لە چەندین بەهەشت ئەروا بەژێر درەختەکانیا و بەم لاوای کۆشکەکانی چەندین رۆباری ئاوی شیرین و بۆتۆی دروست کردووە چەندین کۆشکی نایاب و بەرز. تۆ لەواندا دائەنیشی، پێوست بەوانە جیهان نیه. ئەو بێ باوەرانیە خراپتر لەو شتانە بەتۆی ئەلین، واز لەبەدرۆخستەوێ تۆ نایەرن لەگەڵ ئەو هەموو بەلگە پەک خەرانەیش ئەمەیه خوای مەزن ئەیفەرموێ:

تەفسیری زمانکۆیی

﴿بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَاعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا﴾ بهلکو خراپتر لهوانه نهو بی باوهپانه هاتنى رۆژى داوئى بهدرؤ نهخندهوه و گوزهرانى جیهان فریوى داو و گومانیان وایه پلهو پایه ی بهرز بریتیه له دارایی و سامان و، ئیمه ئامادهمان کردوه بۆ کهسئ هاتنى رۆژى داوئى بهدرؤ بختهوه له رۆژى دوایدا ناگرئ کلپه ی بئ و زور گهرم و سوتیندر و خاوون نازاره. ﴿إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيظًا وَزَفِيرًا﴾ کاتئ نهو بئ باوهپانه له جیگه ی دووره وه نهو ناگره نهوان بینئ له گهل دووریشیان لهو ناگره دهنگی کولان و کلپه ی نهو ناگره نه بیسن بهوئنه ی دهنگی کهسئ رقی ههلسایی ورقه که ی له دلایا بکولئ و دهنگیکى زور سهخت و درپژتر نه بیسن بهوئنه ی دهنگی پیاوئ لهرقدا ههناسهیه کی درپژ هه لکیشئ.

بۆ زانین: زانایان له مانا کردنى نهو رستانه دا بیرو بۆچوونیان جیاوازه: هه ندیکیان به و جزه ی پیشوو مانایان کردون. هه ند: تریان نه لئین: کاتئ نهو ناگره بئ باوهپان نه بینئ له جیگه ی دوره وه بئ باوهپان کلپه ی نهو ناگره و دهنگی سهخت و درپژئ نهو ناگره نه بیسن، به لایانه وه وایه له مه و دوا خوائ مه زن گیان و نه قل بۆ ناگر دروست نه کا. هه ندئ تریان نه لئین: ناوه رۆکی نهو رستانه هیمایه له سهختی سزای ناگر.

﴿وَإِذَا أَلْقَا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنَيْنِ دَعَا هُنَالِكَ ثُبُورًا﴾ وه کاتئ نهو بئ باوهپانه فرئ نه درپژه جیگه یه کی زور تهنگ له ناگرئ دۆزه خدا به بیون کراوئ، به زنجیر دهستیان نه به سترئ به ملیانه وه، له و کاته داو لهو جیگه تهنگه دا نهو بئ باوهپانه داوای نه مان و مردن نه کهن هه تا رزگار یان بئ لهو سزا سهخته ی دۆزه خ.

﴿لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا﴾ داوایی به جزیریکى گالته پیکردنیانه وه بهوئ باوهپانه نه بیژرئ: ئیوه له م رۆژه دا داوای نه مان مه کهن یه که جار و ئیوه داوای نه مان و مردن بکهن زور جار، بئ سوده رزگارتان نابئ، سزاکانیان هه رچهنده زور سهخته. به لام به زور جزوئ سزای سهختی ناگر سزایان نه درئ، بۆ هه ر یه که لهو سزایانه داوای نه مان نه کهن، بۆیه خوائ مه زن نه فه رموئ داوای نه مان بکهن زور جارن.

﴿قُلْ أَذَلِكْ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَمَصِيرًا﴾ تۆ بلئ بهو بی باوهپانه به سه رزه نه شته وه: ئایا نهو ناگره ی نهوتۆ ئاماده کرابوو بۆ ئیوه چاکتره یائهم به هه شته بهرین و بهرده وامه ی نهوتۆ خوائ مه زن به لئینی داوه بیدا بهو که سانه ی له خوا ترساو و خوئیان پاراستوه له بئ فه رمانی خوائ مه زن، داوایی نه وه ی پاداشتی کرده وه ی نهو که سانه یه و جیگه ی گه رانه وه ی نهوانه له پاشه رۆژدا.

﴿لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُونَ خَالِدِينَ﴾ بۆ نهو له خوا ترساوانه هه یه له ناو به هه شته هه رشتئ ناره زووئ بکهن له خواردن و له جیگه ی رابواردن و بهرگ بهرده وامن لهو به هه شته دا هه تا هه تایه.

﴿كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَغَدَاً مَسْؤُولاً﴾ بهراستی نهو بهلینهی نهوتو خوی مهزن بهلینی دابو
 بیدا به لهخوا ترسان بهلینی بوداوی بی کرابوو لهلایدن نهو کهسانهوه لهخوا ترسابون لهلایدن
 خوین و لهلایدن فریشته کانهوه. خوین ووتویانه:
 ﴿رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ﴾ وه فریشته کان ووتویانه: ﴿رَبَّنَا وَادْخُلْهُمْ فِي جَنَّاتٍ
 عَذْنِ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ﴾.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا
 يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي
 هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾ قَالُوا سُبْحَنَكَ مَا كَانَ
 يَلْبِغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ
 وَعَابَا هُمْ حَتَّىٰ نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾ فَقَدْ
 كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا
 نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِم مِّنْكُمْ نَذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾
 وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ
 الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ
 لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ ۚ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ وه تو بیرى نهو رۆژه بکهرهوه خوی مهزن نهو
 بی باوه رانه کۆئه کاتهوه له رۆژی دوایدا له گهل شتی نهوان نهیان په رستن له گهل فریشته کان و
 جنۆکهو عیساوعوزهیر و نهو بتاندهی خوی مهزن لهو رۆژه دا نهیان یه ریته گفتوگو کردن .

﴿ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴾ دوايي خواي مهزن پرسيار لهو
پدرستراوه نهكا لهبدرئهوهي نهو كهسانه ي نهوانيان په رسته سهرشور بن و رسوا بكرين.
نهفهرموي:

ئايا ئيوه نه ي پدرستراوه كان نهم بهندان ه ي منتان له ريگه ي راست لاداو ه ، داواتان لي
كردوون بولا ي پدرستني ئيوه وازيان لهو هيناوه گوي بگرن له گفتوگوي پيغمهره كاني من،
يا خويان خويانيان له ريگه ي راست لاداو ه دبني ئيوه و بي فهرمان ي منيان كرده ؟
﴿ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ ﴾ په رستراوه كان كه فرشته
پاكه كان و پيغمهره بي گونا هه كان و بته بي توانا كان به سهرسورمانده نه لين: پاك و خاويني
دوري له شتي ناشايسته بو تو به نه ي په روه دگاري ئيمه: شايسته نه و راست نه بو ئيمه كه
ئيمه وهر بگرن و پهرستين له جگه ي تو هيچ خوا به تر، ئيمه به نياز ي پاكه وه هه ر تو نه پهرستين
وله تو نه تر سين و به ته ماي پاداشتي توين.

﴿ وَلَكِنْ مَتَّعْتُهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴾ وه به لام تو نه ي خواي
مهزن نهو بي باوه رانه و باو كه كاني نه و انت بهر خوردار كرده و گوزه راني خوش و دارايي و
منالي زور و له شي ساغت بي به خشيون هه تا و ايان لي ها توه وازيان له پهرستن و يادي تو هيناوه،
سوپاسي تو نه كه نه له سهر نهو چاكانه و، نهو بي باوه رانه تا قميكن له ناو چون به هوي كاري
خراپانه وه و كويزن له ناستي راستي و چاكه يان تيدا نه.

﴿ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ ﴾ دوايي كاتي پدرستراوه كان بيژاري خويانيان دهر بري لهو
كه سانه نه يان په رستن خواي مهزن نهفهرموي: به راستي خواكانتان ئيوه يان به درو خسته وه كه
ئيوه نه لين: نه وانه خواي ئيمه و ئيمه يان لاداو ه له ريگه ي راست. كاتي ئيوه به لگه له دژتان
پيدا بو:

﴿ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا ﴾ دوايي ئيوه تواناي نه و ه تان نابي سزا له خوتان لادهن و
تواناتان نه په رستراوه كانتان يارمه تيان بدهن و بوتان پياړينه وه.

﴿ وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ لِنَفْسِهِ عَذَابٌ كَبِيرٌ ﴾ وه هه ر كه سي ستم له خو ي بكاو جگه ي خواي مهزن
بكا به هاو به شي خوا له پهرستندا شايسته ي نه و ه يه ئيمه نه چه ژبين به و كه سه سزا ي گه وره
وبه رده و ام نه بي سزا كه ي بت په رستان نه يان ووت: مو حه مه د چون نه بي پيغمهر بي كه خواردن
بخواو بگه ري به بازار ؟ خواي مهزن سهرشوري كردن وفهرموي:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا أَنْهُمْ لِيَأْكُلُوا الطَّعَامَ وَيَمْشُوا فِي الْأَسْوَاقِ ﴾ وه ئيمه
ره وانه مان نه كرده له پيش تو وه هيچ كه سي له نيرواوه كاني ئيمه بو لاي ناده ميزاد مه گه ر
به راستي كه نار دومانن خواردن نه خون و نه گه رين به بازار، ئيتر بو چي بي باوه ران سهر يان
سور نه ميتني كه تويش كاري بكه ي نه وان كرديتيان .

﴿وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً﴾ وه ئیمه ههندی له ئیوه تاقی نه کهینه وه بهههندی
 تر تان: ئاده میزاد تاقی نه کهینه وه بهناردنی پیغمه دران ئایا باوه ریان پی ئه هیتن یانه؟ ئهم جیهانه
 جیگه ی تاقی کردنه وه یه: سامانداران تاقی نه کهینه وه به سامانه که ی، هه ژاران بهه ژاریتی.
 کهواته ساماندار نه بی دهست گیرۆبی هه ژاران بکا، هه ژاریش ناسو یاسی خوای مهزن نه کا.
 ﴿أَنْصَبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا﴾ ئایا ئیوه ئارام نه گرن له سه ره نهو تاقی کردنه وه یه، خوای
 مهزن و پهروه ردگاری تو ئاگاداری نهو که سانه یه بوختان به پیاو چا کانا نه کهن، ئاگاداری نهو
 که سانه یه بهرده وامن له سه ره راستی. کهواته ئیوه ی باوه ردار بهرده وامن له سه ره راستی. خوای
 مهزن هه موو شتی نه زانی. بهلام ئاده میزاد تاقی نه کاته وه له به ره وه ی دانیش توان بیان ناسن.

کوژنایی به مانا کردنی جزمی (۱۸) هات

(۲۳) ی موحه ره م (۱۴۲۱) کوچی به رانه ره ۲۷ / ۴ / ۲۰۰۰

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان درودی بی پایان له سهر پشه وای بونه وهران
وله سهر یارو یا وهران و پهیره وانی بی. به یاریدهی خوای مه زنه وه دهست نه که ن
به مانا کردنی جزمی نوزدههم.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا أُنْزِلْ عَلَيْنَا الْمَلَكُوتَ
أَوْ نَرِ رَبَّنَا لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا
﴿٢١﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ
حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾ وَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ أَخْرَجَهُمْ
مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ فَهُمْ يَكْفُرُونَ
﴿٢٣﴾ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾ وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغُمُمِ غُمُمًا كَثُورًا
تُزِيلُهَا الْمَلَائِكَةُ - ذُرِّيَّتًا ذَاتَ لُحُمٍ مُّطَهَّرَةً
﴿٢٥﴾ تَازِيهَا سَافِرَاتُ الْغَمْرِ فَهُمْ يَعْتَسِلُونَ
﴿٢٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ يَرِيبُ الْمُضِلَّ وَهُوَ كَرِيمٌ
﴿٢٧﴾ فِئْتَانَتَا يَوْمَئِذٍ تُتَحَدَّثَانِ فَتَأْتِي الْأَصْحَابَ
﴿٢٨﴾ فَأُولَئِكَ يَتُخَدَّاتُ الْفُتُورُ فَيَكُونُونَ لَهَا
﴿٢٩﴾ يَوْمَئِذٍ يُسْمِعُنَ الْفُتُورُ الْفُتُورَ فَيُتَنَبِّئُونَ

﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا أُنْزِلْ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةَ أَوْ نَرِ رَبَّنَا﴾ وه که سانیکی
نه وتو به نومیدی نه وه نین تووشی سزای نیمه بن به بونه یه وه بروایان به زیندوو بونه وه نیه
نه لئین: بوجی فرشته نایرته سهر نیمه بن به نیرراوی خوای مه زن بولای نیمه هه اول
بدن به نیمه موحه مه د راست نه کا، یا بو نیمه خوای پهروه دگاری نیمه ناینین فره مانان
بی بدا موحه مه د راست نه کا ویتمان بلی: موحه مه د ره وانه کراوی نیمه یه بولای نیوه.

ته فسیری زما کوی

﴿لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُثْوًا كَبِيرًا﴾ بەراستی ئەو بت پەرستانە خۆیان بەگەورە دائەنا لەدەرروونی خۆیان، داوای شتیکیان ئەکرد لە پێغمەدر لەدەستەلاتی پێغمەهرانی بەندەى خواى مەزندا نیه، وە ئەو بێ باوەرانه یاخی بوون لەفەرمانی خواى مەزن بەیاخی بونیکی گەورەو لەسنووری خواى مەزن دەرچوون بەو کارە پەنخەرانه تەمى خوارنەبوون و داوای بینینی خواى مەزنیان ئەکرد.

﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ﴾ تۆ بیری ئەو رۆژە بکەرەو و ئەو رۆژەیان بۆ باس بکە بێ باوەرێان فریشتەکانی سزا ئەبینن، کەفریشتەکان ئەلێن بەبێ باوەرێان: مۆژدەى خوڤى لەم رۆژەدا بۆ کەسانی تاوانبار نیه، ئەو رۆژە سەختە لێ بوردن و پارانەو بە ئەوان نیه، چونکە بێ شەرمانە داوای بینینی خواى مەزنیان کردو.

﴿وَيَقُولُونَ حَبْرًا مَّحْجُورًا﴾ وە تاوانباران لەبەر ترسو ناخوڤى ئەو رۆژە ئەلێن بەفریشتەکان ناره‌واو قەدەغە کراو بێ ئازاردان و سزادانی ئێوەى فریشتە بۆ ئێمە، ئەوەندە گێل و ئەزان و ئەزان ئەو جۆرە گفتوگۆیە سوود ئەبەخشی بەوان. هەندى لەزانیان مانای ئەو رێستانەیان بەم جۆرە کردو: فریشتەکان بەتاوانباران ئەلێن: ناره‌وايەو رەوا ناکرى بۆ ئێو لەم رۆژەدا شتی بێنن یا بێسن ئێو پێتان خوڤى، هەردوو ماناکە دروستەو ئەگەرئێوە بۆلای یەك مەبەست. کەتاوانباران ئەترسن لەخراپەو ناھەمواری ئەو رۆژە بۆ ئەوان.

﴿وَقَدْ مَنَّا إِلَى مَاعْمَلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا﴾ وە ئێمە روتەکەین بۆلای شتی بێ باوەرێان کردویانە لەجەهاندا لەکارە چاکەکانیان، وەك سەردانیان لەخزم و میوان راگرتن و یارمەتی دانی لێقەوماوان و یاریدەى ستم لێ کراوان، دواى ئێمە ئەوکارەى ئەوان ئەگێرین بەتۆزیکى وردى بڵاوبویەو بەئاسمانا خوڤ لێ ئەداو ئەبیرئێ لەبێ نرخى و بى سودى دا، چونکە بنچینەیان دانراو لەسەر بى باوەرى و نیازى خراپ، هەرشتی لەبى باوەریدا بکرى بێ سوودە.

﴿أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا﴾ دانیشتوانى بەهەشت لەرۆزى دوایدا لەچاکترین جیگەدان لەبارەى ئارامگایانەو لەشیرینترین جیگەدان لەبارەى پشودانەو، هەست بەخوڤى و ئاسایش ئەکەن.

﴿وَيَوْمَ تَشْقُقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَتُنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا﴾ وەتۆ بیری بێ باوەرانی بخەرەو سەختی رۆزى دواى کاتی ئاسمان پارچە پارچە ئەبێ و ئەستێرەکان کیشیان نامێنێ و ئەکەونە خوارەو، ئەتۆینەو و بۆشایى پڕ ئەبێ لەتەم و لەهەورو فریشتەکان ئەنیرێنە خوارەو بەناردنە خوارەو یە بەنامەى کردار یان پێە بۆ خاوەنەکانیان.

﴿الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ﴾ دەستەلاتى بێ وێنەو خاوەنیەتى راست و پایەدار لەرۆزى دوایدا بۆ بونەوهران بەتەنها هەر بۆ خواى خاوەن بەخشنەو خواى مەزن لەو رۆژەدا بێ هاوتاو بێ وێنە، لافو گزاف باوى نامێنێ.

﴿وَكَانَ الْيَوْمَ عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا﴾ ۞ وه ئهو پوڙهي دوايي پوڙتيكه زور سهخت وگرانه له سهر يې باوه ران، چونكه لهو پوڙه دا بهووردی پرسيارو وه لام دټه كايه وه له لايه ن خواي مه زنه وه يې باوه ران يې چا كه ن.

﴿وَيَوْمَ بَعْضُ الظَّالِمِ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾ وەئەى نیرراوی خوا تۆ باسی ئەو ڕۆژه بکه بۆی باوەران که سەتەمکاران گاز ئە گرن لەهەردوو دەستی خۆیان لەداخ و خەفەتا، ئەو سەتەمکارانە ئەلین: خۆز گایە من وەرم بگرتایە لە گەل نیرراوی خۆی مەزندا بۆلای رزگاری و راغومیی که ئایینی ئیسلامە.

﴿يَاوَيْلَتَا لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا﴾ ئەى ھاوارو نەمان بۆمەن: خۆزگايە مەن فلان كەسم ۋە نە گرتايە بەدۆست بۆخۆم. مەبەست لەدۆست لێرەدا ھەموو دۆستىكە رینگەى خوارو خېچ بگرئ ۋەدۆلى ئەو ھەدا ھاوړپىكانى خۆى بختە سەر رینگەى چەوت و خراپ، ئىتر ئادەمىز اد بئ يا شەيتان.

بۆ زانین: ھۆی ھاتنە خوارەو ھەو ئەو ئایەت ئەو ھەبوو: عوقبەى كۆرى ئەبوو موعەیت زۆر جار ان لای پێغەمەر ﷺ دانەنیش، وایش ئەبو پێغەمەرى بانگ ئەکرد بۆ ئان خواردن، پێغەمەر جارێك فەرموى: ئەگەر شایەتەمان نەبەرى نانەكەت ناخۆم، ئەویش شایەتەمانى ھێنا، ئوبەى كۆرى خەلەف كەدۆستى عوقبە بو بە عوقبەى ووت: تۆ لەئاینى باو باپىرى خۆت وەرگەراوى، ئەویش ووتى: لام نەداو ھەو وەر نەگەراوم. بەلام لەخانەى خۆمدا شەرمم كرد، بەدەم شایەتەمان ھێناو ھەك بەدل. ئوبەى ووتى: نایەمە خانوى تۆو نانت ناخۆم ھەتا لەقەبە نەدەى لەپشتى موھەمەد و تەبى نەكەیتە ناوچاوانى، عوقبە چوو بۆ لای پێغەمەر كە لە سوژەدا بو لەقەبەكى دا لەپشتى پێغەمەر و تەبى كەردە ناوچاوانى. پێغەمەر فەرموى: مەرجبى كە لەدەرەوى مەككە تووشت بىم شمشیرى بەدەم لەمەلت و سەرت بېرم. عوقبە لەرۆژى بەدردا بەدیل گىرا، پێغەمەر ﷺ فەرمانى دا بەعەلى و كوشى، پێغەمەرىش بەدەستى خۆى ئوبەى كۆرى خەلەفى كۆشت.

﴿لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنْ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي﴾ عوقبہ ووتی: بہراستی توبہی کوری خہلہ فی دوستی من منی لادا کہ قورنانی پیروز دواى تہوہی باورہم ہیٹابو کاتے ہات بولای من وشاہد تیمانم ہیٹا بہ تائینی ئیسلام .

﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَدُولًا﴾ وەشەیتان دوزمنی ئادەمیزادە خووی لایداوہ لەرینگە ی راست و ئادەمیزاد لەرینگە ی راست لائەدا، کاتێ لە رینگە ی راست لایدا وازی لی ئەهێت و بێزار ئەبێ لەو بێ باوهره. ئیتر ئەو شەیتانە ئادەمیزادێ ی جنۆکە .

وَقَالَ الرَّسُولُ

يَرْبِّ اِنْ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾ وَكَذَلِكَ
جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِيًا
وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً
وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾
وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ اِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾
الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ اِلَى جَهَنَّمَ اُولَئِكَ شَرٌّ
مَّكَانًا وَاَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَا مَعَهُ اخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا اذْهَبَا اِلَى
الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾ وَقَوْمَ
نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ اَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ
ءَايَةً وَاَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودًا
وَاَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا
لَهُ الْاَمْثَل وَكُلًّا تَبَرَّأْنَا تَبِيرًا ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ اَتَوَّا عَلَى الْقَرْيَةِ
الَّتِي اَمْطَرْتَ مَطَرًا سَوِيًّا اَفَكُلَّمْ يَكُونُوْنَ اِيَّاهَا بَلٌّ
كَانُوا لَا يَرْجُونَ نَشُورًا ﴿٤٠﴾

﴿وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا﴾ وه نیراوی خوای مهزن
فهرموی: ئیت لهجیهاندا بوی یا لهروژی دوایدا بی: نهی پهروهردگاری من: بهراستی ئهم
تاقمه ی من وازیان لهم قورئانه هیناوهو باوهری پی نایهرن وگالتیهی پی نه کهن. پیغهمهیری
خوای مهز نله کاتیکا ئهو سکالایه ی برده لای خوای مهزن که گهوره کانی قورهیش لهترسی
نهمانی سهرو کایه تی وسامانی خویان بوختانیان نه دایه پال قورئان.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ وه ههر بهوجورهی ئیمه بت پهراستی
مه ککه مان گپراوه به دوژمن بو تو ههر بهوجوره ئیمه گپراومان بو ههمو پیغهمهیری دوژمنی
له تاوانباران. زور رون وئاشکرایه ههر که سی داوی پهیرهو پروگرامی چاک بکا تاوانباران
به رهنگاری ئهو که سه نه وه ست له زور کات وله زور جینگه دا. کهواته تو خه فته مه خو
کهواته ئارام بگرو پشت بهسته به خوای مهزن.

﴿وَكَفَىٰ بَرُّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا﴾ وه به سه بو تو پهروهردگاری تو رینگه به تو نیشان بدا
بو لای سهر شوړ کردن وده ست لات پهیدا کردن به سهر بی باوه رندا، یاریدهری تو بی
وسهرت بخا به سه رانا.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً﴾ وه که سانیکي ئهو تو باوه ریان
نه هینابو ووتیان: بوچی قورئان نه نیراوه ته خوار بو سهر موحه مه د بهیه کجاری، به ونه ی
تهورات ئینجیل ئهوی باوه رانه سوود له قورئان وه رناگرن، ئیتر به جاری بیته خواره وه یا
به پارچه پارچه یی و شیوه ی په کخه ری قورئان کاریان تی نا کا.

﴿كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا﴾ ههر به وجوره قورئان نیراوه ته خواره وه
به پارچه پارچه یی له ماوه ی بیست و سی سالد، له بهر هیت پهیدا کردنی دللی تو به هاته
خواره وه ی جبرئیل جار له داوی جار وله بهر ئه وه یش ئاسانی له سهر توو له سهر باوه رداران
له بهر کردنی و تیگه یشتن له ناوه روکی قورئان، توو موساو عیسا زور له یه ک جیاوازن ئه وان
ئه یانزانی بنوسن و خوینه وار بون به لام تو نه خوینه واری نازانی بنوسی و ناتوانی له بهری بکه ی
نه گهر یه ک جار بیته خوارو، ئیمه قورئانمان خویندوه ته وه به سهر تو دا پارچه به پارچه
له ماوه ی بیست و سی سالد ههر له بهر ئه وه ی ئاسانی له بهر کردنی وله بهر ئه وه یش
پرسیاری رووداوی تازه پهیدا ئه بو له ماوه ی جیاوازاو ئه بویه وه لامی بدرایه ته وه.

﴿وَلَا يَأْتِيَنَّكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا﴾ وه بی باوه ران نایهرن بو لای
تو هیچ جوړه وینه یه بیانوه ی داواکاری تو پوچ بکه نه وهو خراپه له پیغه مه رایه تی بگرن،
به وه ی ئه لین: ئه بویه تو گه نینه یه له زیرو زیوت بویه، فرشته کان له لایه ن خوای مهزن وه
بهاتایه داواکاری تو ی به راست بگپرایه، قورئان بو بهیه کجار نه هاته وه ته خواره وه مه گهر که

به وجوره هاتن بۆلای ئیمه به خشیمانه به تو راستیکی نه و تو داواکاری پوچی نه و ان نه شوریتیه وه، نه به خشین به تو شیرینترین ماناو دهر خستنی راستی.

﴿الَّذِينَ يُخْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا﴾ ﴿تَوْبَتِيْ بَهْبِيْ باوهران كه سانیکی نه و تو کۆته کریتیه وه له رۆژی دوایدا له سهر رومه تیان رانه کیشرین بۆلای دۆزه خ نه و که سانه له خراپترین جیگه دان و خراپترین بونه وه ری خوای مه زن و خراپترین که سیکن له ریگهی راست لایانداه، چونکه شتیکیان په رسته که رو نه زان به وه هیج سودی به و ان نابه خشی.

دوای نه وه ی خوای مه زن رونی کرده وه که هه موو پیغه مه ران دوزمنیان هه بوه دوای نه وه یش باسی هه ندی له پیغه مه ران و به سهره تیان نه کاو چون خوای مه زن به بپی کردوون، نه فهرموی:

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا﴾ ﴿وَهَبْ رَاسْتِي ئِيْمَه به خشیموان به موسا نامه یه که نه و راته وه گیرا بۆمان له گه ل موسادا براکه ی خوی که هارونه به یاریده دهر و پشتیوان بۆ موسا. که واته هه رتۆ به ته نها به درۆ نه خراو ته وه.

﴿فَقُلْنَا إِذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَذْمِيرًا﴾ ﴿دَوَایِي ئِيْمَه به موساو هاروغان ووت: ئیه برۆن بۆلای فیرعه ون و تاقمه که ی به چه ندین به لگه ی ئاشکرا له سهر به کیستی ئیمه که له خویانو له هه موو جیهانا دهر که و ته، دواپی ئیمه رۆیشتین بۆ لایان به چه ندین کاری په کخه وه نه و ان نه و به لگانه یان به درۆ خسته وه و باوهریان پی نه هیتان، دواپی له ناومان بردن به له ناوبردنیکی زۆر سه خت و ناهه موا.

﴿وَقَوْمٌ نُّوحٌ لِّمَا كَذَّبُوا الرَّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ﴾ ﴿وَهِيْمَه تاقمی نوحان له ناوبرد کاتی نوحیان به درۆ خسته وه، دواپی نۆسه دو په لجا سال له ناویانا مابه وه، نه وه له دوا ی نه وه، دوواییه کانیا ن چاکتر نه بون له پیشه کانیا ن ئیمه نه و انان خنکان به ئاوی توفان، له به رته وه ی نوح ماوه یه کی زۆر له ناویانا مابه وه وه که چه ند پیغه مه ری چوبی بۆ لایان بۆیه خوای مه زن فهرموی:

﴿الرُّسُلَ﴾ ﴿به ووشه ی کۆمه ل. ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَاعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ﴿وَهِيْمَه نه و خنکانده ی نه و انان گیرا به ته می کردن بۆ نه و ئاده میزادانه له دوا ی نه وانه وه دین و، ئیمه ئاماده مان کرده بۆ هه مو سته مکاران که باوهر به پیغه مه ره کانیا ن ناهین سزایه کی زۆر خواوون ئازار له هه ردوو جیهاندا.

﴿وَعَادًا وَثُمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ﴾ ﴿وَهِيْمَه له ناومان برد عادی تاقمی هود و سه مودی تاقمی سالح و دانیش توانی لای بیرئ که بتیان نه په رست و دواپی شوعه ییمان نارد بۆ لایان

وبه درویشان خسته و هو، دوا بی کاتی له لای نهو بیره بون، بیره که روخا به سهریانا و خزیان و نیشتمانیان چون به ناو زه ویدا. زانایان بو دیاری کردنی نهو چالآوه بیران جیاوازه: نایا چالآوی بوه له توهامه، یا له نازربایجان، یا له ننتاکیه، یا چالآوی نهسه، یا نهو چاله دریزهیه ناوی براوه له سوره تی (نهلبورجدا) یا له چهن جیگهیه تر بی، نهوهی راستی بی ناوی چالآوی تاقمی شوعهیه که هه میوان له ناو چون بهرؤ چوننی نه وچالآوه.

﴿ وَقُرُونَا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴾ وه ئیمه له ناومان بردن چهند تاقمی تری زور له نیتوان نهو تاقماندها ئیمه له ناومان بردن چونکه پیغمهده کانی خوئیانیان به درؤ خسته وه.

﴿ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَرْنَا تَبِيرًا ﴾ وه ئیمه روغان کردبوه وه بو هه موو تاقمی سزای نهو تاقماندهی نهو تو له پیش نهوانده بوون، جوړه ها ناموژگاری ولیدانی چهن دین وینه مان بو باس کردون، دوا بی نهوهی باوه بریان نههینا ئیمه نهوانمان له ناو بردن به له ناو بردنکی سهخت و گران، مه گهر که سنی باوه ری هینایی.

﴿ وَقَدْ آتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي آمَطْرَتْ مَطَرًا سَوًّا فَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا لَا يَتَذَكَّرُونَ لَشُورًا ﴾ وه به راستی قوره شعیکان چون و تپه ربوون به سهر نهو گوندهی نهو تو دا بار تیرابوو به سهریانا بارانیکی خراب و له لایهن خوی مه زنه وه به ردی به سهریانا باراند و له ناو چون، نهو گوندهیش بریتی بوو وله شاری سه دومی گه ووه که به هزی داوین پیسه وه خوی مه زن بنه بری کردن، نایا قوره شعیکان نهو گوندهیان نه بینی بوو که هاتو چوین نه کرد بو باز رگانی له مه کده بو لای شام. به لکو نهو بت په رستانه به ئومیدی زیندو بو نه وهیه نه بوون پتویست بکا پرسیارو سزادانیان له روژی دوایدا.

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُونَكَ

إِلَّا هُزُوءًا هَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾ إِنَّكَ كَادَ

لِيُضِلَّنَا عَنْ إِلَهِنَا لَوْلَا أَنَّ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ

يَعْلَمُونَ حَيْثُ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضِلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ أَرَأَيْتَ

مَنْ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا

كَأَلَانَعِمَ بَلْ هُمْ أَضِلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

﴿وَإِذَا رَأَوْكَ أَنْ يَنْجُدُوكَ إِلَّا هُزُوا أَلَمْ يَكُنْ لَكَ بَعَثُ اللَّهِ رَسُولًا﴾ وه هدر کاتی نهو بت په رستانه تویان نه بیښی، تو وهر ناگرن مه گهر به جیگه ی گالته کردن به تو، ناماژه نه کهن بولای توو نه لئین: به گالته کردنه وه: نایا نه وه یه که سیکی نهو تو خوی مه زن کردویه تی به نیروای خوی. نهو نایه ته له باره ی نه بو جه هله وه هاتو ته خواره وه.

﴿إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا﴾ به راستی نریک بوو نهو نیرواوه ئیمه لابدا له پهرستی خوا کاغان نه گهر ئیمه نارامان نه گرتایه و به رده وام نه بوینایه له سه ز په رستیان. له نایه تی پشوودا نه یان ووت: نایا نه مه یه نیروای خوا و باوهر پان پی نه بوو، که چی له م رسته یه دا نه وه ی ههستی پی بکه نه لئین: موحه مه د نه وه نده کاری په کخه ری هیابوو نریکو لامابدا له پهرستی بته کاغان، نه وه ی نه وان واته گیه نه ئی نه یانزانی موحه مه د پیغه مه ره، نهو دوو هه لو یسته ی نه وان در ی به کترین.

﴿وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا﴾ وه له مه و دوا نهو بت په رستانه نه زان کاتی سزای ناگری دوزه خ نه بیښ چ که سی له ریگه ی راستی ناین لایداوه، بیگومان بت په رستان نه ک موحه مه د.

﴿أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَتَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا﴾ نایا تو نه تبینوه و سه رت سورنامی تی له نه زانی که سی شتیکی به لاوه جوانی نه یکا به خوا بوخوی، به ردی نه پهرستی، دوا یی به ردی تری بیښی له و به رده جوانر بو نه پهرستی وواز له به رده پشووه که نه هیڅی. که واته نهو که سه هه واه وه وه سی خوی نه پهرستی و واز له راستی نه هیڅی، نایا تو نه ته و ی چاودیری نهو که سه بکه ی ونه یه لی بت په رستی بکاو دوا ی ناره زوی خوی نه که و ی، هدر که سی به و جوړه یی چاوه پروانی چاکه ی لی نا کړی.

﴿أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ﴾ به لکو تو نه زانی به راستی زوړتر له و که سانه شتی به رستن زیان له وان نه داو سوو دیان پی نه گیه نه یی گفتو گو ی تو نه بیسن و وه ری بگرن یاوورد نه بڼه وه له شتی نه یلین هه تا به لگو نیشانه ی بیگومان کاریان تی بکا، تو به نومیدی باوهر هینانی نه وان مه به، چونکه نهو که سانه گو ی له راستی ناگرن و له هیچ شتی وورد نابڼه وه، به لام که میکیان له پاشه روژدا په شیمان نه بڼه وه و باوهر نه هیڅن.

﴿إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ به لکو نهو که سانه به وه ی سوود له وه وهر ناگرن نه ی بیسن، بیرنا که نه وه له به لگو و نیشانه ی ناشکرا، هیچ شتی نین مه گهر وینه ی چوار پی وان، چونکه چوار پی نهو شته ی خوی مه زن به وانی سپار دوه جی به جی نه کهن و فرمان به رداری خاوه نی خو یانن. به لکو نهو که سانه له چوار پی گومرا ترن، چونکه چوار پی چاکه و زیانی خو یان جو ی نه که نه وه، نهو پی باوهرانه سه رشوړی راستی نابن و له سزای خوی مه زن نا تر سن. که واته هدر که سی په یرو ی وه وه سی خوی بکا چوار پی له و چاکره.

پیغمبر ﴿ﷺ﴾ سیزده سال لهمه که داواای له قوره یشیه کان نه کرد باوه بهین به خوایه کی مه زنی تانک و نه نه ای داد به روه، له لای نه و ردهش و سپی و هه ژارو سامانادر یه کسانن، ریز بۆ هیچ که سپی دانانری به جگهی له خوا ترسانو خزمه تی ئاده میزاد. که واته جیگهی سه رسورمان نیه بت په رستان به فهرموده ی پیغمبر ﴿ﷺ﴾ تهنگه تاو بین و نازاری بدهن و گالته ی بی بکه ن، بیروبو چونی یه کسانی ئاده میزاد بت په رستانی ئالوز کردبوو. یانی بیلالی بهنده ی بی ده سلا ت وینه ی نه بو جه هلی خاوه ن پله و پایه بی. به لکو گه وره تر، چونکه بیلال له خوا نه ترسی. هه روه ها پیغمبر ﴿ﷺ﴾ به رده وام بوو له سه ر راگه یانندن پهیامی خوی، له به رده م هیزی خراب دا خوی راگرت، بروای و ابوو سه ر نه که وی، پشت به خوا به ستن، فیری زانست و زانیاری و دروستکردنی چهک بین و پیوسته ئیمه ی موسلمانان له فهرموده و کرده وه ی پیغمبر فیری خوراگرتن وفیداکاری بین، هه مو شتی به نرخیی لامان له ریگهی به رزی ئالای ئیسلامدا دای بنین، له بی باوه ران نه ترسین باوه کو سه رباز وچه کی زوریان هه بی خوای مه زن لهم ئایه تانه ی دواپی باسی هه ندی له چاکه کانی خوی به سه ر ئاده میزاده وه نه کا که به لگه ن له سه ر بوون و گه وره پی خوای مه زن .

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ
الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَائِمًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا
﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ
لَكُمْ أَيْلًا لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِنُخْرِجَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ
مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَمًا وَنَاسِيًا كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ
لِيَذَكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾ وَلَوْ شِئْنَا
لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ تَذِيرًا ﴿٥١﴾ فَلَا تَطْعَمُ الْكَافِرِينَ

وَجَهْدَهُمْ فِي جِهَادٍ كَبِيرٍ ﴿٥٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ
الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا
وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ
نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

١- ﴿أَلَمْ تَرَى إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظَّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا﴾ نایا تو نەترانیوە بۆلای گەورەیی کاری خوای مەزن بە چ جۆری سییەری بلاو کردۆتەووە بۆ سوودی ئێوە، هەموو گۆشەو کەنار و تەواوی زەوی گرتۆتەووە هەر لەدوای ئاوابوونی خۆر هەتا هەڵهاتی خۆر لەرۆژی دوایدا لەبەرئەوێ ئادەمیزاد پشووێ خوێی بەدەن و ماندوبونی رۆژیان نەمیێ.

﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا﴾ وەئەگەر خوای مەزن ئارەزووی بکردایە ئەو سییەرە ئەووەستای زەوی نەئەسواریوە، بە نەسوڕانی زەوی سییەر ئەووەستای لانیئەچوو خۆر لای نەئەبرد.

﴿ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا﴾ لەپاشای ئێمە خۆر ئەکەین بەبەلگە لەسەر بوونی سییەر، ئەگەر خۆرنەبواوە ئادەمیزاد نەیان ئەزانی سییەر چ شتیکی، بەلێدانی روناکی خۆر لەسەر زەوی سییەر ئەناسی، بەنەمانی خۆر سییەر ئەزانوی.

﴿ثُمَّ قَبْضَاهُ قَبْضًا يَسِيرًا﴾ لەپاشای ئێمە ئەو سییەرە بلابووەتەووە بەسەر زەویدا لای ئەبەین بەهۆی توانای خۆمانەووەبەش لەدوای بەش وورده وورده بەبۆنەی سوڕانی زەوی بەدەوری خۆردا، هەندێ لەزانایانی خاوەن بیر ئەلێن: وێنەی گێراوی خۆر سییەریکی وەستای، قورئانی پیرۆز ئاماژەی بۆ کردووە بەر لەپەیدا بوونی ئەوزانیاریە بەنزیکی (١٤٢١) سأل له مهوبهرو بهو جوړه ئههې ووشه (علی) به مانا (مخ) بئ وهك ههندئ له زانایان ووتویه. كه واته مانای ئهو ړسته بهم جوړه ئههې: (ئیمه گێراومانە خۆر لەگەڵ سییەر بەبەلگەیه لەسەر یه کیتی ئیمه و تەواوی توانای ئیمه).. خوای مەزن زەوی دروست کردووە بەخړی، ئەسوړیتەووە لەبەردەم خۆردا له ماوی (٢٤) کات ژمیر یا کەمتر، ئەو لایەیی خۆر لێی ئەدا پێی ئەووتریت رۆژ. نەختە نەختە خۆر بەجێ دیلێ ئەو بەشەکی تری پێی ئەووتریت شوو و سییەریکی وەستای.

٢- ﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَ النَّوْمَ سُبَاتًا وَ جَعَلَ النَّهَارَ نَشُورًا﴾ وە پەرورەدگاری تو کەسێکی ئەوتۆیە شەوی گێراوە کە ئادەمیزاد و جگەیی ئادەمیزاد دانەپۆشی

تەفسیری زمانکۆیی

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا﴾ وه نه گهر ئیمه بمان ویستایه بۆ ههمو گوندی پیغمهه رایکمان نه نار دو دانیشترانی نهو گوندهیان بزسانایه، نهو کاته قورسای کاری پیغمهه رایه تی بۆ تو سووک نه بو، به لام ئیمه تو مان رهوانه کردوه بۆ لای ههمو گوندی و فرهمانی پیغمهه رایه تیمان له تو دا به ته نهها داناوه ههتا ریز و گه وره یی تو به ههمو که سی پرون بکهینه وهو بز ان تو گه وره ترینی پیغمهه رانی. که واته تو به رانه به بهو ریز گرته تو به رده وام به له سه ر ئاشکر اکر دنی راستی ئایینی خوای مه زن.

﴿فَلَا تُطْعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ جِهَادًا كَبِيرًا﴾ دوایی تو پهیره ی بی باوه ران مه که له وشته ی داوای له تو نه که ن و بۆ نهو شته ی نه یانه و ئ له گه لیانی و نه رمی له گه لیان،. خۆت ماندو بکه له گه لیان به هۆی قورئانه وهو تیکۆشه بۆ به رپا کردنی ئاین به تیکۆشانیکی گه وره ، داوای کۆمه کی هه ر له خوای مه زنبکه، کاری پوچیان له ناو به و نه گهر باوه ر نه هینن تو به رپر سیار نیت. به لام بیدار کردنه وه ی نه خوینه وار ان و شاره زا کردنی ئاده می زاد بۆ لای رینگه ی به ختیار ی و سه ره به ستی و بلا و کردنه وه ی داد په ره وه ی و چه سپاندنی یه کسان ی نیوان دانیشتران به هۆی قورئانه وه بکه به بی و و چان.

﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أجاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا﴾ هخوای مه زن که سیکی نهو تو به دوو ده ریای به ره لا کردوه نه رۆن به جیگه ی خویانا به دراوستی یه کتری تیکه لاوی یه کتری نابن، یه کتی لهو دوو ده ریایه زۆر شیرینه و به ئاسانی نه خوریته وه، نه وه ی تر یان زۆر سویر و تاله بۆ خواردنه وه ده ست ناداو و خوای مه زن گپراویه له نیوان نهو دوو ده ریایه دا په رده یه له هه ر شتی بی هه تا تیکه لاوی یه کتری نه بن و به لکو هه ر یه که یان له سه ر سروشتی تاییه تی خویان به رده وامن له شیرینی یه کیکیان و سویری نه وه ی تر یان.

﴿وَجِبْرًا مَخْجُورًا﴾ وه خوای مه زن گپراویه بۆ نهو دوو ده ریایه په رده یه کی داپۆشراو له خاکی یه شتی تر نایه لی تیکه لاوی یه کتر بن و له یه که بیزارن به جوړی وان هه ره یه که یان به زمان ی تاییه تی خویان به یه کتری نه لئین: دوو که ره وه لیم و تیکه لاوی من مه به، مه به ست لهو دوو ده ریایه دوو ده ریای تاییه تی نین، به لکو دوو جوړن له ناو، یه کیکیان شیرینه و نه وه ی تر یان تاله ناروا و قه ده غه یه ناوه تاله که و ناوه شیرینه که له سروشتی خۆی بگور رین.

بۆ زانین: له میهره بانی و چاکه ی خوای مه زنه به سه ر زینه وه راندا، ناوی شیرینی داناوه له جیگه به رزه کاناو له جیگه یه به رزترین لهو جیگایانه ناوی سوریان تیدا نیه، به وینه ی ناوی روبره کان و ناوی نهو گۆلاوانه له سه ره وه ی روی ده ریاکانن، به تابه تی ناوی باران. که واته ناوی شیرین و سویر هه ره یه که یان له سه ر سروشتی خویان نه مینه وه، نه گهر به پیچه وانه وه

بوايه ئاوى تال ئەرپزايه ناو ئاوى شيرين و ئاوه كان هه موويان سویر ئه بون و ئادهميزاد تووشى ئازار و ناخوشى ئه بون. ئه وه له لايه كه وه له لايه تره وه بونى ئاوى سویر زۆر پيوسته بۆ ژيانى زينه وهران و بۆ پاراستنى له شيان بۆ ئه و شتانهى له ناو دهريادا ئه ژين له ناو ئه چون، ئه گهر ئاوى سویر نه بوايه زينه وهران به زۆرى له ناو ئه چون و بۆ گه نيان ئه كرد وهه و ايش پس ئه بو، كاتى ئادهميزاد پيوستى به ئاوى شيرين هه بى خواى مه زن تيشكى خۆر ئه نيرتسه سهر زه وى و دهريا سویره كان و ته م پيدا ئه كه ن و و سویری به جى ئه هيلن و ئه بى بهه ورو ئاوى شيرين ئه بارتسه سهر زه وى. كه واته سهرچاوهى ئاوى شيرين له ئاوى سویره وه پيدا ئه بى. دووباره له مه پهره باني خواى مه زن له ناو زه وى ژۆر زه رياو ده ريا كان ئاوى شيرين ده ره ئى، ئه و په ردهى زه ويه نايه لى ئاوه سویره كه برژيته ناو ئه و ئاوه شيرينه. كه واته بۆ مان ده ركه وت ئه و دوو جوړه تيكه لاوى يه ك نابن. هه ندى له زانيان ئه لى: ئه گهر دوو رووبار يه كيكيان شيرين بى و ئه وى تريان سویر بى بۆن به پالى يه كا بى په ردهى خاك، ئه و دوو رووباره تيكه لاوى يه ك نابن به هوى په رده يه كه وه ئادهميزاد ناى بينن.

﴿ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴾ وه خواى مه زن كه سيكى ئه وتويه دروستى كر دووه له ئاوى پياو كاتى ئه چته لاي ژنه كهى خوى ئادهميزادى، ئير ئه و ئادهميزاده ئير بى يا ميينه بى؟ دواى خواى مه زن ئه و ئادهميزاده ئه گيرى به پياوى خاوهنى نه ژاد و په گه زى يه كترى و په يوه نديان به يه كه وه ئه بى، وه ك كور و كور و زاو كچ و مام و ئاموزاو ئه ي گيرى به خه زوورى يه كترى به هوى ژنده وه، به ويتهى باوكى ژن و دايكى ژن و كچه زاو پورزاو، په روه ردگارى تۆ زۆر به توانايه، چونكه له ئاوى ژن و پياو ئادهميزادىكى ئير يا مى دروست ئه كاو به رهنگىكى جياوازه وه.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ

مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ

عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ بِذُنُوبِ

عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا ﴿٥٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾ نَبَارَكُ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا﴾ وه بی باوهران له جگهی خوی مهزن شتی نه پهرستن سود بهوان نابه خشتی وزیان لهوان ناداو، مروفی بی باوهر یاریدهو پشتیوانی شهیتان وتاوانبارانه لهسهر بی فهرمانی پهروهردگاری خوی، پشتیوانی تاوانبارانه لهدژی پیاوچاکان.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ وه نیمه تزمان رهوانه نه کردوه بولای هه موو ناده میزاد مه گهر تزمان بو نهوه ناردوه موژده بدهی به باوره داران به به هشت و بی باوهران برسینی له ناگری دوزهخ، دواپی توخه فته تبار نه کا بی باوهری نهوان، بی باوهریه که یان زیانی بو تو نیه.

﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ تو بلتی به بی باوهران من داوی کرئی له ئیوه ناکهم و به تهمای نهوه نیم ئیوه داراییم بدهنی لهسهر راگه یاندنی شتی منی پیوه نیراوه بولای ئیوه پاداشتی من لهسهر هیچ که سی نیه مه گهر لهسهر خوی مهزنه، به لام هدر که سی ناره زووی هدی که ریگهی راست وهر بگری بولای ره زامه ندی خوی مهزن و نزیک بونهوه له نایینی من ودارایی خوی بیه خشتی له ریگهی چاکه دا، دواپی باهو که سه نهوشانه بکا.

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾ وەتۆ بۆ داواکاری خۆت پەنابە بۆلای زیندوێه کی ئەوتۆ ھەرگیز نامری، پشت بێستە لەسەر ئەو خواپە لەلادانی خراپەیی بێ باوەران لەخۆت، ئەو ئەتپاریژی لەئازاری ئەوان، ھەر ئەو شایانی پشت لەسەر بەستە ئەک زیندوانی مردن رویان تێکا. کە ئەوان مردن بێ یاریدەدەر ئەبێ. بەلام یاریدانی خوای مەزن لەناو ناچی و بەردەوامە.

﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ بُدْثُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا﴾ وەتۆ خوای مەزن دوور بخەرەوێ لەھەموو شتیکی ناشایستە بەھۆی یاریدانی خواپە کەوێ شەایستەیی سوپاسەو، بەسە بۆ خوای مەزن ئەزانێ بە گوناھێ بەندەکانی خۆی، تۆ گرنگی مەدە بە کەسێ باوەری نەھێناوێ.

﴿الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ﴾ ئەو کەسە زیندوێ ھەرگیز نامری خواپە کی ئەوتۆیە ئاسمانەکان وزەوی شتی لەنیوان ئەواندایە لە ھەواو جگەیی ھەوا دروستی کردوون لەشەش کاتی جیاوازدان، ئەگەر خوای مەزن بپوستانێ لەیەک کات دروستی ئەکردن. بەلام ویستوێ بەندەکانی خۆی فێربکا لەکارکردنیاندا لەسەرخۆ بن و جار لەدوای جار بیانکەن، لەپاش دروست کردنیان خوای خاوێن بەخشنەو دەستەلات گەورەیی خۆی ڕاکێشا بەسەر ھەموو وێنەوێراندا. مەبەست لەپۆژ چەند جارە، چونکە ئەو کاتە پۆژ نەبوە.

﴿فَاسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا﴾ دواپێ تۆی بێ باوەرو فربو خورده پرسیار بکە بۆ دروست کردنی ئاسمانەکان وزەوی و شتی لەناو ئەواندایە لەکەسیکی زانا لەخاوێن نامەکان و جگەیی ئەوان بۆ ئەوێ ھەوایی راستی دروست کردنی ئەوانە بدا بەتۆی بێ باوەر. ئەک کەسێ نەزان و بێ باوەر بێ.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ؟ وَهَكَائِي بَيِّنَاتٍ يَدْعُونَ: ثِيَابَهُمْ سَوَّدَتْ بَيْنَ بَوَّ خَوَّيْ خَاوَنَ بَخْشَنَدَو مِھَرەبان و نوێژی بۆ بکەن ئەیان ووت: ئێمە نازانین پەھمان چ شتیکی ھەتا سوژدەیی بۆ بێین، چونکە ئەوان ناوی خویان بەپەھمان نەئەبرد، یا لەبەر شتی تر بوو جگەیی ئەو، ئەیان ئەزانێ پەھمان ناوی خوی مەزەن، بەموسەیلەمەیی درۆزنیان ئەووت: پەھمان.

﴿أَسْجِدْ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ تُفُورًا﴾ ئەیان ووت ئایا ئێمە چۆن سوژدە ئەبەین بۆ شتی تۆ فەرمانمان بێ ئەدەیی سوژدەیی بۆ بێین، ئێمە ناوی پەھمانمان نەبێستو، بێستومانە: ڕاحیم و پەھیم ھەبە ئەک پەھمان، ئێمە بێ فەرمانی باوبایی خۆمان ناکەین و ئەو شتانە ئەپەرستین ئەوان ئەپەرستن و ئەو فەرماندانە کە سوژدە بێن بۆ خوای خاوێن بەخشنەو زۆرتر دوری ئەخستنەو لەباوەرھێنان، بەجۆری ئەیان ووت: تۆ ئەتەوێ فەرمانبەرداری تۆ بێن وواز لەپەرستراوی باوبایی خۆمان بھێنین.

﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا﴾ بهرزی و توانای بی هاوتا بو که سیکی نهوتویه دروستی کردوه له ناسماندا چهنلین جیگهیه بو خورو مانگ که بریتین له دوازده جیگه بهلای زورییه زانایانهوه:

بورجه کان نهمانه: بهرخ، گا و دووانه، سی مانگهی بههار، قرژال، شیر، هیشوو، سی مانگهی هاوین، ترازو، دوویشک و کهوان، سی مانگهی پاییز، کارژهله، دۆلجه، ماسی، سی مانگهی زستان.

﴿وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا﴾ وهخوای مهزن دروستی کردوه لهناو بورجه کانی ناسماندا چرایه که خوی لهخویا پروونا که نهویش بریتیه له خورو، دروستیشی کردوه لهناو بورجه کانی ناسمانا مانگ که له شهودا ههلهات زهوی پروون نه کاتهوهو پروناکیه که له خورهوه وهرگرتوه. ههنلئ له زانایان لایان وایه مه بهست له ووشهی (بُرُوجًا) ههوت نهستیره گهرژ که کانه.

﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا﴾ وه خوای مهزن که سیکی نهوتویه شهو ورژوی گپراوه به جزوی ههریه که بیان جیگهی نهوی تریان بگریتهوهو بین بهدوای یه کا، له بهرنهوهی بهلگه بن له سهر توانای گهورهی خوای مهزن له بو که سی بیهوی بیر بکاتهوه له کاری بی وینهی خوای مهزن. یا بو که سی بیهوی سوپاسی خوای مهزن بکا له سهر چاکه بی نه ندازه کانی که نایه نه زماره.

له پاشا خوای مهزن باسی شیوهی باوهرداران و نهوشتانه مان بو نه کا له جیهاندا نه یکه و پاداشتی گهوره وهرئه گرن. نه فهرموی: باوهرداران نه که سانهی خواره وهن:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ
الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ
أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ
مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ يَدْعُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ
مَتَابًا ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ
مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا
هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا
لِلْمُنَاقِبِ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا
صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا نَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾ خَالِدِينَ
فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾ قُلْ مَا يَعْبَأُكُمْ رَبِّي
لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾ وهبنده کانی خوی خواهن به خشنده
نهو که سانهی نهوتون نهرون به سهر زه ویدا بهرویشتنی له سهر رخزو به نارام به شهر مه وهو
شیوهی خویان تیک نادهن بهی دهمارو بهی خو به گه وره دانان نهرون به سهر زه ویدا. نازار

تفسیری زمانا کزی

بهدهروون و یژدانی کهس ناگیه نن. خزمه تکار له پیش و پاشیانه وه نارۆن، سواری چاره ویی و ماشینی به نرخ نابن و ماتۆر و ماشین له پاش و پشیا نه وه نارۆن.

﴿ وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾ وه هه رکاتی نهزان و پیاو خراپان گفتوگوی خراپان له گه له بکهن، وه لایمان به خراپه وه ناده نه وه. به جۆری وه لایمان نه ده نه وه خوین تووشی نازارو گونه ناکن و چاو پۆشی له خراپه یان نه کن، ئه لپین له وه لایمانا: گفتوگوی شایسته و دوربۆن له گونه له سه ر ئیمه بی، چاکه له نیوان و ئیمه و ئیوه دا نابیری.

﴿ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴾ وه کهسانیکی ئه وتۆن شه و ئه به نه سه ر به نوێژ کردن بۆ پهروه ردگاری خوین به سه زده بردن و به پیوه وه ستان، کاتی که دوره له دوو روی و کاتی خوین به فیرۆ نادهن له چایخانه و جیگه کانی رابواردن به خواردنه وه ی مه ی و قورمار و دۆمینه و تاو له کردنه وه، دارایی خوین له جیگه ی خراپا دانانین، پیلان له دژی باوه رداران و بی تاوانان دروست ناکن.

﴿ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴾ وه کهسانیکی ئه وتۆن ئه لپین: نه ی پهروه ردگاری ئیمه: تۆ سزای دۆزه خ له ئیمه لابده، به راستی سزای دۆزه خ بهرده وامه و تۆ له سینه وه یه، ناتوانی خۆمانی لی رزگار بکهین، ئه و باوه ردارانه له گه له نه وه بشدا په رستیان زۆره و ره وشتیان له گه له دانیش توانا چاکه له خوا ئه ترسن و ئه پارینه وه سزای دۆزه خیان لی لادا.

﴿ إِنَّهَا سَاعَتٌ مُّسْتَقَرَّةٌ وَمَقَامًا ﴾ به راستی دۆزه خ ئارامگا و جیگه یه کی خراپه، به راستی باوه رداران به جۆری بروایان به بونی به هه شت و دۆزه خه یه وه ک ئه وه وایه چاو یان پشان کهوتی، بۆیه به ئومیدی چوونی به هه شت و له سزای دۆزه خ ئه ترسن و به ته مای میهره بانی خوای مه زن.

﴿ وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴾ وه کهسانیکی ئه وتۆن کاتی دارایی خوین ئه به خشن نه وه نده ده ست گوشا و نین له سنوری دیاری رکا و و پیوست ده رچن و له گناه دا دای نانین و نه وه نده رژدو مست قوچرا و نین خوین و خیزانه کانیا ن تووشی ته نگانه بکهن، وه به خشیان مام ناوه ندیه، نه نه وه نده ئه به خشن هیچیان به ده سه ته وه نه میتی و نه نه وه نده به رچاو ته نگن هیچ شتی نه به خشن.

﴿ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ ﴾ وه کهسانیکی ئه وتۆن له گه له خوای مه زندا خوایه تر ناپه رست و هه ر له خوای مه زن نه پارینه وه، هاو به شدانان بۆ خوای مه زن گه وه ره ترین تاوان و سه مه لای ئه وان.

﴿ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴾ وه کهسیکی ئه وتۆن نا کوژن که سی خوای مه زن قه ده غه ی کردی کوشتی مه گه ر به مافیکی

رِهوا بیکوژن، به جوړی که سیکي باوهر داری کوشتی یاله نایین وهر گهرایی یا خراپه ی
بلاو کردیته وه به زه ویدا و جگه ی نه وانه یس وه نهو که سانه داوین پیسی ناکه ن وهر که سی
نهو شتانه بکا له پهرستن بو جگه ی خوی مذن و کوشتی که سی به نارهوا و داوین پیسی
تووشی سزای کرده وه ی خرابی خوی نه بی .

﴿يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا﴾ دوو چندانه نه کریتته وه بو نهو که سه
سزا له پرژوی دوایدا و، به ردهوام نه بی له ناو نهو سزایدها به رسوایی و بی نرخي و سهر شوړی
هه تا هه تایه .

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَبْدِلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا﴾ مه گهر که سی په شیمان بویته وه له خراپه کانی خوی و باوهری هیئایی به خوی مذن
وبدیغه مهر و کرده وه ی چاکي کردی به نیازی پاکه وه، دواپی نهو که سانه خوی مذن
خراپه کانیان نه گوړی به چاکه بویانله پرژوی دوایدا و خراپه کانیان نه شوړیتته وه، خوی مذن
له گونا هه کانیان خوښ نه بی، میهره بانه خراپه کانیان نه گوړی به چاکه .

﴿وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا﴾ وه ههر که سی په شیمان بویته وه
له گونا هه کانی خوی جگه لهو گونا هانه ی په یوه ندیان به مافی بهنده کانی خواوه هه یه
و کرده وه ی چاکي کردی بو به سهر گرته وه ی نهو شتانه ی له کیسی چووه، دواپی نهو که سه
نهو گهریتته وه بولای خوی مذن به گهرانه وه یه کی چاک و خوښ که گونا هه کانیان نه شوړیتته وه
پاداشتی چاکي نه دریتی .

﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾ وه که سانیکی نهو توژن شایه تی
دروو بوچ نادهن به ههر جوړی بی و، هدر کاتی به ریکهوت چون به لای گفتوگو ی خراپ و
کاری بیژ لی کراوه یا شتیکی خراپیان بیست نهرون به لایاو وازی لی نه هین وریزی خو یان
نه گرن و ریژ بو خو یان دانه نین .

﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخْرُوْا عَلَيْهَا صُمًّا وَعَيْنًا﴾ وه که سانیکی نهو توژن
ههر کاتی ناموژ گاریان بکرایه به نایه ته کانی قورثانی په روه رد گاری خو یان نه گرین و نه که ون
به ددهماو سوژده نه بن بولای خوی مذن، رونا که ن بولای نهو ناموژ گاریه به ویتته ی که سی
که ری هیچ شتی نه بیسی و به ویتته ی که سی کویر بی .

﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُصُورًا أَعْيُنَ وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾
وه که سانیکی نهو توژن نه پاریته وه له خوی مذن و نه لین: نه ی په روه رد گاری نیمه تو به خشه
به نیمه له ژنه کاغمان و له خیران و مناله کاغمان که سی چاومان پینان فیک بیتته وه و دلمان پینان
گهش بیتته وه به جوړی بن تو یاریده یان بده ی بولای په رستی خو ت، گومانی تیدا نیه که

ئادهمیزاد خیزانی خوی بینی که ره وشتیان بهرزه دلخوش نهبن، چونکه بهئومیدی نهوهن له بهههشتا بگدن بهیه کتری و، تو ئیمه بگییه بهپیشهوای پیاوچاکان ولهخوا ترسان وچاو لی کراو بو نهوان، ئادهمیزاد بهگویرهی سروشتی خویان لایان چاکه مناله کانیان پیاوچاک و ره وشت بهرز بن و ههرچهنده خۆیشیان خراپ بن، وهك كهسی خوی نهخۆشیی لای خوش نیه مناله کانی نهخۆش بن.

﴿أُولَئِكَ يَجْزُونَ الْعُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيَلْقَوْنَ فِيهَا ثَجِيَةً وَسَلَامًا﴾ ئەو نو تاقمانه باس کران له لایه خوای مهزنهوه پاداشتیان نهدریتهوه بهپلهیه کی بهرز له بهههشتا بههوی ئارام گرتیان له سههر بهردهوامی په رستی خوای مهزن و وازهیتانیان له بی فه رمانی خوای مهزن، له هۆده کانی ناو بهههشتا له لایه فریشته کانهوه ناشتی و سلاویان ئاراسته نه کری و پیشوازی چاکیان لی نه کری، بهوان نهووتری بهخۆشی و بی ئازاری بژین هه تاهه تایه، نامرن و ده رنا کرین، جیگه ی خۆش بو ئیوه ی بهنده ی لهخوا ترسه، وهك خوا نهفه رموی:

﴿خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنْتَ مُسْتَقِرًّا وَمَقَامًا﴾ به بهردهوامی دانیشن له ناو نهو جیگه وپله بهرزهدا، جیگه وپلهیه کی بهرزو شیرینه بوئهوه ی نهوان ئارام بگرن له ناویاو زور جیگه ی چاکه بو دانیشتی نهوان.

﴿قُلْ مَا يَعْبُؤْكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ تو بلی به دانیشتوانی مه ککه: پهروه ردگاری ئیوه گرنگی و نرخ به ئیوه نادا، پیوستی به په رستی ئیوه نیهو نرختان بو دانانری نه گهر بوئهوه نه بی ئیوه خوای مهزن په رستن، چونکه ئادهمیزاد و جنۆکه هه ربوئهوه دروست کراون خوای مهزن په رستن. نه گهر بو په رستن نه بی ئیوه وناژال جوئ ناکرینهوه خوای مهزن نرخ بو هیچ کاریکی ئیوه دانانی نه گهر ئیوه داوای باوه رهیتان نه کهن.

﴿فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا﴾ دوا یی چۆن خوای مهزن نرخ بو ئیوه دائه نی که ئیوه نیراوی خواتان به درۆ خسته تهوه و تانه تان له قورئان داوه له ئاستی باوه رهیتاندا خواتانسان به گه وه داناه، دوا یی نهو سزایه ی به درۆ خسته وه تان سزایه که به رده وامه و لیسان جوئ نایته وه، نهو سزایه دهستی پی کرد له جهنگی به دروه و به رده وام نه بی له رۆژی دوایدا.

به یاریده ی خوا مانای سوره تی نهلفورقان کوتایی پی هات رۆژی دوو شه ممه

(۲۷) ی موحه رهم سالی (۱۴۲۱) کوچی به رانه ر : ۱ / ۵ / ۲۰۰۰ زایینی

(سوره تی شوعه راء)

لهمه كه هاتوته خواره وه ، هندی له زانایان ئه لێن: جگه له ئایه تی (۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۷) لهمه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۲۲۷) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسَم ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ لَعَلَّكَ بَاطِعٌ لِّنَفْسِكَ
أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ إِنَّا نَشَأُنُزِلَ عَلَيْهِمْ مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّن ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ
إِلَّا كَانُوا عَنْتَهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا
بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمَا أَنْبَأْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
كَرِيمٍ ﴿٧﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ وَإِنَّ
رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

﴿طسم﴾ ژۆر جاران باسی مانای ئه و پیتانه کراوه ئومید وایه ته ماشای مانایان بکه ن له سوره ته کانی تر دا، به ئایه تی له سوره تی ئه لبه قهرده و له و پیتانه قورئان پێک هاتوه و کاری پێک خه رن.

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئه و ئایه تانه له م سوره ته دا باسیان ئه کرێ ئایه تی نامه یه کن چاک و خراپ له یه ک جوی ئه که نه وه، ده ستور و یاسای ئایینی روون ئه کاته وه، به لگه شه له سهر پێغه مه رایه تی موحه مه د ﴿ﷺ﴾.

﴿لَعَلَّكَ بَاطِعٌ لِّنَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ تۆ ئه وهنده تێه کوشی که دانیشتوانی مه که که با وه ربه یێن به م قورئانه نزیکه تۆ خۆت بکوژی له خه فه تا که ئه وان با وه ربه یێن، تۆ داوات لی نا کرێ که ئه وان با وه ربه یێن، تۆ هه ر راگه یاندنت له سه ره که فه رموده کانی خوای مه زن به وان بگه یه نی.

﴿ إِن نَّشَأْ نُنْزِلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴾ ئەگەر ئیمە ئارەزوو بکەین ئەوانهەمویان باوەر بهێتن بەراستی ئیمە ئەنێرینە خوارەوه بەسەریانان نیشانەیهکی گەورەو بەهێز و بێنراو ناچاریان بکا بۆ لای باوەر هێتان، دوایی ئەوان بەبۆنەی ئەو نیشانەیه گەردنی خۆیان دائەنەوتن بۆی بەسەر شۆری. یانی کاتی ئەو نیشانەو سزایەیان بینی، ئیمە بەوان ئەلێن: ئیوه خۆتانسەر بەستن: یابۆ لەناو بردتان، یابۆ باوەر هێتان، بێگومان ئەو کاتە سەر شۆر ئەبن. بەلام ئەو باوەر هێتانه شایستەیی پادشتی چاک نیە، باوەر هێتان ئەبێ زۆری تێدا ئەبێ و خۆیان سەر بەست بن. ئیمە ڕینگەیی چاک و خراپمان پێ نیشان داوان.

پرسیار: خوای مەزن لە کاتی موسادا کیۆکی بەسەر بەنو ئیسرائیلیەکانا بەرز کردووە، فەرموی: ئیوه ئەبێ ئەو شتەیی منبێم داوان وەری بگرن و بەزۆر باوەری پێ هێتان. وەلام بەراستی قورئانی پیرۆز بەروونی ئەفەرموی: خوا جوۆرە کارێکی وای کردووە لە گەڵ بەنو ئیسرائیلی لە گەڵ بەندەکانی تری خۆیدا نەیی کردووە، چونکە ئەوان سەروشتیکی نامۆیان هەبۆ بەراوردیان لە گەڵ کەسانی تردا ناکرێن.

﴿ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴾ وەنایە بۆلای بێ باوەرەیان هیچ ئامۆژگاریە لەلایەن خوای خواوەن بەخشندەووە بەتازەیی و سەرلەنوێ مەگەر ئەوان واز لەو ئامۆژگاریە ئەهێتن و بەنیازی پاکەووە وەری ناگرن و ئەوان تۆ بەدرۆ ئەخەنەووەو باوەر ناهێتن، ئومیدی راغرییان لی ناکرێ و خۆتیا بۆ لەناو مەدە، بێ سودە کۆششی تۆ بۆ باوەر هێتانی ئەوان.

﴿ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَبَاءٌ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ بەراستی ئیمە تۆمان ڕەوانە کردووە بۆلای بێ باوەرەیان و نایەتی ڕون و ناشکرای قورئانمان ناردە خوارەوه بۆیان، دوایی ئەوان تۆو ئەو نایەتانهیان بەدرۆ خستەووەو گالتهیان پێ کردن، دوایی ئەوان چاوەرووان بکەن دیت بۆلای ئەوان هەوآل و سزای ئەو شتەیی ئەوان گالتهیی پێ ئەکەن لەسزای جیهان و سزای پاشەرۆژ، ئەو کاتە ئەزانن بەراستی ئەو هەوآل و هەرەشانهی قورئان بەلایانەووە گالته بوون.

﴿ أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَبْتَنَّا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴾ ئایا ئەو بێ باوەرەیانە تەماشای توانای خوای مەزنیان نەکردووەو نەیان ڕوانیوە بۆلای زەوی کە ئیمە دەرمان هێناووە لەناو زەویدا هەموو جوۆرە شتیکی پاک و خۆش لەو ڕووەکانەیی لەزەویدا سەوز ئەبن بۆ خواردن و پۆشین و بۆ دەرمان، کەچی سوپاسی خوای مەزن ناکەن و باوەری پێ ناکەن.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ بەراستی هەیه لەناو ئەو شتانهی ئیمە دامان ناو بەتوانای خۆمان بۆ سود و چاکەیی سەوز بوونی ئەو هەموو جوۆرە و جوۆرەیی ڕووەکە بەسودەکانا نیشانەیهکی گەورە داوای باوەر هێتان ئەکەن، بەلام ئەوان لەتوانای خوای مەزن

بیر ناکه نه وه و زووتر له وان باوه رنایه رن و بهرده و امن له سه ر بی باوه ری خویان ، به لام که میکیان بیر نه که نه وه و باوه ر نه هین .
﴿وَإِنْ رَبُّكَ لَهْوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ وه به راستی پهروه دگاری تو زور گه و ره و به ده سه لاته بونه و ره ان نه با به ریوه ، ده سه لاتی هیه به گورجی سزای بی باوه ران بدا، میهره بانه مؤله تیان نه دا به گورجی له ناویان نابا.

وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنْ أَتِ الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلَا يَنْقُونَ ﴿١١﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ
أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾ وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ
إِلَيَّ هَرُونَ ﴿١٣﴾ وَلَهُمْ عَلَىٰ ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾ قَالَ
كَلَّا فَادْهَبْ بِعَايِلَتِكَ إِنَّمَا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾ فَاتِ فِرْعَوْنَ
فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ
﴿١٧﴾ قَالَ أَلَمْ تُرَبِّكُ فِينَا وَلِيدًا وَلِئِشْتَ فِينَا مِنْ عُمَرَاكُ سِنِينَ ﴿١٨﴾
وَفَعَلْتَ فَعَلَتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾
قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الصَّالِينَ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ
فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا
عَلَىٰ أَنْ عَبَّدْتَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٢﴾

﴿وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنْ أَتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وه تو بونه وهی خه فته نه خوی که هه ر تو به درو خراو ته وه بیرى نه و کاته بکه ره وه که پهروه دگاری تو فه رمانی دا به موسا که تو بروی بولای تاقمى که سه ته میان له خویان کرده به بی باوه ری سه ته میان له به نوئیسرا ئیلی کرده کردیان به به ندهی خویانو کوره کانیان سه ره نه برین .

ته فسیری ز مناکو بی

﴿ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَلا تَتَّقُونَ ﴾ نهو تاقمه بریتی بون له تاقمی فیرعهون، بهوان بلسی: نایا بؤ
ئیه ناترسن له خوای مهزن وله سزای خوا. دواپی ئیوه باوه ری پی ناهیتن وستهم له بهنده کانی
خوای مهزن نه کهن.

﴿ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُون ﴾ موسا فهرموی: نهی پهروهر دگاری من: بهراستی
فیرعهون پیایوکی بالا دهسته وترسی فیرعهون له دلی دانیشوانا چه سپیوه نه ترسم کاتی من
داوایان لی بکه م بؤلای پهرستنی تو نهو ترسه ی نهوان وایان لی بکا من به درو بخنه وهو
په لامارم بدهن.

﴿ وَيَضْحِكُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَى هَارُونَ ﴾ وه نه ترسم که دلیم پر بی
له خه هفت بهو بونه وه من به درو نه خه نه وه نه ترسم زمام بهرنه بی نهو شته ی له دلما بی رونی
بکه م وه، دواپی جبرئیل به نیره بؤلای هارون بیکه به پیغه مهر یار دپه ی من بدا بؤ راگه یاندنی
فهرموده ی تو.

﴿ وَلَهُمْ عَلَى ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُون ﴾ وه بؤ نهو میسریانه هدی به سهر منه وه تو له ی نهو
که سه له من بکه نه وه که له مه و بهر کوشتومه تو له م لپی بکه نه وه، دواپی نه ترسم که من
بکوژن لهو تو له یه دا، نه گهر نهوان بیانه وی نهو کاره بکه ن هارونی برام بهر پیچیان نه داته وهو
فهرموده ی تو به جیگه ی خزی نه گا.

﴿ قَالَ كَلَّا فَادْهَبَا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴾ پهروهر دگار فهرموی: تو مه ترسه و
چاوهروانی خراپه مه که، دواپی توو هارون برؤن بؤلایان به چنننن نیشانه و کاری په کخهر،
بهراستی من له گهل ئیوه و نهو پیلانه و گفتوگوزیه نهوان بیکه ن ئیمه نهی بیسین، نه گهر کو
بینه و نه توانن توو شی نازارت بکه ن و ئیمه یارمه تیتان نه دهین و سهر نه کهن.

﴿ قَالَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ دواپی توو هارون برؤن بهیه که وه بؤلای
فیرعهون، دواپی ئیوه بلسی به فیرعهون: بهراستی ئیمه خاوه نی په یامی پهروهر دگاری هه مو
برنه و نه این بؤلای تو، پهروهر دگاری تویشه شایسته ی تو نیسه بی شهرمانه داوای خواپه تی
نه که ی، په شیمان بهره وهو باوه به پهروهر دگاری خوت بهینه.

﴿ أَنْ أَرْسَلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴾ دواپی پیوسته له سهر تو که تو به نی ئیسرایلیه کان
ره وانه بکه ی له گهل ئیمه و بهره لا بکه ی و واز له نازاردانیان بهیتی ورنگه یان لی مه گره
بابچه دهر وه بؤلای فهله ستین. موسا و هارون بهو فرمانه چوون بؤلای فیرعهون.

﴿ قَالَ أَلَمْ نُنَبِّكَ أَنْتَ إِنَّا لَنَكُونُ أَقْرَبُ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴾ فیرعهون روی لی
وهر چه رخانن، روی کرد بؤلای موسا و وتی: نایا ئیمه چاکه مان به سهر توو وه نیوه ئیمه
تومان له ناو خو مانا به منالی به خیر نه کردو پی نه گه یشتی چن سالی له ته مه نی خوتا له ناو
ئیمه دا نه بوی. هه تا ته مه نت گه یشته سی سالان و بوی بهم پیاه به هیره.

﴿وَفَعَلْتَ فَعَلْتَكِ الْتِي فَعَلْتَ وَآلَتِ مِنَ الْكَافِرِينَ قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الصَّالِينَ﴾ ودهتو
 نهو خراپهت کردو پیاویکت له ئیمه کوشت وو ئیستا تو سوپاسی چاکه ی ئیمه ناکه ی
 وباوه رت به چاکه کردنی ئیمه نیه له گهل توو، موسا فهرموی: نهو کاته من نهو کاره م کردو
 نه مزانی بهو بؤکزه نهو پیاوه نه کوژری. من نه م ویست ته می دا بدهم و بی گونا هم لهو
 کاره دا نهو کاته نهو کاره م له خه تاباران بووم .

﴿فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتَكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ دوا بی موسا
 وهلامی فیرعه ونی دایه وه، ناشکرای کرد که کوشتنی نهو پیاوه کاریکی چاک نه بو، ووتی: من
 نه م نهویست نهو پیاوه بکوژم وبؤکزیکم لی داو بهی نیازی کوشتن، به نه زانی نهو نهو کاره م
 کرد و نه مزانی بهو بؤکزه نهو پیاوه نه کوژری، نه گهر من بجزانیبایه نهو پیاوه نه کوژری نه
 وبؤکزه م نه نه هاویشت، دووایی من ترسام ئیوه من بگرن به هو ی نهو کوشته وه من نیازم
 نه کرد له دهستی ئیوه هه له هام وله میسر چوومه ده ره وه کاتی له ئیوه ترسام بؤلای زهوی
 مه دیه ن و پشتم به خوای مه زن نه ستر بو، دوا بی پهروه ردگاری من پیغه مه رایه تی به من
 به خشی و منی گیرا به یه کئی له ره وانه کراوی خو ی.

﴿وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَى أَنْ عَبْدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ وه ئایا به خیو کردنی من به منالی
 چاکه و ریزه بؤتو؟ که تو به نو ئیسراییلیه کانت کردوه به به نده ی خو ت و کوره کانیان
 نه کوژی، دوا بی تو چو ن باسی چاکه ی خو ت نه که ی به سه ر منه وه، تو به راستی به م
 خزمانه ی منت چیشتوون خراپترین سزا، نه گهر تو چاکه ت له گهل من کردی، به راستی تو
 سزای خرا بی خزمه کانی منت داوه.

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ

﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ

﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ

الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ

لَئِنْ أَخَذْتِ إِلَٰهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ

أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ
 الصّٰدِقِيْنَ ﴿٣١﴾ فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ
 فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنّٰظِرِيْنَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرٌ
 عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا
 تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَٰشِرِينَ
 ﴿٣٦﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سِحَرٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾

﴿قال فرعون وما رب العالمين قال رب السماوات والأرض وما بينهما إن كنتم موقنين﴾
 فرعون به موسای ووت: نایا چ شتیکه پروهردگاری ههمو و بونهوران و من به هیچ خوایه
 نازام له جگهی خوّم؟ فرعون کاتی نهو پرسیارهی له موسا کرد کاتی زانی باسی
 چاکه کردنی خوئی بو موسا وه ره شه کاری تی ناکا، سهر بو فرعون دانانه ویتی، نهو شتهی
 موسا داوای نه کا باور هینان و رزگار کردنی بهنو شیسرا ئیلیه کانه. موسا له وه لامی فرعه ونا
 ووتی: پروهردگاری بونهوران پروهردگاری ناسمانه کان و زهوی و شتیکه له نیوان
 ناسمانه کان و زهویدان بهتوو بهتاقمه که ته وه، خوای توو ههمو ناده میزاده نه گهر نیوه بتوان
 ریگه به بدوزنه وه دلتان گومانی نه بی که پروهردگاری ههمو بونهوره انه.

﴿قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ﴾ فرعون روی خوئی وهر گپرا بولای گه و ره پیاوانی
 تاقمه کهی خوئی. به سهر سورمانه وه ووتی: نایا نیوه گوئی ناگرن موسا چ شتی به نیوه نه لی:
 له وهی بو ناسمانه کان و زهوی هه به پروهردگار و دروستی که ری، نیمه شتی و امان نه بیستوه
 له باو با پیرمانه وه، نهو شتانه کونن و هه ربوون.

﴿قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ دوایی وازی لی نه هینان و به کهم نه قللی دانان و
 فهرموی: پروهردگاری ههمو و بونهوران پروهردگاری نیوه و خواوهی ههمو کاریکی نیوه به.
 نه که فرعون که ناتوانی زیان له خوئی بداو سودیش به خوئی ناگه یه تی، خوای مه زن خواوهی
 ههمو و یانه، پروهردگاری نیوه و باو با پیرتانه بهر له وهی فرعون پهیدا بیی که گومانی وایه
 خوای نیوه به، فرعون پوری خواردو هیچ شتیکی به دهسته وه نه ماو له گفتو گو لایدا.

﴿قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمُجْنُونٌ﴾ ووتی: به راستی نهو نیروا وهی نه و تو
 نیروا وه بولای نیوه شته گومانی وایه جگهی من نیوه خوایه ترتان هه به.

﴿قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾ موسا به رده وام بو له سهر به لگهی په کخهر فهرموی: خوای بونه وهران په وهر دگاری خوره لآت و خورثا وایه وشتی له نیوانیانیه، روناکی و تاریکی به سهریانا په یدا له کا به هوئی جولانی زهوی و ناسمانه کان به جوریکی نه گوراو نه گهر ئیوه بیر بکه نه وه له شتی من به ئیوهی ئه لیم لهو شتانهی من باسم کردن.

﴿قَالَ لَئِنْ اتَّخَذْتُ إِلَهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ﴾ فیرعهون هیچ شتیکی به ده سته وه نه ماو بینی دانیشنوان باوهر به راستی موسا نه هیتن و باوهر به خوای مه زن نه هیتن و فیرعهون به دروژن نه زانن، به هره شهی سه خته وه سویندی خواردو ووتی: به راستی نه گهر جگهی من تو خوای تر وهر بگری تو ته خه مه به ندیخانه وه سزای زور سه خت نه دهم به وینهی به ندرکراوه کان که خوت نه زانی چون سزایان نه دری.

﴿قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ﴾ موسا فیرعهونی په کخستبو بوی دهر کهوت فیرعهون روخواه زور نه فامه. دواپی پرسیاری له فیرعهون کرد: ئایا تو باوهر ناهیتی، نه گهر من بیه یم بولای تو شتیکی ناشکرا به لگه بی له سهرته وهی تو دروست کراویکی لاوازی و خوییه کی به هیژ هدیو تو هه لو یست چونه؟.

﴿قَالَ قَاتِلْهُ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ فیرعهون برپاری دا ووتی: من ریگه له تو ناگرم و له به لگهی تو ناترسم، به ته مای نه وه بوو موسا په ک بخاو ووتی: دواپی نهو شته به یم نه گهر تو له راستگوینی و نه وهی لاته بو خوتی ناماده یکه.

﴿فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ﴾ دواپی موسا دارده سته کهی خوی هاویشته سهر زهوی، دواپی کتوپر نهو دارده ستهی بوبه نه ژدیهایه کی زور ناشکراو، گیانی کرا به به ریا به وینهی مار به راستی.

﴿وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ﴾ فیرعهون ووتی: ئایا به لگهی تروت لایه، موسا فهرموی: به لئی، دهستی کرد به باخه لیدا و هیئیه دهره وه کوتوپر دهستی زور به فراوانی روناکی بلاو کرده وه سپی هه لگه را ته ماشا که ران سهریان سورما به فیرعهونو تاومه که یه وه.

﴿قَالَ لِلْمَلَآئِكَةِ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ﴾ فیرعهون ههستی کرد به لاوازی خوی و نه مانی دهسته لاتی و له به رده م کاره په کخهره کانی موسادا په کی کهوت، ووتی بهو که سانهی کوبونه ته وه له لای. به راستی نهو شتهی ئیوه بینتان له جادو گهریکی زور ناشکرایه نه یه وی ئیوه له زهوی و نیشتمانی خوتان دهریکا بهو جادوهی خوی، دواپی به چ شتی ئیوه نامازه نه کهن بو من له باره ی نه م جادوهی موساوه، فیرعهون بهو گفتو گو یه خوی نه یه وی هانی دانیشنوان بدا له دری موسا.

﴿قَالُوا ارْجُهُ وَآخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ يَأْتُواكَ بِكُلِّ سَحَارٍ عَلِيمٍ﴾ دانىشتوانى لای فیرعهون ووتیان: تۆكارى موساو براكهى دواىخه، به كوتوپرى فهران مده به كوشتيان نهوهك كاره ساتيكى خراپتر رويدا تۆ رهوانه بكه چهند كهسى بهناو شاره كانا جادو گهرانى ههمويان كۆبكاتهوه، ههمو جادو گهره زۆر زاناكان بههونهرى جادو بيان هينن بۆلاى تۆ، بۆ بهكخستى موساو هارون.

فَجَمَعَ السَّحَرَةُ

لَمِيقَتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾

لَعَلَّنَا نَتَّبِعَ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمْ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ

قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَإِنَّا لَأَجْرَاءُ إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ

وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمُ مُوسَى الْقَوَامَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ

﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِبَاهُمْ وَعَصِيَّتَهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ

الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ

﴿٤٥﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجِيدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا ءَامَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ ءَامَنْتُمْ لِقَوْلِ أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ إِنَّهُمْ

لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْمَلُونَ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ

وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا صِلَابَتَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا

إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَتَنَا أَنْ كُنَّا

أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

﴿فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لَيْلَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ﴾ دوايي كۆبونهوه هه موو جادوگه ران له ناو
شاره كاندا له كاتيكي ديارى كراودا كه كاتى چيشتهنگاو رۆژى جهژن بو. به بۆنهى رۆژى
نيلهوه.

﴿وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُمْ مُجْتَمِعُونَ﴾ وه بيزراوه له لايه ن فیرعه ونه وه به دانیشتوانى میسر:
نایا ئیوه كۆبونه ته وه وه په له نه كه ن بۆلای جادوگه ران بۆیارمه تی دانیان وته مه لى مه كه ن
له چوننانا، چاوه روانى سه ركه وتیان بكه ن.

﴿لَعَلَّنَا نَتَّبِعَ السَّحَرَةَ إِنَّ كَانُوا هُمُ الْغَالِبُونَ﴾ ئیمه ئومیدمان وایه جادوگه ران
سه رنه كه ون زۆر به باشى به سه ر موسادا، بۆیه ئیمه په یرو لایه نگرى نه وان نه كه ين.
به رله وه ی جادوگه ران بگه ن به موساو هارون وبكه ونه كیشه له گه لیانا چونه لای فیرعه ون
ووتى: ئیوه لای من ریزى زۆرتان لى نه گیرى.

﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَإِنَّا لَمَّا لِأَجْرٍ إِن كُنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبِينَ﴾ دوايي كاتى
جادوگه ران هاتن وچوونه لای فیرعه ون، به فیرعه ونیان ووت: ئایا به راستى بۆ ئیمه نه بى
پاداشتى به نرخ لای تۆ كه ئیمه سه رنه كه وين به سه ر موساو هارونا.

﴿قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ﴾ فیرعه و نووتى: به لى. پاداشت دان به ئیوه به س نیه و
به راستى سه ره رای پاداشت ئیوه نه وكاته سه ركه وتن پله و پایه ی ئیوه به رز نه كه مه وه له نیوان
دانیشتوانا، نزیكترین كه س نه بن لای من وبه بى پرس نه توانن بى بۆلای من.

فیرعه ون و پیاوه گه و ره كان له رۆژى ديارى كراودا كۆبونه وه، جادوگه ران له لایه كسه وه
ریزیان به ست و گوريس و دارده ستى خۆیانیان به ده سه ته وه بو، موسا وه هارونیش له لایه تره وه
وه ستان.

﴿قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ﴾ موسا به جادوگه رانى فه رمو: ئیوه فره بده نشتى
ئیوه نه تانه وى فره ی بده ن، نه وانیش نه وه ی لایان بو فره یان دا، برۆیان وابو زال نه بن به سه ر
موسا وه هارونا.

﴿فَأَلْقُوا جِبَالَهُمْ وَعَصِيَّتَهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبِينَ﴾ دواى گفتوگو
کردنیا ن له گه ل موساو هارونا جادوگه ران گوريس و دارده سه ته كانى خۆیان فره داو ووتیان:
به هۆى گه و ره ی و هیژى فیرعه ونه وه به راستى ئیمه زال نه بین به سه ر موساو هارونا.

﴿فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلَفَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾ دواى نه وان موسا دارده سه ته كه ی خۆى
فره دا، دواى كوتوپر دارده سه ته كه ی بو به نه ژدیهايه كى گه و ره ی راستى و گیانی كرا به به ردا
وته وشته ی نه وان به درۆ له به رچاوى دانیشتوان كرده بنیان به مار و نه م دیو دیویان پى نه كردن
و دارده سه ته كه ی موسا هه مویانى قوتدا.

﴿فَأَلْقَى السِّحْرَ سَاجِدِينَ﴾ دواى نهوى جادوگه ران بۆيان دهر كهوت ئه و كارهى موسا جادو نيه به دهما كهوتن و سوژدهيان برد بۆ خواى مه زن و باوه رى خۆيانيان را گه ياند.
﴿قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ﴾ جادوگه ران و وتيان : ئيمه باوه رمان هينا به په روره دگارى هه مو بونه وهران په روره دگارى موسا و هارون، به و رسته يه گوماني دانىشتوان به خوايه تى فيرعه ون پوچيان كرده وه، كاتى هه والى باوه ره ينانى جادوگه ران گه يشت به فيرعه ون به توره ييه وه هه لسا يه سه رپى ووتى .

﴿قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ﴾ فيرعه ون ووتى: ئيه وى جادوگه ربا وه رتان هينا به په روره دگارى موسا و هارون به رله وه وى من ده ستور بده م به ئيه وه به باوه ره ينانان و ده ستى كرد به پروه يانوو هه ره شه و ووتى:

﴿إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ به راستى موسا گه وروه ماموستايه كى نه ووتى ئيه وه يه جادوى فيرى ئيه وه كروه، دياره ئه و له ئيه وه زاناتره به پيشه وى جادو، دواى ئيه وه نه زانن و بۆتان دهر نه كه وى چ شتيكتان به سه ر ديم له تۆله وى ئه و شته وى ئيه وه كردوتانه، به تازه ترين و گه وره ترين سزا ئيه وه سزا نه درين.

﴿لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ﴾ به راستى ده ست وپى ئيه وه نه بريم به پيچه وانه وه: يانى ده ستى راستان وپى چه پتان ئه قرتيم و به راستى هه مو يشتان هه له ئه واسم به لقى دره ختى خورمادا هه تا ئيه وه بن به په ند و ته مى كردنى كه ساني تربيه انه وى بى فه رماني من بكه ن. هه ره شه كارى تى نه كردن.

﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ﴾ جادوگه ران و وتيان: هيج خراپه و زيانى به ئيمه ناگا چيت له ده ست دى بيكه. به راستى ئيمه بۆلاى په روره دگارى خۆمان ئه گه رپينه وه دواى سزادان و كوشتنى تۆ، مردن ئه نجامى هه مو كه سيكه به بى جياوازى.

﴿إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ به راستى ئيمه ئوميده وارين كه په روره دگارى ئيمه خۆشبي له هه له و گونا هه پيشه و كاني ئيمه يه كه م كه سين راستيمان بۆ پروون بويه وه و باوه رمان هينا به موسا و به رده وام نابن له سه ر بى باوه رى.. ده نگ و باسى باوه ره ينانى جادوگه ران به په روره دگارى موسا و هارون بلا و بويه وه به ناو دانىشتوانا، پروايان به فيرعه ون لاواز بوو، فيرعه ون ترسى نه مان و شكۆى خۆى لى په يده ايوو ده ستى كرد به ئازاردانى دانىشتوان. موسا يش له گه ياندنى په يامى خۆى نه وه ستا.

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعَبَادِي إِنَّكَ مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾ فَارْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ

لَشَرِّ ذِمَّةٍ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾ فَاتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا تَرَاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦١﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾ وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الْآخِرِينَ ﴿٦٤﴾ وَأَنْجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٦٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

﴿ و اوحينا الى موسى ان اسير بعبادي انكم متبعون ﴾ وه ئيمه سروشان نارد بولای موسا كه تو برؤ له شهودا له گهل بنده كانى مندا له بهنو ئيسرايلى ههتا تو كوتايى رويشته كه ئههينى لای دهريای سور. بهراستى فيرعهون و ئوردوه كهى دین بهدوواتانا بتان گیرنهوه. بهلام ئیوه رزگارتان ئهبن، فيرعهون و تاقمه كهى ئهخكين، موسا و تاقمه كهى شهوى چونه دهروه بولای ئهو دهريايه.

﴿ فَأَرْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴾ دواى فيرعهون چهن دكهسيكى نارد بهناو شاره كانا له شكر كۆبكه نهوهو برؤن بهدواى موساو بهنو ئيسرايليه كاناو بهزور بيان گیرنهوه بولای دهسته لاتى فيرعهون، دواى ئهوهى خوى ئهيهوى و ئهيزانى پيان بكا له سزاو ئازاردانيان. فيرعهون ووتى:

﴿ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشَرٌّ ذِمَّةٍ قَلِيلُونَ وَ أَهْلُهُمْ لَغَائِظُونَ ﴾ بهراستى ئهو تاقمهى موسا كۆمهليكى كهمن وبى نرخن وجيگهى ترس نين و بهراستى ئهوان چهند كاريكيان كردوه ئيمهيان توره كردوه، زير و زيوى ئيمهيان لايهوهو بهوبۆنهوه رايان كردوه، ئهيهانهوى بچوكى و خزمهتكارى ئيمه نه كهن.

﴿وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاضِرُونَ﴾ وه بهراستی ئیمه هه مومان ناگاداری کرده وی ئه وانین، دواى جم و جۆلى ئه وان كه وتووین و چاوه پروان ئه كهین چ شتی پهیدا ئه یی، ئیمه کارامهین له جهنگداو چه کی زۆرمان ههیه و ئه وان بی هیژ و بی چه کن، ئیمه ئامادهین هه موو ئاشوبی بنه بر بکهین له کاتی خۆیا، ئهم کاره خراپه و ئاشوبه ی ئه وانیش له ناو ئه بهین. فیرعه ون به بیریا هات خۆی سه رو کایه تی ئه و کاره بکاو پروا به دوایانا هه تا به توندی تۆله یان لی بسیتی، به لام خوای مه زن تۆله ی له فیرعه ون وله تاقمه که ی کرده وه، سامان و شکۆ باخ و بوستانی نایابی لی سه ندنه وه دای به به نوئیسرا ئیلیه کان. وهك خوای مه زن ئه فه رموی:

﴿فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَغُيُونَ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ﴾ دوا یی ئیمه فیرعه ون و تاقمه که یمان ده ر کردن که دوا ی موسا و به نو ئیسرا ئیلیه کان که وتیوون له میسر، به جییان هیشتله دووای خۆیان چه ندین بوستان و باخ و روبر و سه رچاوه ی ئاو و گه نجینه ی زیڕ و زیو و جیگه ی زۆر به ریز و به نرخ.

﴿كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ هه ر به و جوړه ی ئیمه ئه و کاره مان هیئا به سه ر فیرعه ون و تاقمه که ی و تۆله یان لی کردنه وه، هه روه ها هه مو و شتی که فیرعه ون و تاقمه که ی به وان رایان ئه بوادر له سامان و جیگه ی رابواردن به خشیمان به به نوئیسرا ئیلیه کان له زه وی فه له ستین و دانیشتن له ناویدا ویت و خه زینه ی فه له ستینمان کرده به شیان. زانا یان بیریا ن جیاوازه: ئایا ئه و بوستان و سامانی زیڕ و زیو و جیگه یه خوای مه زن به خشی به به نوئیسرا ئیلیه کان دوا ی رزگار بونیان و خنکانی فیرعه ون و تاقمه که ی زه وی میسر سوو یا زه وی فه له ستین. هه ندی له زانا یان ئه لێن: زه وی میسر، چونکه ئه و ئایه ته دوا ی رسته ی (فَأَخْرَجْنَاهُمْ) هاتوه. هه ندی تریان ئه لێن: زه وی فه له ستینه وهك با سمان کرد. هه رچۆلی بی خوای مه زن به نوئیسرا ئیلیه کانی رزگار کرد و رابواردنی چاکی پی به خشین و فیرعه ون و تاقمه که ی له ناو بردن.

﴿فَاتَّبَعُوهُمْ مَشْرِقِينَ فَلَمَّا تَرَاءَى الْجُمُعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾ دوا یی فیرعه ون و تاقمه که ی که له کاتی خوړه له لاتدا لای ده ریا که گه یشتن به به نو ئیسرا ئیلیه کان، دوا یی کاتی هه ردوو تاقم له یهك نزیک بونه وه و یه کتریا ن بینى به نوئیسرا ئیلیه کان ترسان و هاوړپکانی موسا ووتیان: بهراستی دوژمن به ئیمه گه یشتن، ئیمه توانای ئه وانمان نیه، دوژمن له دوامانه وه ن و ده ریا له پێشمانه وه یه.

﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾ موسا فه رموی: مه ترس و پیمان ناگه ن. بهراستی په رو ره دگاری من له گه ل من و ئیوه دایه ئه مانپاریژی و رپگه ی رزگاریمان پی نیشان ئه داو یار مه تیمان ئه دا.

﴿فَيَاوَحْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْرِ الْعَظِيمِ﴾
 دوايي ئيمه سروشان نارد بۆلای موسا که تو داردهسته کهی خوت بده لئو دهریابه، دواي
 ئه وهی موسا داردهسته کهی دا له دهریا که، دهریا که بو به چهند پارچه به به نندازهی هۆزه کانی
 به نوئیسرا ئیلی، ههر پارچه به کیان به وینهی کیوی به رزبویه وه، موسا و به نوئیسرا ئیلیه کان
 به بی نازار به ریگه کی کراوهی خویانا چونه ئه وه بهی دهریا که وه به بی ئه وهی قاجیان ته ربی.
 ﴿وَأَزَلُّنَا تِلْكَ الْأَخْرِينَ﴾ وه ئیمه تاقمه کهی تری جگه کی تاقمی موسا نریکمان کردنه وه
 له ویدا له لیواری دهریا که، بۆ ئه وهی بچن به دواي به نوئیسرا ئیلیه کان بۆناو دهریا که، دوايي
 ئیمه خستمانه دلی فیرعه ون و تاقمه کهی که بۆ نه ناو دهریا که وه و چونه ناویه وه.
 ﴿وَأَلْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخْرِينَ﴾ وه ئیمه موسا و لئو که سانهی
 له گه لیدا بوون هه مو یانغان رزگار کردن و چونه ئه وه بهی دهریا که وه، له پاش لئو ان ئیمه
 تاقمه کهی تر له فیرعه ون و تاقمه کهی به ناوی دهریا که خنکاندمان و ناوی دهریا که مان به ره لا
 کرد به سه ریاناو هه مو یان خنکان.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ به پراستی له رزگار بوونی موسا و تاقمه کهی
 و خنکاندن فیرعه ون و تاقمه کهی نیشانه به کی زۆر گه وه ره له سه ر توانای خوای مه زن،
 وه تاقمی کی زۆر تر له هه ردو و تاقمه کهیان باوه ریان نه هینا به موسا له گه ل لئو هه مو و به لگه
 رونا نه دا.

﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ وه به پراستی به روره دگاری تو زۆر گه وه ره به ده سه لاته
 تو له ئه سینتی له دوژمنانی خوئی، میهره بانه بۆ دوستانی خوئی و رزگاریان لئو که له نازاری
 هه ردو و جیهان.

خوای مه زن له زۆر جیگه کی قورئانی پیروژدا باسی موسا و ئیبراهیمی کردوه، هه روه ها
 باسی پیغه مه ره کانی تریشی کردوه زۆر جار ان. به لأم له هه ر جیگه به کدا به جوړیکی تایه تی
 که شایسته ی ئه و جیگه به بی. ئیستایش دواي باسی موسا باسی ئیبراهیم لئو که و ئه فهرموی:

وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ
 نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا
 نَعْبُدُ أَصْنَامًا مَّا فُطِّلَ لَهَا عِكْفِينَ ﴿٧١﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ
 تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا

كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنْتُمْ
وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِيَ إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ
﴿٧٧﴾ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ
﴿٧٩﴾ وَإِذَا امْرَأَتِي فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ
يَحْيِينِ ﴿٨١﴾ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ
﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾
وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾ وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ
النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَاعْفِرْ لَأَنِّي إِنِّي كَانُ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ
يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ
سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

﴿وَأَثَلُ عَلَيْهِمْ نَبَأُ إِبْرَاهِيمَ﴾ وهتو بخوندره وه بهسدر بت پهرستانی عهده بدا ههوالی باسی
بهسدرهاتی ئیبراهیم که نهوان خویان بهوه نه بهستن و نه لئین: ئیمه نه وهی نهوین و خویانی پیوه
هه لئه کیشتن.

﴿إِذْ قَالَ لِأَيُّهُ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَّلُ لَهَا عَافِيَيْنَ﴾ کاتی ئیبراهیم ووتی
بهباوکی و تاقمه کهی خوی و باوکی: ئیوه چ شتی نه پهرستن؟ تاقمه کهی ووتیان: ئیمه نهو
بتانه نه پهرستین ولهسدر پهرستیان بهردهوام نه بین، خواشمان نیه جگه ی نهو بتانه.
﴿قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ﴾ ئیبراهیم کاتی بوی دهر کهوت نهو تاقمه زور گیلن و
بی نه قلن ووتی: نهو بتانه که ئیوه لهزپرو زیو دروستان کردوون پارانه وهی ئیوه نه بیسن
کاتی بانگیان بکهن و کاتی نه یانه پهرستن؟

﴿أَوْ يَنْفَعُوكُمْ أَوْ يُضُرُّونَ﴾ هیا نه وبتانه سود به ئیوه نه به خشن یا زیانتان لی نه دهن نه گهر
نه دیان پهرستن وهلامی ئیبراهیمیان دایه وه زور به بی نه قلانه.

﴿ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴾ تاقمه بت په رسته کانونوتیان: ئیمه باوک و بابیری خو مانمان ده ست که توه هدر به و جوړه بوون و نه و بت په رسته یان کرده، ئیمه لاسای نه و ان نه که ینه وه با هیچ شتی نه بیستن.

﴿ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴾ ئیر اهییم به بت په رستانی ووت: ئایا ئیوه زانیوتانه نه و بتانه ی ئیوه و بابو ابیره پی شوه کانتان په رستوتانه نه گهر من بیان په رستم و رتیران لی بگرم. به راستی نه بن به دوژمنی من و له رژی دوا پیدا بیزاری خو یان له من دهر نه برن و نه بن به دوژمنی من. به لام من نه و ان ناپه رستم و خوی همدو بونه و هران نه په رستم، که خوا هنی چا که یه به سهر منه وه له رژی له دایک بوغ هوه هه تا نه و رژی نه مرم.

﴿ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي وَإِذَا مَرَضْتُ فَهُوَ يَشفِيَنِي ﴾ په روه رد گاریکی نه و تو یه منی دروست کرده یه که م جار له نه بونه وه و دوا یی هه رنه وه ریگه ی راست شاره زای من بکا، لاسای و په پره وی ئیوه ناکه م و، که سیکی نه و تو یه خوار ده منی دهر خواردی من نه دا له کاتی برسیتیداو ئا ویشم دهر خوارد نه دا له کاتی تینو یتیداو، هه ر کاتی من نه خو ش که و تم، دوا یی هه رنه وه رز گارم بکا له و نه خو شیه، زور جار ان به یی دهر مان.

﴿ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴾ وه په روه رد گاری بونه و هران که سیکی نه و تو یه من نه مری ئی له جهاندا له پاشا دوا ی مردن زیندوم نه کاته وه له رژی دوا پیدا بزو و هر گرتی پاداشت و توله و پر سیار کردن و، که سیکی نه و تو یه ئومیده وارم که له هله و خرا به کانم خو شبی له رژی زیندو بونه وه پاداشت و هر گرتندا.

﴿ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالصَّالِحِينَ ﴾ نه ی په روه دگاری من: تو زانیاری و ناسینی خو ت و زانیاری یاساو ده ستوری خو ت به خشه به من و بگریه له ریزی پیغه مه ران و پیاو چا کانی رابوردودا وله گه ل نه و انم کو بکه ره وه، به وینه ی نه و ان له گونا های گه و ره و بچوک بم پار یزه.

﴿ وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴾ وه تو زمانی راستگو یی و په و شتی به رزو دروست بکه بو من له ناو نه و که سانه ی ترداله مه و پاش دین و به چا کی و به په رستی تو با سم بکه ن له دوا ی مردم، هه روا یشو خوی مه زن نزا که ی و هر گرت و خاوه ن نامه کان با سی ئیر اهییم به زمان پاک و راستگو نه که ن.

﴿ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ وَأَغْفِرْ لَأَيِّبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِينَ ﴾ وه تو من بگریه له و که سانه نه گه ن به رزه مهن دی تو له رژی دوا پیدا و نه بن به خوا هنی به هه شتی پر له خو شی

ورباوردن، جیگه و پلهی بهرزم بدهی له بههشتا، داوات لی نه کم که تو ریگه نیشان بدهی به باو کم بولای نهو بهلینهی توداوت به من و تو خوشبیه له باو کم. به راستی باو کم له ریگهی راستی تو پرستی لایداوه.

﴿وَلَا تَخْزَنِي يَوْمَ يُخْعَثُونَ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ وه تو من رسوا مه که لهو روزه دا مردووان زیندو نه کرینه وهو له خزمهت تودا نه وهستن، نهو روزه کورو دارایی سود به ئاده میزاد نابه خشن که له جیهاندا خویانیان پیوه هله نه کیشا مه گهر که سی سود لهوان وهر نه گری چوپینه خزمهت خوی مه زن به دلکی پاک و چول له ههمو خراپه، با نهو ویشمان له بیر بی نهو رستانه بو فی کر دنی ئاده میزاده بو جور ی پارانوه.

وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ آيِنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْصُرُونَ ﴿٩٣﴾ فَكَبِكُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

﴿وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ﴾ وه نریک نه خریته وه و ئاماده کراوه بو نهو که سانهی له خوی مه زن نه ترسن ههتا بچه ناو نهو بههشته وهو، دوزه خ دهر نه خری و ناشکرا نه کری بو که سانی لایانداوه له ریگهی راست و باوه ریان نه هیتاوه و بی فه رمانی خوی مه زیان کرده، به چاوی خویان جیگهی خویان له دوزه خدا نه بین.

﴿وَقِيلَ لَهُمْ آيِنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ﴾ وه نه بی زری بهی باوه ران له لایه ن فرشته کانه وه له ج جیگه کن شتی ئیه نه تان پرستن له بته کان له جیهاندا.

﴿ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكَ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴾ له جگهی خوای مهزن. نایا ئه و بتانه یارمه تی ئیوه ئه دهن ورزگارتان بکه ن له سزای خوای مهزن و یا ئه توان خویان رزگار بکه ن به لادانی سزا له خویانو یارمه تیان ئه دری؟ نه ئه توان یارمه تی ئیوه بده ن و نه خویشیان رزگار ئه کهن و نه یارمه تیان ئه دری.

﴿ فَكَبِكُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴾ دواپی ئه و بتانه و بی باوه ران و سه ربازه کانی شه تیان هه مویان فره ئه درینه ناو دۆزه خ، هه ندیکیان ئه کهن به سه ر هه ندی تریان له دۆزه خدا به گه و ره و بچوکیانه وه، به مامۆستا و شاگردیانه وه.

﴿ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ تَاللَّهِ إِنَّ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾ یه کئی تر له به دبه ختی دانیشتوانی دۆزه خ ئه ویه کاتی له دۆزه خدان هه ندیکیان ده ست ئه کهن به دوژمنایه تی هه ندی تریان ئه لێن: سویندمان به خوای مهزن. به راستی ئیمه له ناو گو مری و رسواییه کی ئاشکرادا بوین له جیهاندا و کوپرو سه رلی شیواو بوین، بت په رستان و بته کانیان، شه تیان و سه ربازه کانی و گونا به باره کان و لاده ره کانیان له ریگه ی راست ئه لێن: ئیمه ریگه ی خراپمان گرتبو:

﴿ إِذْ نَسَبَكُمْ بَرِّ الْعَالَمِينَ وَمَا أَضَلُّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴾ کاتی ئیمه ئیوه ی بتمان کردبو به وینه ی په و ره دگاری هه مو بونه و هاندا له په رستنتان و ئیمه ی لانه دا له ریگه ی راست مه گه ر تا و انباران له پێشه واکمان.

﴿ فَمَالْنَا مِنْ شَافِعِينَ وَصَدِيقِ حَمِيمٍ ﴾ دواپی ئیستا بو ئیمه نیه هه یج که سی بو ئیمه بپارێته وه له فره یشته و پێغه مهرانو پیاوچاگان و نه دۆستیکی دلسوژو نیاز پاک گرنگی به ئیمه بدا. خۆزگایه ئیمه یش به وینه ی باوه رداران بوینایه و باوه رمان به یینایه.

﴿ قُلُوا أَنْ لَنَا كَرَّةٌ فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ دواپی ئیمه ئومیدمان وایه ئه گه ر ئیمه بگه ریینه وه جارێ تر بۆلای جیهان دواپی ئیمه باوه ر ئه هیین به خوا و به پێغه مهران و به روژی دواپی و کرده و ی چاک ئه کهن.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ به راستی هه یه له یاسی میژووی ئیبراهیم و هه والی دانیشتوانی مه ککه به لگه یه کی روون و ئاشکرا له سه ر پوچی ئایین و بت په رستی ئه وان، له روژی دوایدا ئابرویان ئه چی و خویان به درو ئه خه نه وه و زووتر له و که سانه یاسی ئیبراهیمیان بو کراوه باوه رناهیین و به رده وام ئه بن له سه ر بی باوه ری.

﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴾ وه به راستی په و ره دگاری تو هه ر ئه و خاوه نی توانایه به گورجی تۆله بسی ئی له بی باوه ران، خاوه نی به زه ی و میهره بانیه مۆله تیان ئه دا هه تا ئه وان یا منالیکیان باوه ر به یین.

كَذَّبَتْ

قَوْمَ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾
 إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٠٨﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ
 عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ
 وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١١٠﴾ * قَالُوا أَنْتَ مِنْ لَدُنْكَ وَاتَّبِعْكَ الْأَرْدَلُونَ ﴿١١١﴾
 قَالَ وَمَا عَلِمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ إِنْ حَسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي
 لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ
 ﴿١١٥﴾ قَالُوا لَيْنَ لَمْ تَنْتَهِ يَنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾ قَالَ
 رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَاقْنَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتَحَاوَجِّنِي وَمَنْ
 مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ
 ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

﴿كَذَّبَتْ قَوْمَ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ﴾ نوح کاتی باسی نیرواوه کانی خوی مهدنی نه کرد بو
 گهله کهی خوی و تاقمی نوح پیغمده کانیان به درو خستیه وه و نه یان ووت: هیچ نیرواویکی
 خوی مهدن نه بوه هه تا تویش نیروای خوی مهدن بی. بیگومان هه که سی تاکه پیغمده ری
 به درو بخاته وه، وه که نه وه وایه هه مو پیغمده رانی به درو خستیه وه.

﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾ کاتی نوحی برای پستی نه و
 تاقمه ووتی به وان: نایا بو ئیه له خوی مهدن ناترسن واوز له وبتانه بهیتن. به راستی من
 نیرواویکی نیاز پاک وراست وپژم له لایه ن خوی مهدن وه نیرواوم بولای ئیه، ناتان
 خه له تیتیم، خوتان نه زانن من راستگوم.

﴿ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴾ دوايي ئۆه لهخوا بترسن وواز لهبت په رستی بهین و فەرمانبەرداری من بن، ئەو شتە من بە ئۆه رانه گەیهنم چاکە ی هەردوو جیهانی ئۆه ی تێدایە.

﴿ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴾ وەمن داوای هیچ پاداشت و کرێیە لە ئۆه ناکەم لە سەر راگە یاندنی پەیمای خۆم، پاداشتی من لای هیچ کەسێ نە مەگەر هەر لە لای خوای هەمو و بنە وەرانه، دوايي ئۆه لهخوا بترسن و پەپەرە ی و فەرمانبەرداری من بن، دواي راستی بکەون، ئەم داوایە ی من بەختیاری هەردوو جیهانی تێدایە بۆ ئۆه.

﴿ قَالُوا أَتُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْدَلُونَ ﴾ تاقمی نوح لە وەلامی فەرمودە ی نوحدا ووتیان: ئایا ئیمە چۆن باوەر بەتۆ بهین و لە کاتێکا ئەو کەسانە ی دواي تۆ کە و تۆون بێ نرخ و کەم دارایی و پلە و پایەن و ژێر دەستە ی ئیمەن، ئەوانە ی ش بەبێ بیر کردنە وەو بەرو و الەت باوەر یان هێناوە لە دواکەوتنی تۆدا راست ناکەن و نیاز پاك نین.

﴿ قَالَ وَمَا عَلِمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ نوح فەرمووی: من بەشتی نازانم ئەوان ئەیکەن لە نەهێتیدا و چ شتی لە دلیانایە، من تەماشای کاری ئاشکرای ئەوان ئەکەم، من هەر راگە یاندنم لە سەرە، دواي هەر کەسێ ئازە زۆوی هەیه بەباوەر بهین و هەر کەسێ نایە و ی باوەر نەهین خۆی بەرپر سيارە.

﴿ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴾ پر سيار ی کردە وە ی ئەوان و ئاگاداربوون لە سەر شتی لە دلیانا نە مەگەر لە سەر پەر وەردگاری منە ئەگەر ئۆه هەستی پی بکەن و خاوەن هەستەن ئەزانن هەر خوای مەزن ئاگای لە نەهین دڵ هەیه، ئۆه بۆ دوری ئەگرن لە باوەر هێنان هەر لە بەر ئە وە ی هەژاران و زۆربە ی خاوەن پێشە کان باوەر یان هێناوە؟ خاوەن داراییە کان داوایان کرد لە نوح ئەو هەژارانە دەر بکا لای خۆی هەتا ئەوان باوەر ی پی بهین. نوح فەرمو ی:

﴿ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴾ وەمن هەر گیز ئەو باوەر دارانە دەر ناکەم لای خۆم پالیا نێو نایم لە بەر ئە وە ی ئەوان هەژاران، باوەر هێنان نرخ بۆ دارای و پلە و پایە دانانی و شارەزایی کەری ئادە میزادە بۆ لای رینگە ی راست. من چۆن لە بەر رەزامەندی سامانداران ئەوان دەر بکەم؟ من هیچ ناکەم بەبێ فەرمانی خوای مەزن مەگەر من ئاگاداری کەری ئاشکرام بۆ ئادە میزاد و لە سزای خوای مەزن ئەیان تر سێنم، باوەر هێنان و بی باوەر یان بە دەستی خۆیانە و خۆیان سەر بە ستن.

﴿ قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴾ بی باوەرانی تاقمی نوح کە بی ئومید بوون لە دەر کردنی هەژارە کان ووتیان: ئە ی نوح: ئەگەر تۆ واز نەهین لە جێنێدان بەم

خوایانهی ئیمه بهراستی تو له و کسانه ئه بی له لایه ن ئیمه وه بهرده باران بکری و نازری زورت بدهین. نوح که بی ئومید بو له باوه پهیانیان

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي كَذَّبْتُكَ فَإِنِّي نَجِيٌّ وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾
نوح فهرموی: ئه ی پهروه دگاری من: بهراستی ئه و بی باوه پانه من وفهرموده کانی تو به دروئه خه نه وه وه په شه ی کوشتم لی ئه که ن. دوا یی تو فرمان بده له نیوان من و ئه و بی باوه پانه دا به فهرمانی ئه و کسانه ی راستن به هوی ئه و فرمانه سه ربکه ون وتو له له پیاوخرایان بستی ری.

﴿وَنَجِيٍّ وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه تو من و که سی له گهل منه له باوه پداران رزگارمان بکه له وسزایه دیته خواره وه بو سه ربی باوه پان. خوا ی مه زن پارانه وه که ی وه رگرت و نه فهرموی:

﴿فَأَنجِيَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَكَ الْمَشْحُونِ﴾ دوا یی ئیمه نوح و که سی له گهل نو خدا بو ون له باوه پداران رزگارمان کردن له ناو که شتی کا پر له خوراک و ناو و که ل و پهل و گیانداران له هه مو ره گه زی.

﴿ثُمَّ اغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ﴾ له پاش ئه وه ی نوح و باوه پداران رزگاریان بو ئیمه ئه وانی ترمان له بی باوه پان دوا ی ئه وان خنکاند، چونکه بهرده وام بو ون له سه ربی باوه پری.

﴿إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةٍ وَ مَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ بهراستی له رزگار کردنی نوح و باوه پداران و خنکاندن ی بی باوه پان به لگه و نیشانه ی که زور گه وه هیه بو بی باوه پانی قوره بشکه نازاری زوری مو حه مه د ئه ده ن و زور تر له وان باوه پناه یین به خوا ی مه زن و بهراستی خوا زور به ده سه لاته بو سزادانی بی باوه پان به گورجی، میهره بانه مو له تیان ئه دا هه تا خویان یا مناله کانیان باوه په یین و په شیمان بینه وه.

كَذَّبَتْ

عَادَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٢﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٣﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٤﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٢٥﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٦﴾ أَتَبْنُونَ بُكْرًا رِيعَ ﴿١٢٧﴾ عَايَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلَدُونَ ﴿١٢٩﴾

وَإِذْ أَبَشَّشْتُمْ بِطَشَّتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونَ ﴿١٣١﴾
وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَمٍ وَبَيْنَ ﴿١٣٣﴾
وَجَنَّتِ وَعُيُونَ ﴿١٣٤﴾ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿١٣٥﴾ قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَضْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾
إِنْ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿١٣٨﴾ فَكَذَّبُوهُ
فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ وَإِنَّ
رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

﴿ كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴾ هُوزی عاد به دروایان
خسته وه پیغه مبه ره کانی خوایان کاتی هودی برای پشی خوایان به وانی فه رمو: ئایا بو ئیوه
له خوا ناترسن و خوتان ناپاریزن له بی فه رمانی خوی مه زن که ئهم چاکه و زانیه ریه ی به
ئیوه داوه. ئه و هوزه دانیشتوی نیوان عومان و حه زره مه و تبون و عاد باییریان بوه؟

﴿ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونَ ﴾ به راستی من نیواویکی ده ست پاک و
بی فیل و راست و یژو کرده راستم نیواوم بولای ئیوه هه تا ریگه ی راست شاره زای ئیوه بکه م،
دوایی ئیوه له خوی مه زن بترسن و خوتان له بی فه رمانی خوا بپاریزن و فه رمانبه رداری من
بکه ن بو به جی هیتیانی ئه و شتانه من یتان رانه گه یه نم.

﴿ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ وه من داوا له ئیوه ناکه م.
له سه ر راگه یاندنی په یامی خوی مه زن هیچ پاداشتی، پاداشت دانه وه ی من له سه ر هیچ
که سی نیه مه گه ر هه ر له سه ر په روه ردگاری هه مو بونه وه رانه.
﴿ أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴾ ئایا ئیوه بؤدروست ئه که ن له هه مو جیگه یه کی به رزو
له سه ر هه مو ته بوئکه یه کوشکیکی به رزو بلندو نایاب له به رئه وه هاتوچو که ران ته ماشایان
بکه ن و ئیوه له ئیو ئه و کوشکانه دا رابویرن و یاری و کاری بیسودیان تیدابکه ن و خوتانیان
پیوه هه لکیشن. ئه و جوژه کوشکانه به و نیازانه وه زور خراپه و گالته رابواردنی نه ماوه ی
جیهانن، به لاه هه مو خانویه که دروست بکری بؤئه وه ی خوی و خیرانی له ناویا دانیشن
به گویره ی پیویست زور چاکه و به گویره ی یاسای نایینه.

﴿وَتَتَّخِذُونَ مَصْنَعَ لَعَلَّكُمْ تُخْلَدُونَ﴾ وه ئیوه دروست نه کهن چهن دین کۆشک و خانوی بهرزی قایم و جهوزی ئاو، ئومیدتان وایه بهردهوام نه بن له جیهاندا، چاوه پروانی مردن و نه مان ناکهن.

﴿وَإِذْ بَطَشْتُمْ بَطْشَتُمْ جَبَارِينَ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ وه ههر کاتی ئیوه ویستیان پهلاماری یه کئی بدهن و سزای بدهن هه لمهتان نه برد بۆ ئه و کهسه به بی بهزه بی و نهتان کوشت کاتی ئیوه توره بیونایه، وینهی مروقیکی زۆردارو بی ویزدان و ناره وایانه نهتان کوشت. دوانی ئیوه خۆتان بیاریزن لهو شتهو پهلاماره ناره وایه، له سزای خوا بترسن و پهیرهوی من بکهن بۆ ئه و شتهی داوای له ئیوه نه کهم و کاری بی بهزه بی مه کهن.

﴿وَأَتَقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ﴾ وه ئیوه بترسن له کهسیکی نهوتۆ که به خشیویه به ئیوه چهن دین چاکه ی گه و رهو به نرخ ئیوه نه یزان و بهوان رائه بپۆرن و نه یان کهن به هۆی کاری بی سودو سته مکردن و پهلاماری ناپه سه ند.

﴿أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ وَجَنَاتٍ وَعُيُونٍ﴾ ئیوه بترسن له کهسیکی نهوتۆ که به خشیوی به ئیوه چوار بی و گیاندارانی زۆرو چهن دین باخ و بوستان و چهن دین سه رچاوه ی ئاوی شیرین، به کاریان نه هین بۆ به ده ست هینانی پله و پایه و سامان، به هۆی کوره کانتانه وه هیزو دارایتان بۆ زۆر نه بی، به و ئاوه ی ش کشتو کالی پی فره اهه م نه هین و باخه کانتان به رهه می چاک نه ره خسین.

﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ به راستی نه گهر ئیوه له سته مکردن و زۆرداری واز نه هین من چاوه پروان نه کهم نه ترسم له سزای رۆژیکی زۆر گه و رهو سه خت توشتان بی و به و سزایه ئیوه بنه بر بن.

﴿قَالُوا أَسَاءَ عَلَيْنَا أَوْ عَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْآلِوَا غِطِينَ﴾ رۆن کردنه وه ی نه و چاکانه ی دراوه به و بی باوه رانه و ئاگادار کردنیان له کردنی کاری خراپ و ترساندنیان له سزایه کی سه خت سو دیکی به و ان نه به خشی و بهردهوام بوون له سه ر بی باوه ری و ووتیان: تۆ ئامۆزگاری ئیمه بکه ی یا له و که سانه بی ئامۆزگاریمان نه که ی لای ئیمه یه که سانه ئیمه باوه ر به تۆ نه یین و کاری خۆمان زۆر تر نه که ی.

﴿إِنْ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ﴾ نه و شته ی نه و تۆ ئیمه له سه رینی له بت په رستی و ئاین و ره و شتی ئیمه هیچ شتی نه مه گهر یاساو ره و شتی که ئیمه بۆ مان ماوه ته وه له باو بایره پیشوه کاغانه وه و ئیمه دوا ی نه کهوین و ئیمه سزمان نادری له سه ر بی باوه ری به تۆ له سه ر بی فره مانی تۆ په لاماردانی ئیمه بۆ سه ر دانیش توان و ئازاردانیان.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ﴾ دوا ی هۆزی عاد هودیان به درۆ خسته وه و بهردهوام بون له سه ر بی باوه ری. دوا ی ئیمه نه و هۆزه بی باوه ر هه مان له ناو بردن به بایه کی زۆر سه خت و تیژ.

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ بهراستی لهناو بردن و بنه برکردنی تا قمی عاد ته می کردن و نامور گاری کردنه بو بت پهراستی قوره بیش و زور لهوان باوهر ناهین، هه رچه نده تو داوایان لی بکه ی باوهر بهین. بهراستی پهروه ردگاری تو زور بده سه لاته بو سزادانیان، خاوه نی بهزه یی و میهره بانیه و مؤله تیانی نه دا بوئه وه ی یا خو یان یا مناله کانیان باوهر بهین.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رِبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ أَتَتْرَكُونَ فِي مَا هُنَاءَ آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾ وَتَنَحُّتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَدَرِهِينَ ﴿١٤٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٥٠﴾ وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾ قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ يُومٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾ فَعَقَرُوهَا فَاصْبَحُوا نَدِيمِينَ ﴿١٥٧﴾ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

﴿كَذَبْتَ ثُمُودَ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلا تَتَّقُونَ﴾ هۆزی سمود نیراوه کی خویان به درو خسته وه به تاییه تی صالح پیغمبر، نه وه هۆزه بت په رستانه ده ستیان دابوه رابواردن و خواردنه وه و دروست کردنی خانوو کۆشکی نایاب کاتی برای په گهزی نه وان صالح فهرموی به وه هۆزه: نایا بۆ ئیوه له سزای خوی مهن ناترسن و هاو به شی بۆ دانه نین و خۆتان ناپارێزن له بی فهرمانی خوی مهن؟

﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ به راستی بۆ ئیوه من نیراویکی نیاز پاک و راست گویم له هه مو رویه که وه به وه جوړه ئیوه منتان تا قی کردوه ته وه، دوا یی ئیوه له سزای خوی مهن بترسن و په پیره وی په یامی من بکه ن بۆ به جی هینانی فهرمانه کانی خوی مهن. ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه من داوی هیچ پاداشتی له ئیوه ناکه م له سهر را گه یاندنی په یامی خواو ئاموژگاری من بۆ ئیوه له م جیهانه دا، پاداشتی من له سهر هیچ که سی نه مه گهر له سهر په روه رده که ری هه مو بونه وهرانه له ههر دو جیهاندا. ﴿أَتَتْرَكُونَ فِي مَا هُمْ آمَنِينَ﴾ نایا ئیوه له م جیهانه دا وازتان لی نه هیترئ له ناو نه م خۆشی و رابواردنه دابه یی وه یی و به یی ئازارو توشی سزا نابن له سهر بی باوه ریتان و به رده وام نه بن.

﴿فِي جَنَاتٍ وَعِوْنٍ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ﴾ له نیو نه م باغ و بیستانه داو له نیو نه م هه موه سه رچاوه ی ئاوه داو له نیو نه م هه موه کشتوکال و سه وزاییه داو له نیو نه م هه موه خورمایانه دا که به ره مه یکی نه رم و تازه یان هدی وه خوی مهن هه مو نه وانه ی به خشی وه به ئیوه.

﴿وَتَنَحُّونَ مِنَ الْجِبَالِ يَتُوتًا فَاَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ وه ئیوه چه ندین خانوو کۆشکی نایاب له کی وه کانا نه تاشن بۆ خۆتان به خۆشی له ناویا رابویرن، دوا یی پیوسته ئیوه له سزای خوا بترسن و سوپاسی خوی مهن بکه ن و په پیره وی په یامی من بکه ن و جی به جیان بکه ن و وامه زانن به رده وام نه بن له وه خۆشی وه دا.

﴿وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ وه ئیوه په پیره وی فهرمانی که سانیکی نه و تو مه که ن له سنور لایان دا وه خراپه بلا و نه که نه وه له ناو زه ویداو ئازا وه دروست نه که ن و هه ولئ چاکه ناده ن بۆ دانیشخوان له روی زه ویداو دانیشخوان نه که ن به دوژمنی به که ری.

﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَرِّينَ مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بَآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ هۆزی سه مود به صالحیان ووت: به راستی تو له وه که سانه ی جادوت لی کراوه و نه قلیان تیک چوه و، تو هیچ شتیک نیت مه گهر ناده میزادیکی وینه ی ئیمه و نه خوی و نه خویته وه و نه گهرتی به بازار دا، دوا یی نه گهر تو له وه که سانه ی گفتوگویان راسته نیشانه یه کی ئاشکرا بهینه بۆلای ئیمه به لکه بی له سهر پیغمبرایه تی تو.

سالم به جوریکي ناسایی له سهر داخوای ئه و هۆزه به حوشریکه وه چو بۆلایان که له بهر چاوی خوین له ناو بهردیکه وه حوشریکي رهنگ سوری لیها ته دهره وه، ده مانگ به سهر ناوسی ئه و حوشره دا تیبه ری بو، کتوپر به گویره ی داخوای ئه وان بیچویه کی لی پهیدا بو.

﴿ قَالَ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴾ سالم فهرموی : ئه م هوشتره نیشانه یه کی زۆر گه وری خوای مه زنه بۆ ئیوه و نازاری مه دن و ئه بی ریزی لی بگرن، خوای مه زن پیوستی کردوه ئاوه که تان بکری به دوو به شه وه. ئه و هوشتره به شیکی هه بی له و ئاوه داو ئیوه به شه که ی تر تان هه بی له رۆژیکی دیاری کراوا بۆ هه ردوو لاتان.

﴿ وَلَا تَمْسُوْهَا بِسَوْءٍ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾ وه ئیوه تووشی ئه و هوشتره ی مه که ن هه چ نازاری و به نیازی خراپه و نزیکي مه بنه وه، دوا یی ئه گه ر ئیوه نازاری به دن تووشی ئیوه ئه بی سزایه کی گه وره و سه ختی رۆژی که دیاری کراوه بۆ نه مانی ئیوه.

﴿ فَعَقَرُوْهَا فَاصْبِرْ أَلَمْ نَدِمْ لَكَ ﴾ دوا یی ئه و هۆزه هوشتره که یان کوشت و سه ریان بری، دوا یی پیلانی دایان نابو بۆ کوشتی، دوا یی کوشتی هوشتره که په شیمان بونه وه و ترسان ئه و سزایه سالم به لیتی پهیدا بو برۆی به سه ریانا.

﴿ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ ﴾ دوا یی کوشتی هوشتره که تووشی ئه وان بو سزایه کی زۆر سه خت به و جوړه ی سالم به لیتی پهیدا بو به بی که م و زۆری و له کاتی دیاری کراوا، ئه وه بو له نا کاودا خوای مه زن هه وره گرمه یه کی بۆ ناردن و گیانیان ده رچوو، هه موویان مردن و به ردو خو ل رزا به سه ریانا.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ به راستی هه یه له و سزایه تووشی هۆزی سه مود بو نیشانه یه کی زۆر گه وره بۆ بت په رستانی قوره یش و ته می کردیان. به لام زۆر تر له بت په رستانی قوره یش باوه ر نه یتن و به ر ده وامن له سهر بی باوه ری.

﴿ إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴾ به راستی به و ره دگاری تۆ زۆر به ده سه لاته بۆ تۆ له سه ندن له بی باوه ران و بت په رستانی قوره یش، خاوه نی به زه یی و میهره بانه بۆیان هه تا خو یان یا مناله کانیان په شیمان بینه وه.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ

﴿١٦١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٦٣﴾ وَمَا

أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

أَتَاتُونَ الذِّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَقَدَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ

مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾ قَالُوا لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهِ يَلُوطُ
 لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾ قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾
 رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾ فَجَنَّبْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾
 إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٧٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
 مَطَرًا فَسَاءً مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
 مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

﴿كَذَّبْتَ قَوْمٌ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾
 تا قمی لوت به درویان خسته وه پیغمهره کان به تاییه تی لوت پیغمهر کاتی لووتی برای
 ره گهزی نهوان بهوانی ووت: نایا ئیوه بو له سزای خوای مهزناترسن و خوتان ناپارترن
 له داوین پیسی و کاری بیژ لی کراوه و باوه رناهین. به راستی من نیرواویکی نیاز پاکم بو ئیوه و
 ناسایشی ئیوه نهیه وی.

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ دوایی ئیوه له خوای مهزن برسن و واز له بی فهرمانی خوا
 بهین و بهیر وی من بکه ن بو جی به جی کردنی فهرمانه کانی خوای مهزن.
 ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه من داوای هیچ پاداشتی ناکهم
 له ئیوه له سهر راگه باندنی پدیامی خوّم و ناموژگاری کردنی ئیوه، پاداشتی کاری من له سهر
 هیچ که سی نیه مه گهر له سهر پهروه دگاری ههمو بونه وهرانه.

﴿أَتَأْتُونَ الذَّكَرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ نایا بو ئیوه نه چنه لای پیاوان و مندالانی نیرو
 له ناده میزادو کاری خراینان له گهل نه که ن له بونه وهران به دژی سروشت وله سنوور لائه دهن
 به کردنی نه و کاره خراپه.

﴿وَقَدْ رَوْنُ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ﴾ وه ئیوه واز نه هین
 له شتی پهروه دگاری ئیوه دروستی کردوه بو ئیوه به چنه لایان له ژنه کانتان که چونه لایان
 مه بهستی سروشتیه. به لکو ئیوه تا قمیکن لاتان داوه له سنوری دیاری کراو بو ژن و میژدی
 که مه بهستی زاوی کردنه نه که تنها بو رابواردن.

﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ﴾ تاقمه که ی لوت به لوتیان ووت: ئه ی لوت: نه گهر تو کوتایی نه یه ری له داوا کردنی ئیمه بو باوه ریه تان به تو، واز نه یه ری له ئیمه بو چونه لامان بولای پیوان تو له وکسانه ئه بی دهر بکرین له م گونده ی ئیمه، نایه لین له سه ر جگه ی نایینی ئیمه بی ودری ئیمه بی.

﴿قَالَ إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ﴾ لوت فه رموی: من به راستی له وکسانه م نه وکاره ی ئیوه م بئ ناخوشه. واز له باسکردنی ئه و خراپه نایه رم و داواتان لی ئه که م وازی لی به یین وه من رازی نیم به دانیشن له نیو ئیوه دا هتا ئیوه له سه ر کردنی ئه و کاره خراپه بن. لووت فه رموی:

﴿رَبِّ نَجِّنِي وَ أَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ فَتَجْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ﴾ ئه ی په روره دگاری من: تو من وخیژانه که م و ئه و که سانه ی له گهل مندان و باوه ریان هتاهه رزگارمان بکه له شتی ئه و تاقمه ئه یکه ن، دوایی ئیمه پارانه وه که مان وه رگرت لوت و خیزانه که یمان رزگار کرد و باوه رداران به گشتی مه گهر پیره ژنی نه بی که ژنی لووت بو رزگارمان نه کرد، مابوه وه له گهل ئه وان و به وکاره خراپه ی ئه وان رازی بو. زانایان ئه لین: ئه و که سانه ی له گهل لووت بوون بریتی بوون له دوو کچ و زاویه کی.

﴿ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ﴾ له پاش رزگار کردنی لووت وخیژانه که ی ئیمه له ناومان بردن ئه و که سانه ی ئه و ئه و تو مابونه وه له سه ر کردنی ئه و کاره خراپه و به رده و امبوون له سه ر بئ فه رمانی خوای مه زن، دوایی رژاندمان به سه ریانان بارانیکی زور سخت که بریتی بو له به رده و گۆگرد و ناگر، دوایی خراپ بوو بارینی ئه و به رده به سه ریانان، به وینه ی ئه و به رده بو خوای مه زن ئه و تاقمه ی به و به رده ترساندبو که سزای ئه وانی بی ئه دری.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ به راستی له سزادان و له ناو بردنی تاقمی لووت نیشانه و به لگه ی ئاشکرایه بو ئه و که سانه ی بی فه رمانی خوای مه ز نه که ن و کرده وه ی خراپ ئه که ن. به تایه تی ته می کردنه بو بت په رستانی قوره یش، زورتر له تاقمی بت په رستانی قوره یش باوه رنایه رن به موحه مه دو هه روه که تاقمه کانی رابووردو پیغه مه ره کانی خویانینا به دروخته وه و به راستی په روره دگاری تو زور گه وروه به هیزه بو سزادانی بی باوه ران، خاوه نی به زه ییه بو که سانی خویان یا مناله کانیا ن په شیما ن بینه وه و موله تیان ئه دا. به لکو باوه ریه یین.

كَذَّبَ أَصْحَابُ

لَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٧٩﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ * أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْوَاسٍ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِيلَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾ فَاسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

﴿كَذَّبَتْ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ﴾ دانیشتوانی نهیکه به درویشان خسته و ره وانه کراوه کانی خوی مهن به تایی تی شوعه یب پیغمبر. نهیکه دارستانیکی زور چرو پرو دره خسته کانی چووبون به ناو یه کا، دانیشتوانی نهو جینگیه خاوه نی ره وشتیکی زور خراپون له نیوان خوینا. به تایی تی له کرین و فروشتن و پیوانه دا. بوخوینا پیوانه و کیسانه یان ته و او بو. به لام که میان نه دا به جگهی خوینا.

﴿إِذْ قَالَ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ کاتی شوعه یب فرموی به دانیشتوانی نهیکه: ئایا ئیهو بو له خوا ناترسن و واز له کاری خراپ بو نابه رن

لهباره ی کیشانه و پیوانه و ژماره دا. بهراستی من نیرویکی نیازپاک و دهست پاک و ده میاکم بو ئیوه. دواپی ئیوه پیویسته پهیرهوی من بکه من بو بلا و کردنهوهی دادپهروهی و خوټان پیاریزله سزای خوای مه زن و فرمانه کانی جی به جی بکه من.

﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرْتُ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ و همن داوای پاداشت له ئیوه ناکم له سهر راگه یاندنی فرمانه کانی خوای مه زن، پاداشتی من له سهر هیچ که سی نیه مه گهر له سهر پهروه ردگاری ههمو بونه وهرانه.

﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ﴾ شوعه یب فرمانی پیدان و فهرموی: پیویسته ئیوه به ته و اوای شته کان بیټون کاتی پیټوراه کان نه فروشن به ناده میزادو، ئیوه که م مه که نه وه له و فروشراوه به وانی نه دهن و له سهری ریککه وتون و زیانیان لی مه دهن، زور بو خوټان به یتن و که م بدهن به و ان.

﴿وَزِنُوا بِالْقِسْطِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ وه ئیوه به ترازویه کی راست و بی فیل کیشانه بکه من و ناته و اوای تیدا نه بی و دادپهروهی به کار به یتن له کیشانه و کرین و فروشتندا.

﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ وه ئیوه هیچ شتی له مافی ناده میزاد که م مه که نه وه له کاتی مامه له کردنداو مافی ته و اوای خوینیان بده نی و، ئیوه له زه ویدا نه و په ری خرابه بلا و مه که نه وه، مافیان زهوت مه که من به هو ی کیشانه و پیوانه وه، تالان کردن مه که من به پیشه بو خوټان.

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِلَّةَ الْأُولَى﴾ وه ئیوه بزسن له سزای که سیکی نه وتو ئیوه و خاوه من سروشته پی شوه کانی تری له ناده میزادو جگهی ناده میزاد دروست کردوه له پیش ئیوه وه.

﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ وَمَا أَنتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ دانیشتوانی ئه یکه به شوعه بییان ووت: بهراستی تو له و که سانه ی جادوت لی کراوه له لایه من جادو گهرانه وه و تو هیچ نیت مه گهر ناده میزادیکی و ینه ی ئیمه نه خو ی نه خو یته وه نه رزی به بازارو، ئیمه بهراستی گومان نه به ینه تو له و که سانه ی دروئه که من له گفتو گزو کرده و یانا، نه گهر تو راست نه که ی:

﴿فَاسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ دواپی تو بخهره خواره وه به سهر ئیمه دا له ناسمانه وه پارچه یه کی له ناو بهر له سزای زور گران نه گهر تو له و که سانه ی راست نه که من له دا واکاری خو یانا.

﴿قَالَ رَبِّي عَلَّمَ بِنَا تَعْمَلُونَ﴾ شوعه یب ووتی: پهروه ده که ری من زاناتره له ههمو که سی به شتی ئیوه نه یکه من و زاناتره به سزایه شایسته ی کرده وه ی ئیوه بی، خوای مه زن

نهوی سپاردویه بهمن نهویه داوا لهئیوه بکم خوی مهزن بهرستن و بتانرسیم له دزایه تی
فهرمانی خوی مهزن و له سزای نهو.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظَّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ دواپی دانیشتوانی نهیکه
شوعه بییان به درو خسته وه، دواپی توشی نهوان بو سزای روژی ههوری سیهری پهیدا کردبو
به سهریانا. بهراستی سزای نهو روژه سزایه کی زور گه وه ره سهختبو که نهوانی له ناو برد،
یانی دواپی بهرده وامبونی نهو تا قمه له سهر بی باوه ری خوی مهزن توشی گهرمایه کی زور
سهختی کردن و هه ناسه یان کورت بو، بهو بونه وه له خانه کانیاں چونه دهره وه و نه گهران
به دواپی سیهریکا، دواپی هه روژکیان بینی سیهری کردبو، هه میوان کو بونه وه له ژیریا، دواپی
خوی مهزن بهردو ناگرو هه وه گرمه ی به سهر دا نار دنه خواره وه و هه میوان سوتان و
بنه بریون.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْغَزِيُّ الرَّحِيمُ﴾ بهراستی ههیه
له سزادان و سوتاندنی دانیشتوانی نه لئهیکه نیشانه ی ناشکرا بو ناده میزاد به تایه تی بت
پهرستانی قوره ییش هه تا تمی خوار بین و باوه بهین، زوربه ی نهوان باوه به خوی مهزن
ناهین و، بهراستی پهروردگاری تو زور به ده سه لاته بو سزادان و تو له کردنه وه له بی
باوه ران، زور میهره بانه مؤله تی بی باوه ران نه دا له بهر نهوی خویان یا مناله کانیاں
باوه بهین.

وَإِنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ
الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ
مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾ وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَأْعَمَّ
عُلَمَاؤُ ابْنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٩٧﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾
فَفَرَّامُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾ كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ
فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ
الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾ فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ فَيَقُولُوا

هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ أَفِعْذَابِنَا يُسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾ أَفَرَأَيْتَ
 إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾
 مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَعُونَ ﴿٢٠٧﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا
 لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾ ذِكْرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾ وَمَا نَنْزِلُ بِهِ
 إِلَّا الشَّيْطَانُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ إِنَّهُمْ
 عَنِ السَّمْعِ لَمَعَزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

﴿وَالَّذِي نُنْزِلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه به راستی قورئان نامهیه که هاتوه خواره وه له لایه
 بهر وه ردگاری ههمو بونه وه رانه وه، جادوو پۆشه و یژی نیه، وهک ئه وهی قوره یه شییه کان گومان
 ئه بهن.

﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ﴾ جبره ئیل ئه و قورئانهی هینا وه ته
 خواره وه به فه رمانی خوای مه زن بۆ سه ر دلّی تو هه تا له به ری بکه ی و بیزانی و مانا و
 ناوهرۆکی جیگه ی خۆی بکری له دلتا و له بیرت نه چینه وه، له بهر ئه وهی تو ببی به یه کی له
 پیغه مبه ران و ئاده میزاد و دانیش توانی مه ککه بترسینی له سزای خوای مه زن.
 بۆزاین: جبره ئیل ناو برا وه به رۆ حوله مین، چونکه گیانی ئاده میزاد رزگار ئه کا بر و
 پیکرا وه بۆ هینانی سروس بۆ لای پیغه مبه ران به و جوړه ی خوای مه زن فه رمانی پیدا وه به یی
 ده ستکاری کردن.

﴿بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾ ئه و قورئانه هاتوه به زمانی عه ره بی رون، به زمانی خو ت و
 تاقمه که ی خو ت، هه تا به یی وه ستان و بیر کردنه وه گفتو گو ی پیکه ی و تاقمه که یشت
 راسته و خو به یی مانا کردنی رسته کانی له مانا و مه به ستی قورئان بگدن و بیانویان نه میتی،
 جگه ی پیغه مبه ری خو مان شو عه یب و هودو صالح و ئیسماعیل به زمانی عه ره بی دانیش توانیان
 ترساندوه له سزای خوای مه زن.

﴿وَإِنَّ لَیْ فِي زُبْرِ الْأَوَّلِينَ﴾ وه به راستی ئه و قورئانه په کی ئیوه ئه خوا با وه ری پی نا هین
 پوخته و ناوهرۆکی نامه کانی پی شوه له وانا با سی قورئان وه اتنی پیغه مه ر کرا وه، جو ه کان و ئه و
 عه ره بانه ی بوون به جو به راستی ئه و راستیه ئه زانن، ئیتر چۆن تانه له راستی قورئان و پیغه مه ر
 ئه دهن.

﴿أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ نایا بۆ بت په‌رستانی مه‌ککه به‌لگه‌ی زور ناشکرا نیه له‌سه‌ر راستی قورئان و پیغه‌مه‌ر که نه‌و راستیانه‌یان زانیوه زاناکانی به‌نوئیسرایلی و نه‌وانیش به‌بت په‌رستانیان ووتوه کاتی بت په‌رستان له‌وانیان نه‌پرسی، ئیتر ئیوه داوای چ شتی نه‌که‌ن دوا‌ی نه‌وه‌ی زاناکانی جو‌ه‌کان نه‌و راستیانه‌یان به‌ئیه‌و ووتوه؟ به‌گویره‌ی نه‌قل راستی موحه‌مه‌د رونه، چونکه ئیوه ناتوان وینه‌ی قورئان دابین، ته‌ورات وئینجیله نه‌گوراه‌وه‌کان موزده‌یان به‌هاتی پیغه‌مه‌ر داوه.

﴿وَلَوْ أَنزَلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ وه‌نه‌گه‌ر ئیمه قورئانمان ره‌وانه بکر دایه بۆسه‌ر هه‌ندئ له‌ئاده‌میزادی جگه‌ی عه‌ره‌ب یا زمانی پارا و نه‌بویه له‌عه‌ره‌بیدا، دوا‌ی موحه‌مه‌د نه‌و قورئانه‌ی بخوێندایه و به‌سه‌ر نه‌واندا باوه‌ریان نه‌ئه‌هیتا، چونکه له‌مانای قورئان نه‌ئه‌گیشتی، ئیتر ئیوه‌ی دانیشتوانی مه‌ککه بیانوتان نه‌ماوه، چونکه قورئان به‌زمانی خوێتان هاته‌وته خواره‌وه‌و باوه‌ری پی ناکه‌ن.

﴿كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ هه‌ر به‌وینه‌ی نه‌و باوه‌ر نه‌هیتانه‌ی ئیوه له‌سه‌رینی هه‌ر به‌وجزه ئیمه بی باوه‌ریان خسته‌وته دل‌ی تاوانبارانه‌وه‌و دل‌یان به‌ئیسلا‌م ناکریته‌وه‌و به‌سه‌ره‌ستی خوێان باوه‌ر به‌قورئان نایه‌رن هه‌تا به‌چاوی خوێان سزای خاوه‌ن ئازار نه‌بین له‌دوا‌ی مردنیان. باوه‌ر هیتان له‌وکاته‌دا سوود به‌وان ناب‌ه‌خشی.

﴿فَيَايَهُمْ بَعَثَتْهُم لِيَخْشَعُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ﴾ دوا‌ی باوه‌ر نه‌هیتانیان نه‌و سزایه کوتوپر نه‌چی بۆلای نه‌و تاوانبارانه و له‌کاتی‌کا نه‌وان هه‌ست به‌هاتی ناکه‌ن که هه‌ره‌شه‌یان پی نه‌کرا به‌وسزایه، دوا‌ی نه‌و تاوانبارانه ئه‌لین: خوزگایه ئیمه له‌جیهاندا بۆماوه‌یه‌کی که‌مه‌ر دوا‌بخوێنایه و باوه‌ریان به‌یتایه‌و کاری چاکمان پی‌شی خۆمان بخستایه و گونا‌هه‌کانمان بشو‌رایه‌ته‌وه، نه‌وه‌یش دووره بۆ نه‌وان. نه‌و تاوانبارانه به‌پیغه‌مه‌ره‌که‌ی خوێان نه‌ووت: نه‌گه‌ر تۆ راست نه‌که‌ی نه‌وه‌ی تۆ به‌لینی پی نه‌ده‌ی له‌سزادانی ئیمه تۆ بیهیته بۆلای ئیمه، خوا‌ی مه‌زن وه‌لامیان نه‌داته‌وه‌و نه‌فه‌رموی:

﴿أَلْعَذَابُ يَسْتَعْجِلُونَ﴾ نایا دوا‌ی نه‌و تاوانبارانه چۆن په‌له نه‌که‌ن بۆ هاتی سزا بۆلایان، کاتی هاته‌ خواره‌وه نه‌وان توانای گه‌رانه‌وه‌ی نه‌و سزایه‌یان ناب‌ی و ریگه‌ی هه‌له‌هاتیان بۆ ناب‌ی.

﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا يَوعَدُونَ مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ﴾ نایا دوا‌ی تۆ به‌سه‌رهاتی نه‌و تاوانبارانه چۆن نه‌بینی و هه‌وال بده به‌من نه‌گه‌ر ئیمه واز له‌وان به‌یتین چه‌ند سالی به‌خو‌شی رابوێرن له‌جیهاندا، له‌پاشا هات بۆلای نه‌وان شتی به‌لینی

﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُكُونَ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ﴾ دواى تو بلى بهو كه سى نهو گومانه پوجه نه باو پروای به خواى مه زن نه هیناوه و بوختان به تودا نه كا: تو مه پهرسته له گهل خواى مه زندا خواى تر وهاوبه شى بو دامه نى، دواى بى لهو كه سانه پتويست كراوه له سهريان سزايان بدرى.

﴿وَالَّذِينَ عَشْرَكُمْ أَقْرَبِينَ﴾ وه تو هوزو خزمه نزیکه كانى خوت بتسرينه له سزای خواى مه زن نريك له دواى نريك: يه كه مين جار داوايان لي بكه دواى تو بكه ون و بينا تر سينه له سه ر مانه وه يان له سه ر بى باوه رى. نه وان شايسته ي نه ون له پيشه وه بانگيان بكه ي بولاى ريگه ي راست، زورتر له كه سانى تر نارام بگره له سهريان پيغمهر ﴿ﷺ﴾ بهو فره مانه هه لساو چوه سه ر كيوى سه فاو بانگي كردن و فره مانى پيدان و فره موى: نه ي نه وه كانى عه بدو لمو ته لیب، نه ي نه وه كانى هاشم، نه ي كورو نه وه ي عه بدو له ناف، نه ي عه باسى مامى پيغمهر، نه ي سه فیه ي پورى پيغمهر خوتان بپاريژن و من ناگه مه فرياتان، باوه ره يتان و كرده وه ي خوتان فرياتان نه كه وه ي له پاشه ر ژدا.

﴿وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه تو بالى خوت دابنه وينه بو كه سى دواى تو كه وتوه له باوه رداران. نه رم ونيان به له گه ليان وريزيان لي بگرى، نيز له هوزو خزمى خوتن يا له جگه ي نه وان بن.

﴿فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾ دواى نه گهر خزمه كانت بى فره مانى تو يان كرد، دواى نه وه ي تو نه وانت ترسان، دواى تو بلى بهوان: به راستى من بيزارم له شتى ئيوه نه يكه ن له بى باوه رى و هيچ جزره په يوه ندى خزميه تى و دستانه تيمان له نيواندا ناميتى. ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَابَلُكَ فِي السَّاجِدِينَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ وه تو مه ترسه له دزاهيتى نه وان پشت بيهسته له سه ر خوايه كي زور به ده سه لات و زور ميهره بان و خاوه نى به زه بى و به ئوميدى جگه ي خواى مه زن مهبه، نهو خوايه ي نهو تو تو نه بينى كاتى تو هه لئه سى و نه چى بو نويز كردن، وه جم و جول و هه لئسو كه وتى تو نه بينى له نيو نهو كه سانه ي سوژده نه به ن بو خواى مه زن له نويزدا.

به راستى خواى مه زن نه بيسى شتى خزمه كانت نه يلين: نه زانئ به نيازى دهروونى نه وان، پاداشتى چا كه و خراپه ي هه مو كه سى نه داته وه. خواى مه زن تو سه ره خاو به سه ر دوژمنانى تودا، ناگادارى كرده وه ي نهو بى باوه رانه يه.

هَلْ أَنتُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾ تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾ يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثُهُمْ كَذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ
يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾ إِلَّا الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ
بَعْدِ مَا ظَلَمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

﴿هَلْ أَتَيْتُمْ عَلَىٰ مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ﴾ موحمهده به و جوره نيه
ئيوه گرماني بۆ نه بدن كه شتي به ئيوه نهلج له شه يتانه وه وهري گرتوه ، نايا من هه وال بدهم
به ئيوه به كه سيكي نه وتو شه يتان به هه والي ده ست كردو دروينه ديت بۆلای، شه يتان ديتيه
خوار بۆ سهر كه سي زۆر بوختان كهر و گونا هه به وه درۆزنه.

﴿يَلْقَوْنَ السَّمْعَ وَآخِثَهُمْ كَاذِبُونَ﴾ نهو بيج باوه رانه كه سانيكي نه وتون گوي نه گرن
له شه يتانه كان و گفغو گوي درۆو پرو بوچ له وانه وه وه نه گرن و گرمانيان وايه له هه والي
ناسمانه كان، له پاشا نه خه نه سهری شتي ئاره زوويان هه بي و، زۆر تر له بي باوه ران درۆنه كه نه
له هه وال و گفغو گۆ كانيانا، موحمهده لهو كه سانه نيه نه وان باسي نه كه نه، چونكه نه وان
موحه مهديان تافي كرده وه وه رسته و زمان پاكه، له لايه نه خوي سروه شي بۆدي
به هوي جبه ئيله وه وه به ئيوه رانه گه نه ني.

﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ﴾ هه ندي له بت به رستان نه بيان ووت: قورئان هۆنراوه يه و
شيعره و موحمهده هۆنراوه بيژو شاعيره، خوي مه زن به دروياني خسته وه وه فه رموي:
هۆنراوه بيژه كان كه سانيكن دوي نه وان نه كه ون ئاده ميزادي گيل وناشاره زا و سه رگه ردان.
به درۆو ناموسي دانيش توان نه روشين و خراپه بيان نه خه نه پال و تاوانج له خويان و ره گه زيان
ناراسته نه كه نه، باسي تاوانباران به چا كه نه كه نه.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ وَيَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ﴾ نايا تو نه ترانيوه كه به راستي
هۆنراوه بيژه كان له ناو هه موو گفغو گۆ كانيانا وله هه مو شيويكا وله هه مو كاتيكا سه رگه ردان
و له سه ر بيرو باوه و بۆچوني رانا وه ست و شتي نه لين خويان نايكه نه. باسي پياوچاكان
به خراپه نه كه نه، ناوي تاوانباران به چا كه باس نه كه نه و دوي ئاوات و نيازي پرو بوچ نه كه ون
وشتي ناشايسته نه ده نه پال خوي مه زن.

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ مه گه ر هۆنراوه بيژانيكي نه وتو
باوه ريان هيناي و كرده وه چا كه كانيان كردي و يادو باسي خوي مه زيان به زۆري كرده وه

خۇيانىيان خەرىك نە كىردو بە كارى خراپەو، زۆر جار ان قورئان ئەخوتىن و كار بە ناوەرۆكە كەى ئەكەن، ئەو كەسانە لەسەر بىروباوهرى بەردەوامن و گفتوگۆى چاك لەھۆنراوہ كانیانا باس ئەكەن بەبى درۆو بوختان.

﴿ وَانْتَصِرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمْتُمْ ﴾ وەئەو ھۆنراوہ بیژانەى باوہرداران تۆلەى خۇيانیان لەبت پەرستان سەندوہتەوہ لەدوای كاتى ستەمیان لی كرابوو، دوای ئەوہى جنىودرابو بەموسلمانان ووەلامى بى باوہرانیان داوہتەوہ ئەو ھۆنراوہ بیژە باوہردارانە وینەى عەبدولای كورى رەواحو حەسانى كورى سابىت، كەعبى كورى زوھەیر كەوہلامى بت پەرستانیان دایەوہ كەلەدۆى موسلمانان ھۆنراوہیان دانابو.

﴿ وَسَيَعْلَمُونَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴾ وەلەمەودوا كەسانىكى ئەوتۆ ستەمیان كىردوہ لەدۆى موسلمانان و پیغمەر ﴿ﷺ﴾ گفتوگۆیان ئەكرد ئەزانن بۆلای چ جىگەى ئەوان ئەكەرپنەوہو چارەنوسیان چۆن ئەبى دوای مردنیان، بیگومان ئەو جىگەى دۆزەخنەو سزای زۆر سەختە.

كۆتایی بەسورەتى شوعەراء ھات لەرۆژى سى شەممە

(۵) ى مانگی سەفەر (۱۴۲۱) كۆچى

بەرامبەر بە ۹ / ۵ / ۲۰۰۰ ى زاینى

﴿ سوره تی نهمل ﴾

لهمه ككه هاتوته خواره وه ژماره ی نایه ته كانی (۹۳) نایه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾ هُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّاتُهُمْ
أَعْمَلَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ
وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٥﴾

﴿ طس ﴾ مانای وینه ی نهو دوو بیتانه له سه ره تای سوره تی نایه قهره و سوره ته كانی تردا
باسیان كراوه به در یژی.

﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ نهو سوره ته بریتین له
نایه ته كانی قوربانی پرورژ نه خوینرینه وه نایه ته كانی نامه به كن نهو سرینه وه كاره ره واکان و
كاره قه ده غه كراوه كان و شتی راست و پوچ و سنوره كانی خوای مه زن و چه ندین شت رون
نه كه نه وه، نامه به كه ناده می زاد رانومایی نه كا بولای ریگه لای راست و موژده دهره
بهو كه سانه ی باوه ریان به خواو فریشته كان و نامه كان و پیغمه ره كان و روژی دواپی هه به .
﴿ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يَعْمَهُونَ ﴾ كه سانیک ی نه و تون
نویژه كانی خویمان نه كه ن له كاتی دیاری كراوی خوینا و زه كاته کانیا ن به گویره ی یاسا
نه به خشن به هه ژاران و نه وان باوه ری بی گومانیا ن به روژی دواپی هه به و نه زانن زیندو
نه کری نه وه .

﴿ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّاتُهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴾ به راستی كه سانیک ی
نهو تو باوه به روژی دواپی نایه رن نیمه بو نه وانمان رزاندو ته وه كاره خراپه کانیا ن، نه قلمان

ته فسیری زمانا کوپی

یَٰدَاوُدُ وَجَاكَ وَ خَرَابَ جوی نه که نه وه، دوا بی نه وان سهر گهر داندن دین و نه رۆن و بی باوه ریان
بۆخویان هه لێژاردوه و دوا ی شه یان که وتوو. ﴿ اُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسِرُونَ ﴾ نه و تاقمه بی ساوه رو
سهر گهر دانه که سانیکی نه وتۆن بۆ نه وان هه یه سزای خراب، وه ک کوشتن و به دیل کردیان
و کردیان به به نده له جیهانداو، نه وان له رۆزی دوا ییدا هه ر نه وان زیانۆمه ندرینی ئاده میزادن
و به شیان نه له پاداشتی چاکه و شایسته ی سزادان.

وَإِنَّكَ لَلنَّاقِي الْفِرَاءَاتِ مِنْ

لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾ إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَاءَتِ كُ

مِّنْهَا خَبِيرٌ أَوْ أَتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾ فَلَمَّا

جَاءَهُانُودَىٰ أَنَّ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسَبَّحَنَ اللَّهُ رَبَّ

الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾ يَمْوَسِيٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾ وَأَلْقَىٰ عَصَاكَ

فَلَمَّارَةً هَاهُنَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّىٰ مُدَبِّرًا وَلَمْ يَعْقِبْ يَمْوَسِي لَا تَخَفْ

إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَى الْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ

سُوءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَدْخَلَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ

مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

﴿١٢﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ ءَايَتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ

كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

﴿ وَ اِنَّكَ لَتَلْقٰى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيْمٍ عَلِيْمٍ ﴾ وه به راستی فیر کراوه به تۆو به خشراوه به تۆ قورئان له لایه ن خواجه که وه هم مووشتی له جیگهی شیای خویا دائه نی، نه زانی به هه مو شتی، بویه قورئانی بی به خشیوی له بهری بکه یی و ناوه رۆ که که یی رابگه یه نی به ئاده میزاد، نه و قورئانه خۆت دات نه ناوه به گویره ی گومانی بی باوه ران خۆت دات نابێ.

﴿ اِذْ قَالَ مُوسٰى لْاَهْلِهٖ اِنِّىْ اَنْتُمْ نَارًا سَآتِيْكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ ﴾ بیرى نه و کاته بکه ره وه موسا ده ستوری له شو عیب وه رگرت که بگه رپته وه بۆلای دایگی و برا که ی له میسر، دوا یی رپگه ی ده شتی گرت بهر ورپگه که ی لی و ونبو، شه و تاریک و سارد، دوا یی به خیرانه که ی ژن و کوره که ی ووت: به راستی من له دوره وه ناگرئ نه بینم ئیوه لیهر چاوه رووان بکه ن من نه رۆم بۆلای نه و ناگره و دوا یی من بیمه وه بۆلای ئیوه به هه و الیکه وه و که سی لای نه و ناگره بی ورپگه یه کمان نیشان بدا.

﴿ اَوْ اَتِيْكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ ﴾ یا من به یتیم بۆ ئیوه گرپکی روونا که ره وه ی ناگر به دارپکه وه یاله سر پلته یه، بۆ نه وه ی خۆتانی بی گهرم بکه نه وه و روونا کی لی وه رپگرن له م شه وه زۆر تاریکه دا.

﴿ فَلَمَّا جَآءَهَا نُودِىْ اَنْ بوركْ مَنْ فِى الْاُتَارِ وَمَنْ حَوْلَهَا ﴾ دوا یی کاتی موسا چوه لای نه و ناگره و لی نزی که بویه وه موسا ده نگیکى بیست له لایه ن خوا ی مه زنه وه فه رموی: نه ی موسا: پیروژه که سی لای نه م روونا که یه له ملاو لای نه و روونا که ی بی. نه و شته ی نه و تۆ که تۆ نه بیینی و واته زانی ناگره روونا که ی کی پیروژه خوا ی مه زن به توانای خۆی دروستی کرد وه تۆیش له لای نه و روونا که یه وه ستاوی پیروزی و من تۆم هه لپژارد وه به پیغه مهر بۆ خۆم موژده بده ی به ئاده میزاد بیانتر سیته و پیروزی بلا و بکه ره وه به سه ر زه ویدا.

﴿ وَ سُبْحٰنَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ﴾ وه تۆ خوا ی پاک بکه ره وه له هه موو کارپکی ناشایسته له هاوبه ش دانان بۆ خواجه که به ره و ده رگاری هه موو بونه وه رانه و دروست که ریانه.

﴿ يَا مُوسٰى اِنَّهٗ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴾ نه ی موسا هه موو کارو فه رمان نه مه یه: به راستی نه و که سه ی بانگی تۆی کرد وه منم خواجه کی گه وه وه به ده سه لات هه موو شتی له جیگه ی شیای خویا دائه نی، نه و کاره په که ره رانه من پیم داوی وه ریان بگه وه له کاتی تایه تیدا به کاریان به یتیه، خوا ی مه زن فه رموی به موسا:

﴿ وَاَلْقِ عَصَاكَ ﴾ وه تۆ فه ربه ده دار ده سه که ی خۆت هه تا توانای ئیمه بیینی، موسایش دار ده سه که ی خۆی فه ردا و بیینی که دار ده سه که ی بویه مارپکی راسته قینه، زۆر به تیژی نه ها تو نه رۆیشته.

﴿ فَلَمَّا رَاَهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌ وَلٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ ﴾ دوا یی که موسا دار ده سه که ی خۆی بیینی زۆر به تیژی نه روا وه که نه وه ی نه و دار ده سه مارپکی زۆر خیرایه له رۆیشته دا، موسا ترساو رای کرد و پشتی کرده ماره که و ناوری نه دایه وه.

﴿ يٰمُوسَى لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَى الْمُرْسَلُونَ ﴾ پهروه دگاری موسا فدرموی: نهی موسا: تو مه ترسه له هیچ بونه وه ری. به راستی نابې بترسی لای من هه موو نیراوه کانی من. ﴿ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلْ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ به لām که سی له خوی نه ترسی له پیغه مهران سته می له خوی کرده بهر له وهی بکری به پیغه مهر به گونا هیکی بچووک ، به ویدی نه وهی بۆ موسا په یدابو بۆ کزیکی داله پیاویکی قیبتی و کوشتی و په شیمان بویه وه و له پاشا له داوی خراپه که چاکه ی به دوا دا هینا، دوا بی په شیمان بونه وه که مان وهر گرت، چونکه به راستی من لی خوشبو و نم زوره، خاوه نی میهره بانی و به زه یم بۆ نه وه که سه ی په شیمان نه پیته وه و چاوه روانی سزای من نه کا.

﴿ وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ﴾ وه تو دهستی خوت بکه بیده خه ی کراسه که ی خوتا له ژیر قولته وه له پاشدا تو دهستی خوت دهر بهینه ، تو دهستی خوت نه بینی به سپیه تیکی زور جوان وروناک به بی نه وهی تووشی نه خووشی به کی خراپ بوبی وه که به له کی. نه و فریدانه ی دار دهستی خوت و دهر هیتانی دهست له بهر دم نیمه دا، له بهر نه وهی دل نارام بی و نیمه یاریده ی تو نه دهین.

﴿ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴾ نه و دوو کاره په کخهرانه دوو کاری په کخهرن له و نو کاره په ک خهرانه ی نیمه تو به و نو کارانه وه نه نیرین بۆلای فیرعه ون و تاقمه که ی. به راستی نه وان تاقمیکن لایاندا وه له سنووری خوی مهن. نه و نو کاره په کخهرانه نه مانه ن: (۱) دار دهست . (۲) دهستی سپی. (۳) بچرانی ناوی دهر یا. (۴) لافاو. (۵) کولله. (۶) نه سپی. (۷) بۆق. (۸) که مئای له دهشته کاندا. (۹) که م دهرامه تی.

﴿ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴾ دوا بی کاتی نه و نو کاره په کخهرانه ی نیمه به پروونی و به ناشکرا چوون بۆلای فیرعه ونو تاقمه که ی دوا ی گه رانه وهی موسا بۆ میسر و ووتیان: نه و کاره ی موسا جادوی ناشکرایه و کاری په کخهری پیغه مهرایه تیه، نیه به دهم باوه ریان نه هینا، له دلایانان نه یانزانی راسته.

﴿ وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ﴾ وه فیرعه ون و تاقمه که ی باوه ریان نه هینا به و به لگه رونا نه به جور یکی دهر که ووتو ، له دهر وونی خوینا بر وای بیگومانیان به راستی نه و به لگه و کاره په کخهرانه هینا، باوه ریان پی نه هینا له بهر نه وهی سته میان له خوین کرد و خوین به بالآتر و گه وره دانه که مل شو ربکه ن بۆ موسا که سیکی ته نه های ناسایه، چو ن نه بی پیغه مهر پی.

﴿ فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴾ دوا بی تو ته ماشا بکه چو ن به و نه نجام و کوتای نه و که سانه باوه ریان نه هینا و خراپه یان بلا و نه کرده وه له زه ویدا: نه وه بر به راستی به ناوی دهر یا له جیهاندا خنکان و پاشه روژ نه چنه دوزه خ.

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا

وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَتَاءَتِيهَا النَّاسُ عِلْمَنَا مَنَظِقَ الطَّيْرِ

وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَحِشِرَ

لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَتَاءَتِيهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا

مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

﴿١٨﴾ فَتَبَسَّ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ

نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَتِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا

تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا﴾ وہ بہ راستی نائمہ بہ خشیمانہ بہ داود و بہ سولہیمان زانینی ثابین و فرماندان لہ نیوان نادمیزاد و پیشہ سازی و زانینی زمانی بالندہ۔ بہ تابیہ تی داود زری و جہک و شتی تری دروست نہ کرد لہ ناسن و ناسنمان بونہرم کردبو۔ سولہیمان فیری زانینی زمانی بالندہ مان کردبو، نہو زانستیانہ نائمہ بہ وانمان بہ خشیبو بہ کاریان نہہینا بو سوودی بہندہ کانی خواو پەرستی خوای مہزن۔ بہ کاریان نہہینا لہ دزی نادمیزادی تاوانبار و داگیر کردنی سامانیان۔ بہ لکو سوپاسی خوای مہزنیان بکہن۔

﴿وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وہ دواۓ نہو ہم وہ زانستیہ نہیان ووت: سوپاس بو خواہ کی نہوتو ریزی نائمہ ی داوہ بہ سہر زور کس

تہ فسیری ز مناکوی

له بهنده و باوه پر داره كانی خوی مه زن. مه به ست له ریز لیره دا ریزی زانینكه سوود به خشیی و مه به ست له زور كهس له باوه پر داران كه سانیكن له زانینا نه گیشته پلهی ئەوان له زانینا، ئەو رستانه ناماژه ئەكەن بۆ ئەوهی كه له باوه پر دارانا كهسانی واهەن له داود و سولهیمان به ریزتر و گهوره ترن، هەر چۆنی بێ ریز لای خوی مه زن به راورد به زانین و رام کردنی باو نزم کردنی ئاسن نابێ. به لكو به راورد ئە كری به سوود گه یاندن به ئاده میزاد.

﴿ وَوَرَّثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ ﴾ وه کاتی داود کوچی دواپی کرد سولهیمان بو به میرات گری داوود له پیغه مه رایه تی و له پاشایه تیدا له ناو هه ژده کوری داوودا بو به جیگه نشینی داوود. خوی مه زن نامه ی زه بوری بۆ داوود ناردو ده نگیکی زور خوشی پی به خشیی و ئاسنی بۆ نهرم کرد، سولهیمان دوو هه مین پاشایه دوا ی تالوت بۆ به نو ئیسراییلی، میژوو ئەلێ: پاشایه تی سولهیمان هفتا سال درێژه ی کیشا، دوا ی سولهیمان به نو ئیسراییلیه کان بون به دوو رژی می دوژمی یه کتری: رژی می ئیسراییل، رژی می یه هوزا، دواپی به خته نه سر هه ردو و کیانی له ناو برد. جوه کان ئەلێن زور به پی شه رمانه: داوود ژنی هه لئه گرت و میژده کانی ئە کوشتن، سولهیمان پیاویکی زور دارو یاخی له خواو به ناوه ا دارایی به کار ئە هیتا.

﴿ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْتِنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَإِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴾ وه سولهیمان ووتی: ئە ی ئاده میزاد: ئیمه له لایه ن خوی مه زنه وه فی ری زمان و گفتو گو کردنی بالنده کان کراوین، ئیمه به ده نگیا نا ئە زانین مه به ستیان چ شتی که و چ شتی به یه کتری ئەلێن و، به ئیمه به خشراوه له هه موو شتی ئەوه ی پی رستان پی هه بی و بۆ ئیمه چاکی له هه ردو و جیهاندا له پیغه مه رایه تی و پاشایه تی و رام کردنی جنۆ که کان و زانینی گفتو گو ی بالنده کان و زور شتی تریش. به راستی به خشی نی ئەو شتانه به ئیمه له لایه ن خوی مه زنه وه ریز گرتنیکی زور ئاشکرایه و په نهان نه و شایسته ی سوپاس کردن.

﴿ وَخَشِيَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴾ وه له لایه ن فه رمانده کانی سولهیمان وه کۆ کرانه وه بۆ و سلیمان له شکره کانی له هه ندی جنۆ که و ئاده میزاد و بالنده، دواپی رینگه له وان به سزا که بلا و ببه وه و گیره شیوینی بکه ن، هه ریه که یان له لایه ن چاودیری که ری له خویان. یانی سولهیمان فه رمانی دا به فه رمانده کانی خوی له هه ندی جنۆ که و ئاده میزاد و بالنده له شکره که ی خوی بۆ کۆ بکه نه وه و به یه ک پارچه ریز بدرێن و بدرێک و پێکی برۆن به رینگه دا، بۆ هه ریه که له و سێ تا قمه چاودیری که ریکیان بۆ دانرا بلا و نه ببه وه و په یرو به یاریژن. به وینه ی سه ربازه کانی ئیستا، هه روه ها به رێک و پێکی رویشتن به نیشتمانی خویانا، به درێژایی فه له ستین و خۆر هه لاتێ ئوردون و لوبنان و سوریه ی لای روبا ری فورات.

﴿ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ ﴾ هروها به سواری و به پیادهی ریشتن هتا کاتی چون به سهر زهوی (وادی نهملدا). زانایان بیریان جیاوازه له بارهی وادی نهملدا: هه ندیکیان ئه لئین: جیگه یه که له نیوان (حه برون وعه سقه لاند له زهوی شامدا) هه ندی تریان لایان وایه له زهوی تایفدایه، هه رجۆنی بی گومان له راستی ئه و پرواده دا نیه. کاتی گه یشتنه ئه و جیگه یه سوله یمان گوی له دهنگی میرو له یه بو له میرو له کانی وادی نهمل.

﴿ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ میرو له یه ووتی به میرو له کان: ئه ی میرو له کان: ئیوه بچه ناو جیگه کانی خۆتان و خۆتان دهرمه خه، ئیوه نه گهر بچه ناو جیگه کانی خۆتان سوله یمان و له شکره که ی ناتان پلیشتن، نه گهر بتان پلیشتنی ههستی بی ناکه.

﴿ فَتَبَسَّمْ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا ﴾ دوا ی سوله یمان به خوشیه وه بی که نی له بهر گفتوگو ی ئه و میرو له یه، چونکه ئه و میرو له یه پروای به دادپهروره ی سوله یمان هتا و بیانوشی هتا یه وه نه گهر له شکره که ی سوله یمان بینا شیلن. ئه یزانی سوله یمان دادپهروره.

﴿ وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ ﴾ وه سوله یمان ووتی: ئه ی پهروره دگاری من: تو بخه ره دلی من که من سوپاسی چاکه یه کی ئه و تو ی تو بکه م که تو به خشیوته به من و به باو کم و به دایکم له مه و به رو رژاندوته به سه رمانا.

﴿ وَأَنعَمَلْ صَالِحًا تُرْضَاهُ ﴾ وه یارمه تیم به ی که من کرده وه یه کی چاک ی و ابکه م تو له و کرده وه یه رازی بی و یت خوشی.

﴿ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴾ وه تو به وه ی ره زامه ندی و میهره بانی تو وه من بخه یته ناو رژی پیاو چاکان له به هه شتاو لیم رازی بی.

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْيَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾ لَا عَذَابَ لَهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوَلَمْ أَذْ بَحْنَهُ

أُولَئِكَ إِنِّي بَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا

عَرْشٍ عَظِيمٍ ﴿٢٢﴾ وَجَدْتُهُا قَوْمًا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ
فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ أَلَا يَسْجُدُ لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٤﴾ اللَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٥﴾

﴿ وَتَفَقَّدُ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴾ وه سوله يمان چوه دهره وه له بهر نه وهی کاروباری له شکره که بیشکینی و هه والیان بزانی و گه رابه دواي په پوسله مانه دا نه بیینی و فهرموی و پرسى: په پو له چ جیگه ده که من نای بینم؟ دوايی باشر گه را و هه تا چاکر بوی دهر که وئ دیارنیه، ووتی: به لکو په پو له وانه ده دیارنن. به راستی بی فهرمانی منی کردوه، به بی نه وهی من بزائم چوه نه دهره وه، رقی جولاو هه ربه شهی سهختی له په پوله کردو فهرموی:

﴿ لَا عَذِيبَتُهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذِيبَنَّهُ ﴾ به راستی من سزایه کی زور سهختی په پو نه دهم له سهر نه وهی بی فهرمانی کردوه بهرینه وهی تو که که ی یا بهندی نه که ی یا بی بهشی نه که ی له ریزی له شکره که ی. یا به راستی من په پو سهر نه برم به گویره ی چونه تی گونا هه که ی؟ ﴿ أُولَئِكَ يَنْتَظِرُ أَمْرًا يُسَلِّطُ عَلَيْهِمْ ﴾ یامن له په پوله خوش نه هم کاتی به لگه ده کی ناشکرام بو بهی بی به لگه بی له سهر نه وهی خاوه نی بیانویه کی راست و دلخوش که ر بی .

﴿ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ نَحْطُ بِهِ ﴾ دوايی په پو ماو ده کی که ی بهر دهم وام بو له سهر ونبونه که ی و له ماو ده کی که مدا هاته وه بولای سوله یمان ووتی: تورهمه به له من و سزام مه ده، من وونبووم له بهر کاریکی گرنګ. دوايی من شتیکم زانیوه له کاره کانی جیهان و من بالنده به کی لاوازم، نه و شته تو هه رچه ننده پاشای به هیزی نه ترانیوه و پیغه مهریشی و سروسست بو دی .

﴿ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَا يُقِينِ ﴾ وه من گه راومه ته وه بولای تو له نیشتمانی هوزی سه به نی یه من به هه والیکي زور گه وره و راست وینگومان . سوله یمان ووتی نه و هه واله گه وره ده چ تشیکه؟ په پو ووتی:

﴿ إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴾ من فریم بولای
باشووری وولات ههتا گهیشتمه نیشتمانی هۆزی سبهءژنیکم دهست كهوت بوبو بهپاشا
وخواهونی نهوان كهناوی بهلقیسی كچی شهراحيله، پاشایه کی زۆر گهورهیهو ههموو شتیکی
لههوی هیژو چاکه ی جۆراوجۆری نیشتمان و بوخوی پی بهخسراوهو، نه وپاشایه تهختیکی
زۆر گهوره ی رازاوه بهههموو جۆریکی گهوههری ههیهو زۆر بی وینهیه.

﴿ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴾ وهمن نهو پاشایه و تاقمه كهیم
دهست كهوت لهسهر نهو ههموه چاکهیه خوی مهزن بهوانی بهخشیوه سوژده نهبهن بو خۆر
لهجگه ی خوی مهزن و ئاسمان و ئهستیره كان ئهپهرستن.

﴿ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَغْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴾ وهشهیتانه كان
كردهوه خراپه كانی خویانی بو رازاندونه تهوه لهبی باوهری و په رستنی خۆرو ئاسمانه كان،
روی وهر گێراون لهپهرستنی خوی مهزن و ریگه ی راستی خوا په رستی، دواپی راغویی
وه رناگرن بولای په رستن و باوه رهیتان بهخوی مهزن، چونكه سوژده ی بو نابهن. شهیتان
وهری گێراون.

﴿ أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يَخْرِجُ الْخَبْأَ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ له بهرئهوه ی سوژده نهبهن
بو خوایه کی ئهوتو دهرئههیتی و ئاشکرا نه كا لهشتی ئاسمانه كان و زه ویدان لهههمو چاکه
شاراوه كانی گهردون. بههوی بارانهوه، زانایان فیری نهوه نه كا زیرو زیوو نهوت و شتی تر
لهزهوی دهرههیتن.

﴿ وَيَعْلَمُ مَا تَخْفُونَ وَمَا تَعْلَنُونَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴾ وهخوی مهزن
ئهزانی بهشتی ئیوه ئه ی شارنهوه لهزهروونی خۆتاناو بهشتی ئاشکرای نه كهن له گفتوگۆی و
کردارتان و ئهزانی بهشاراوه كانی ناو ئاسمانه كان و زهوی، خوایه کی ئهوتویه هیچ خوایه نیه
شایسته ی په رستنی مه گهر نهو خوایه پهروه دگاری تهخت و توانای زۆر گهوره تره لهتهختی
بهلقیسی پاشای هۆزی سبهءكه بهههچ جۆری بهراوردی له گه له تهختی بهلقیس و جگه ی
بهلقیس ناكری.

قَالَ سَنَنْظُرُ

أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ أَذْهَبَ بِكِتَابِي هَذَا
فَالِقَهُ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّى عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَتْ يَا أَيُّهَا
الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ

تهفسیری زمانا کۆبی

اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٣٠﴾ أَلَا تَعْلَمُونَ عَلَىٰ وَأَتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾
 قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ
 تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾ قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوْا قُوَّةً وَأَوْلُوْا بِأَسْ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ
 فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً
 أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْنَزَةَ أَهْلِهَا أِدْلَةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾
 وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

﴿ قَالَ سَتَنْظُرُ أَصَدَقْتُ أَمْ كُنْتُ مِنَ الْكََاذِبِينَ ﴾ کاتی پهبو نهو روداوهی بهسولهیمان ووت، باسی بهلقیسی کرد بهبی باوهری و پهرستی خور، سولهیمان بهپهپوی ووت: من بیر لهوشته نه کهمهوه تو نهیلی ویزام چونه و بوم رون بیتهوه ثابا تو راست نه کهی یا تو لهو کهسانهی درو بکهن: نهو کاته فرمان نهدهم بهشتی دهر کهوت.

﴿ اِذْهَبْ بِكِتَابِي هَذَا فَاَلْقِهِ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴾ دواپی تو نههم نامهیهی من وهر بگروه برؤ بؤلای پاشاو هؤزی سه بهی نهو نوسراوله ناسمانهوه فره بهده بؤلای بهلقیس له پاشا لهوان دور بکهوه بؤ جیگهیه ترو ناگات لهوانی، گوی لهوان وهر بگروه بزانه له سدر چ شتی پیک دین و دواپی تو بگهریوه نهو ههواله نهوانم بؤ بنیره وه. کاتی پهبو بهو نامهیهوه فری بؤلای نیشتمانی هؤزی سه بهی بهو جوړه ی سولهیمان فرمانی پیدابوو، نامه کهی فره دا بؤلای بهلقیس و فرمانداران و لهشکر و پیاو ماقولان لهلای برون، نامه کهی هه لگرت و کردیه وه و خوتندیه وه بهسه ریانان.

﴿ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِنِّي أَتَمَّتْ إِلَيَّ كِتَابَ كَرِيمٍ ﴾ بهلقیس ووتی: نهی پیاوان و دانیشتوانی بهریز: بهراستی من نامهیه کی زور بهریز بؤ هاتوه بهریزترین گفتوگو و بهرترین مه بهستی تیدایه لهلایه ن پاشایه کی بهریز و زانا کهناوی سولهیمان، نه مهیش ناوه رپو کی نهو نامهیهیه: ﴿ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ بهراستی نهو نامهیه لهلای سولهیمان وه هاتوه، بهراستی لهو نامهیه دا نووسراوه: بهناوی خوی بهخشندهی میهره بان، بانگی ئیره نه کهم بؤلای باوه ریه نان بهخوی مه زن و پهیره وی من بکهن.

﴿ اَلَا تَعْلَمُوْا عَلٰی وَاٰثَرِنَا مُسْلِمِيْنَ ﴾ كه ٽيوه خوتان به بالا تر دامه نين به سهر مندا، گوره ي نه تان گري و له ريگه ي ناييني خوا لاتان بدا به ويته ي پاشاياني تاوانبار و، ٽيوه پيوسته بين بولاي من و باوه بهيئن و پيره وي من بکه ن و سهر شور ي فرماني بن. له پاشا بهلقيس گرنگي دا بهو روداوو بهري کرده وه چ شتي بکا.

﴿ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي أَمْرِي ﴾ بهلقیس ووتی: ئەهی پیاوانی بهرێزی نیشتمان: پێویسته ئێوه بیر بکهنه‌وه و بۆ منی رۆن بکهنه‌وه ئەم کاره گه‌وره‌و گرنگه‌و رۆی کراوته‌ من و من راویژتان پێ ئەکه‌م و به‌بیرو بۆچونی ئێوه‌ ئەزۆم به‌ریگه‌دا ووتی:

﴿ مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونُ ﴾ من هیچ فرمانیکم جی به جی نه کردوه هیچ کاریکم بهی ئیوه برپارم بۆ نه دراوه ههتا ئیوه نامادهی لای من نهبون. ئهه کاته من ئهه کارهه کردوه. بهلقیس بهه گفتوگۆیهی خۆی ویستی مهیلی ئهه ان بۆلای خۆی رابکێشی ههتا لهژیر پهیرهو کردنی ئهه دهرنهچن، بهجۆری بۆ رێزی ئههوانی بۆ جی بهجی کردنی کاروباری نیشتمان دانابوو.

﴿ قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةً وَ أَوْلُوا بِأَسْ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴾ پیاوه به‌پژده‌كان ووتیان: نه‌ی پاشا تو له‌هیچ شتی مه‌ترسه ئیمه تاقمیکیڭن خواهن شمشیر و یم و زری و نامیری زوری جه‌نگین و نازاییمان تیدایه، ئاماده‌کراوین بۆ جه‌نگ کردن وله‌شمان خواه‌نی هیژه، تاقي کراوینه‌ته‌وه له‌جه‌نگدا، ئاماده‌باشی ته‌واومان تیدایه بۆ جه‌نگ کردن و ئاماده‌ین بۆ هه‌لمه‌تدانو پالنه‌وانیه‌تی، ئیمه له‌گره‌وی ئاماژه‌ی تۆداین و په‌یره‌وی فه‌رمانی تۆ نه‌که‌ین، به‌راستی هه‌موکاری ئه‌گپینه‌وه بۆلای فه‌رمانی خۆت، دوا‌یی ته‌ماشاکه‌و بیر بکه‌ره‌وه فه‌رمان به‌ج شتی نه‌ده‌ی ئیمه له‌خزمه‌ت تۆداین و له‌خزمه‌ت په‌یره‌وی تۆداین.

به‌لقیس ههستی کرد تا قه‌که‌ی مه‌یلیان بۆلای جه‌نگ کردن هه‌یه، خۆی ژیر بوو بیری له‌دوا رۆژ ئه‌کرده‌وه، به‌لقیس ویستی له‌و مه‌یله‌ لایانیدا به‌جۆری ئاشکرایی تیدا نه‌بی بۆ جه‌نگ نه‌کردن و ئه‌یزانی به‌خراپی جه‌نگ کردن.

﴿ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴾
 به لقیس به تاقمه که ی خوی ووت: به راستی رهوشتی پاشایان وایه به جه ننگه وه هه رکاتی چونه
 گوندی یا شارئ کاولیان نه کهن، ناوه دانی و کۆشک و سهوزای و داراییان له ناو نه بهن،
 گه وره پیاوانی نهو گونده سه رشور و لاواز نه کهن و نهیان گیزن به بهنده و نهیان کوزن
 وله نیشتمانی خویان دهریان نه کهن و هه ره به وجۆره پاشایان نهو کاره نه کهن و رهوشتی خویان
 ناگوزن، ههروه ها و امان بیستوه له باو باهیرمانه وه که نهو که سه سانه ی پاشاو فه رمان ره وایون
 له کۆنه وه نهو کارانه یان کر دوه.

﴿ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴾ ودهراستی من نیازم وایه ره اونه بکهم بؤلای سوله یمان و تاقمه که ی به نویندیری خوما دیاریکی زور به نرخ و گه وره، دوا بی ئیمه تهماشا نه کدین بزاین نهو نویندیرانه ی من لای نهوانه وه چون دینه وه بؤلای من، نه گهر سوله یمان پاشا بی دیاریه که وهر نه گری و بهو دیاریه رازی نه بی و وازمان لی دیتی و نه گهر پیغمهر بی وهری ناگری به جگهی باوه ره یمان رازی نابی .

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ أَتَمَدُّونَنِي بِمَالٍ فَمَاءَ اتَّنِينَ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا
 أَتَنُكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾ أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ
 بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾ قَالَ
 يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾
 قَالَ عَفَرْتُ مِّنَ الْجِنِّ أَنَاءَ أَتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَّقَامِكَ وَإِنِّي
 عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَاءَ أَتِيكَ
 بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا
 مِن فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ءَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ
 لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

﴿ فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ أَتَمَدُّونَنِي بِمَالٍ ﴾ دوا بی کاتی نویندیرانی بهلقیس چوون بؤلای سوله یمان به دیاریه که یانه وه سوله یمان به رویه کی کراوه و گه شه وه تهماشا ی نویندیره کانی کرد، کاتی نویندیره کان تهماشایان کرد سوله یمان پاشایه کی زور گه وره یه و زور به ده سه لاته، کوشک و له شکری وای هدی له مه نه ره بی پایته ختی هوزی سه به ندا وینه یان نیه، کاتی به خزمهت سوله یمان گه یشتن دیاریه که یان پیشکش به سوله یمان کرد، سوله یمان زوری پی ناخوش بوو، چونکه نهو نامه ی بؤ بهلقیس نار دبو خوی بیت بؤلای. نهک دیاری بؤ بنیری و ووتی: ئیوه نه تانه وی به دارایی یارمه تی من بدهن، ئیوه تهماشا ی سامان و پله و پایه ی من بکهن، ئایا ئیوه گومان نه بدهن من داوای دیاریم له ئیوه کردوه؟ .

﴿ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنتُمْ بِهَدْيَتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴾ دوايي خواي مهزن به خشويه بهمن شتي چاكره لهوشته يئوه هيئاوتانه بؤ من. خواي مهزن سامانيكي فراواني بهمن خشيوه و گهوره تره لهوه يئوه ههتانه من زؤر بههيز تره لهئيوه، خواي مهزنجؤ كهو ئاده ميزاد و باو بالنده ي بؤمن رام كرده هه موويان له خزمه تي مندان، لههؤي خوؤشي و رابواردن شتيكي واي داومه تي به كه سي تري نه داوه، من چاوه رواني ئه وه ناكهم دياريم بؤ بئيرن وداواي باوهر هيئانان به خوا لي ئه كه م، بهلكو ئيوه بهو دياريه ي خؤتان دلخؤشن و دلئان به جواني جيهان ئه كريته وه. له پاشا دياريه كه ي وهر نه گرت و نوپه ره كاني نارد وه بؤلاي بهلقيس، هه رچه نده ديار ي هؤي خوؤشه ويستيه و پيغه مهري خؤيشمان وهري گرتوه، بهلام سوله يمان وهري نه گرت، چونكه بهلقيس به نياز ي خوؤشه ويستي نه يئارد بوو، ويستبو سوله يمان تاقي بكاته وه ئايا پاشايه يا پيغه مه ره؟

﴿ اَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنَخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴾ سوله يمان به ليير سراوي نوپه ره كاني ووت: تؤ بگه رپه ره وه بؤلاي بهلقيس و تاقمه كه ي به دياريه كه يانه وه، ئه وه ي ئه ي بيئي لههيزو تواناي من بؤ ئه واني بگيپه ره وه بهوان بلي: من به ته ماي دارايي نيم، من ئه مه وي ئه وان باوهر به خواي مهز نههين، ئه گهر باوهر بههين رزگاريان ئه بي له ههردوو جيهاندا ئه گهر ئه وان بهردهوام بن له سه ر بچ باوهري، دوايي ئيمه بهله شكريكي واوه ديپن بؤلايان تواناي بهر گريان نه بي و خؤيان نه گرن له بهردهميانو، بهراستي ئيمه ئه وان دهر ئه كه ين لهزه وي نيشتماني خؤيانان به سه ر شوؤشي و لاوازي و ئه وان بي نرخ ئه بن، دوايي نوپه ره كان چونه وه و ئه وه ي بينان ويستيان بؤياني گيپه ره وه ووت ي: بهراستي سوله يمان پيغه مه ره و ئيمه تواناي جهنگمان نيه له گه ل پيغه مه ران. بهلقيس نياز ي وه لامدانه وه ي سوله يمان ي كرد، خوؤي و پساوه گهوره كاني تاقمه كه ي رويا نكرد بؤلاي سوله يمان و باوهر به خواي مهز نههين و په يره وي سوله يمان بكه ن، بهرله وه ي بگه نه لاي سوله يمان ويستي هه ندي كاري په كه خهري تايه تي نشان بدا بهوان، بؤيه سوله يمان:

﴿ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيَكُمِ يَأْتِيَنِي بَعْرُشُهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴾ فهرموي بهوانه ي لهده وري بون: چ كه سي لهئيوه ئه وه تهخت و كورسيه ي بهلقيس ئههيني بؤلاي من بهرله وه ي ئه و و تاقمه كه ي بين بؤلاي ئيمه و باوهر بههين و په يره وي ئيمه بكه ن، له بهرله وه ي تواناي خوايه كي ئه و تو بينن من داوايان لي ئه كه م بؤلاي په رستي، ئه و كورسيه ي بهلقيس دانرابو له هؤديه كي زؤر قايم و قوفل درابو له دهر گاكه ي.

﴿ قَالَ عَفَرْتُ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتَيْكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِي أَعِيبَ ﴾ ديويكي زه به لاحي بي باوهر و بههيزي ئه وان ووت ي: من ئه و تهخته ي بهلقيس ئههينم بؤلاي تؤ بهر له وه ي تؤ له وجيگه يه ي خؤت هه لسي و بهراستي من له سه ر هه لگرتي ئه و تهخته ده ست پاكه و گوههرو لوعلوعو شته به نرخه كاني ئه پاريزم، سوله يمان فهرموي: من ئه مه وي ئه و كورسيه بهيئري بؤئه و مه بهسته.

﴿ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ ﴾ كه سيكي نهوتو زانين ومه بهستی نامه ناسمانيه كانی لایو ووتی: من نهو تهخته بهلقیس نه هیتم بۆلای تو بهر له وهی چاوی خۆت وهر گپری بۆلای خۆت یانی له چركه یه كا یا له چه ند چركه یه كا، سوله یمان فه رموی: بیهینه و دوا یی نه ویش هینای.

زانایان بیریان جیاوازه له دیاری کردنی نهوز كه سه دا، نایا جیره ئیل بوه یا فریشته یه تر یا ناسه فی کوری بهرخیا، هندی له زانایان نه لئین: نهو كه سه سوله یمان خۆی بوهو به کاریکی په خه ری خۆی هیناویه تی و ههر چۆنی بی به هو ی كه سیكه وه نهو تهخته له چاو نوقان و كردنه ویدا هیناوه. هه موو شتی هه رخوا نه یزانی.

﴿ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ ﴾ دوا یی کاتی سوله یمان نهو تهخته بهلقیسی بینی دانراوه له لایا، سوله یمان ووتی: نهو یاریدان و ریزه ی من ریزی په روه ردگاری منه، له بهر نه وهی من تاقی بکاته وهو نیشانی دانیشتوانی بدا نایا من سوپاسی خوا ی مهزن نه كه م یا سوپاسی نهو ناكه م. بهراستی من سوپاسی چاكه كانی خوا ی مهزن نه كه م به سه ر منه وه.

﴿ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَفُورٌ كَرِيمٌ ﴾ وه هه ر كه سی سوپاسی خوا ی مهزنی کردی، دوا یی بهراستی سوپاسی بۆخۆی كردوه سوده كه ی ههر بۆ خۆیه تی و نه بیته هو ی چاكه ی زۆر تر بۆی و خوا ی مهزن چاكه ی تری بۆ زۆر نه كا، هه ر كه سی سوپاسی خوا ی مهزن نه كا، دوا یی خوا ی مهز نیویستی به كه س نیه، سه خی و گه وره به چاكه نه به خشی به هه ر كه سی ئاره زووی هه بی.

قَالَ نَكْرِوْاْ لَهَا عَرْشَهَا
نَنْظُرْ اَنْهَنْدِي اَمْ تَكُوْنُ مِنَ الَّذِيْنَ لَا يَهْتَدُوْنَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ
اَهْ كَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَ وَاَوْتَيْنَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِيْنَ
﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِيْنَ
﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ

ترسا و سهری سورما و وای زانی تهختی سولهیمان به سهرناوؤ دانراوه، چاوی کهوت به کؤرو
کؤمه لیکي زور له بونه وهرانی جیاواز له یه کرتی، پؤشاکه کهی خوی بهرزر کرده وه ههتا
تهرنه بی. دوا بی کاتی ناووهی کؤشکه کهی بیی وای زانی ناویکی زور گه وره و قوله
ههردوو قاچی خوی دهرخت .

﴿ قَالَ إِنَّهُ صَرَخَ مُمَرَّدٌ مِّنَ الْقَوَارِيرِ ﴾ سولهیمان به بهلقیسی فهرمو: تو مه ترسه و خوٹ
ههلمه که نه و ناوین، نه وه کؤشکیکه ناووهی دروست کراوه له شوشه یه کی پاک و لوس ناو
له ژیره وه نه روا.

﴿ قَالَتْ رَبِّي إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ بهلقیس ههستی
به به شیمان وه کرد له سهرکاری پیششوی خوی ووتی: نهی پهروهر دگاری من: به راستی من
سته م له خؤم کرده که خؤرم په رسته وه من نیستا له گهل ئایینی سولهیمانام مل که چ و
سهرشؤری فهرموده ی خوا به کم پهروهر دگاری بونه ورانه.

بو زانین: دوا ی باوهر هینانی بهلقیس باسی دواو ژؤی نه کراوه نه له نامه ی خوا ی مه زندا و
نه له فهرموده ی پیغه مهردا ﴿﴾، زانایان نه لئین: نه وه دنگ و باسه ی نه گیریتسه وه
که سولهیمان پیلانیکی یتک هیناوه بؤنه وهی ته ماشای قاچی پروتی بهلقیس بکا راست نیه،
چونکه بهلقیس بیگانه بوه و شایانی سولهیمان نیه، ههروه ها بیران جیاوازه: نایا بهلقیس شوی
کرده یان نه، ههندیکیان نه لئین: سولهیمان ماره ی کرده کورنکی لی پهیدا بوه، ههندی
تریان نه لئین: سولهیمان ماره ی کرده له زی توبه عی پاشای ههمدان.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُم فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ
بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا أَطِیرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَّعَكَ قَالَ طَیرُكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ
رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾ قَالُوا
تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا

مَهْلِكْ أَهْلِهِ ۖ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَمَكْرُؤًا مَكَرًا
وَمَكْرَنًا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ
﴿٥١﴾ فَبَلَكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا ۚ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ ﴾ وه ئیمه ره وانه مان کرد بؤلای
هؤزی سهمود سالجی برای ره گهزی خویان، له بهر نه وهی خوی مهدن بهرستن و واز له بت
به رستی بته کان بهین .

﴿ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴾ دواپی کوتوپر نهو هؤزه بوون به دور تا قم دزایه تی
یه کتریان نه کرد: تا قمیکیان باوهریان هیناو ووتیان: ئیمه باوهرمان به وه هدی نهیراوه بؤلای
سالج، تا قمی تر ووتیان: ئیمه باوهرمان به وه نیه .

﴿ قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾
سالج به دلسؤزی و له سه رخؤ ووتی: نهی تا قمی من: ئیوه له بهر چ شتی داوای به په له
هاتنی سزا نه کهن که هات په شیمان بونه وه سوودی نیه بهر له هاتنی چاکه یه نه نجامه که ی
رزگاری و بی وه یه، بؤ ئیوه داوای لی خوشبوون له خوی مهدن ناکهن، بؤنه وهی به زه بیتان
بؤ به کار بهینری و سزاتان نه درئ، دوا تا قمه که ی سالج ووتیان: تو هدره شمان لی نه که ی،
نه گهر تو راست نه که ی نهو سزایه تی باییت بؤلامان.

دوا نه وهی بهر دهوام بون له سه ر بی باوهری گرانیکی زؤر سهختیان تووشو که م ناوی
پهیدا بو تووشی سزای سهخت بون له لایه ن خوی مهدن وه ووتیان: به راستی ره وانه کردنی
تو نه گبه تی دا به سه ر ئیمه دا.

﴿ قَالُوا أَطِيرًا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ ﴾ تا قمه که ی سالج یه سالجیانوت: ئیمه نهو نازارو
گرانی دوزمنایه تی نیوان خومان نه دینه پال نه گبه تی و به دفری توو تا قمه که ی تو، به بؤنه ی
خرابی ئیوه وه ئیمه تووشی خرابی بووین.

تهفسیری زمانکوی

﴿ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تُفْتِنُونَ ﴾ سالف فهرموی: هیچ شتی خوی له خویا بهد فیری نادریته پال، بهلام شتی وا هدی به بیته هوی خرابی و نه گبه تی، چاک و خراب تاقی کردنه وهی خویا به بدهنده کانی خوی، بهلکو ئیوه تاقمیکن تاقی نهو کرینه وه و سزاتان نه دری به هوی گوناھی خوتانه وه، نهك به بونه ی نه گبه تی شتی تر وه .

بۆ زاین: ئیویسته ئاماژه بکهین بۆلای بی نهقلی و لادان لهئاین، ههندی له ئادهه میزاد خرابی و بهد فیری نهدهنه پال ههندی ژماره یا مروقی یا ئامیری، گومانیان وایه هه رکاتی تووشی که سیکی ناسراو بن تووشی خرابیه نه بن. یاقه له رهش یا فلان بالنده خویس دی نابی بچین به لای کاریکی خوتانه وه، نه گهر بچن تووشی خرابیه نه بن، نهو شتانه به گویره ی ئاین راست نین .

﴿ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَصْلَحُونَ ﴾ وهلناو حیجری شاری سهمودا نو تاقم هه بون هه ریه که یان لی پرسراویکیان هه بو خرابه یان بلا و نه کرده وه له ناو زه ویدا و هانی ئادهه میزادیان نه دا له سه ر خرابه وهیچ جو ره چاکیه کیان لی پهیدا نه نه بو، بهلکو پیشه ی گه وه وه بچوکیان خرابه ی پرووت بو.

بهو کاره خرابه ی خویانه وه نه نه وه ستان . بهلکو په یمانیان نه دا له سه ر کردنی کاری خراب و رایان نه سپارد له سه ر کردنی دوا ی مردنی خویشیان ، بۆ نمونه کۆبونه وه بۆ پیک هاتی پیلانی که سالف و تاقمه که ی له ناو بهن.

﴿ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا نَشْهَدُكَ بِهِ مِنْ هَذَا أَهْلَهُ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴾ هه ندیکیان به ههندی تریان ووت: ئیوه هه موتان کۆبینه وه و سویتد به خوی مه زن بخون بۆیه کتری که سالف و خیزانه که ی له ناویان بهن له شه ودا، له پاشا نه گهر تاقمی سالف هاتن و نه یانویست تۆله بکه نه وه به راستی نهو کاته ئیوه به خواهن خوینه که ی بلین: ئیمه ئاماده ی کوشتیان نه بووین نه هی خوی و نه خیزانی و، به راستی سویتد بخون که ئیمه راست نه کهین ئاماده ی کوشتیان نه بووین .

﴿ وَمَكْرُؤًا مَكَرًا وَمَكْرُؤًا مَكَرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ وه تاقمی سالف پیلانیان پیک هیتا بۆ کوشتی سالف زۆر به فیلاوی، به وینه ی پیلانی قوره ی شه کان بۆ کوشتی موحه مه د ﴿ ١٠٠ ﴾ . به لام خوی مه زن ئاگای له پیلانی نه وانه فهرموی: ئیمه پیلانیکی زۆر گه وه ره مان بۆ له ناو بردنی نه وان ساخته هیتا بهرله کاتی به کاره ی نانی پیلانی نه وان، دوا یی سزامان دان بهرژاندنی به ردی سۆر کرا وه رهق و نه وان هه ستیان به له ناو بردنی خویان نه نه کرد.

﴿ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ دوا یی تۆ ته ماشا بکهو بیر بکه ره وه به چ جو ری بۆ کۆتایی پیلانی خرابی نه وان و نه نجامه که ی به راستی ئیمه نه وان و تاقمه که ی نه وانمان له ناو برد هه مویان ویه که که سیان رزگاریان نه بوو.

﴿ فَبَلَكَ بَيُوتَهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾ دوایی نائیه وه خانوه کانیه روخاؤن و دارو پهر دویان که وتوون به سه ریبه کا به وی ستم و بی باوه ریانه وه، به راستی له تو له کردنه وهی بی باوه ران و پیلانیان و ناموز گاری کردن و نیشانه ی گرنگه بو تا قمی ناموز گاری و هر گرن و بزنان به توانای نیمه .
﴿ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴾ وه نیمه که سانیکی نه وتو باوه ریان هی نابوو له صالح و باوه رداران رزگارمان له پیلانی بی باوه ران نه وان تا قمی بوون خویانیان نه پاراست له بی قدرمانی خوی مدزن .

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ

أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ أَيْتَكُمْ لَتَأْتُونَ

الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

﴿ فَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالَ أَوْ أخرجوا آل

لُوطٍ مِّنْ قَرَيْتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْاسٌ يَنْطَهَرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ

وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِ ﴿٥٧﴾ وَأَمْطَرْنَا

عَلَيْهِمْ مَّطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾

﴿ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴾ وه تو باسی لوت بکه و بیری بکه ره وه کاتی نیمه نه ومان ره وانه کرد بو لای تا قمه که ی خوی و به وانی ووت: نایا نیوه بو نه و کاره زور بیژ لی کراوه و ناپه سه نده له نه و به ری خرابی و بی ناموسیه نه یکه ن، نیوه نه زنان زور خرابه و ناره وایه و نیوه نه یکه ن به ناگاداری ناده میزاد و نیوه نه و کاره ناره وایه به چاوی خوتان نه ی بین .

﴿ أَنْتُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴾ نایا نیوه بو نه چنه لای پیوان له پشته وه له بهر ناره زوی ناره و او ناپه سه ندی خوتان له جگه ی ژنان به و پاکیه هه یانه به کویره ی سروشت . پیوان بو نه و کاره بیژ لی کراوه دروست نه کراون، به راستی نیوه تا قمیکن نه زنان و له ریگه ی راست لاتان داوه .

کاتی لوت تاقمه کهی خوی ترساند له سهر کردنی کاری نارهوا ولادان له کاری رهوا له گهل ژنان به پاکي. که ژنان سهرچاوهی زاوژی و زۆر بوونی ناده میزادن و ناوه دان کردنه وهی ماله کانه، له ژنان لائهنه دن بۆلای پیاوان که پیاوان به گوێرهی دروست بوونیان بۆ نهو کاره خراپه دروست نه کراون، نهو تاقمه داوین پیسانه که به لگه یان دهست نه کهوت خویان لهو کاره خراپه دوور نه خه نه وه به ووتوێژ، په نایان برد بۆلای زۆر و ئازاردان و هه ره شه کردن له لوت .

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابُ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لَأُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴾
دوایی نهو تاقمه هیچ وه لامیکیان بۆ نه مایه وهو روو به روی لوت بوهستی مه گهر نهو تاقمه ی لوت ووتیان بهیه کتری : ئیوه لوت و نهوانه ی باوه ریان هیناوه له خۆی و زاعوراو ریسای هه ردوو کچه که ده ریان بکه ن له سه دومی گوندی خۆتان چونکه به راستی نهوان ناده میزادیکن خویان لهم کاره ی ئیمه دوور نه خه نه وه و خویان له چونه لای پیاوان به پاک نه گرن .

﴿ فَأَلْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا إِمْرَأَتَهُ قَدَرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴾ دوایی ئیمه لوت و خیرانه که یمان رزگار کرد له خراپه ی نهو تاقمه داوین پیسه و فه رمانغان پیدان شه وی لهو گونده ی دانیشتوانی سته مکار بوون ده رچن چونکه سه ره له به یانی سزا ئه رژی به سه ریاننا جگه له ژنه که ی لوت دیاریمان کردبوو بریارمان دابو بمینیته وه له گهل نهو بی باوه رانه دا ماونه ته وه له گونده که یاناو سزای بدری ، چونکه بی باوه ر بوون .

﴿ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطْرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ ﴾ وه ئیمه رژانمان به سه ر تاقمه بی باوه ره که ی لوت بارانیکی زۆر سه خت به به ردو ئاگره وه ، دوایی بارانی نهو که سانه ی ترسینراو بوون به سزای خراپ و له ناو به ری نهو تاقمه بی باوه ره بو له ناوی بردن و بوون به خۆ له میش .

به یاریده ی خوا کوژای به مانای جزمی نۆزدههم هات له رۆژی ههینی

ریکه وتی (۸) ی مانگی سه فه ری سالی (۱۴۲۱) ی کوچی

به رانه ر ۱۳/۵ / ۲۰۰۰ زایینی

پیرست

لاپږه	باسه کان و بابه تده کان
۹	موحه مده گدوره ترینه گدوره کانی میژوه
۱۱	(برهان التمانوع) و پرساری خویندکاری له ماموستاکی
۱۴	بدلگه لده سر پاراندوهی پیاوچا کان به هوی فدرموودهی خوداوه
۱۶	شی کردندهی مانای (فقتاهما) و سودی ناو
۲۳	مده ست و مانای (المیزان) له پژوی دواپی دا
۲۹	چ کده سی بووه ووتوویه نیراهیم بسوتین
۶۰	کده عیدی بدریز له کاتی نوحده هده بووه
۶۱	چ کاتی دروسته خاوه نی قوربانی له گزسته کدی بخوات
۷۳	باسی سلمان روشدی گزفا (نفار) و باسی غدرانیف
۹۱	به سوودترین زانست له بارهی حدوت ناسمانه کانه ده
۹۵	مانای تدنور و جیگدی هلقولانی لافاوی نوح ید که مجار
۱۳۶	خودای مدزن چوار کده سی له خراپه پاک کردوده تده
۱۳۷	نوشته به خشراره به عایشه به کده سی تر نده به خشراره
۲۳۶	نوه نو کاراندی دراوه به موسا به تایبده تی

خویندیری هیژا لهم بهر گه دا نهر کی چاوییا خسانی نهم هه لانه بگره نه ستوی خوت

ههله	راست	لاپه ره	دیر	ههله	راست	لاپه ره	دیر
مهوسهعه	مهوسوعه	۷	۲۳	تعلمون	تعملون	۱۰۲	۵
وهه بکرتین	وهه بکرتین	۱۰	۲	زبور	زبرا	۱۰۲	۲۲
(یعلمون)	یعلمون	۱۴	۶	سزای ن	سزا	۱۰۳	۱۸
(والارش)	(والارض)	۱۶	۸	پهروه ردکار	پهروه رد گاریان	۱۰۴	۶
(رتنا فققناهما)	رتنا فققناهما	۱۶	۸	وه چاکانه	وه چاکانه	۱۰۵	۱۳
(ان غمید)	ان غمید	۱۷	۳	کاستی	کاتی	۱۰۶	۳
محفوظا	محفوظا	۱۷	۱۱	من خیر	من ضر	۱۰۹	۱۰
نه خۆشی	خۆشی	۱۷	۱۹	زیند	زیندویان	۱۱۰	۹
به پهل	پهله له	۲۰	۵	بیگره	بگره مهوه	۱۱۵	۲۱
وجههم	وجههم	۲۰	۱۷	کاته	دگانه	۱۱۷	۱۴
وکفی نیا	وکفی بنا	۲۳	۱۷	قورنانی	قورنانی من	۱۱۷	۱۷
شتی	شتی	۲۴	۳	به رزه یی	به به زی تری	۱۱۸	۱۴
په پهلر	په پکهره	۲۵	۱۰	چوه بده	چوه بوهوه	۱۱۸	۱۷
له وانه نیه	له وانه یه	۲۶	۲۰	به نیوه	نیوهی	۱۱۹	۸
من الضالین	من الصالحین	۳۰	۲۱	العابدين	العابدين	۱۱۹	۱۰
واذخلنا	واذخلناه	۳	۲۵	له ریوه	له به ریوه	۱۲۰	۶
به لای شتی	به شتی لای	۴۷	۹	سهه	هه شتا	۱۲۴	۴
بین ۷ ی	بین نهوهی	۴۹	۱۲	نهوو	نهو	۱۲۶	۳
تابلۆی	تابۆی	۴۹	۱۴	تادان	تاوان	۱۳۵	۱۴
نه دانه وه	نه داته	۵۱	۴	به لی چ	به لی بوردن	۱۳۷	۳
چاکتر	چاکتره	۵۲	۹	که مه ره	که مه ره ی	۱۴۳	۳
ضر	خر	۵۳	۱	الله	یغنیهم الله	۱۴۴	۱۲
چاکه	چاکه ی	۶۹	۱۱	بد	بدهن	۱۴۵	۸
املمین	املیت	۷۰	۱۳	مهز	مهزن	۱۵۲	۲
باوه ریان	باوه ریان نه هیناوه	۷۰	۱۵	داته	دابه	۱۵۴	۱۳
والذین	والذین	۷۲	۲۴	دوو رکانه	دوو رووه کان	۱۵۷	۴
عه رانیف	عه رانین	۷۴	۲۱	زعنوا	دعوا	۱۵۷	۱۱
خوای	خوا	۷۷	۴	سو یچندی	سویند	۱۵۷	۲۸
له خشته ی	له خشته ی	۷۷	۲۰	یبتن	بین	۱۶۲	۱
خوا	خوایه	۷۸	۷	انزل له	انزله	۱۷۰	۲۰
مهز	مهزن	۷۹	۱۳	کنزا	کنز	۱۷۲	۹
به رتا	به رتانا	۷۹	۱۷	بنه وه راندا	بنه وه راندا	۱۹۱	۱۴
ایه دیهم	ایه دیهم	۸۳	۱۷	و ئیمه	و ئیمه و	۱۹۴	۶
زانابان	زانایان	۸۶	۱۶	أسود	سواء	۱۱۸	۲۰
للغوی	اللغو	۸۸	۱	ناقة الله	ناقة	۱۲۱	۴
آتیغی	آتیغی	۸۸	۹	خوای	خوا	۲۳۵	۲۰
آئیمه	آئیمه	۹۰	۱۱	له داوی	له دوا ی	۲۳۶	۶
وزه ی	وه رزی	۹۲	۱۲	امری	فی امری	۲۴۳	۵
النور	النور	۹۵	۲۱-۲۰	نهوز	نهو	۲۴۶	۵
ره وانه	ره وانه مان	۹۷	۱۵	کشف	کشف	۲۴۷	۲۵

هله	راست	لاپه ره	دیر	هله	راست	لاپه ره	دیر
القورابر	قواریر	۲۴۸	۵	رزگارمان	رزگارمان کردن	۲۵۱	۶
ندو	نه	۲۵۰	۳	لاوط	لوط	۲۵۲	۷